



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris  
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,  
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,  
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter  
accommodatæ ...

De Controversijs Polemicis, & Scholasticis, etiam modernis

**Archdekin, Richard**

**Antverpiæ, 1682**

Pars Prima Resolutiones Theologiæ Polemicæ, De Modernis Controversijs  
& Quæstionibus, facili methodo decisis.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-40853**

PARS PRIMA  
RESOLUTIONES  
THEOLOGICÆ POLEMICÆ

De Modernis Controversijs & Quæstio-  
nibus, facili methodo decilis.

TRACTATUS PRIMUS

Methodus clara quemvis adducendi ad  
veram Ecclesiam.

CAPUT PRIMUM.

*Vera Religio commonstratur horum  
temporum Libertinis.*



Prima ad salutem remora est effræ-  
nata vitæ licentia : hæc uti Mentem  
cœco impetu convertit ad amorem  
creaturarum, ita eam penitus aver-  
tit à notitia, & cultu Creatoris : fa-  
cile enim error excæcat, quos libido dementat.  
Hinc fit ut nostro ævo plurimi passim reperian-  
tur non tam Hæretici, quàm Libertini, qui Re-  
ligionis omnis expertes, & rerum creatarum  
idolis affixi, nullam alterius vitæ curam admi-  
tun-

A

tun-

tunt. Serpit hæc dira contagio, non tantum inter humiles casasignaræ plebis, sed vel maxime homines in speciem politos, populique duces, & ipsas Principum aulas pedetentim invadit: ubi à multis Deus vix colitur, nisi purpuratus; cura omnis in Curia versatur; multa de statu publico, nulla de privata salute cogitatio. Fortunæ tantum litare, viros principes ut Semideos colere, & ab aliis toli, plurimis summa, aut unica Religio est. Hominibus sic affectis, ut sopor ille lethargicus excutiat, ante omnia necesse est, ut vivâ summi Numinis, æternique judicii cognitione percellantur. Habenda igitur in promptu argumenta, quibus per res creatas ad agnitionem Creatoris, & per sensuum experimenta ad rerum à sensu remotarum fidem, amoremque traducantur: frustra enim hos, Catholicos reddere contendes, nisi prius veri nominis Christiani efficiantur. Quin & experientia docet, quoscunque Sectarios, imo & Catholicos in fide languidiores, ex hac vivaci supremi Numinis, rerumque æternarum demonstratione, ad veræ Religionis investigandæ desiderium, firmamque in suscepta fide constantiam vehementer incitari.

## ARTICULUS PRIMUS

*Rationes ex rebus creatis ad Creatoris fidem, & cultum convincentes.*

§. I.

**D**ico Primò; *Ex serie, dependentia creaturarum colligitur necessaria Dei existentia, & Religio illi debita.*

Quia sicut mihi manifestum est meipsum, qui aliquando non eram, in hac rerum natura nunc existere, vivere, operari; ita mihi certò innotescit existere aliquam Causam primam & supremam, cui ego quod sim, aut vivam acceptum referre debeo. Non enim potuit hæc quæ consto corporis moles, nullo procreante, repente ex nihilo profilire: multò minus ego primus illius artifex esse potui, ac meipsum è spatiis imaginariis in hoc orbis theatrum inducere: sic enim existere deberem antequàm existerem, & creare antequàm essem creatus; quod fieri penitus, aut intelligi nequit. Neque possum existendi exordium ab alia causa v. g. à meo parente derivare, nisi ille pari modo suam originem ab alio hauserit, & hic ab alio, perpetuâ serie progrediendo; donec tandem deveniatur ad causam primam & necessariam, à qua & primus hominum parens, & ego, & omnes creaturæ principium aliquod existendi acceperunt.

Frustra autem, ne ad Causam primam deveniatur, finget Atheus seriem infinitam causa-

A 2

rupa

rum à se mutuo dependentium, in qua nihil primum, aut supremum reperitur. Nam contra, aut rem obscuram claro exemplo expediam. Tametsi in Catenâ ferrea ex alto protensa concipias seriem infinitam annulorum se mutuo sustentantium, necessariò tamen vel intra, vel extra illam seriem dabitur aliquid à nullo sustentante dependens, à quo annulorum omnium gravitas sustentari debeat, cum nullus in tota catena annulus possit seipsum sustentare. Sic etsi admitteretur possibilis series causarum infinita, necessariò tamen si non intra, saltem extra illam seriem existet causa aliqua prima, ac suprema, à qua sic procedunt ac procreantur universa, ut ipsa per se existens, à nullo debeat originis suæ primordia derivare.

Unde sequitur me huic supremo rerum omnium Conditori, ac meo primævo Parenti, ipso creationis jure, sinceram fidem, cultumque debere; ac proinde si hunc præstare omittam, debito supplicio ejus arbitrio plectendum esse.

2. Neque tibi in mentem veniat, totam hujus Universi machinam, sine alio principio, mole tantum suâ ab æterno substituisse, nec nisi ex varia corpusculorum mixtura, motu, symmetria, novas rerum species componi potius, quam ab aliqua causa produci. Apage inane figmentum. Si enim Mundus hic adeò longævus foret, satis sanè ætatis haberet, ut ipso pro se loqueretur, & illius æternæ, ac venerandæ antiquitatis testimonium aliquod exhiberet. Iam verò, si omnes mundi Annales consulamus, sic inter se consentiunt universi, ut ultra sex millia annorum, nulla anteriorum temporum mentio reperitur. Quin potius & novas artes, & scientias, & regiones præcis sæculis incomptas,  
non

non ita pridem inventas esse Annalium monumenta consignant, & nostra etiamnum ætas testatur. Quod si ante hæc tempora, infinita sæculorum millia effluxissent, quo pacto immensa illa annorum æternorum retroacta series artibus his excogitandis, aut regionibus invenendis non suffecisset?

Neque dicas, has artes, aut anteriorum sæculorum memoriam intercidisse ex aliqua priorum hominum incuria, quasi prætermiserint illi priorum temporum gesta ac monumenta posteritati consecrare. Mirandum sanè foret, in re tanta, tam publica, tam naturæ consentanea, commune illud, & plusquam Pythagoricum totius orbis silentium. Nihil enim hominibus magis jucundum, & à natura insitum esse solet, quam sua, majorumque suorum decora, monumentis perpetuo duraturis, toti posteritati celebranda transmittere. Idque nimis manifestum est ex singularum Gentium annalibus antiquissimis, & Virorum illustrium præclaris facinoribus, non tantum in scriptis historiis, sed etiam in vivis marmoribus, ac mausolæis omni studio ab oblivione vindicatis. Quod si ante præteritorum temporum memoriam ultimam, per immensi temporis durationem, cum mundo homines extitissent, illos quoque idem ardor, eadem antiquitatis explorandæ cupido rapuisset. De his verò ultra primum Adami ævum silent omnium gentium historiae, omnia priorum sæculorum monumenta conticescunt. Neque potest, contra æternam mundi durationem, insonare clarius testimonium, quam altissimum istud totius æternitatis silentium.

3. Frustra autem, ut hujus argumenti vim eludas, cum Machiavelli assecclis, confugies ad ingen-

ingentes aquarum eluviones, & varia orbis incendia, quibus pretendas omnia prioris ævi vestigia ante Adamum consumpta fuisse. Hæc enim commenta, cum nullâ fide, aut historiâ fulciantur, ad fabulas & chimæras facillè relegantur.

Sed age, ut rem pressius urgeamus, quæro, Ex his eluvionibus & incendiis, aut hominum aliqui, aut nulli superfuere? Si aliqui; poterant illi rerum præteritarum memoriam in posteris conservare. Si nulli, dic quæso, quo modo ad te, nullo qui referret superstite, harum eluvionum noticia pervenit? An non vides bellum istud esse, commentum omni teste ac præsidio orbatum? Tuo igitur testimonio machinæ istius æternæ tota moles incumbit. Faciamus porrò tecum, per hujusmodi eluviones, & orbis universi conflagrationes, omne genus hominum absumptum aliquando fuisse, nullo superstite qui anterioris ætatis notitiam propagaret. Sed hoc admissio, ulterius inquiri, quo pacto potuerint homines aliqui post communem interitum, sine parente, sine conditore, in hoc orbe terrarum denuò comparere? Vis ut more Deucalionis novum genus hominum ex saxis reparatum, aut potius ex orbe lunari delapsum credamus? Minimè, inquis, sed ex commixtione, elementorum, ac calore solis, instar glirium aut ranarum, novi iterum homines è terra profilière. Si & hoc generis nostri probrum, potius quam Deum illius authorem admittere non reformides: Dic quæso, Cur non & hoc tempore reperiantur homines aliqui terrigenæ, more ranarum aut murium in campis, aut paludibus, ex eadem corpusculorum mixtura profeminati? Adest non minor quam olim influxus solis ac siderum

derum, præsto est eadem natura ac symmetria corporum sublunarium: hæc omnia modis innumeris assiduò miscentur, & agitantur: neque tamen hæctenus unum nobis masculum, aut embrionem in orbe universo, extra atheorum cerebrum, protulisse memorantur.

En quo tandem evanescant dementes impiorum cogitationes! Quantumvis illi oblivione æternâ omnia involvant, & hominum genus ad ranarum aut pulicum fortem abjiciant, & mundum ipsum flammis & undis pœnè evertant, ne sic quidem supremum universi Conditorum effugiunt.

Cum igitur hæctenus ostensum sit, nec mundum, nec homines ab æterno extitisse; neque potuisse in tempore à seipsis, nec ab alio principio in infinitum procreari, manifestè conficitur, à prima rerum omnium causa ac conditore originis suæ primordia obtinere, cui proinde sincera fides, ac Religio debeat.

## §. 2.

Dico Secundò, *Ex ipsa Hominis conscientia, & rerum caterarum Ordine perfectissimo, supremi Moderatoris providentia omnibus adoranda & colenda elucescit.*

4. **A**C primò quidem, hanc supremi Numinis agnitionem intimis hominum pectoribus ab ipsa natura insculptam esse deprehendimus, ex stimulis *Conscientia*, sive tacita formidine, quâ, admisso gravi flagitio v.g. homicidio, homines etiam ethnici concutiuntur, quantumvis illud in vasta solitudine, absque omni arbi-



tro aut teste patratum fuerit. Quæro enim, quem potest ille homicida violatæ legis vindicem formidare? Non primò seipsum, nullum enim à seipso supplicium pertimescit. Non alium hominem, qui crimen testetur, aut puniat: certus enim est, nullum mortalium sceleris sui consciuum fuisse: & tamen tacitus illum tremor, & sollicitus pavor exagitat. Deum igitur ubique præsentem, Deum omnia etiam occulta inspectantem trepidando metuit, & metuendo agnoscit; ad quem nempe, ut authorem naturæ pertinet, violatam naturæ legem in præsentem, aut futuro sæculo vindicare.

Hinc igitur agnosco, me in ipso mentis meæ tribunali adeo vivum circumferre supremi Numinis testimonium, ut si debitam illi fidem & obsequium non exhibeam, non tantum Deum Iudicem, sed etiam meam conscientiam habere debeam contra me vindicem, testem, accusatorem.

5. Secundò: Si transfero oculos à meipso, in hunc *Orbem aspectabilem*, occurrit imprimis hæc, in qua consisto, Terræ, & Maris ingens machina, in medio Aëre, nullo sustentante, librata. Hinc ascendo ad amplissimum globum Lunæ & Solis, qui constanti tot seculorum cursu orbem universum illuminat. Pergo hinc ulterius ad reliquas Stellas, multitudine innumerabiles, splendore eximias, miro & immutabili ordine in firmamento collocatas. Considero denique ipsius Firmamenti amplitudinem immensam, & motum præcipitem, tot tamen millibus annorum, absque errore minimo, in suo cursu ac tramite persistentem.

Horum singula si cum Astrologis penitus contemplemur, comperiemus magnitudinem  
Solis

Solis plusquam centies & quadragies totius Terræ globum superare. Terræ autem totius ambitus prope ad viginti duo leucarum millia porrigitur. Stellæ in firmamento nocte serenâ conspicuas quis poterit numerando recensere, quæ ad constellationes mille viginti duas reducuntur? Et tamen inter has, plures stellæ quæ dicuntur primæ magnitudinis, totam Terram plusquam quadragies excedunt. Distantiam autem immensam Fixarum à Terra inde conjicies, quod ipse sol, multò nobis viciniôr, distet ultra quatuor milliones miliarium, Luna verò ultra septuagies mille miliaria Belgica. Moventur autem Astra Firmamenti singula velocitate tam stupendâ, ut singulis horis multos leucarum milliones conficiant, cum & ipse sol in circuitu multò inferiori, non minus quam millionem leucarum in horas singulas decurrat. Quæ omnia ad ampliorem longè numerum extendi censet Ricciolus, & ex parte G. Hæsius, aliique viri accuratissimi.

Nunc inquirò, à quo tandem possunt existerè, & ordinari hæc, quæ recensui universa? Non eo pertingit Hominis industria, quæ vel in unitus familiæ gubernatione mirum quantum defudat: nec opus est Angelicæ virtutis & intelligentiæ, angustis nempe spatiis, ac limitibus circumscriptæ. Non igitur existunt illa nisi à supremo, & perfectissimæ mentis Artifice, qui singula cum nondam essent, ex nihilo produxit, producta inter se aptissimo ordine disposuit, & sic disposita in eodem tenore ad hunc usque diem continet, ac conservat. Non enim potuit ingens illa rerum machina per se, absque supremæ causæ adminiculo, ex nihilo emergere, ut in §. 1. ostendi; multoque minus absque ejusdem

dein dispositione ac consilio in eam, quam descripsi, formam ordinemque fortuito confurgere. Ut si in vasta solitudine occurreret Palatium amplissimum, optimo singularum partium ordine constitutum, nemo est hominum, qui illico non agnosceret, talem fabricam non casu fortuito, sed ab artifice mente & ratione preedito in talem ordinem formamque coaluisset.

Eodem modo ulterius investigandum, quoniam moderante dirigatur *Motus solis* perpetuus in suo accessu, & recessu, ad certos fines & usus rerum sublunarium, ut ver hyemi, veri aestas, aestati autumnus, ordine ac lege nunquam aberrante succedat? Non possunt sane haec omnia ab alio principio promanare, quam à supremo, ac sapientissimo rerum omnium Moderatore, cui curae est tam vario solis motu, ac temporum alternatione, hominum genus, resque ceteras ab interitu conservare. Sol enim, cum sit mentis & rationis expertus, neque rerum sublunarium exigentias intelligere, neque cursum suum certâ lege ad eorum usum, utilitatemque flectere, aut ordinare potest. Cernimus enim verò, nec cymbam unam, utpote ratione carentem, absque nauclero, nec currum unicum absque auriga, ad destinatum locum motu se proprio, consilioque dirigere. Multo minus potuit tam varius, tam diuturnus solis, syderumque motus, sine supremo moderatore, per sex millia annorum, ad fines adeo admirandos caeco impetu inflecti, nullo consilio dirigi, nullâ providentia gubernari. Inops ipse est mentis qui haec sine mente perfectissima fieri posse arbitrat.

Qui ergo creaturas etiam irracionales ad fines suos tam accuratè dirigit, quomodo patietur homi-

hominem ratione præditum, ab ultimo suo fine, qui est ipse Deus, impunè recedere, & ab ejus fide, & obedientia spontè aberrare?

## S. 3.

Dico Tertio, *Spiritus à corporeo sensu separati, uti & Miracula vim natura exuperantia, ad divina Potentia notitiam, cultumque manifestè adducunt.*

6. **P**rimò quidem, Extra creaturas in hoc mundo aspectabiles, occurrunt etiam *Spiritus invisibiles* à materia, sensuque separati, ut sunt Angeli, ac Dæmones, qui in obsessis hominum corporibus sese produnt per operationes admirandas, quæ à nullo hominum possunt exerceri. Nihil enim certius est, quam dari artem Magicam, & occulta cum dæmonibus pacta & commercia, ex quibus cogimur admittere *Spiritus corporis expertes*, maximâ agilitate, intelligentiâ, ac potentiâ præditos, quâ producuntur effectus qui omnem potestatem naturæ visibilis longissimè transcendunt. Sicut ergo inficari non possumus existere hos *Spiritus*, qui sub aspectum non cadunt, à rebus corporeis separatos; ita necesse est agnoscere *Spiritum* aliquem supremum, ac potentissimum, qui occultâ virtute cœtera omnia moderatur, quem Deum vocamus, etsi illum nec visu, nec alio sensu percipiamus.

Secundò, supremi Numinis Majestatem nobis produnt, innumera omni ævo Miracula, quæ cum omnes naturæ vires excedant, à solo Deo provenire necesse est; qualia sunt tot manifesti

favores sinceris Dei cultoribus concessi; tot pœnæ sacrilegis ac, perjuris repente irrogatæ.

Quæro enim, A qua virtute aut potestate prodierunt supra vim naturæ tot portenta olim patrata, dum divisus instar muri hinc & hinc oceani fluctibus populus Israeliticus, duce Moyse, profundum maris alveum sicco vestigio transmisit: aut dum Josue, invocato Numinis auxilio, in medio æthere præcipitem solis cursum extemplò frenavit. Et ut propinquiora memorem, quo autore Christus coram multis testibus Lazarum è monumento, filium viduæ è feretro, & plures alios luce orbatos ad vitam repente suscitavit? Quâ vi, aut potentiâ plures alii Dei cultores, omni ævo ad nostra usque tempora, paria superioribus prodigia orbi palam spectanda exhibuerunt? Potuerunt scilicet homines, potuerunt elementa, potuit vis occulta naturæ ad hujusmodi prodigia sufficere, quæ omnem naturæ potestatem manifestè transcendunt. Diu sanè multumque universæ Naturæ opem implorabis, antequam eâ opitulante unius digiti vulnus momento obducas.

Sed ne tam potenti argumento ad præstandum Numini fidem cultumque adigaris, hæc omnia ut historias falsas, aut oculorum ludibria, cum Machiavello; dicere non erubescas. Verùm non advertis te pariter infano ausu omnium historiarum fidem, & humanum commercium è mundo relegare? Gesta Regum, aut Cæsarum unde nobis nisi ex conscriptis majorum monumentis recenseres? At, si tecum insanire velim, repudiabo universa. Proferes testes ac tabulas plurimorum Authorum fide, ac testimonio ad posteritatem transmissa. Dicam illico, falsas historias, fictas tabulas, omnia homi-

hominum astu & fraude odornata. Nulla ergo deinceps in tabulis, nulla in testibus, nulla in hominum dictis aut factis fides residebit. Quod aliud non est, quàm necessarium vitæ humanæ commercium, & omnem probandæ veritatis viam penitus intercludere. En quo devènit ista hominum vesania, quæ dum tentat è mundo tollere fidem divinam, omnem pariter destruit fidem humanam.

§. 4.

Dico Quartò, *Ex prædictis apertè evincitur, quemlibet Dei agnitionem, cultumque libere aversantem, rectè inter homines fatuum, aut amentem reputari.*

7. **H**oc ut demonstrem, assumo principium à Philosopho traditum jo. Ethicorum, & ab omnibus summo consensu receptum: Quod universis videtur, id verum esse debet. Hoc enim principio sublato, facile negabo, bonum esse vivere, malum mori; mel dicendum dulce, fel amarum. De hoc autem si dubitavero, fatuus illico appellabor, quia hoc & universis videtur, & natura ipsa loquitur, mel scilicet dulce, fel verò amarum esse: Nam ut verissimè Tullius, de quo omnium natura consentit id verum esse necesse est. Nunc ulterius subsumo: Atqui universis mente sanâ præditis semper videtur, semperque visum est, dari in mundo aliquod Numen debitâ religione colendum. Constat enim ex omnium gentium historiis, etsi inventæ fuerint nationes quæ vitam duxerint sine domibus, sine vestibus, aliisque hominum com-  
modo

modo ac naturæ consentaneis; nusquam tamen extare gentem, aut urbem, cui nullus sit Deus, nulli ritus, nulla sacrificia. Adeò ut inter regiones postremo sæculo in novo quasi orbe repertas, nulla sine religione aliqua vixerit, quamvis in cæteris vix à belluis differre viderentur. Neque potest communis ille hominum sensus ac consensus ab alia causa enasci, quam à quadam luce, ac communi dictamine ab Authore naturæ omnibus impresso, ut illum tanquam primum originis suæ principium sibi querendum ac colendum agnoscerent. Quod autem à natura duce, & ingenita omnibus luce proficiscitur, id absque dubitatione verum certumque à quovis ratione prædito judicari necesse est. Adeò ut si quis præfractè obluctetur, aliud existimari nequeat, quam hominem illum laeso turbatoque cerebro, vim judicandi amisisse, quâ solet verum à falso discerni.

Atque hinc ulterius conficio, contra curam debitam inquirendæ Religionis, ab autoritate Libertinorum nullum posse prætendi argumentum, quos hic in delirantium numerum redigendos esse jam demonstravi. Nulla sanè fatuitas est sine aliquo similis cerebri patrono, neque tamen rebus communi orbis judicio receptis, quidquam derogare solent dissona paucorum deliria. Communis certusque est hominum sensus, vitam suam cuilibet æstimandam, & tamen inventi sunt aliqui, qui violentas manus sibi intulerunt. Quid magis certum, quam nos aliquid certi cognoscere, id tamen à Scepticis præfractè negatur. Veritas est lumine naturæ nota, me non posse simul scribere, & non scribere, sed & hoc à Parmenide pro falso habetur. Nulla denique veritas adeo lucida est, ut ad eam proter-

va quorundam ingenia non caligent : quod si ad obducendam veritati caliginem , illa paucorum cæcitas sufficeret , jam pridem omnis è mundo veritas exularet. Hoc interea ex dictis liquet, in nullo rationis dictamine , communem, orbis universi sensum magis convenire, quam in admittendo aliquo Numine ac Religione, quam quisque ex sola naturæ luce ac magisterio sibi colendam esse decernit. Unde demum conficitur, nihil posse obtendi quo minus inter fatuos , aut emotæ mentis homines esse censeantur , qui contra veritatem adeò apertam paucos sequuntur Libertinos , quos in hoc iudicii impotes esse, & in media luce cæcutire , jam palam fecimus, & pluribus infra confirmandum erit.

S. 5.

Dico Quintò; *Ex argumentis hætenus allatis certò concluditur, ex neglectu Fidei, cultusque divini, sequi panam ignis æterni.*

**P**rimò, Quia communi orbis consensu ex his, & sequentibus argumentis , omnes non modò Christiani, sed etiam Judæi, Turcæ, ac pleraque Gentes Barbaræ omni ævø hanc indubitaram intulere sententiam : *Qui negligit Deum in hac vita dignè colere, in altera vita condignè punietur.* Sicut ergo violatæ fidelitatis erga Regiam Majestatem condigna pœna est, ferri, aut flammæ tortura, definito tempore duratura, ita neglectus fidei debitæ Regi æterno, condignum supplicium est cruciatus ignis æterni. Quia Dei Majestas & excellentia cujuslibet Principis dignitatem infinitis gradibus antecellit.

Hoc



Hoc cum ita sit , quo modo potero ego ad hanc totius Universi vocem obfurdere , aut in hoc præ omnibus vitæ negotiis curam & cogitationem non intendere , ut divinæ Majestati debitam fidem cultumque perfolvam. Si enim in periculis vitæ præsentis brevi finiendæ, omni studio remedia quæruntur tutissima, quanto magis id agendum est in præcavenda jactura vitæ æternæ , & vitandis pænis perpetuò duraturis.

Secundò. Præter hanc totius naturæ vocem , Deus ipse per voces Prophetarum hanc doctrinam omni ævo hominibus propalavit , & novissimè locutus est nobis in *Christo* Filio suo , qui in testimonium *Hujus veritatis* à se revelatæ, in publica orbis luce , cæcis à nativitate visum, claudis incessum , mortuis plurimis vitam momento restituit. Qui in dæmones , in elementa, in morbos omnes , solâ voce aut nutu , absolutissimum exercuit imperium. In cujus morte supra omnem naturæ ordinem , orbis universus densâ caligine obductus est , & tota terræ machina horrendo tremore concussa , petris scissis , & mortuorum sepulchris divinâ virtute referatis. Qui denique post mortem redivivus, pluribus palam spectandus & palpandus apparuit : ac demum divinâ luce refulgens , coram multis testibus , in cælum propria virtute conscendit.

Quæ omnia , pariter cum sua Doctrina probatissimis *divinarum Scripturarum* monumentis , & innumeris per Evangelii præcones *Miraculis* confirmatâ, adeo omnibus manifesta reliquit , ut maxima pars orbis, non vi aut armis, sed aperta veritatis luce adacta , ejus doctrinam quantumvis arduam accipere , & suo sanguine consignare

signare non dubitaverit. Doctrinæ autem à Christo traditæ *Primum Principium* hoc est, Deum debitâ fide, & cultu agnoscere recusantibus, paratum esse post hanc vitam supplicium ignis æterni. Sic enim loquitur Christus *Matthæi 15. v. 41.* Ite maledicti in ignem æternum, & *v. 46.* Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

Dura, inquires, hæc sententia est. At omnium sententiâ est. Nulla Ecclesia, nulla inter Christianos Secta umquam dubitavit, sine verâ fide impossibile esse Deo placere, aut ignis æterni pœnas evadere, si quis eam ritè propositam suâ culpâ admittere recuset.

Nunc igitur animum collige, & apud teipsum expende, quantum hæctenus curæ adhibueris in deligenda illa Fide ac Religione, in qua possis Deo placere, & ignis æterni tormenta effugere. Quis viator sine ullo examine ingreditur quamlibet viam primò occurrentem, nisi sponte velit in errorem, & interitum incidere? Non ideo via ad salutem recta est, quia lata, quia jucunda; cum ipsa veritas moneat *Matth. 7. v. 14.* Angusta est via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam. Quia nempe viam veræ fidei pauci seriò investigant, sed illam ingrediuntur ad quam vel commodum vitæ, vel lucrum, vel officium, vel amicorum exemplum invitat. Et tamen in altera vita, nec officium, nec lucrum, nec amici ulli, sed Fides vera & sincera poterit te ab ignis æterni pœna præservare.

Interroga igitur teipsum iis verbis quibus à Christo interrogaris *Matth. 17. v. 26.* Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Cras fortè

fortè stabis ante tribunal supremi Judicis , Fidei  
 tuæ rationem redditurus , ubi in momento ac-  
 cipies extremam sententiam , unde pendet tota  
 Aeternitas. Adhibe ergo nunc in inquirenda ve-  
 ritatis via illam curam ac studium , quod serio à  
 te adhibitum non fuisse , serò lugebis : in hoc  
 enim puncto ad vitæ finem ultrò errare , aliud  
 non est quam aeternum perire.

## ARTICULUS SECUNDUS

*Enervantur varia Argumenta & effugia contra hæc  
 à Libertinis opponenda.*

**R**espondebunt pro sua , suorumque erro-  
 rum defensione , atheorum more , horum  
 temporum Libertini : Hominem ex jure & dig-  
 nitate naturæ suæ in res sublunares liberum do-  
 minatum , usumque obtinere. Durum proinde  
 videri , à superiori aliquo Numine , nullo co-  
 gente, tot legum divinarum vincula subire, quæ  
 naturali hominis libertati ac fælicitati in cre-  
 aturarum usu maximè præjudicant : ideoque  
 nolle se ex doctrina sibi incerta , de libertatis  
 suæ certa possessione deturbari.

Sed ut tuo etiam , Libertine , commodo con-  
 sulamus , abs te quæro : An non tibi multò du-  
 rius videatur eam de Deo , ejusque legibus  
 doctrinam abjicere, quæ si vera sit , absque ullo  
 in futurum remedio , tibi allatura est calamita-  
 tem perpetuo duraturam, si verò falsa, nihil eam  
 profitenti in hac, aut altera vita nocitura est ? Si  
 enim nullum existat numen, nullus quoque erit  
 hominum qui post hanc vitam , tuum tibi in  
 colendo Numine errorem exprobrabit : illo  
 autem

autem existente, unà cum spreti Numinis ultione, consurget adversum te tota hominum multitudo, quæ ab orbe condito Deum ritè coluit, tuæque vesaniæ, quod à communi orbis sensu ultrò aberraveris, meritissimo jure insultabit. Securum igitur te reddit Numinis veneratio à gravissima pæna atheis perpetuò formidanda, atque insuper spem parit ingentis præmii finceris Dei cultoribus, communi orbis judicio, in perpetuum destinati. Et quamvis (quod fieri nequit) tuum de existentia Numinis judicium cum communi orbis consensu falleretur, per hoc præsentis vitæ conditionem nihilo reddes deteriorem. Amens ergo sis si doctrinam omnibus adeo compertam amplecti recuses, quæ te pæna securum, ac perpetuò fælicem reddere potest, miserum non potest.

At, inquires, quo modo in totius vitæ decursu possum esse non miserrimus, si in omni actione vindicem supremi Numinis manum mihi perpetuò imminentem agnoscam, à quo dum in libero rerum creatarum usu, aut abusu futura supplicia pertimesco, statum præsentis vitæ ego mihi fabrico quovis gehennæ periculo deteriorem?

Pones facile hanc miseræ formidinem, quam præsentium illecebrarum spectra injiciunt, si haud minorem esse hominis Christiani quam Athei, etiam in præsentis vitæ, fælicitatem, mecum æquâ lance expendas. Vita hominis Athei, sive Libertini divinum cultum aspènantis, perpetuam patitur cum vera ratione luctam ac dissidium, dum advertit se, in repudiando Numinis obsequio, à communi orbis sensu dissidère. Nullum habet in Dei providentia solatium aut asylum, ad cujus præsidium in ad-

versis

versis confugiat : nullum illi intercedit cum veris Dei cultoribus Religionis vinculum aut commercium : omnium in hac vitâ odium & opprobrium incurrit : ac post mortem nullam alterius vitæ felicitatem expectat. His autem solatiis ac gaudiis homo Christianus in præsentî vitâ iucundè perfruitur, iisque intra conscientiæ finem suavissimè oblectatur. Liberum verò rerum creatarum usum si spectes , hic quoque usus in homine Christiano , quantum necesse est ad beatèque vivendum, nulla ex parte desideratur. Præstò illi abundè sunt oblectationes innumerae divinâ lege concessæ , quæ tanto suavius ac securius mentem explent , quantò magis defæcata sunt à belluinis cupiditatum illecebris , à quibus ipsa natura , & ratio abhorret. Non arcet illum sua in Deum Religio à communibus fortunæ donis , à publicis in republicâ honoribus , ab opibus legitimè acquirendis , à clari nominis fama ad posteritatem transmittenda , in nulla denique parte felicitatis humanæ Christianus Atheo aut Libertino concedit : in hoc semper dispares , quod homo Libertinus habeat plurimum quod post hanc vitam timeat , nihil omnino quod sperare possit.

Si forte dicas , Onus tibi maximum , & quavis Æternâ gravius apparere ; captivum tradere intellectum ad obsequium fidei , in rebus captu difficillimis , quæ omnem intelligentiæ tuæ lucem effugiant : ut est Deus unus & trinus , Animæ immortalitas , & alia non minus ardua fidei mysteria. At quid si ego palam fecero, dum onus hoc amoliris , & te nihil absque sensuum experimento credere profiteris , assumpsisse te onus credendi mysteria multo magis abstrusa , & ab omni sensu & ratione remota , quam  
 quæ

quæ tibi per atheismum excussisse vidêris ?

Age imprimis : homo Christianus credit existere Deum , qui sub ejus sensum aut aspectum non cadit ; Atheus verò , ut Dei demonstrationem enervet , admittit seriem causarum infinitam , aut occultas atomos , ex quarum fortuito concursu omnia coalescant : hanc autem seriem infinitam , has atomos occultas , hunc concursum tam affabrè , & tamen fortuito omnia formantem , nec illi visus , nec sensus , nec ratio ulla unquam spectandum exhibuit. Secundò , Christianæ fidei professor Animam hominis , quam nunquam spectavit , immortalem agnoscit : Atheus animam post mortem in nihilum abire profitetur , quam tamen nunquam suis oculis in nihilum evanescere conspexit. Christianus asserit omnia in hoc orbe supremâ Dei sapientiâ disponi : Atheus è contra sustinet res universas à solo Fato gubernari ; neque tamen arbitror ipsum ullo hæctenus sensu Fatum magis , quàm Deum percepisse. An non advertis , Libertine , quam recondita , & ab omni sensu aliena dogmata cum Atheo admittas , qui tamen profitetur , se nihil agnoscere velle , nisi quod aperto sensuum testimonio comprobatur. Quod si in his figmentis tam abstrusis , non dubitat captivum tradere intellectum , quid illum in admittenda Numinis existentia remoratur ? Quam ratio demonstrat , quam Doctorum auctoritas probat , quam Gentium pæne omnium consensus apertè testatur.

Nunc tandem , ut te propius conveniam , quæro ; An hanc doctrinam pro tua agnoscas ; Veritas omnem vitæ humanæ ordinem , justitiam , honestatem pervertit : Falsitas optimum in mundo ordinem , justitiam , honestatem inducit.

ducit. Haud dubito, malefanum hoc doctrinæ monstrum confestim averfaberis. Efficiam tamen paucis ut hoc naturæ immane monstrum, mentis Deum averfantis fatum esse agnoscas. Si enim verum est hoc quod supponit Atheus, Non est Deus, non est providentia, non est Religio quæ ulla hominum flagitia prohibeat aut puniat; liberum erit sine scelere etiam innocentem trucidare, aliena bona rapere, alterius thorum violare, per nocturna furta aut incendia quascunque domos & urbes devastare, quidquid furor, quidquid libido suggererit, absque ullo crimine aut Numinis metu patrabitur. Sublato enim Deo tollitur lex divina, sublata autem lege, omne flagitium legi contrarium, & constituta flagitio pœna penitus evanescit. Quinimò si Numen è mundo tollas, jam blasphemia, perjurium, impietas, virtus erit maxima, ac laude dignissima, utpote conformis primæ atheorum veritati, qui divinum Numen nihil nisi commentum aliquod vanum, ac chimericum arbitrantur.

Ex adverso, quidquid in rerum natura honestum, quidquid rectè ordinatum conspiciamus, si atheo credis, Falsitatis beneficio acceptum referamus oportet. Supponit enim Atheus dogma esse falsissimum, *Deus existit*. Et tamen ex Dei existentia ab hominibus credita profluunt actiones honestissimæ, ut fides in verbis, fidelitas in pactis, amor justitiæ, obedientia legum, denique odium omnis flagitii, quod agnoscunt homines à Deo justo iudice severè puniendum; uti credunt ab eodem amorem æquitatis, & omnis actionis honestæ æterno præmio remunerandum.

Quid autem magis distortum fingi aut cogitari

tas potest, quàm rectissimam bene agendi normam ex errore falsissimo enasci, primam omnium æquitatis regulam, iniquissimo ficti Numinis cultu contineri: denique optimum in rebus humanis ordinem, pessimo totius naturæ monstro deberi? An non apertè vides, quo pacto ex inverso cerebri tui iudicio, totius universi ordo evertatur.

Neque dicas, sepositâ cognitione, ac lege divinâ, ipsi Naturæ humanæ innatum esse hunc æqui, rectique amorem, ut sponte sua actiones cum flagitio conjunctas aversetur, eamque esse legem quandam non aliunde acceptam, sed ipsi naturæ per se impressam.

Nam ego ex adverso demonstro, illam rectè agendi legem non posse naturæ inesse, nisi eam aliunde ex perfectiori principio inditam fuisse agnoscas. Memineris enim te, qui Deum naturæ conditorem inficiaris, Animam quoque homini incorpoream atque immortalem negare: teque totam hominis machinam, & quidquid in ea continetur ex fortuito quarundam atomorum concursu fabricare.

Quæro igitur nunc, quo pacto ex fortuita illa corpusculorum congerie, quibus ex natura sua nihil rationis inditum est, provenire possint illa perfectissimæ rationis principia, quæ etiam quandoque reluctante naturâ singulos homines docent, *Suum cuique tribuendum: Parentes honorandos: Alteri non faciendum quod tibi nolles fieri, &c.* Ea enim vis insita non est corporibus ex se stupidis & ratione carentibus, ut in unam molem conflata, talia conferant rationis lumina, quibus ipsa penitus destituuntur. Certissimum namque totius naturæ axioma est, Nullam causam posse producere effectum seipsâ perfectio-



fectiorem. Quomodo ergo suprema illa rationis principia, & nulli errori obnoxia, poterunt provenire à sola symmetriâ, motuque corporum elementarium, quibus nihil magis proprium ac congenitum est, quam casus, error, & ignorantia? Sicut igitur à Magistro inanis cerebri, ac nullis artibus imbuto, nemo scientiam hauserit indubitam, & omnis erroris expertem, ita necessarium erit deficere ac vacillare prima illa rationis principia, quæ pro certissimis habentur, nisi à supremâ ac perfectissima quadam intelligentiâ deriventur, qualem extra hanc quam cernimus corporum congeriem inquiras necesse est.

Atque hinc ut arbitror satis manifestè deprehendis, ipsam naturæ vim, in qua effugium quaerebas, te ad supremum ac perfectissimæ intelligentiæ Numen sua sponte adducere, dum invictè demonstrat, hæc ipsa rationis principia, quæ naturæ attribuis, non posse homini inexistere, nisi Deum, qui illa Animæ incorporeæ imprefit, ut primum primæ veritatis fontem & auctorem agnoscas.

### ARTICULUS TERTIUS.

*Ex admissa Dei existentia, facili methodo demonstratur progressus ad divina attributa, & ex his ad reliqua Mystera fidei, ejusque Analysim.*

**V** Ti ex commonstratis scientiarum principiis, conclusiones quædam obscuriores facile elucescunt, ita ex demonstrata supremi Numinis existentia, mirum quanta menti humanæ lux oboriatur, ut pex solida rationis principia

cipia ad reliqua fidei myſteria , facili compen-  
dio , gradum promoveat , ac tandem ad ſolli-  
ſſimam fidei noſtræ Analyſim perveniat.

§. I.

**D**ico igitur Primò , Ex eo quod *Exiſtat Deus*  
rerum omnium prima cauſa & origo , ne-  
ceſſariò ſequitur illum eſſe , *Ens à ſe* , hoc eſt , à  
nulla cauſa dependens , ſed vi naturæ ſuæ in ſe  
ab æterno ſubſiſtens. Quia apertè implicat il-  
lum eſſe rerum omnium primam cauſam , &  
ſimul exiſtere aliquam cauſam naturâ priorem  
à qua ipſe dependeat , ſic enim eſſet prima , &  
non prima.

Dico Secundò , Ex eo quod Deus in exiſten-  
do à nulla cauſa productivâ dependeat , ſequi-  
tur eſſe , *Ens in ſua eſſentia Summè perfectum*.  
Quia limites perfectionis in re quavis oriuntur à  
voluntate , aut naturali diſpoſitione cauſæ , quæ  
non poteſt communicare effectui perfectionem  
ampliorem , quàm ipſa in ſe contineat. Cum ergo  
Deus à nulla cauſa habeat quod exiſtat , nihil  
omnino eſt quod ipſi perfectionis ſuæ limites  
circumſcribat ; ac proinde ultra omnem quæ  
mente concipi poteſt entis creati ſpeciem ac  
perfectionem ſine fine protuberat. Præſertim  
cum ipſe Deus manifèſtè revelaverit hanc ſibi  
perfectionem ineſſe ; nihil autem enti à ſe , &  
nullius egentis , prodeſſe poteſt mendacium.

Dico Tertiò , Ex hac *Naturæ divinæ Perfectione*  
*illimitata* , ac nullis terminis definita conficitur ,  
alia quoque ejus *Attributa* debere eſſe ſine fine  
perfecta , ut ſapientiam , potentiam , juſtitiam  
&c. Quia hæ Proprietates debent adæquari na-  
turæ à qua eas emanare concipimus , quæ cum

B

ſine

fine careat, non potest proprietates ex se profluentes ullo fine coarctare. Secundò, Cum hæc Dei attributa non sint res aliqua ipsius naturæ superaddita, sed ipsa Dei essentia cum ordine ad varias quas producere potest operationes à nobis considerata, non possunt singula attributa minus continere perfectionis, quam ipsa Dei essentia, cum qua attributa illa reapte in unam, ac penitus indivisam entitatem coalescunt.

Dico Quartò, Ex Attributis Dei omni ex parte illimitatis & infinitis apertè concludimus, illum esse *Omnis boni & Perfectionis* primævum fontem & oceanum, in quo bonitas universa quam in creaturis cognoscimus & amamus, infinitis gradibus eminentiùs, atque excellentiùs continetur.

Hinc in Deo necessariò agnoscimus ac veneramur *Summam Sapientiam*, per quam in ejus mente ab æterno in æternum immensa cum claritate relucet, non tantum omnes creaturæ quovis tempore existentes, sed etiam aliæ rerum species sine fine perfectiores, quas solo voluntatis nutu creare potest. Nulla est veritas tam recondita, nulla in mente humana cogitatio aut machinatio tam abstrusa, quæ possit omnia perferutantem Dei cognitionem momento latere.

Huic Sapientiæ, ut perfectissima sit, respondet divina *Omnipotentia*, per quam in quantavis multitudine ac perfectione producere potest quidquid veri entis extra Deum mens humana aut angelica concipere queat. Ex hac Dei potentia tanquam primævo fonte profluit omnis vigor & virtus agendi in causis creatis. Quidquid ingenitæ virtutis miramur in astris, in terra,

ra, in mari, in metallis, plantis, animalibus, tenuis quædam participatio eſt illius potentiæ, quam Deus in ſe nullis limitibus terminatam complectitur. Hæc eſt poteſtas illa ſuprema, quæ in homines impios perpetuò armata, illis gehennæ pœnas numquam terminandas infligit; hæc eadem eſt ad cujus præſidium quiſquis cum fiducia recurrit, nihil habet unde in præſenti, aut futura vita, omnes hominum, dæmonumque inſidias pertimeſcat.

Hanc omnipotentiam comitatur theſaurus Bonitatis in omni genere entis infinitus, ſic ut nunquam deſit copia inexhauſta cæleſtium donorum, quæ poſſit ac velit in omnes, ſuos præſertim cultores, largâ manu perpetuò diſpenſare. Quidquid cogitatur in creaturis amabile, inanis eſt larva, aut deformis umbra, ſi cum puriſſimo bonorum omnium fonte, & liquidiſſima ejus voluptate conferatur. Ex hoc ampliſſimo divinæ bonitatis theſauro proveniunt omnia illa naturæ, & gratiæ dona, quibus Homo ad beatum finem adjuvatur. Hac bonitate ſibi innatâ adactus, creavit Deus ad hominis uſum ingentes cælorum orbis, eoſque variâ aſtrorum luce ad ſtuporem adornavit. Totius terræ, oceanique commoda, ac divitias, ſuſtentandæ hominum vitæ deſtinavit. Quos non tantum ad neceſſitatem, ſed etiam uſque ad delicias adamavit, dum tantâ volucrum, piſcium, fructuum, florum, metallorum, gemmarum, omniumque rerum varietate totum hunc orbem hominis cauſâ locupletavit. Ac demum in tot amoris irritamenti hoc unum ſibi ab æterno propoſitum habuit, hominem ad ſui agnitionem, cultumque adducere, eumque ſuo in cælis complexu in perpetuum beare.

**H**is ita constitutis, Dico ulterius quintò, Ut sapientia Dei perfectissima hominem ad hunc ultimum, beatissimumque finem per congrua media dirigeret, necesse fuit Deum cum hominibus *Commercium* habere, & locutione quadam externâ aliqua mentis suæ consilia illis communicare. Frustra enim foret hominem condere rationis lumine donatum, nisi eo fine ut conditori suo cultum idoneum persolveret. Ut verò noverit homo quem à se cultum conditor deponat, cum nequeat per se divina mentis arcana intueri, necesse erat per medium aliquod sensibile Deum hominibus loqui, & mentis suæ consilia manifestare. Ne verò hoc *Commercium* errori obnoxium foret, necessarium insuper erat, divinæ locutioni signa quadam Deo propria adjungi, ex quibus securè ac prudenter colligi possit, illam à solo Deo provenire.

Hunc cum hominibus loquendi modum instituit Deus ab initio per oracula Moysis, aliorumque *Prophetarum*, quæ cælestibus prodigiis, ac signis tam admirandis illustravit, ut non potuerint homines prudenter dubitare, quin doctrina iis oraculis expressa, à Deo inspirata fuerit.

Secundò, Mentem suam, Legemque propagavit per monumenta *Scripturarum*, quas ipse scriptoribus sacris dictavit tanquam publica instrumenta, in quibus voluit consilia sua ac decreta hominibus consignata remanere.

Tertiò, In progressu sæculorum, Fidem suam doctrinamque manifestavit per *Christum*, ejusque

ejusque *Ecclesiam*, quam non tantum ipsius Christi miraculis, sed etiam deinceps omni aëvo tot testimoniis, ac prodigiis suam esse comprobavit, ut in ea Deum sibi loquentem totus pæne orbis agnoscere non dubitaverit.

## §. 3.

**D**ico Sextò, His fundamentis hæctenus stabilitis innititur tota Fidei divinæ veritas certa & inconcussa. Præstat enim fidei nostræ certitudinem falli nesciam revelatio divina, quâ Deus hominibus mentis suæ sensa manifestat. Nititur autem ipsa revelatio Dei revelantis Sapientiæ infinitæ, quæ non potest falli, cum nullius rei veritas eam possit latere, ac simul Bonitati voluntatis divinæ, quæ neminem potest fallere, & ultrò in errorem inducere: hoc enim summam Dei bonitatem dedecere facile agnoscimus, quod ab homine probo sine crimine fieri non potest. Ad hæc igitur firmissima principia omnia fidei nostræ mysteria reducuntur, ex his in singulis quos predicamus articulis, ultima credendi ratio peti debet, quod jam in praxi demonstrabitur.

## §. 4.

**D**ico Septimò; Intellectus noster his fundamentis sive motivis instructus, facile pertingit ad *Analysim* fidei, quâ omnium articulorum, quos credit, rationem ultimam ac solidissimam reddere valeat.

De quovis enim *Articulo* fidei, ut ad solida principia reducatur, quæri potest hoc modo:

Cur credis fide divinâ v. g. Deum esse trinum

B 3

in

in personis ? Ideo hoc credò quia Deus hominibus revelavit , se in personis trinum esse : Scio autem Deum non posse falli , cum sit præditus summâ sapientiâ , neque velle homines fallere , cum sit infinitè bonus. Sed quomodo constat Tibi Deum revelasse , se trinum esse in personis , cum nunquam Dei loquentis vocem audiveris ? Audivi sanè , dum Ecclesiam percepi Dei nomine affirmantem , Deum esse trinum in personis. At unde nosti Ecclesiam non errare , dum affirmat se Dei nomine docere Trinitatem personarum ? Non errare mihi certum est ex eo , quod ipse Deus Ecclesiam hoc affirmantem afficiat notis ac signis soli Deo propriis , quibus testatur illam suo nomine , & se authore id hominibus annunciare , quod aliud non est , quam ipsum Deum per Ecclesiam hominibus loqui , & de re quam illa proponit mentem suam manifestare. Deus autem sive per se , sive per alium loquens errare non potest. Unde patet , singula fidei nostræ mysteria non nisi testimoniò tantum humano , sed in ipsa Dei loquentis auctoritate fundari , & ad eam per hanc claram facilemque fidei analysim revocandam esse.

Si quæras , Quænam sint signa , quibus Deus Ecclesiam suo nomine loqui declarat ? Sunt illa in primis , prodigia cælestia , vaticinia rerum futurarum , Ecclesiæ docentis Unitas , & Sanctitas , & omnis generis miracula vim naturæ penitus exsuperantia , à Christo , ab Apostolis , aliisque Ecclesiæ membris omni ævo exhibita , ad comprobendam Ecclesiæ Dei nomine loquentis auctoritatem : de quibus tractat pereruditè P. Cornelius Hazart in Triumpho Rel. flandricè edito. Si verò Ecclesia Dei nomine loquens , & tot notis soli Deo propriis insignita , esset errori obnoxia,

noxia, hoc ipso adimeret Deus omnem sibi auctoritatem & facultatem hominibus loquendi, sive per externa signa mentem illis suam sine erroris suspitione propalandi. Si enim liceat mihi suspicari hanc Dei locutionem, adjunctaque illi notas tam multas, tamque admirandas non esse à Deo, sed ab alia quapiam causa profectas, idem licebit pariter mihi suspicari de quavis alia ipsius locutione quibuslibet notis ac prodigiis insignita. Cum ergo ad Dei perfectionem pertineat, sic posse hominibus loqui, ut certi sint ipsum esse qui loquitur, eique teneantur fidem adhibere, spectat quoque ad necessariam ipsius providentiam, ne permittat illis suo nomine proponi doctrinam talibus notis insignitam, nisi per eam velit suam mentem palam indicare. Ex quibus demum aperte concluditur tantam esse certitudinem ac firmitatem Fidei divinæ per veram ejus Ecclesiam propositæ, ut si illa vacillaret, necesse foret in agendo cum creaturis ipsam Dei potentiam, bonitatem, ac sapientiam deficere.

In quo autem Cætu hominum inveniatur illa Ecclesia per quam Deus mentem suam, fidemque ad salutem necessariam mundo manifestare decrevit, deinceps accuratè investigandum suscipimus



## CAPUT SECUNDUM

*Ostenditur quemlibet, etiam Christianum, non posse in sua Fide & Secta salvari.*

## ARTICULUS PRIMUS

*Status controversia, & Argumenta proponuntur.*

**P**ost Libertinos ante omnes expugnanda est secta Indifferentium, quorum errores mirum quantum hoc ævo invalescunt. Postquam hi allatis supra rationibus adducti Religionis erga Deum, ac porrò fidei Christianæ necessitatem agnovère, nihil sibi ulterius investigandum rati, in qualibet Secta, quam illis vel locus, vel tempus, vel quæstus accommodat, securi conquiescunt. His sanè validò docentis hortatu, ac forti eleboro opus est, ut lethalis iste veternus excutiatur. In hujus verò erroris barathrum duo potissimum hominum genera absorbentur. Primò, homines plebæi, qui solo Religionis nomine contenti, tam facile Fidem, quam domicilium commutant, eamque sibi sectam arripiunt, quam dominantam reperiunt. Alterum genus est hominum politicis simulandi artibus apprimè imbutum, quos non tam Error abducit, quam propria Cupiditas excæcat; his mollior vita, investigandi labor, fallax securitas, spes honoris, favoris um-  
bra,

bra, omnem Religionis veræ, falsæque differentiam obliterat, non minus paratis, si res ferat, aliam sectam, quam novam vestem assumere.

Ut verò in foveam adeo latam plures præcipitentur, post Serranum, & plures præsertim in Hollandia, & Germania, non dubitavit nuper in Anglia Thomas Hobbefius in Elementis Philosophicis, ad hunc errorem temerario ausu habenas laxare. Contra hos, atque alios hujus temeritatis authores.

Dico primò, Non potest quivis, qui se Christianum profitetur, in qualibet horum temporum Secta salvari.

Probatur primò hæc veritas, autoritate Sacrarum litterarum, quas pro certissimo Dei verbo Sectarii omnes admittunt. Sic autem loquitur Apostolus *ad Ephesos cap. 4.* Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma: & *ad Hebraeos cap. 13.* Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Ex quibus verbis hoc formabis argumentum. In Ecclesia Christi sicut unus est Dominus, ita unica est Fides, à qua prohibemur abduci. Sed diversarum Sectarum non una est Fides, nunquam enim agnoscet Lutheranus se habere eandem penitus fidem cum Calvinista communem. Ergo non omnes illæ Sectæ sunt in Ecclesia Christi. Sed in confesso est extra Ecclesiam Christi non posse obtineri salutem. Ergo non possunt omnes in sua fide, aut Secta salvari.

Declaratur Secundò evidenti Ratione. Qui enim afferit quemlibet credentem in Christum posse in sua fide salvari, admittit etiam Hæreticos olim à primitiva Ecclesia damnatos potuisse in sua fide ad salutem pervenire. Nam ex illis plerique agnoscebant Christum Filium Dei

mundi Redemptorem, & alia ad ejus personam spectantia. Salvari itaque poterunt in sua secta Pelagiani à primæva Ecclesia reprobati, quia negabant peccatum originale, & necessitatem gratiæ internæ; Christum verò ejusque divinitatem semper admiserunt. Neque à salute excludi poterunt Nestoriani, qui Christum ut Deum, & hominem, & salvatorem colebant, sed duas in illo personas constituebant. Neque damnandi sunt Macedoniani, qui in Christum per omnia credebant, sed Spiritum Sanctum Filio minorem esse volebant. Neque reprobandi erunt Novatiani, qui de Christo rectè senserunt, sed tantum lapsos ad pœnitentiam admittendos pernegabant. Hoc autem admittere aliud non foret, quam veram & primævam Christi Ecclesiam, ac totius antiquitatis consensum erroris arguere. Si enim illi in sua fide salvari potuerunt, cur tanto molimine contra eos congregati sunt ex toto orbe Patres, & Concilia? Cur toties anathemate à Christi Ecclesia separati? Cur maluerunt omni ævo Christiani potius exilia tormenta, & ipsam mortem tolerare, quam eorum doctrinam, aut Sectam profiteri?

Statuamus etiam hoc tempore, aliquem ex iis qui in Christum credunt, negare infernum damnatis omnibus esse constitutum, aut asserere dæmones aliquando ad cœlum perventuros. Neminem credo reperies, qui admittet talem Sectarium ad salutem posse pervenire. Quantumvis profiteatur se alia Christianæ Fidei dogmata retinere.

Dico Secundò, Non sufficit etiam ad salutem admittere fidei articulos in Symbolo Apostolorum comprehensos, nisi paratus sis recipere reliqua à Deo revelata, dum legitimè proponuntur.

Pro-

Probatür, ex aperto primævæ Ecclesiæ testi-  
monio, cui nulla potest Secta refragari. Sic au-  
tem pronunciat S. Augustinus contra Faustum  
*lib. 13. cap. 3.* Qui in Evangelio quod vultis credi-  
tis, quod vultis non creditis, vobis potius quam  
Evangelio creditis. Consentit S. Athanasius in  
suo Symbolo : Quicumque (inquit) vult salvus  
esse, ante omnia opus est ut teneat Catholicam  
fidem, quam nisi quisque *Integram*, inviolatam-  
que servaverit, absque dubio in æternum peri-  
bit. Atqui symbolum fidei quod recitat Athana-  
sius, & Evangelium cui integrè credendum asse-  
rit Augustinus, præter fidem in Christum, pluri-  
mos continet alios fidei articulos ad salutem  
necessarios : Ergo qui credit in Christum, &  
alia fidei mysteria repellit, absque ulla dubita-  
tione æternæ salutis, jacturam incurrit.

Et verò si solis Symboli articulis fidei Chri-  
stianæ limites circumscribuntur, quorsum Apo-  
stolus Gentium propter fidem circumcissionis  
tam acerbâ sententiâ Galatas percellit, & à sa-  
lute per Christum obtinenda penitus excludit ?  
Nullum illi Symboli apicem refecabant, totam  
Christi fidem legemque pronò assensu suscepe-  
runt. Hoc unum illis obstabat, quod insuper cre-  
derent cum fide Christi circumcissionem sibi ad  
salutem esse necessariam. Et tamen illis divino  
spiritu Paulus testatur ad Galatas primo : *Quo-  
niam si circumcidamini Christus vobis nihil proderit.*  
Ergo admittisâ Symboli doctrinâ, unicus error  
circa alios fidei articulos à Christo penitus ref-  
cindit, & instar modici fermenti, ut ibidem lo-  
quitur Apostolus, totam fidei massam corrup-  
pit.

Hujus ratio cuivis consideranti manifesta,  
hæc est. Ideo admittis necessarium esse ad salu-  
tem

tem credere in Christum, aut ea quæ in Symbolo Apostolico continentur, quia illa sunt à Deo hominibus revelata: Divina enim autoritas & revelatio unicum fidei fundamentum est. Sed alia quæ in Scripturis continentur, sunt etiam à Deo hominibus revelata, utpote in verbo Dei hominibus proposita. Ergo necessarium est ad salutem credere etiam alia quæ in Scripturis sacris continentur, cum illa æquè sint à Deo asserta, ejusque autoritate infallibili nitantur. Sicut enim ille qui legem aliquam à Principe latam negligit, aut contemnit, hoc ipso spernit autoritatem legislatoris, sic qui liberè negat aut rejicit unum articulum à Deo revelatum, hoc ipso violat primam ac supremam Dei revelantis autoritatem.

Ex quo ulterius deducitur, cum qui existimat sibi satis esse tali modo in Christum credere, nequidem credere in Christum fide divinâ. Si enim Christi personam reciperet ex motivo revelationis, & autoritatis divinæ, admitteret etiam alios articulos, qui sub eodem motivo in Dei verbo, & Ecclesiâ ritè proponuntur. Hos autem qui non admittit, neque verâ fide Christo adhæret, neque divinæ autoritati acquiescit, sed suæ voluntati; ac lubentia, per quam fidel articulos sibi cudit, ac recudit, format ac reformat, eamque sectam eligit, quam suo genio, ac commodo magis conformem esse deprehendit.

Dices, Christus Patrem cælestem sic alloquitur Joan. 17. v. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum; & quem misisti Iesum Christum.* Ergo si hæc duo agnoscas, nihil ad vitam æternam refert, cui porro doctrinæ, aut Sectæ adhæreas.

Respon-

Respondeo, ex illo argumento sequi, ne quidem esse necessarium ad salutem, ut credas in Spiritum Sanctum, cum in allegata sententia tantum Patris & Filii mentio habeatur. Unde satis ostenditur alia ad salutem requiri, quam quæ ibi explicitè memorantur. De cætero, methodum generalem respondendi ad alias hujusmodi Scripturas in hac & sequentibus controversiis, vide infra. cap. 9. methodo 2. 3. 4.

Ad extremum hujus infausti dogmatis Architectos, atque asseclas paucis interrogo: Si cuius sectæ sub Christiano nomine militanti pateat communis ad salutem via, Quorsum intra ipsa Sectariorum castra tanta exardescunt Religionis dissidia, ac cruenta certamina? Ut alia taceam externa, cur in Anglia Puritani damnant Protestantes, cur hos invadunt Independentes? Cur à paucis annis pro sua utrimque religione armati, legitimi Principis nece, ac mutuo sanguine, velut Cadmæi fratres, sua tela cruentarunt? Poterant, te arbitro, sectæ illæ suâ quæque semitâ ad eandem salutis metam pertingere; quid igitur tanta animorum, atque armorum contentione, ad aliam credendi normam adigenda fuerunt? An non vides (Adiaphorista) Sectas ipsas, quas tueri prætendis, suo tibi facto, ac iudicio adversari: teque causam tam infelicem suscepisse, ut neminem ex omnibus habeas patronum, qui cupis singulis patrocinari?

Verùm in hoc dogmate fabricando, de aliis parum te sollicitum existimo, tua te intus causa & conscientia remordet, qui dum advertis, è comodo tuo non esse, Sectam cui adhæres in meliorem commutare, hoc demum agis, ut potius tibi Ecclesiam, quam te Ecclesiæ accommodes, eamque ad tua vota ultra suos limites sic

in

in immensum extendas, ut si non intra veram, saltem non extra imaginariam Ecclesiam te constitutum credas: at cave quæso ne imaginaria quam fingis Ecclesia, te ad Gehennam veram, æternamque abducat.

## ARTICULUS SECUNDUS

*Occurritur novo errori Sectariorum, maxime Protestantium, dividendum articulos fidei in Essentiales, & Accidentales, sive ad salutem non necessarios.*

**D**Um Sectarii his argumentis ad angustias rediguntur, ex quibus nulla patet elabendi via, ut rimam sibi aliquam aperiant, novum fingunt discrimen inter articulos fidei divinam credendos, ut alii sint qui substantiam fidei constituent, alii verò sint accidentales sive levioris momenti, quos liberum sit admittere, vel repudiare salvâ fidei integritate. Hanc autem distinctionem moliuntur eo consilio, ut persuadeant, dissidia inter varias sectas Protestantium, aliorumque Novatorum, non tollere necessariam unitatem veræ Ecclesiæ, nec consistere in fidei fundamentis, quæ cuilibet ad salutem sufficiant. Hunc labyrinthum ingressus est cum plerisque sectariis recentioribus Antonius de Dominis *Apostata* lib. 7. de repub. Ecclesiastica cap. 9. & 10. cujus hodie vestigiis ferme insistit in Anglia Stillinpletus, & in Hollandia passim moderni novatores. Hos ut ex suis latibulis, in claram veritatis lucem educamus.

Dico primò, Hæc distinctio circa articulos fidei, nullâ veritatis specie defendi potest.

Pro-

Probatum, Quia, Omnia quæ Deus loquitur & hominibus proponit sunt æqualiter vera & certa: Quia infinitâ Dei revelantis auctoritate nituntur. Atqui omnes articuli nostræ fidei, quos vocas accidentales, Dei loquentis auctoritate proponuntur: hoc enim si neges jam frustra supponis illos inter articulos fidei ullo modo numerari. Ergo articuli quos vocas accidentales, æqualem cum fundamentalibus veritatem, certitudinem, ac Dei revelantis auctoritatem fortiuntur. Ergo sine ullo dogmatum discrimine Deo revelanti injurius, & æternæ damnationi obnoxius esse convincitur, qui vel unum articulum, quem cognoscit à Deo revelatum, admittere recusat. Neque minus erit Deo rebellis qui animas à Purgatorii pænis, quam qui Sanctos à cælesti gloria excluderit.

Quin & ulterius assero, Prorsus impossibile esse, ut Deus velit aut possit nos eximere ab obligatione, firmissimâ fide credendi quemvis articulum, quantumvis exiguum, quem constat ab illo nobis fuisse propositum ac revelatum. Hæc enim duo aperte repugnant: Deum homini aliquid asserere, & hominem sine gravi injuria rem à Deo assertam rejicere ac repudiare. En quo deducit futilis illa & chimerica distinctio, quâ volunt Novatores omnium sectarum colluviem in unam Christi Ecclesiam aggregare.

At inquires, integra foret fides Christiana, etsi multa levioris momenti dogmata in sacris litteris revelata non fuissent. Quid enim attinet fide divinâ credere, quis fuerit numerus Apostolorum, quod Martha fuerit soror Magdalena, & alia his similia in sacris litteris exarata? Ergo nihil fidei præjudicat si quis pro arbitrio ejusmodi doctrinam rejiciat, aut admittat.

At



At quæro abs te, quid attinet credere Christum passum esse sub Pontio Pilato, quod tamen in Symbolo, inter articulos fidei fundamentales admittis?

Respondeo igitur, ineptam esse argumenti sequelam: Quamvis enim sua Fidei constaret integritas, etsi ista leviora non fuissent à Deo dictata; postquam tamen constat illa in verbo Dei contineri, eaque nobis ab infinita Dei sapientia asseri, tradi, proponi; fieri non potest ut patiatur sine gravi offensa ulli penitus articulo à se revelato fidem denegari. Hoc enim tantumdem est, ac si diceretur, Deum in rebus minoris momenti falli, aut mentiri, quamvis in rebus gravioribus nolit homines in errorem inducere. At non advertis tam immani errore totam fidei fabricam labefactari? Si enim vel in minimo liceat divinam auctoritatem repellere, aut in dubium revocare, jam nulla in cæteris Deo fides, nulla fidei nostræ firmitas aut constantia permanebit: omnia enim à Deo nobis tradita eodem divinæ revelationis fundamento nituntur. Atque ita dum articulos tantum fundamentales firmare satagis, totius Religionis fundamentum penitus evertis.

Dico ulterius Secundò: Etsi gratis admitteretur ista distinctio inter articulos fidei fundamentales & non-fundamentales, impossibile adhuc foret sectario discernere, quinam articuli dici deberent fundamentales, quorum assensus, cæteris exclusis, ad salutem sufficeret.

Probatum primò, Quia quivis sectarius, ut sit veri nominis Christianus, habet hunc assensum, *Credo omnibus quæ Deus revelavit*: ergo non potest ullum articulum quem constat in scripturis contineri à sua fide excludere; alias profiteretur

tur se omnia à Deo revelata amplecti, & simul aliquid à Deo in scripturis revelatum repudiet. Hæc autem esset fides fatua & plane chimerica; non minus quam si admitteret, omnes homines esse mortales, & simul se, aut alios designaret à moriendi necessitate eximendos.

Secundò, ut sectarius articulos fundamentales à cæteris discernat, necesse est ut aliquam discernendi Regulam in promptu habeat. Non Scripturam: quia etsi hanc centies volvas, ac revolvas nusquam numerum aut nomen articulorum fundamentalium definitum reperies. Non Ecclesiam: hanc enim cupis ex omnibus sectis constitam, quæ nunquam hactenus in sensu Scripturarum, & præcipuis fidei articulis convenere, ut latius infra ostendam. Superest igitur ut pro constituendo dogmatum fundamentalium catalogo ad cerebri tui inanem conjecturam Phanicorum more confugas: aliam regulam erroris expertem pro illo quod fingis articulorum discrimine non assequeris.

Hinc mirum videri possit hoc tempore in Anglia Bramhallum, & Stillingfletum, qui se præ cæteris lynceos arbitrantur, adeo in suis scriptis halucinari, ut in hunc errorem plusquam trabalem ultro impingant: dum liberè asserunt Religionis suæ articulos fundamentales ac necessarios in quavis orbis Ecclesia, etiam Romana, comprobari. Unde manifestè infero, Religionem Protestantium, quam ipsi profitentur, in quantum Ecclesiæ Romanæ opponitur, & ab ea præcisè distinguitur, nullum habere Fidei suæ articulum fundamentalem, & ad salutem necessarium. Et hinc ulterius conficitur illam, per se consideratam, nomine & essentiâ Ecclesiæ penitus orbatam esse, cum illa prout à cæteris

con-

condistincta, tantum profiteatur dogmata quædam inferioris momenti, quam sint articuli fundamentales, qui ad constituendam veram Ecclesiæ essentiam requiruntur, Tales sunt articuli Protestantium purè negativi, Non est Missa, non est Purgatorium, Sancti non sunt colendi, & aliæ ejusdem farinæ assertiones, extra fidei substantiam constitutæ, in quibus Protestantium Religio, Romanæ fidei opponitur.

Itaque nunc ( viri pereruditi ) ex doctrina vestra manifestè concludo, Protestantium Cætui, ab Ecclesia Romana cæterisque sejuncto, nihil omnino aliud superesse, nisi imaginariam Ecclesiæ umbram, scilicet articulos inferioris, adeoque incertæ veritatis, dogmata à fidei fundamentis divulgata, doctrinam adiaphoram, articulos ad salutem non necessarios, uti illos vos ipsi nuncupari non recusatis. Et tamen interea ex his paleis ac stipulis ( si superis placet ) Vos novam, & necessariam, & orbis Christiani reformatricem Ecclesiam instauratis: quæ vestro etiamnum iudicio propriis fundamentis destituta, in has tandem incertæ doctrinæ auras, & fumose evanescit.

## ARTICULUS TERTIUS

*Ostenditur Protestantes, aliasque Sectas, in articulis etiam Fundamentalibus non convenire.*

**D**ico primò, Lutherani non consentiunt Calvinistis in Articulis quos ipsi nuncupant fundamentales.

Probatum primò; in confesso est nullos articulos magis ad fidei fundamenta pertinere, quam

quam illos qui in Apostolorum symbolo continentur, inter quos enumeratur, Descensus Christi ad inferos. Affirmant autem Calviniani hunc descensum aliud non esse, quam Christum in cruce inferni angustias ac dolores perpeffum fuisse; idque docet Calvinus *Lib. 2. instit. cap. 16. §. 10.* & Beza *in cap. 26. Matthai v. 37.* At ex adverso Lutherani asserunt ipsam Christi animam verè ad inferos descendisse, teste etiam Danæo Lutherano *in Respons. ad Osiandrum, & Epimio in psal. 16. alijsque.*

Secundò, Ad fidei Christianæ substantiam, quid potest magis requiri, quam doctrina quæ circa Baptismi Sacramentum versatur? Fatentur Lutherani Baptismum omnibus etiam infantibus ad salutem esse necessarium. Credunt verò firmiter Calviniani, fidelium parentum liberos ante Baptismum justos ac sanctos esse, filiis verò infidelium Baptismum nihil prodesse, eumque illis esse negandum: ita docet ipse Calvinus *in Anidoto Conc. Tridentini sess: 6. cap. 5.*

Tertiò, A Sacramento Eucharistiæ animæ vitam ac salutem dependere pronunciat Christus *Ioan. 6. v. 33. Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* De hoc autem Sacramento immanis utrimque discordia. In eo cum Calvino *Lib. 4. instit. cap. 17.* pernegant Calvinistæ Christi corpus aut sanguinem contineri, solâ ejus figurâ contenti. Quantum verò in hoc palmari articulo ab his dissentiant Lutherani, locuples est testis ipse Lutherus contra articul. Lovaniensium *Thefi 2. Anno 1545. Hereticos (inquit) seriò censemus & alienos ab Ecclesia Dei Zuinglianos, & omnes Sacramentarios, qui negant corpus & sanguinem Christi ore carnali sumi in venerabili Eucharistia.*

Ex

Ex his concludo indeclinabili argumento : Tantum alienus est ab Ecclesia Dei , qui negat articulum fidei fundamentalem, ut ipsi asserunt adversarii. Atqui alienus est ab Ecclesia Dei qui negat corpus & sanguinem Christi sumi in Eucharistia , ut apertè loquitur Lutherus : Ergo doctrina de præsentia Christi in veneranda Eucharistia, in qua sectæ illæ dissentiant , est articulus fidei fundamentalis. Prius igitur noctem diei conjunges , quàm has sectas in fundamentis fidei consociabis.

Dico secundò, Protestantes in Anglia, etsi Calvinistis in Cæna Domini, & pluribus adhæreant, in aliis tamé fidei fundamentis ab iisdé recedunt.

Probatum hic dissensus, primò , in articulis de vero descensu Christi ad inferos , & Baptismo parvulorum omnibus necessario , quos supra ostendimus esse fundamentales : in his autem Angliæ Protestantes se à Calvinistis Genevensibus , ac Puritanis dissentire apertè profitentur.

Secundò , Quid potest ad substantiam veræ Fidei magis spectare , quam doctrina de ipso Capite visibili veræ Ecclesiæ ? De hoc verò negant Calvinistæ Genevenses , posse ullo pacto Regem aliquem, ac multo minus Reginam, militantis Ecclesiæ Caput constitui, ut testatur Beza in confessione fidei nomine Genevensium ab ipso edita *Cap. 5. §. 15.* At è contra Anglo-Calvinistæ sive Protestantes firmiter credunt ac tuentur, Regem sive etiam Reginã in suo regno jure divino supremum Ecclesiæ principatum tenere.

Tertiò, Anglo-Calvinistæ profitentur à Christo Corpus Ecclesiæ cõagmentatum esse ex Episcopis, Archiepiscopis , Decanis , Archidiaconis , aliisque gradibus Ecclesiasticæ hierarchiæ. At reliqui Calvinistæ Genevenses, Gallici, Belgici,

gici, Germani, his gradibus ab Ecclesia sua penitus exclusis, sola cum Ministris seniorum Confistoria admittunt.

Quid reliqua inter hos dogmatum dissidia commemorem? Cum neque in Ecclesiae suae Capite, neque in Corpore conveniant, quo pacto in necessariis fidei fundamentis coalescent? Dissident igitur toto caelo Anglo-Calvinistae à cæteris Calvini asseclis, atque interim cunctis persuasum volunt, se cum his, atque omnibus orbis Christiani Ecclesiis in punctis ad salutem necessariis Fidem communem profiteri. Romanos Catholicos, quod imagines colant, idololatrias esse non dubitant: Pontificem credunt Antichristum: Papicolos, ac nonnunquam Anabaptistas, aliasque sectas ferro & igne persequuntur: cum his tamen omnibus in tota fidei substantia ad salutem requisita, usque ad minimum apicem firmissimo fœdere copulari non recusant. Ad hunc nempe vertiginis spiritum tandem Protestantes adegit sectarum sibi similitum confusa multitudo, inter quas perpetuo fluctuantes, cum nullam reperiant Ecclesiam firmam, facile, uti in naufragio, quamlibet tabulam arripiunt, maluntque videri cum omnibus esse, quam nullibi tutò consistere.

Hanc quoque in Belgio suo dogmatum, Doctorumque inconstantiam modernam, pugnantemque innumeras, graphicè describit, & acerbè deplorat D. Samuel Maresius in suo Tractatu, de afflicto statu studii Theologici in Belgio confederato pag. 10. Quæ (inquit) Theologia nostra tot monstrosis opinionibus adeò deturpata est, ut si Pastores & Doctores, qui denati sunt in Belgio à triginta annis, ad nos reverterentur (Riveri, Polyandri, Thyfij, Spanhemij, Triglandi, Demasij,

Demasij, Schotani, Amesij) putarent se in alterum orbem tempestate delatos, cujus idioma non assequerentur &c. Vide igitur ( mi Sectarie ) ex oraculo etiam tui doctissimi Marelij, quam perditio loco tua secta, & salus consistat.

## ARTICULUS QUARTUS

*Potest vera Religio à falsis sectis facile discerni, neque excusabilis est Sectarius qui eam non investigat.*

**S**ed ex ipsa Sectarum pugna, ac multitudine, plurimi hoc ævo sibi conficiunt speciosum sui erroris præsidium, aut potius desidæ latibulum. In tanta, inquit, Religionum inter se dissidentium colluvie, non ego talis sum Ædippus, ut possim certò divinare, quænam præ cæteris omnibus integram fidei veritatem obtineat. Si enim id proprio examine & experimento velim investigare, non eâ sum tinctus literaturâ, aut eo præditus ingenii acumine, ut possim cunctas sectarum differentias ad trutinam revocare, & omnium argumentorum pugnas dirimere. Quinimo prius me cum mente vita deficeret, quàm dispersas toto orbe sectas convenirem, ac singularum causas, originem; & coherentiam sine erroris periculo compertam haberem. Si verò velis mihi non meo, sed Doctorum judicio standum esse: Nescio ego cui Doctorum concessum sit filium veritatis adeo implexum ita evolvere, ut me ex multiplici tot sectarum labyrintho citra erroris periculum, ad apertam veræ Ecclesiæ lucem educat. Sunt enim in qualibet secta plures qui Doctores

tores appellantur : ut ego inter hos omnes Doctorem præ cæteris veracem seligere possim, Doctor ipse maximus esse deberem. Quid ergo superest, quàm ut ego meæ sectæ inhæream, cui à teneris innutritus sum, quam parentes aut amici colunt, pro qua in dubio tam implexo stat apud me diuturni temporis possessio : ne veritatis incertus, dum charybdim vitare cupio, in scyllam deteriorem incidam. Contra hunc prætextum pluribus communem, eoque fallaciorem quo magis fucatâ veritatis specie depingitur.

Dico primò ; Admissâ Dei providentiâ, vera Religio iis notis insignita esse debet, ut à quovis intellectu benè disposito facilè discernatur.

Probatur primò, si Deus mundum gubernat, evidens est illum Religionem veram instituisse, quâ ab hominibus coli debeat, ut supra initio demonstravi. Frustra autem illam instituisset, si non ordinasset signa & argumenta idonea quibus facilè vera illa Religio à sectis falsis discernatur: frivolum enim foret proponere finem, & nihil certi statuere de mediis quibus ad illum pervenire oporteat. Hoc autem fieret si pro denotanda vera Religione non extarent signa multo illustriora, quàm quæ possint pro quacunque falsa exhiberi. Nam si signa illa ullo modo permanerent æqualia, nullum superesset medium quo possit vera Religio à falsa discerni, atque adeo hominum errores ex hac parte in ipsum Deum referendi essent, quod de perfectissima, ac humanæ salutis moderatrice Dei sapientia existimare impium foret.

Probatur secundò, ex obligatione certa quæ quemvis obstringit, ad veram Religionem præ falsa amplectendam. Hæc autem obligatio nulla  
pror-



prorsus foret, si vera Religio non esset præ Sec-  
tis falsis fatis explorata. Sicut in aliis Dei præ-  
ceptis, exempli causâ, ut testimonium perhi-  
beam veritati, nunquam teneor juramentum  
assumere, dum rei veritas manet dubia, aut  
tantum probabilis, ne facillè contingat Deum à  
me in falsitatis testem adhiberi. Unde conficitur  
infinitam Dei sapientiam sibi manifestè contra-  
dicere, si veram Religionem hominibus præci-  
peret, & interea illius præ cæteris signa fatis  
explorata non exhiberet.

Hanc autem calumniam divinæ sapientiæ  
nemo facillè importabit, qui studiosè advertet  
tam in veteri, quam novo Testamento, insur-  
gente quovis Religionum conflictu, ut in Moy-  
se, Daniele, & Apostolis, Deum veræ Ecclesiæ  
ea signa præbuisse, quæ facillè omnem adversæ  
partis probabilitatem elidere potuerunt.

Hic proinde non admitto ex notis sive moti-  
vis tantum probabilioribus, sine ulteriori inve-  
stigatione, licitum esse aliquam præ cæteris  
Religionem suscipere, aut jam susceptam in  
aliam commutare. Quamvis enim sola proba-  
biliras plerumque in aliis operationibus valere  
possit, non idè in suscipienda quoque novâ  
Religione sufficere debet. Quia in negotio fidei  
error etiam materialis in ordine ad actiones sa-  
lutares gravissimè nocere solet: neque deest  
homini non oscitanti modus, quo diligenti in-  
vestigatione facillè ad verè Ecclesiæ notas mora-  
liter evidentes devenire possit, qualis adipiscen-  
dæ certitudinis via in aliis hominum actionibus  
constituta non reperitur.

Quærent hoc tempore aliqui: An ad assen-  
sum præbendum articulis fidei, requiratur evi-  
dentiâ etiam omnimoda revelationis divinæ?

Ref-

Respondeo, Ad assensum fidei debitum, necessarium non esse cognitionem absolute evidentem revelationis divinæ. Quia evidentia omnimoda aut metaphysica revelationis ab omnibus in hoc statu haberi nequit, ergo non potest illa omnibus ad assentiendum articulis nostræ fidei esse necessaria. Quod adeò certum est, respectu hominum præsertim rudiorum, ut hoc de fide esse affirmet Suarez hic, disp. 3. sect. 8. n. 5. Dum enim rudiores articulis fidei assensum præbent, non apparet quo modo, aut medio autoritas Dei loquentis illis evidenter proponatur: quinimo paucis doctiorum contingit ad absolutam revelationis evidentiam ratiocinando penetrare.

Sed quæstio esse potest, An assensus fidei omni ex parte evidens, possit dici supernaturalis? De hoc variæ sunt, & liberæ Theologorum sententiæ. Negant aliqui esse supernaturalem, quia actus fidei evidens, non est liber, neque obscurus, sive argumentum non apparentium, ut ipsi volunt, & requirunt ad actum proprium fidei divinæ. Probabilius tamen assensum illum esse supernaturalem docent communius Thomistæ, ut recenter tradit Gonet disp. 1. art. 7. n. 201. & pro eadem sententia Scotum citat Di Castillio, quos sequitur Herinx ex Scotistis Author recens & eruditus, nec non ex Carmelitis Bonæ spei, & ex Nostris Vasques, Ariaga, Ripalda, & plures alii: Quia nulla ratio satis probat habitum fidei non posse influere in assensum evidentem, cum inter evidentiam & supernaturalitatem nulla ostendatur repugnantia, ut patet in actu visionis Beatificæ, qui simul evidens est & supernaturalis. Potest igitur cum assensu fidei divinæ stare evidentia revelationis,

C

sed

sed perperam asseritur, hanc ad fidem nostram esse necessariam.

Sufficit igitur articulos fidei proponi cum notis, quæ de veritate revelationis divinæ ita nos certificant, ut non possimus de ea prudenter dubitare. Ad assensum hujusmodi præstandum nulla modernarum Sectarum sufficientes rationes aut notas exhibere valet.

Dico igitur Secundò, Neque Protestantes, neque alii horum temporum Sectarii possunt in sua conscientia, aut divino tribunali excusari, quamdiu certiores veræ Ecclesiæ notas non inquirunt.

Probat, Non potest aliquis excusari, aut bona fide in ea secta permanere, in qua nequit exhibere veræ Ecclesiæ signa certiora, quam habeant aliæ sectæ, quas ipse devias & falsas esse agnoscit. Atqui neque Protestantes, neque alii Sectarii possunt in suo Cætu ostendere ulla signa aut fundamenta certiora veræ Ecclesiæ, quam habeant aliæ sectæ tam modernæ, quam antiquæ, quas ipsi pro falsis reprobant, & à sua communione rejiciunt. Quinimo à Protestantium confessione de Primatu Ecclesiæ in Regibus, de Hierarchia & potestate Prælatorum, & pluribus fidei punctis communi judicio gravissimis, reliquæ totius orbis Ecclesiæ dissentiant. Quo igitur modo poterit horum aliquis sine ulteriori examine in sua secta securus conquirere, quam facile advertit, præ cæteris sectis à se reprobatis, nullo speciali Dei testimonio, nullo exploratæ veritatis fundamento subniti?

Atque ut hoc argumentum in brevi dilemmate fortius inhæreat: Quæro ex quovis Protestantium Ministro; An reliquas horum temporum sectas veras judicet, an falsas? Si dicat veras;

veras ; jam Ecclesiam suam agnoscit falsam , utpote quæ à cæteris Ecclesiis , quas pro veris habet, ut falsa rejicitur. Si verò reliquas sectas falsitatis arguat ; suam quoque inter falsas numeret necesse est , cum nullum prorsus exhibere possit speciale signum , aut apertum Dei testimonium, quo Ecclesiam suam, præ cæteris à se reprobatis, melioris conditionis esse demonstraret.

Ex his quæ hæcenus deduximus apertè confititur , quemlibet suæ salutis prospicere volentem, debere Religionem veram , & unicam sedulo investigare , neque posse sine summa imprudentia ac temeritate hanc curam negligere in negotio totius vitæ gravissimo, quale est jactura salutis æternæ, quæ sine vera fide obtineri non potest. Ut enim à salute aberres , perinde est an tuâ culpâ falsam Fidem , an nullam profitearis.

Ut autem vera , & unica Religio , in qua voluit Deus salutem æternam obtineri , à sectis falsis securè discernatur, Argumenta sequentia, sepositis partium studiis, sincero propriæ salutis ac veritatis desiderio , expendenda erunt.

## CAPUT III.

*Argumenta quæ evincunt, Solam Ecclesiam Romanam esse veram Christi Ecclesiam, in qua salus possit obtineri.*

## ARGUMENTUM PRIMUM

*Sola ostendit se potestatem suam à Christo derivare.*

1. **I**lla sola est vera Christi Ecclesia, quæ ostendit se doctrinam & potestatem suam à Christo accepisse, & per continuam successionem ad nostra usque tempora perduxisse. Hac enim successione omnis vera & legitima possessio, ac potestas firmissimè probari, & sine dubitatione constare solet. Si quis autem illâ destitutus, de possessione aut jure contendat cum eo, qui hanc successionem exhibere potest, non minùs explodetur, quam si quis hodie compareat homo peregrinus, qui se legitimum Anglicæ Coronæ Successorem proclamet, contra illam Familiam quæ continuâ successionem se in legitima Regni hæreditate perennare demonstrat.

Hanc autem continuam à Christo & Apostolis ad nostra usque tempora successionem quo pacto reperies in Sectis illis, quæ à centum circiter annis emerferunt, ac sibi veræ Ecclesiæ  
uomen

nomen vindicarunt ? Quo modo in aliqua Ecclesia potestatem à Christo derivatam ostendes, quæ seipfam per mille quingentos post Christum annos Orbi ostendere non potuit ?

Cùm igitur hâc successione apertè careant Congregationes modernæ, solâ Lutheri, Calvini, aliorumque Recentiorum autoritate institutæ; carent etiam necessariò eorum Ministri *Jurisdictione* à Christo derivatâ in gubernanda ejus Ecclesia, carent ejus *Ordine* pro administratione Sacramentorum, carent ejus *Missione* pro Verbi Divini prædicatione, quam apertè requirit Apostolus ad Rom. 10. *Quomodo predicabunt nisi mittantur.* Nunquam enim ostendet ullus ex Sectis modò nominatis quâ autoritate, aut quo modo primùm missus fuerit Lutherus, aut Calvinus ad prædicandam doctrinam oppositam Ecclesiæ Romanæ, à qua sua tantum sponte defecerunt; aut ubi, aut quando potestatem illam à Christo acceperint.

2. Si dicant, se accepisse à Christo potestatem *extraordinariam* ad reformandam veterem, & instituendam novam Ecclesiam: Respondeo nulli prudenti posse sufficere, quòd Lutherus aut Calvinus id de se affirmet: omnes enim antiqui hæresiarchæ idem de se dudum testati sunt, nec ideò minùs hæretici fuerunt, & pro talibus etiam hoc tempore damnantur. Neesse est igitur suæ missionis clarum & apertum testimonium adducant: sine legitimo enim testimonio, ne quidem domum tuam alteri resignabis, quantò minùs Ecclesiam Dei, quam Christus à tot seculis aliis possidendam & gubernandam consignavit. Nec ipsi Apostoli pro Dei Ministris ab initio admissi sunt, nisi per apertum testimonium signorum ac miraculorum, quibus se à Christo missos

missos esse toti orbi manifestè comprobantur. An igitur ego cum salutis æternæ discrimine sine alio signo, aut testimonio, hos ut Ecclesiæ antiquæ reformatores, & animæ meæ in æternitatis itinere duces admittam, quos à Deo missos non fuisse clarâ ratione deprehendo?

3. Ex his ritè expensis hoc necessarium deducitur argumentum. Sola illa est Christi Ecclesiæ, quæ potest ostendere, se Christo & Apostolis ad hæc usque tempora continuò successisse. Sed sola superest Ecclesiæ Romana in qua possit illa successio ostendi: ergo &c. Iam enim probatum est, alias Sectas illâ successione penitè esse destitutas.

At in Romana Ecclesiæ, Presbyteri suum Ordinem, jurisdictionem, ac missionem accipiunt immediatè à suis Episcopis præsentibus, hi ab Episcopo sive Pontifice Romano, qui per continuam præcedentium Pontificum seriem, suam in Sede Petri successionem toti orbi apertè demonstrat. Hæc enim in publicis, & ubique patentibus temporum Annalibus tam luculentè omni ævo consignata exhibetur, quam ullum Regum jure successionis Regni sui thronum possidere. Imò illa Pontificum successio præ cæteris tantò majori pollet evidentiâ, quantò frequentiori omnium Gentium curâ ac studio universalis Ecclesiæ historia à tot tantisque Auctoribus, ac SS. Patribus conscripta, & ad posteritatem continuò transmissa reperitur. Nullus itaque est Ecclesiæ Romanæ Minister, qui Fidem populo & Sacramenta administrat, qui non possit potestatem, ac missionem suam continuâ serie ad Apostolos, ac Christum reducere, tanquam ad primum authorem ac fontem à quo illam derivavit. Sola igitur Romana potest esse vera & indubitata Christi Ecclesiæ.

4. Hoc

4. Hoc argumento veram Ecclesiam à Sectis alienis ipsi primitivæ Ecclesiæ Patres discernabant, ac imprimis S. Augustinus contra Epist. fundamenti: "Tener me in Ecclesia Catholica, ab ipsa Sede Petri Apostoli usque ad presentem Episcopum successio Sacerdotum. Accedit S. Hieron. epist. 2. ad Damasum: Hic inter tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat, ego interim clamo, qui Cathedræ Petri jungitur meus est. Idem disput, contra Luciferianos: "Brevem tibi apertumque animi mei sensum proferam, in illa permanendum esse Ecclesia, quæ ab Apostolis fundata usque in hanc diem perdurat.

*Dilemmate* inde confecto, modernum sectarium hoc modo premet. Argumentum illud S. Augustini, S. Hieronymi, & primorum Ecclesiæ Patrum contra hæreticos sui temporis, ex successione perpetua Prælatorum in sola Ecclesia Romana; vel rectè probat illos antiquos fuisse veros hæreticos, vel non. Si id non probat, errarunt ergo primi, summi que Doctores primitivæ Ecclesiæ; quod tamen ipsi Sectarii non admittunt. Si verò rectè probat illos fuisse hæreticos, idem prorsus convincit de sectariis nostri temporis, qui non magis possunt in sua secta ostendere perpetuam Prælatorum successionem, quam illi Hæretici, contra quos primi Patres hoc argumentum intorquebant.

Hujus successionis defectus Angliæ Ministros gravissimè remordet, qui sæpius postulati de legitima ordinatione Parkeri, qui primus post hæresim tanquam Archiepiscopus Cantuariensem Sedem occupavit; nec testes, nec tabulas, nec ullum derivati à Christo Ordinis, aut potestatis iudicium legitimum unquam proferre poterunt.



tuerunt. Quorum unus haud ita pridem quasi collabenti Ecclesiae humeros suppositurus, non antiquas tabulas, sed novas fabulas evulgavit, de Partero in quadam taberna per aliquos Romanae Ecclesiae Episcopos in Praefulem consecrato. Sed non defuit author Catholicus, Dublinensis nunc Praeful illustrissimus, qui calamo sua eruditione digno commentum illud aperte dissolvit, & ad vivum refecuit, uti attingemus infra tra. 3. c. ult.

## ARGUMENTUM II.

*Ecclesia Christi est antiqua, omnes moderna  
Secta sunt nova.*

I. **E**cclesia Christi est antiqua, quia ab annis plusquam mille & sexcentis à Christo fundata est, & sic in omne tempus futurum stabilita, ut promiserit portas inferi contra eam nunquam prevalituras. Sed Ecclesia Lutheri & Calvinii est nova; Ergo haec non potest esse vera Christi Ecclesia. Minor clarè probatur. Quia possumus assignare ipsum locum, & tempus, quo recenter exorta est haeresis Lutherana, ante centum circiter annos, tempore Caroli V. Imperatoris, & Leonis X. Pontificis; & ostendere primum ejus authorem Martinum Lutherum, qui post quindecim saecula à constituta Christi Ecclesia comparuit, & ab antiqua Ecclesia sua spontè defecit, & Sectam Lutheranam, de qua nihil unquam antea auditum fuit, in Germania inchoavit. Sed haec sunt manifesta novitatis indicia, quae aperte demonstrant Sectam Lutheranam (& idem est de aliis novis) non posse dici

dici veram Christi Ecclesiam. Repugnat enim illam Sectam, quæ est nova, esse Ecclesiam Christi quæ est antiqua; originem habuisse à Luthero postremo sæculo, & tamen ante annos mille sexcentos à Christo institutam fuisse.

2. Si quis fortè prætendat Ecclesiam Lutheranam olim quidem extitisse, sed hæctenus per 1500. annos ante Lutherum *occultam* latuisse. Responsio illa per se frivola hoc *Dilemmate* clarè refutatur. Religio Lutherana vel extitit ante Lutherum, vel non extitit. Si ante Lutherum extitit occulta, ut affirmas, non potuit esse vera Christi Ecclesia, quæ debuit semper esse conspicua, sicut civitas supra montem posita, sicut lucerna, sicut publicum tribunal ad quod jubemur confugere Matth. 23. *Si autem noluerit te audire, dic Ecclesia*; his enim Christus Ecclesiam suam similem esse declaravit. Si verò dicas ante Lutherum non extitisse, ergo est Religio novitia, ac proindè non potest esse Religio Christi, quam constat esse antiquam.

3. Sola itaque superest *Ecclesia Romana*, quæ initium Romæ sumpsit ab ipso Petro, cujus Sedem per suos Successores continuò possidet, cujus recens institutio, aut novus author nullo unquam loco, aut tempore post Petrum assignari potest, quæ sunt antiquæ & veræ Christi Ecclesiæ manifesta argumenta.

4. Hoc argumentum approbare coactus est ipse Lutherus, dum Zuinglianos recenter emergentes oppugnaret in epist. ad Ducem Borussiae, & habetur in ejus tom. 2. impresso Wittenbergæ fol. 362. *Periculofum, inquit, & terribile est, audire aliquid aut credere contra concors testimonium, fidem, & doctrinam totius sanctæ Christi Ecclesiæ, quæ jam supra mille quingen-*

300 annos per uniuersum orbem concorditer  
statuit &c." Telum hoc ab antiquitate de-  
sumptum, quod fortissimum agnoscit, quis non  
videt contra ipsum Lutherum, aliosque horum  
temporum Sectarios validissimè retorqueri?  
Quomodò igitur ego salutem aeternam, quæ  
solum in antiqua Christi Ecclesia obtineri po-  
test, inter novos horum temporum Sectarios  
sperare potero? Hoc si expendas benè, non  
poteris malè concludere.

### ARGUMENTUM III.

*Alia omnes Sectæ docent Hæreses in primitiua  
Ecclesia damnatas.*

1. **O**mnis illa Religio falsa est quæ continet  
hæreses à Catholica & primitiua Eccle-  
sia olim damnatas. Atqui modernæ Sectæ Lu-  
theri, & Calvini &c. continent hæreses à Ca-  
tholica & primitiua Ecclesia olim damnatas.  
Ergò eorum Religio debet esse falsa, & primiti-  
uæ Ecclesiæ contraria.

Minor hujus argumenti probatur primò: Quia  
tam Lutherus quàm Calvinus docet, Bona ope-  
ra non esse ad salutem necessaria, sed solam  
fidem sufficere. Atqui hæc eadem fuit olim hæ-  
resis Simonis Magi teste antiquissimo S. Irenæo  
l. 2. cap. 20. & Eunomianorum olim ab Ecclesia  
damnatorum circa annum Domini 360. teste S.  
Augustino Hæresi 54.

2. Lutheri, & Calvini doctrina est, Traditio-  
nes esse rejiciendas, & solam Scripturam reci-  
piendam. Eadem hæresis à primitiua Ecclesia  
damnata est in Ario, Nestorio, Eutyчете, &  
Dioscoro,

Diofcoro, uti patet ex S. August. lib. 1. contra Maximum cap. 2. item ex Synodo 7. actione 1.

3. Tam Lutherus quam Calvinus negat Sacramentum Pœnitentiæ, & Confirmationis. Doctrina hæc tanquam hæretica in Novatianis olim ab Ecclesia proscripta est, teste antiquissimo Cypriano lib. 4. epist. 2.

4. Docet Lutherus & Calvinus Ecclesiam olim visibilem postea periisse, & illam in suo tantum cœtu existere. Fuit hæc quoque hæresis Donatistarum contra primitivam Ecclesiam, uti testatur August. lib. de unitate Ecclesiæ cap. 12.

5. Afferit uterque, venerationem Reliquiarum, Imaginum Christi, aut Sanctorum esse idolatriam. Idem asseruit Vigilantius hæreticus teste Hieronymo, & olim Iconomachi ab Ecclesia damnati, teste Cedreno & Nicephoro de Iconomachis.

6. Negat cum Lutero Calvinus, orandum esse pro defunctis, observandum jejunium Quadragesimale, aut aliud ab Ecclesia præscriptum. Idem negarunt olim Aëtiani hæretici, teste Epiphonio & August. de hæresib. cap. 33.

Quid igitur manifestius quam hæreses olim ab Ecclesia Christi damnatas, à Lutero & Calvino doceri, ac renovari? Et quidem plerasque ante tempora S. Augustini. Cum tamen ipsi fateantur veram & primævam Christi Ecclesiam, quæ eas hæreses damnavit, ab omni erroris suspitione immunem fuisse. Illas autem hæreses dum reprobat, necessariò omnes Sectas eandem doctrinam profitentes hæreticas esse declaravit.

Ex his autem cæterisque articulis à primitiva Ecclesia olim damnatis nullum omninò recipit Ecclesia Romana, aut unquam admisit, & quem-

vis admittere volentem à suo corpore refecuit. Depositum Fidei à Christo & Apostolis sibi traditum tam firmum & inviolatum semper retinuit, ut maluerit tam ab antiquis, quàm ab horum temporum Sectariis gravissima bella, rapinas bonorum, exilia, & mortem ipsam sustinere, quàm vel unicum articulum à primitiva Ecclesia damnatum admittere: uti hodie in Angliæ, Hollandiæ, & maximè in antiquissimis Hiberniæ Catholicis, tot calamitatibus hactenus laceratis, ante oculos videmus.

Ad hanc rationem vel unicam, si ferio lubeat reflectere, fieri non potest, quin hodiernas Sectas à vera Christi Ecclesia facile discernas. Quæcunque enim Secta deprehenditur hæresim vel unicam à vera Ecclesia olim damnatam admittere, tam implicat illam esse Ecclesiam Christi, quàm falsum esse verum, aut album esse nigrum. Sicut enim contra debitam Regi fidelitatem in uno puncto cum hoste conspirans, hoc ipso fit Regi rebellis, sic cum damnatis Hæreticis unico in errore consentiens, Deo fit inimicus ac perduellis, & extra salutis tramitem exul aberrat.

#### ARGUMENTUM IV.

*Communis omnium Gentium consensus pro  
Fide Romana.*

Illa judicanda est vera Christi Ecclesia, quæ  
1. per totum orbem recepta, & omnium gentium testimonio & consensu comprobata est, potius quàm illa, quæ exiguo spatio circumscripta, & à paucis admissa fuit. Quivis enim  
aquis

æquus iudex non dubitabit adjudicare litem illi parti, quæ præ alia habet testes multò plures, & inter se omni tempore, & loco convenientes.

2. Atqui omnium gentium commune testimonium stat pro una & sola *Ecclesia Romana*, quæ proinde *Catholica* & universalis toto orbe nominatur. Nam quoad priora tempora, nullum est toto orbe regnum, nulla natio nobis cognita, in qua aliquando propagata & recepta non fuerit, aut propagari inceperit. Quin imò hoc tempore apud gentes de novo repertas publica extat Religionis Romanæ professio, templa, altaria, Missæ, cultus Imaginum &c. plerisque etiam locis in regnis Turcarum Catholici aliqui reperiuntur. In Europa Religionem Romanam publicè tuentur ac profitentur universa regna Hispaniæ, regnum Galliæ amplissimum, tota pœnè Germania, Polonia, Italia, maxima ex parte Belgicæ, neque exiguo fidelium numero per Angliam, & multò majori per Hiberniam, aliasque plures orbis partes diffeminata reperiuntur. Cum his si comparentur pauci Europæ anguli, qui Sectam Lutheranam, aut Calvinianam profitentur, unum pro millibus testem vix reperies. Solum enim regnum Britanniæ, cum Dania, Suecia, Hollandia, & aliquâ Germaniæ parte Sectam Lutheranam vel Calvinianam, eamque pluribus aliis Sectis immixtam complectitur. Quid exiguus ille numerus cum tota Europa comparatus? Quid cum Asia, Africa, America? Quarum incolæ, uti & regionum nunc in Europa infectarum, Religionem Romanam aliquando receperunt, & per multa sæcula suo testimonio, & sanguine comprobarunt.

3. Si igitur multitudinem testium eorum, qui in Religione Romana, toto orbe vixerunt, per

*sedecimo*

sedecim secula, conferam cum exiguo manipulo Lutheranorum vel Calvinianorum, qui tantum unius seculi spatio emerferunt in paucis Europæ Regionibus, non possum salvâ æquitate pro altera, quàm Religione Romanâ, ferre sententiam. Neque poterit supremus Judex in extremo judicio aliud pronunciare, quàm me justè ac sapienter egisse, quod communem & constantem orbis pœnè universi consensum, paucorum, ac malè inter se cohærentium hominum judicio, à reliquo orbe repudiato, prætulerim.

Vim hujus argumenti ipsâ experientiâ comprobari videmus, in integris legionibus ex militia, & nobilitate Anglicana, quorum plerique, dum ex domesticis errorum tenebris prodeunt ad publicam lucem Catholicæ Ecclesiæ in Belgio, Gallia, Hispania, facilè veram Romanæ Ecclesiæ Fidem agnoscunt, & profitentur. Uti non ita pridem apparuit in viris summo ingenio & judicio præditis, Comite de Bristol, Barone de Inchequin, & aliis nobilitate & famâ notissimis.

## ARGUMENTUM V.

*Nulla est certa Ecclesia Christi in mundo, si non sit Romana.*

1. **C**ertum est veram Christi Ecclesiam in mundo reperiri, ut omnes fatemur: Atqui hoc certum non esset, si vera foret fides Sectæ Lutheranae aut Calvinianæ. Ergo illa est à veritate prorsus aliena.

2. Minor patet ex eo, quod Secta tam Lutherana, quàm Calviniana doceat veram Ecclesiam

fiam à Christo institutam potuisse deficere, & eam in Ecclesia Romana quæ ab initio fuit vera, actu defecisse, & nunc penes Sectam v. g. Lutheranam veram Ecclesiam permanere. Quod si verum est, posse deficere veram Christi Ecclesiam: Et tu asseras tuam Calvinianam, vel Lutheranam esse veram Christi Ecclesiam: ergo potuit etiam tua Lutherana & Calviniana deficere; ergo certum non est aliquam veram Christi Ecclesiam in mundo reperiri. Sicut enim asseris defecisse olim veram Christi Ecclesiam, ita nunc deficere potuit tua, neque certus esse potes quod actu non defecerit: nulla enim promissio Lutheranae vel Calvinianæ Ecclesiæ facta est, aut fieri potuit, supra veram Christi Ecclesiam.

Quod si dicas, tanrum posse deficere Ecclesiam Christi *visibilem*. Infero, ergo tibi non constat, an Ecclesia Calviniana vel Lutherana visibilis, quam profiteris, sit vera Christi Ecclesia.

3. Hic igitur aliud dici non potest, quàm Sectam Lutheranam, & Calvinianam manifestè falsam esse, & se evertere; dum docet Ecclesiam olim à Christo institutam potuisse aliquando deficere. Undè clare sequitur Ecclesiam Romanam, quam ipsi Sectarii admittunt primis 4. vel 5. sæculis, fuisse veram Christi Ecclesiam, non potuisse errare, & à vera fide deficere: alias enim jam non constaret, ullam in mundo existere veram Christi Ecclesiam.



## ARGUMENTUM VI.

*Si Ecclesia Romana non sit vera, vel perierunt in æternum Majores nostri, Martyres, Confessores &c. qui ante Lutherum per 12. sæcula vixerunt; vel certa est Fides Romane Ecclesie.*

1. **S**I Secta Lutherana vel Calviniana vera esset Christi Religio, sequerentur ea quae quivis, etiam Lutheranus vel Calvinianus, horret admittere. Ergo fateri debes Sectas illas tuo etiam iudicio veritati repugnare.

2. Sequeretur enim ex doctrina Lutherana & Calviniana, Ecclesiam Romanam à vera Fide aberrare, adeòque impiam & sacrilegam esse. Ac proinde Christianos, qui vixerunt à tempore, quo aiunt defecisse Ecclesiam, nempe per integra duodecim sæcula ante Lutherum, in æternum periisse, ac omnes nostros, vestrosque Majores, qui per tot sæcula Ecclesiam tantum Romanam agnoverunt à vera Fide & salute æterna excidisse. Nisi quis impiè fingat Christum permisisse, suam Ecclesiam visibilem per 12. sæcula invincibili veræ Fidei ignorantia altè sopitam jacere.

An ergò à Fide & salute aberrarunt passim omnes illi qui pro divino cultu in tota Europa, & reliquo orbe Christiano, tot Temples, tot Cœnobias, tot Collegia, tot pietatis monumenta per duodecim sæcula summâ pietate, ac studio erexerunt? Qui sua bona, ac seipsum totâ vitâ divino obsequio manciparunt? Perierunt quotquot eo tempore vixerunt viri sanctitate <sup>ac</sup> mira-

miraculis toto orbe celebrati, Benedictus, Patricius, Bernardus, Dominicus, Franciscus, alii-  
que Sancti innumeri, quorum virtus, & vita tot  
cœlestibus prodigiis comprobata fuit. Perierunt  
tot milliones Martyrum, qui pro tuenda Religio-  
ne Romana contra tyrannos decertarunt, suum-  
que sanguinem ac vitam profuderunt, nisi fortè  
aliquos invincibilis ignorantia excusaverit? Hi  
enim non aliam quam Ecclesiam Romanam ag-  
noverunt, quam Lutherani & Calviniani impi-  
am & sacrilegam esse profitentur.

3. Hinc sequeretur ulterius, Christum Eccle-  
siam suam tanto labore & amore institutam, per  
duodecim sæcula deseruisse; cui tamen dixit:  
*Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi:*  
Reliquisse illam sub impietate, & potestate Sa-  
tanæ, cui tamen promisit; *Porta inferi non prava-  
lebunt adversus eam.*

Frustrà igitur duodecim illis sæculis à Roma-  
na Ecclesia prædicatum est toto orbe Christi  
Evangelium; Frustrà tot Gentes à Paganismo  
ad Ecclesiam Romanam conversæ: Frustrà fuere  
tot sæculis Sacramenta, & alia salutis media à  
Christo instituta: Frustrà fuit ipsa Christi Passio,  
Mors, & Redemptio, donec tandem Lutherus  
Ecclesiæ Romanæ Sacerdotium, & calibatam  
deseruit, & ad connubia, omnemque carnis li-  
bertatem provolvit, atque ita Ecclesiam pro-  
lapsam restauravit, & viam cœli, quam Christus  
dixit angustam, verbo & exemplo laxam, &  
spatiosam fecit. Quis ratione præditus hæc non  
ludicra, non insana, non merissima figmenta  
judicabit?

4. Quòd si tandem dicas, Hæc nullo modo ad-  
mittenda esse, ac potuisse semper Majores no-  
stros etiam in Religione Romana salutem adipif-  
ci;

66 Cap. 3. Arg. 7. Methodus declarandi  
ci; necessarium erit te hoc modo ulterius ratio-  
cinari:

Omnes omninò tam Catholici, quàm Sectarii  
fatentur, in Ecclesia Romana posse salutem ob-  
tineri: Omnes autem Catholici qui sunt maxi-  
ma pars omnium Christianorum, omni tempo-  
pore, & uno ore affirmant, me in Secta Luthe-  
rana vel Calviniana non posse salvari. Ergo, si  
volo esse certus & securus de salute æterna, de-  
beo eligere Ecclesiam Romanam, in qua omnes  
fatentur, me posse salvari, non verò Lutheranam  
aut aliã, in qua maxima pars orbis Christiani  
absolutè negat salutem posse obtineri. Hoc ar-  
gumento Henricus IV. Galliarum Rex, post-  
quam apud suos Ministros rem Fidei diligenter  
examinasset, professus est, se ad Ecclesiam Ro-  
manam fuisse conversum, uti videre est apud  
Historiæ Gallicæ Scriptores.

## ARGUMENTUM VII.

*In sola Ecclesia Romana persistit gloria Miraculo-  
rum à Christo veræ Ecclesiæ promissa.*

**M**iraculis Ecclesiæ Romanæ quasi conjura-  
tione factâ novum bellum nuper indixit  
Stillingfletus in Anglia, Zuickerus in Hollandia,  
Danhaverus in Germania. Sed eorum imperum  
validè repressit, fregit, protrivit ex Anglia noster  
Worslæus, ex Germania Cornæus, alique ger-  
manæ fidei pugiles strenuissimi. Hic autem pro  
invicto miraculorum testimonio brevi methodo  
sic argumentaberis.

1. Christus eodem modo contulit veræ Eccle-  
siæ potestatem prædicandi Fidem, & operandi  
Mira-

Miracula Mar. 16. v. 15. *Euntes in mundum universum predicato Evangelium omni creatura.* Et statim subdit: *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo dæmonia ejicient.... super agros manus imponent, & benè habebunt &c.* Sed in Ecclesia Christi hoc tempore perseverat potestas prædicandi fidem: Ergo etiam virtus operandi miracula. Cùm enim absque ulla temporis limitatione fuerit hoc privilegium veræ Ecclesiæ concessum, sine ratione asseritur illi jam ereptum esse, cùm nullo modo ostendi possit quo modo, aut quo tempore fuerit revocatum, imò assidua tot miraculorum experientia comprobet, potestatem illam adhuc in Ecclesia Christi perseverare.

2. Ex his porro conficitur hoc argumentum cuius sanæ mentis homini manifestum. Miracula ab initio indicarunt veram Christi Ecclesiam, & Christus promisit ea in sua Ecclesia permanfura, ut jam ostensum est. Atqui miracula in sola cernuntur Ecclesia Romana: Ergò hæc solâ est vera Ecclesia Christi. Aliàs nulla in terris dabitur Christi Ecclesia: cùm nulla prorsus alia Secta possit illam miraculorum gloriam sibi vindicare.

3. Frustrâ autem ex odio Religionis Romanæ cum Sectariis illis, hanc miraculorum gloriam non Deo, sed dæmoni adscribes: sic enim Judæi olim Christi miracula calumniabantur; in *Beelzebub Principe dæmoniorum ejicit dæmonia*; quæ tamen constat fuisse vera miracula, & signa Fidei certissima. Deindè innumera Ecclesiæ Romanæ miracula omnem dæmonis potestatem longissimè excedunt, ut mortuos ad vitam excitare, morbos incurabiles momentò curare, cæcis visum, surdis auditum, claudis incessum restitueret.

stituerè. Uti non ita pridem coram multis testibus factum constat Casaraugustæ in Ioanne Pellicero Aragonio viro notissimo, cui integra tibia dudum amputata divinâ virtute subito restituta est. Mortuos à S. Martino, & à S. Dominico tres, à S. Xaverio supra viginti, ab aliis nostro ævo plurimos vitæ restitutos, iis testimoniis comprobatum invenies, quibus nihil potest esse in rebus humanis certius aut evidentius. Teste autem D. Augustino l. 22. de Civit. c. 5. miraculum vel unicum, quod constat à Deo factum, ad certissimum veræ Fidei testimonium sufficere debet.

Ad hæc frivola prorsus sunt Doctoris Stillingtoni responsa, Miracula scilicet hæc esse longinqua, intervallo temporum, & locorum multas cudi fabulas, multos crescere rumores, multa hominibus credulis imponi. Et ad tibiam illam Joanni Pellicero, publico prodigio restitutam, sufficit illi per ludibrium reponere, Isto intervallo loci, & temporis quo fama hujus prætensi miraculi ex Hispania in Angliam transibat, facile potuisse Pelliceri stipitem ligneum in tibiam excrescere. At si liceat hujusmodi facta publica, & severo iudicio subjecta, & juratis testibus comprobata, unius Stillingtoni inani ludibrio in figmenta convertere, videat quæso, ne suum quoque nomen, & personam, & titulum, ut inanes fabulas, & popularis auræ fumos posteris transmittat. Quæro enim, si illius iudicio insistas, quis hominum post pauculos annos credet extitisse Doctorem Stillingtonum, in Academia Cantabrigensi studuisse, legitimè examinatum fuisse, Doctoris lauream consecutum esse? Dicam ego, dicent posterius, hunc Doctoratus gradum, quamvis publicis tabulis & testi-  
bus

bus consignatum, solo populi rumore Stillingfleet accrevisse. At, inquis, testimonium de patratō miraculo res est supra naturam posita. Erras, mi Doctor; miraculum quidem ipsum naturæ vires excedit, prodigium verò jam patratum oculis intueri, manibus palpare, juramento testari, autoritate publicâ & indubitâ consignare, hæc nihil habent præter consuetas naturæ leges, & normam communem, quâ solent res gestæ certâ fide comprobari. Mirum in re tam aperta halucinari hominem, qui cupit in Doctorum numero celebrari. Sed illi novum non est, pro solidis argumentis, inanes jocos, & facetias venditare.

Ne verò ad labefactandum hæc miracula ad Dæmonis opem iterum confugiat Adversarius, illum breviter interrogo: Si ad fallendos homines Dæmon operetur miracula in Ecclesia Romana; an id faciat potestate divinâ, an virtute propriâ? Non potestate divinâ, quia si Religio Romana sit falsa, non potest Deus illam miraculorum testimonio tamquam suo sigillo comprobare: Hoc enim esset Deum falsæ doctrinæ subscribere, atque ita homines in fraudem inducere. Non etiam propriâ dæmonis virtute ad homines fallendos: quia sic dæmon multò magis operaretur miracula pro Secta Turcarum & Judæorum, ut in eam magno suo lucro homines induceret. Ergò miraculorum gloria in sola Romana Ecclesia perseverans à solo Deo procedere potest, ut hoc signo & testimonio, uti olim, ita hoc tempore, veram Ecclesiam hominibus demonstraret.

5. Et verò ut in ea invenienda homines essent inexcusabiles, extare voluit quædam miracula publica, & perpetua, & omnibus facillè conspicua,

spicua,

spicua, si Angli, & Batavi eâ curâ, quâ opes, & merces peregrinas, veræ Fidei testimonium inquirerent. Reperirent in Italia, & in ipso Religionis Romanæ gremio domus Lauretanæ miraculum publicum, & omnibus scire volentibus perpetuò conspicuum. Neapoli ampullam sanguinis S. Januarii Martyris, qui in præsentia Corporis constitutus miraculosè ebullit. Compostellæ in Hispania reliquias S. Jacobi ob probatissima in dies miracula à toto orbe Christiano frequentatas. Ut præteream in Belgio Virginem Aspricollensem, Hallensem, & alia ejusmodi loca manifestis Dei miraculis continuò illustrata, ex quibus Ecclesiæ Romanæ Adversarii redduntur prorsus inexcusabiles.

Postremò, quantum ponderis habeant Miracula ad demonstrandum veram Ecclesiam, ipsi Adversarii suo calculo sapius comprobant. Quid enim? Si nostri, aut superioris ævi miraculis nihil tribuendum, quid Lutheri artes, quid Calvinii fraudes in illis fabricandis tanto studio insudarunt?

Nota est apud Staphylum, qui actioni interfuit, & testatam reliquit, *Libro* qui inscribitur *Absoluta responsio*, historia Lutheri, qui ut à miraculi testimonio, Prophetæ à Deo missi sibi nomen usurparet, faminam à dæmone possessam Dei nomine à se liberandam multò apparatu suscepit. Sed post ingeminatos clamores, & irrita conamina, tandem ipse à dæmone in eas angustias redactus fuit, ut ab eo congressu validiorem dæmonis insultum vix vivus evaserit.

Tantam tamen in miraculis vim agnovit, ut non dubitaverit ab illis iterum, iterumque aliquod suæ doctrinæ præsidium emendicare, de tota Ecclesia suo judicio triumphaturus, si vel  
unicum

unicum impetrasset. Itaque teste Cochlaeo in  
vita Lutheri, dum quendam nomine Nefenum  
in Albi submersum comperisset, spei plenus ac-  
currit, preces prolixas ingeminat, sed nihil pro-  
ficit, sacra carmina de mortui auribus infusur-  
rat, sed & hæc furdo canit. Denique cum nihil  
intentatum relinqueret, ut cadaveri vocem ali-  
quam aut motum extunderet, non aliud quam  
spectantium risum, & opprobria impetravit,  
qui in hoc Martini facinore, nullum nisi teme-  
ritatis, & audaciæ prodigium spectavere.

Alia his similia, nec dissimili euentu, tentarunt  
alii Lutheri asseclæ apud Cochlaeum ad annum  
1533. qui ut se veridicos Prophetas populo pro-  
barent, diem extremi iudicii à se designatum  
præ foribus adesse prænunderunt. His Prophetis  
creduli nimis agricolæ serere & arare desierunt,  
sed & vivere brevi desierunt, nisi inani expecta-  
tione tandem edocti, in ministris suis vanos va-  
tes agnovissent.

Neque his cedunt artes & machinamenta  
Calvini, qui in hoc erat sedulo intentus, ut ali-  
quo patrati miraculi testimonio doctrinæ suæ  
fidem conciliaret. Rem sic aggressus est, teste  
Bolsco in vita Calvinii cap. 13. Vir inops Bru-  
laeus nomine cum uxore Ostuno Genevam de-  
migrat, à Calvino inopiæ suæ subsidium postu-  
lat, annuit perbenigne, si illi vicissim in ador-  
nanda quadam miraculi specie operam suam, &  
fidem commodarent. Brulaeus, ut jubetur, mor-  
bum simulat, Ministri pro concione agrum po-  
puli precibus commendant. Paulo post miser  
ille, ut prius ægri, ita nunc defuncti personam  
induit. Monetur Calvinus, & quasi rei ignarus  
cum amicorum caterua ad defuncti domum di-  
vertit, ubi cum Brulaei uxor ploratu ac lachrymis  
sceni-



scenicum hoc funus egregiè adornasset, Calvinus in genua provolutus, & fufis ad Deum precibus rogat, in testimonium suæ doctrinæ defunctum hunc ad vitam suscitari; atque apprehensâ ejus manu, altâ voce iterum iterumque imperat ut sese erigat, & ad vitam redeat. At ecce novum miraculi genus, qui se mortuum simulavit, jam verè mortuus reperitur, quo viso uxor attonita, & in serias lachrymas & querelas effusa, infaustas Calvini technas omnibus ex ordine reseravit. Interea remansit mulier infelix sine viro, & Calvinus infeliciores sine miraculo.

## ARGUMENTUM VIII.

*Sola Ecclesia Romana habet infallibilem Fidei Regulam, & decisionem controversiarum.*

1. **V**era Christi Ecclesia debet habere infallibilem fidei suæ Regulam, quâ possit dirimere controversias in Negotio Religionis frequenter emergentes, ac sententiæ à se prolatae rationem, ac fundamentum assignare, in quo possit intellectus certò & securè acquiescere. Nam sine tali Regula & Judice controversiarum omnia erunt incerta, ac plena litibus interminatis: adeoque talis Religio non erit vera Religio, quæ debet esse rerum omnium certissima.

2. Atqui Ecclesia Lutherana & Calviniana nullam possunt talem suæ fidei Regulam exhibere, potest autem Ecclesia Romana. Ergo hæc sola potest esse vera Christi Ecclesia.

3. Minor probatur, quia talis Regula non potest

rest esse sola Scriptura, aut Spiritus privatus, aut alia, quæ à modernis sectariis prætenduntur, ut de singulis, in sequentibus ostendemus: hic enim agitur de ipso veræ Ecclesiæ fundamento, sine quo ejus fidem nutare, ac corruere necesse est.

Atque eâdem operâ dissolventur objectiones & effugia, quibus sectarii contra claram veritatis lucem hæctenus demonstratam se miserè involvi patiuntur.

### CAPUT IV.

*Ossenditur solam Scripturam non esse Regulam Fidei, aut judicem controversiarum.*

1. **P** Robatur primò: Si sola Scriptura sufficeret pro Regula fidei & iudice controversiarum, sic pronuntiaret sententiam decisivam, ut litigantes clarè intelligerent pro qua parte stet Scripturæ sententia, ejusque iudicio acquiescerent: Sed hoc sola Scriptura præstare non potest: Ergo non est sufficiens regula aut iudex pro dirimendis fidei controversiis.

Minor apertè patet vel ex eo, quod ipsi Lutherani & Calvinistæ de variis fidei articulis, ut de reali Christi præsentia, de Baptismo parvulorum &c. multis annis inter se contendunt, & ad mentem Scripturæ magno studio utrimque recurrant. Et tamen hæctenus neutra pars sententiam decisivam contra se latam esse agnoscit, sed pergunt adhuc eo, quo cæperunt, ardore & incertitudine auctoritatem Scripturæ sibi utrimque vindicare, & pergunt usque in diem iudicii, si pro declarando Scripturæ sensu, de

D

quo

quo utrimque litigatur, alium iudicem non admittant. Scriptura enim omnem, quam latura est, sententiam jam dudum pronuntiavit.

Rem exemplo illustremus: Scriptura refert Christi verba in ultima cæna, *Comedite & bibite ex hoc omnes*: & eodem loco Christus dicit, *Et vos debetis alter alterius lavare pedes*. Undè quæso sciemus, quod priora verba contineant præceptum sumendi Eucharistiam, & posteriora non contineant simile præceptum lavandi pedes? cum in his magis expressè per modum præcipientis Christus dicat, *& vos debetis* &c. Certè hoc non ex verbis Scripturæ, sed ex iudicio, & consuetudine Ecclesiæ constare potest. Et si quis modò contenderet posteriora verba imponere præceptum lotionis pedum, nunquam posset lis illa ex sola Scriptura decidi.

2. Secundò. Aliquæ sunt fidei controversiæ, quarum in Scripturis nulla pœnè mentio habetur: Ergo in his dirimendis extra Scripturas alius omninò iudex est necessarius. Controversia olim erat, An baptizati ab hæreticis sint baptizandi. Affirmavit S. Cyprianus, negavit S. Augustinus: suam tamen sententiam quamvis sit vera & dogma fidei, non potuit Augustinus sufficienter ex Scripturis probare; Sic enim scribit lib. 5. de Bapt. contra Donat. cap. 23. *Consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab Apostolorum traditione exordium sumpsisse credenda est.*

Ulteriùs quæro, Quo loco Scriptura statuit, ut forma Baptismi pronuntietur linguâ patriâ, ut faciunt Novatores? Ut infanti in Baptismo Nomen imponatur? Ut mersio trina adhibeatur? Aut ut Christiani non Sabbathum, sed diem Dominicum colere debeant? Alia sunt hujusmodi plurima extra Scripturas decisa aut constituta,

tuta, quorum aliqua non nisi admodum obscure, alia nullo modo in sacris Paginis commemorantur: Et tamen ea apud ipsos Sectarios pro decisivis & certis habentur: ergo illorum decisio extra Scripturas haberi debet.

3. Tertiò, In Republica Civili non sufficiunt Codices legum, sed requiritur alius Judex qui sententiam ferat inter partes litigantes. Ergo in republica Ecclesiastica non sufficiunt Codices Scripturarum sine alio Judice qui ex orientes de Fide controversias decidat. Nam sicut in republica Civili sæpè lis est de ipsa legum interpretatione, ita in Ecclesia sæpè controversia est de ipso sensu & explicatione Scripturarum, uti assidue videmus. Sicut igitur lex, quando de ejus mente dubitatur, non per se litem derimere, ita neque Scriptura potest de seipsa sententiam ferre sine alio Judice, quem Deus ordinare debuit, ne aliàs Ecclesiam suam relinqueret in perpetuis controversiis, à nullo prorsus visibili Judice determinandis.

4. Neque refert primò, quod *Ioan. 5.* & alibi jubeamur ad inquirendam veritatem legere & scrutari Scripturas. Nam Judices debent etiam legum studio incumbere: non ideò tamen in omni judicio solæ leges sine Judicis sententia sufficiunt.

4. Neque refert 2. quòd Scriptura sit Regula, & norma veritatis. Nam licet in se sit norma veritatis; ubi tamen de ejus sensu litigatur, non semper constat hominibus ex qua parte stet illa veritas. Ideò necessaria est alia veritatis regula sive Judex, qui id certò declaret. Hanc autem declarandi potestatem infallibilem, & Spiritus sancti assistentiam, promissam & collatam esse à Christo suæ Ecclesie infra cap. 8. probandum erit.

## CAPUT V.

Præcluditur effugium asserentium Scripturam per se claram esse & apertam.

1. **P**robatur enim contrarium, primò ex ipsius Scripturæ testimonio. Nam Actor. 10. Eunuchus, interrogatus à Philippo, Putasne intelligis quæ legis? Respondit, & quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi? Et 2. Petri cap. ult. asserit S. Petrus quædam contineri in epistolis D. Pauli *Difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant.*

2. Neque dicas difficilia esse solis improbis & indoctis. Nam S. Augustinus, quem certè nemo improbum aut indoctum judicabit, lib. de fide & operib. cap. 15. disertè fatetur sibi intellectu difficillimum esse locum illum 1. ad Cor. 3. *Si quis superadificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit.*

3. Qui autem aliter sentire præsumit, interrogandus est in particulari, An ipse, & alii ejusdem Sectæ clarè intelligant hunc locum Eccli. 44. *Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens.* Et 1. ad Cor. c. 15. *Quid facient qui baptizantur pro mortuis, si mortui omnino non resurgunt?* Item quomodò consistit id quod Iacob dicit Gen. 5. *Vidi Deum facie ad faciem, cum eo quod dicit Dominus Exod. 33. Non videbit me homo, & vivet.* Et Psalmo 1. *Non resurgent impii in judicio cum eo quod habetur 1. ad Cor. 15. Omnes quidem resurgetur.* Et Luc. 23. dicitur Christus crucifixus horâ sextâ, cum tamen scribatur Marci 15. v. 25. fuisse horam tertiam

teriam quando crucifixerunt eum. Denique scriptum invenies Proverb. 24. v. 4: *Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam.* cum tamen postea in eodem capite legatur, *Responde stulto juxta stultitiam suam.* Et alia hujusmodi: quæ si adversario proponas, Scripturam per se non esse claram, præsentis experimento deprehendes. Nam ad id quod clarum est, & clarè, & sine hæsitantia respondeamus.

4. Probatur secundò ratione. Ille liber non potest esse per omnia clarus, cujus materia, & modus scribendi sæpè est obscurus. In Scriptura autem, tam materia, quam modus scribendi frequenter est obscurus: ergo &c. Patet primò quoad materiam. Continet enim mysteria supra naturam posita, & ab hominum sensibus maxime remota, ut, de Deo trino & uno & de Incarnatione Verbi Divini, de Sacramentis, eorumque invisibili operatione, & gratiâ internâ, de æterna prædestinatione ac reprobatione, aliisque Decretis divinis maxime reconditis, de quibus verè dicitur: *Judicia Dei abyssus multa.*

Secundò, Modus, quo res illæ reconditæ in Scripturis proponuntur, multos habet tropos, qui solent esse difficiles; multos hebraismos & modos loquendi hoc tempore obsoletos & incompertos, plurima etiam continet Prophetarum vaticinia & apocalypses, tantùm symbolicè, & quasi sub ænigmate explicatas. Hæc autem ex natura sua in quovis scripto magnam pariunt intelligendi obscuritatem. Quâ ergo præfidentia potest quisquam affirmare, hæc prorsus omnia in tota Scriptura sibi esse facillima, sensum illius omnem sibi esse certissimum, nusquam occurrere dubium, aut controversiam?

5. Probatur tertio eadem obscuritas, ex tot

Commentariis sanctorum Patrum & Doctorum, qui ab exordio Ecclesiae ad nostra usque tempora Scripturis explicandis infudarunt, quod minimè opus erat, si per se sint clarae & apertae. Certè aliud sensit S. Hieron. in epist. ad Algafiam qu. 8. *Omnis, inquit, epistola ad Romanos nimis obscuritatibus involuta est.* Et candidè de se fatetur D. August. ad Januarium: *In ipsis sacris Scripturis nescio multò plura, quàm scio.* Qui modò contrarium de se affirmat, necesse est admittat, aut se supra Augustinum sapere, aut id falsò præsumere.

6. Idem apertè confirmant tot Controversiae Sectariorum omni tempore tam inter se mutuò, quàm cum Ecclesia Romana de vero Scripturae sensu. Quinimò de ipsa vera Christi Ecclesia, quod est punctum Fidei primarium, & ad salutem maximè necessarium, tot annis ex Scripturis strenuè disputant inter se ipsi Sectarii, qui omnes dicunt, Verbum Dei sibi esse clarum & apertum. Quod minimè fieret, si Scripturae sensus de vera Ecclesia ipsis esset manifestus, cum omnes se veram Scripturam recipere & venerari profiteantur. Proprio igitur ore, facto, scripto seipfos condemnant.

7. Frustrà autem pro Scripturae claritate adferunt Psalmum 118. *Lucerna pedibus meis Verbum tuum,* aut Psalmum 113. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos.* Nam neque hæc de tota penitus Scriptura dicuntur: neque aliud important quam Scripturam, quando cognita & intellecta est, esse lucernam, quâ viæ, & operationes hominum rectè diriguntur.

8. Frustrà etiam fingunt Scripturam claram esse prædestinatis, solis autem reprobis obscuram. Nam sic vel maximè clarus Scripturae sensus

fus manet hominibus perpetuò obscurus : cum nulli constet quinam homines in particulari sint reprobi , quinam electi. Neque admittent , ut arbitror, reprobum esse S. Augustinum , aut S. Hieronymum , qui Scripturas sibi obscuras esse profitentur, ut supra ostendimus.

## CAPUT VI.

### *Frustrà recurritur ad internum Spiritus privati testimonium.*

1. **D**Um ex argumentis hæcenus allatis evincitur, sectarios , qui Ecclesiæ Romanæ auctoritatem rejiciunt, destitutos esse sufficienti regula fidei & judice controversiarum, eumque extra Scripturas quærendum esse : recurrere demum coguntur ad latebras Spiritus privati , cujus testimonio dicunt se interius in anima divinitus edoceri, ut possint singuli de vero Scripturæ sensu judicare, & reliquas fidei controversias decidere.

2. Sed contra , Vanum & fictitium esse illud spiritus privati testimonium , certissimis argumentis hoc modo demonstrabis.

Primò, Internum Spiritus Sancti testimonium non potest sibi contradicere. Sed sibi contradiceret, si illud haberent nostri temporis sectarii. Ergo Spiritus interni testimonium , quod prætendunt, est vanum & merè fictitium.

Minor probatur , Lutherani ex interno Spiritus testimonio dicunt Epistolam D. Jacobi non esse veram Scripturam , sed potius inanem & stramineam, ut loquitur Lutherus : Calvinistæ autem ex eodem Spiritus instinctu affirmant



eam Epistolam esse Scripturam verè divinam. Iterum, Lutherani aiunt per hæc Scripturæ verba, *Hoc est Corpus meum*, significari realem Christi præsentiam; Calvinistæ contrà per eadem verba intelligunt solam figuram Corporis Christi. Hæc autem est manifesta contradictio, pro qua tamen utraque pars æquè strenuè allegat internum Spiritus privati testimonium.

3. Cum verò in omni contradictione, alterutra pars necessariò debeat esse falsa, sequeretur primò, Spiritum Sanctum esse authorem falsitatis, quod est prorsus impium. Sequeretur secundò, nullum à Christo relictum esse modum convincendi aut judicandi hæreses, quas tamen ipse prævidit necessariò emerfuras. Nam quisvis Hæreticus non minus facilè affirmabit se habere internum Spiritus testimonium quam quisvis alius Sanctus & fidelis. Si interim extra Scripturam, Spiritum privatum, nullum admittas judicem in controversiis fidei, nullus omninò supererit modus hæreses judicandi, aut convincendi. Poterunt enim semper prætere se habere internum & arcanum Spiritus Sancti dictamen, quod nunquam per alium Spiritum privatum æquè arcanum & obscurum debite refelletur, nunquam enim potest aliquid incertum aut ignotum, per aliud æquè ignotum refutari.

4. Quando itaque Sectarius articulum aliquem suæ fidei, aut verum Scripturæ sensum probat ex Spiritu privato hoc modo. Quod procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio debet esse verum. Sed mea Fides & interpretatio procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio, ergo mea Fides & interpretatio debet esse vera.

Contra argumentaberis in eadem forma. Quod procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio

monio debet esse verum; sed mea Fides & interpretatio procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio: ergo mea debet esse vera. Quid jam restat Sectario, quo veritatem suæ fidei mihi declaret, aut ulli sapienti, qui de ea edoceri cupit? Et tamen Scriptura 1. Petri 3. monet Fideles quod debeant esse; *Parati semper ad satisfaciendum omni poscanti vos rationem de ea quæ in vobis est spe.*

5. Quod si dicat, se potius quam me possidere internum Spiritus Sancti testimonium; quia scilicet est in vera Ecclesia, vel quia est prædestinatus, vel quia Scriptura id testatur. Respondetur hoc ipsum nunc esse in quæstione, ac proinde idem probat per idem, ac merum circulum committit. Queritur enim unde constet te habere veram Ecclesiam, aut verum Scripturæ sensum. Respondes te id scire ex interno Spiritus testimonio. Dum autem inquiritur, unde cognosci possit, te potius quam me habere illud internum Spiritus testimonium. Respondes quia sum in vera Ecclesia. Ubi vides te circulo inextricabili bellè inclusum, neque per Spiritum privatum illum tibi, aut fidei controversis exitum reperire.

His etiam argumentis manifestè convellitur nova Secta *Tremblantium*, qui sibi persuadent se interno quodam Spiritus Sancti entusiasmo edoceri, atque omnia ex arcano ejus impulsa operari. Quamvis his Medico magis opus opus est quam Argumento, ut sanato cerebro, vanesant illa emotæ mentis deliria.

## CAPUT VII.

*Ostenditur Traditiones necessariò esse admittendas.*

**E**xistimant Sectarii omnem doctrinam ad salutem necessariam tam quoad fidem, quam quoad mores in Verbo Dei scripto contineri, ideo Verbum Dei non scriptum, sive Traditiones, omni conatu rejiciunt. E contra Traditiones necessariò admitti debere, & ad fidei Regulam pertinere, omnes Catholici docent, & demonstrant.

Primò: Quia multa sunt puncta fidei, quæ ex scripturis cognosci non possunt, sed ex sola Ecclesiæ traditione. Ergo Traditiones sunt necessariæ ut habeatur Regula fidei adæquata. Assumptum probatur, ex eo quod punctum sit fidei, extare Scripturas Divinas. Hoc autem ex ipsis Scripturis non potest certò constare. Quamvis enim Scriptura afferat se esse Divinam, non ideo certò constabit illam esse talem, nisi prius habeatur motivum credendi. Fide divinâ ipsam Scripturam, quæ hoc affirmat, esse Verbum Dei quod errare non potest. Sicut etiamsi in Alcorano Mahometi sæpè afferatur, ipsum Alcorani librum à Deo coelitus missum esse, non ideo tamen illi credimus, aut tanquam à Deo missum recipimus. Ergo hoc punctum fidei quo credimus extare Sacras Scripturas, non potest haberi absque perpetua Ecclesiæ traditione, quæ testatur hos libros ab initio à Deo inspiratos & dictatos fuisse.

Secundò, Punctum fidei est etiam inter Sectarios receptum, diem Dominicum non Sabbathum

thum esse colendum : Baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos : & apud I.utheranos , infantes dum baptizantur , per usum rationis , internum fidei actum elicere, &c. De his tamen Scriptura nihil omnino decernit. Ergo necessarium est admittere aliquod Verbum Dei non scriptum quo hæc credenda proponuntur.

Tertiò , Traditionum necessitas multiplici Scripturarum testimonio comprobatur : & præcipue ex S. Pauli Epist. 2. ad Thessal. cap. 2. *Itaque fratres tenete Traditiones, quas accepistis sive per Sermonem, sive per Epistolam nostram.* Ubi clarè indicat Apostolus , se multa tradidisse per solum sermonem, quæ à Fidelibus non minus observari velit, quam quæ per epistolam scriptam exposuit. Solo autem sermone ea se tradidisse ostendit, cum sermonem suum ab epistola scripta distinguat, apertè dicens *sive per sermonem, sive per epistolam.* Ex hoc loco manifestè probari Ecclesiæ Traditiones fide recipiendas docet S. Chrysostr. in eundem Apostoli locum. Hic patet (inquit) quod non omnia per epistolas tradiderint, sed multa etiam sine litteris, eadem vero fide digna sunt tam ista, quam illa. Quid clarius ? Eodem prorsus modo de mente Apostoli loquitur S. Basilius, Oecumenius, Theophilactus, Damascenus.

Quartò, Idem est de Traditionum necessitate cæterorum Patrum ab ipso Ecclesiæ exordio consensus. S. Dionysius Areopagita Pauli Apostoli Discipulus, Ecclesiasticæ Hierar. cap. 1. Primi, inquit, illi Sacerdotalis muneris Duces, summa illa & substantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt.

S. Basilius cognomento Magnus anno post  
D 6 Chris-

Christum 369. Doctrinam hanc aperitissime exponit lib. de Spiritu Sancto cap. 29. Dogmata, inquit, quæ in Ecclesia servantur ac predicantur, partim ex conscripta doctrina habemus, partim ex Apostolorum traditione in mysterio ad nos delata, quæ utraque eandem ad pietatem vim habent, & nemo his contradicit, qui vel mediocrem saltem Ecclesiasticorum jurium experientiam habet. Ac plures ibidem traditiones non scriptas continuo subjungit, ut Symbolum esse Apostolorum, Unctionem in Sacramento Confirmationis adhibendam, aliaque quæ in Scripturis non memorantur.

S. Cyprianus, qui in Ecclesia Latina vixit secundo post Christum sæculo lib. 2. epist. 3. Admonitos, inquit, nos scias ut in Calice offerendo Dominica traditio servetur, nempe ut mixtus aqua offeratur. De aqua in Calice miscenda, certè nusquam in Scripturis admonemur.

S. Hieronymus traditiones aperte agnoscit in epist. ad Marcellam de erroribus Montani. Nos, inquit, unam Quadragesimam ex Apostolica Traditione tempore nobis congruo jejunamus. Alios Patres eandem doctrinam uno ore profitentes brevitate studio prætermitto, qui dum hæc, aliaque ex traditione agenda proponunt, hoc ipso requirunt ut credamus ita agendum esse.

Augustinum tamen qui suo tempore Ecclesiæ primitivæ Conciliis interfuit, plurimasque hæreses debellavit, pro indubitata Traditionum autoritate sententiam ferentem audiamus in epist. 118. Illa, inquit, non scripta sed tradita custoditur, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi ea vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima autoritas, commendata atque statuta retineri, sicut quod Dominica Passio, & Resurrectio, & Ascensio in Cælum, & Adventus

*Adventus Spiritus sancti Anniversariâ Solemnitate celebrantur.* Et ne quis hoc loco dicat hanc traditionem non esse legem necessariam, postea distinguit illam contra observationes quasdam particulares, & non necessarias, dum subjungit, Alia verò quæ per loca terrarum Regionumque variantur liberas habent observationes.

Ex hoc Augustini loco colligitur Traditiones in Ecclesia alias esse *Apostolicas*, quæ ab Apostolis cum Spiritus sancti assistentia institutæ sunt, & alias immediatè à Christo per Apostolos traditas, & ideò *Divinæ* nuncupantur. Alias denique esse *Ecclesiasticas*, quæ usu & autoritate Ecclesiæ in Conciliis aut aliter vim legis obtinuerunt: nam in omni repub. rectè instituta non minorem vim habent consuetudines legitimè approbatæ, quàm leges conscriptæ. De harum autoritate ibidem sic pronunciat Augustinus, *Insolentissima insania est disputare, an faciendum sit, quod tota per orbem frequentat Ecclesia.*

Ad cognoscendum autem quænam Apostolicæ Traditionis vim obtineant, hanc Regulam tradit idem August. lib. 4. de Baptismo *cap. 24.* Quod (inquit) universa tenet Ecclesia, nec in Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi autoritate Apostolicâ traditum rectissimè creditur.

Doctrinam hæcenus traditam tenuit semper universa Christi Ecclesia in *Conciliis* Oecumenicis congregata, & contraria expresso anathemate damnatur in Concilio Nicæno II. t. 4. art. 7. Si quis traditionem Ecclesiæ sive scripto sive consuetudine valentem non curaverit, anathema sit. Et Trident. primitivæ Ecclesiæ doctrinæ insistens Sess. 4. post decretum de *Scripturis Canonicis* sic declarat; Traditiones  
tām

tam ad fidem quam ad mores perrinentes, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu sancto per Apostolos dictatas, pari pietatis affectu ac reverentiâ sancta Synodus) veneratur.

His opponunt Sectarii aliqua Scripturæ loca, ut Isaïæ 29. *In vanum colunt me docentes mandata & doctrinas hominum.* Et Matth. 15. *Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.* Denique 1. Petri 1. *Redempti estis de vana conversatione vestra paterna traditionis.* Sed hæc omnia frustra adducuntur, cum nullo modo agant de traditionibus novi Testamenti, quæ nondum in mundo erant, dum ista scriberentur. Ad solos autem Judæos illa verba diriguntur, quod ipsi præter Traditiones Divinas per Moysem acceptas, alias inducerent Legi Divinæ contrarias. Malè inde concludes, Id fecerunt Judæi, ergo idem facit Ecclesia Christiana.

Ex his patet, semper Ecclesiam Christi præter Scripturas etiam veras Traditiones ad Regulam Fidei necessario admisisse, sine quibus nequidem constare posset aliquas Scripturas à Deo dictatas esse, aut has quæ in manibus versantur & non alias esse Divinas, aut plura alia Fidei dogmata in sola Traditione fundata.

Non sufficiunt tamen ad Regulam Fidei adequatam Traditiones & Scriptura sacra, sine ulteriori Judice controversiarum, quem in Ecclesia Romana infallibilem esse in cap. sequenti demonstrabitur.

CAPUT VIII.

Ostenditur Ecclesiam Romanam cum suo Capite  
esse Regulam animatam, & Iudicem infalli-  
bilem controversiarum Fidei.

**V**eram Christi Ecclesiam (quam solam esse  
Romanam supra ostendimus) non posse  
subsistere sine Regula & Iudice visibili contro-  
versiarum fidei, quo Sectarii omnes destituun-  
tur, probatum est c. 3. 4. & deinceps. Nunc in ea-  
dem Ecclesia cum suo Capite reperiri Iudicem  
controversiarum fidei infallibilem paucis argu-  
mentis ostendemus.

s. I. Probatur illa infallibilitas ex Scripturis.

**I**lla debet esse infallibilis fidei Regula, cui  
Christus suam assistentiam promisit, ne possit  
in rebus fidei definiendis errare. Sed suæ Eccle-  
siæ in Petro ejusque Successoribus talem assi-  
stentiam promisit. Ergo Ecclesia tam in Petro  
quàm in ejus Successoribus debet esse Regula  
fidei infallibilis.

Probatur minor ex verbis Christi Matth. 16.  
*Tu es Petrus & super hanc Petram edificabo Ecclesiam  
meam.* Promittit igitur Christus se ædificaturum  
Ecclesiam supra fundamentum omninò firmissi-  
mum, quod labi & deficere non potest: defice-  
ret autem si definiendo res fidei aliquando erra-  
ret, tota enim Ecclesiæ integritas in integra fi-  
dei veritate consistit: hâc veritate semel defi-  
ciente, ipsam Ecclesiam deficere necesse est.  
Promissionem hanc pergit argentissimis verbis  
iterum



iterum confirmare: *Et porta inferi non prevalebunt adversus eam.* Prevaleat autem potestas inferorum adversus Ecclesiam, si ullo unquam tempore in discernendis fidei controversiis in hæresim incideret, quod nunquam eventurum Christus apertè pollicetur.

Ex quibus manifestè sequitur, vel Christum in promittendo fallacem fuisse, quod impossibile est, vel Ecclesiam ab eo visibiliter fundatam nunquam in fide defecturam. Promisit enim fundamentum Ecclesiæ futurum stabile, & tamè fuisset labile, promisit portas inferi contra eam non prevaleaturas, & tamen de ea in errorem & hæresim prolapsa infernus triumpharet.

Hanc Ecclesiæ visibilis infallibilitatem ex his Christi promissis clarè intellexit, & declaravit Apostolus 1. ad Timoth. 3. *Vt scias quomodo te oportet conversari in Domo Dei, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Si Ecclesia in qua oportet conversari est columna firma, imò ipsum firmamentum veritatis, quomodo potest in docendo à veritate fidei deflectere? Si enim errori semel succumberet, hoc ipso lapsa & prostrata jaceret; quam tamen ipsa Veritas, Petram fidei, ab inferis invincibilem, ipsam columnam, ipsum firmamentum veritatis appellat.

Ex his pari evidentiâ conficiuntur, Ecclesiam Christi semper fuisse *visibilem*. Nam eadem Ecclesia contra quam portæ inferi nunquam prevalebunt, diserte dicitur Petra, columna, firmamentum, quæ rem maxime visibilem ac sensibilem designant. Eadem à Christo comparatur Sagena piscis tam bonos, quam malos congreganti: ac Lucernæ super candelabrum, & Civitati supra montem positæ, Mat. 5. quibus nihil potest esse magis visibile. Ita intellexit, ita <sup>se-</sup>fit,

fit, ita loquitur primævæ doctrinæ testis August. de unit. Eccles. cap. 16. \* Non est Ecclesia o-  
 „perta, quia non est sub modio, sed super can-  
 „delabrum ut luceat omnibus qui in domo  
 „sunt; sed Donatistis velut operta est qui au-  
 „diunt tam lucida testimonia, quæ illam toto  
 „orbe demonstrant; & malunt clausis oculis  
 „offendere in montem, quàm in eum ascen-  
 „dere.

**S. II. Eadem infallibilitas Ratione manifesta  
 comprobatur.**

**H**æc ratio imprimis, independenter à Scrip-  
 turis, hoc modo formatur. Ex miraculis &  
 signis, quæ in Apostolis apparuerunt, certò  
 constabat doctrinam quam proponebant fuisse  
 certam & infallibilem, & ab omnibus meritò  
 recipiendam, ut ipsi Sectarii admittunt.

Sed in nullo Apostolorum apparuerunt signa  
 plura aut illustriora quàm ea, quæ supra cap. 3.  
 demonstravimus de continuis miraculis, anti-  
 quitate, amplitudine, unitate, perpetuâ succe-  
 sione Ecclesiæ Catholicæ Romanæ. Ergo ex his  
 signis ac testimoniis certò constat doctrinam,  
 quam Ecclesia illa credendam proponit, certam  
 esse & infallibilem. Ac proindè in materia fidei  
 ejus doctrinam ac sententiam decisivam non  
 posse sine scelere repudiari.

Idem sic ulteriùs demonstro, Deus non tan-  
 tum verbis, sed etiam aliis signis ac miraculis ho-  
 minibus loquitur, ac suam mentem manifestat;  
 uti patet ex illis signis ac prodigiis, quibus Apo-  
 stolos in novo, Moysen in veteri Testamento  
 veræ fidei præcones esse declaravit. Jam verò  
 Deus

Deus vult, aut permittit sciens & prudens Ecclesiam Romanam suo nomine hominibus proponi, ut veram & in rebus fidei infallibilem, cum iis notis, miraculis, ac signis perpetuis, ex quibus homines debeant prudenter judicare, illam à Deo, tanquam veram & infallibilem designari. Nam illa signa pro Divino testimonio communi iudicio viri prudentes & probi toto orbe omnivovo admifere, & ex illis se obligari ad recipiendam Christi Ecclesiam tanquam infallibilem agnovère. Debet autem illud judicari prudens motivum ex quo homines pii ac prudentes passim judicant se debere assensum præstare. Atqui non potest Deus Ecclesiam illam proponere sub illis signis, quibus homines debeant ad credendum prudenter induci, nisi per hæc velit mentem suam pro ea verè manifestare. Quò enim modò potest de re aliqua mentem suam hominibus declarare, nisi exhibendo signa ex quibus homines prudenter intelligant, rem illam à Deo sibi proponi, & revelari? Nam talia signa & miracula, quibus solitus est Deus res veras declarare, apponere rei falsæ, aliud non esset quàm homines ultro in errorem inducere, quod in Deum cadere non potest.

Declaratur vis hujus argumenti in simili. Si Rex aliquis sciens & prudens permetteret mandatum aliquod aut diploma suo nomine, & sigillo consueto muniri, & coram suis subditis, se præsentate & inspectante publicè promulgari: sine dubio deberent omnes prudenter judicare hoc esse mandatum Regis, eumque velle id subditis significare. Quod multò magis in Deo locum habet, qui semper posset impedire miracula, aliasque notas, ex quibus tanquam proprio Dei sigillo judicant homines Ecclesiam Romanam

nam tanquam infallibilem Dei nomine, & divina auctoritate proponi. Quod si Ecclesia sic proposita esset falsa & fallibilis, ulterius sequeretur Deum sibi esse contrarium. Vellent enim per talia signa homines obligari ad eam recipiendam, ut jam ostensum est, & nollet eos obligari, si Ecclesia illa sit falsa.

Denique, si Ecclesia illa visibilis non esset infallibilis, nihil omnino in fide aut nostra, aut Lutherana esset infallibile. Unde enim nobis constaret, ipsas Scripturas ex quibus fidei articulos habemus, verè esse divinas, & ab errore immunes? aut Evangelium Matthæi esse Verbum Dei, & non Evangelium Nicodemæ, quod olim conscripsit? Hoc certè non aliunde quam ex Ecclesiæ testimonio accipimus, ut ipsi Lutherani fateri debent, qui ipsas Scripturas non aliunde quam ab Ecclesia Romana acceperunt. Ergo si Ecclesiæ auctoritas esset obnoxia errori, incerta planè & dubia esset omnis nostra fides, utpote fallibili nixa testimonio.

*S. III. Ulterius infertur contra Sectarios Pontificis in fidei controversiis suprema & irrefragabilis auctoritas.*

**D**emonstratâ tam evidentibus argumentis Ecclesiæ hujus infallibilitate, facile declaratur Pontificis Romani auctoritas irrefragabilis in definiendis fidei controversiis, sic enim ulterius argumentandum.

Ecclesia Christi visibilis in articulis fidei non potest errare, ut jam ostensum est. Sed illa pro articulo fidei semper agnoscit & docet, Pontificem Romanum esse Vicarium Christi, & in defini-

definiendis fidei controversiis infallibilem. Ergo de fide est Pontificem Romanum esse Vicarium Christi, & in definiendis fidei controversiis falli non posse.

Id porrò ex declaratione Ecclesiæ probant superius allata Scripturæ Sacræ testimonia, Matth. 16. *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam &c.* Quod necessario intelligendum est de Petro cum suis Successoribus, cum noluerit Christus Ecclesiam cum Petri vita extingui, sed per successionem Monarchicam perpetuò gubernari in ea forma, qua illam ab initio fundavit.

Quod autem Christus Petro cum Successoribus (suprà) in vita promisit, id repetitis verbis post Resurrectionem suam coram universo Apostolorum Collegio confirmavit Ioan. ult. *Pasce Agnos meos, pasce Oves meas.* Ubi sine exceptione totus Christi grex Petro, ejusque Successoribus veræ doctrinæ pabulo nutriendus traditur, omniumque Pastor universalis instituitur.

Denique ex perpetua Ecclesiæ etiam primitivæ praxi & consuetudine aperte constat, plurimas Hæreses à Romano Pontifice, etiam sine Concilio generali, damnatas esse, ut Pelagii, Priscilliani, Ioviniani, Vigilantii, aliorumque multorum, quas hoc ipso pro certissimis Hæresibus tota Ecclesia rejecit, quod à Romano Pontifice damnatæ essent, Testatur id disertè S. Augustinus de Hæresi Pelagiana scribens Serm. 2. de verbis Apostoli: *Iam, inquit, de hac causa duo Concilia (particularia) missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt, causa finita est, utinam aliquando finiretur error.* Concilia autem eo tempore alia habita non fuisset quam particularia,

laría, notat cum cæteris *Sinnichius in Goliatismo* cap. 21. Audiatur quoque coævus Augustino S. Cyprianus lib. 2. epist. 3. *Non aliunde Hæreses orta, aut nata sunt Schismata, quàm inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec Unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Index vice Christi cogitatur.*

s. I V. *Objectiones aliqua breviter dissolvuntur.*

**O**bjiciunt Sæctarii primò : Homines possunt errare, uti dicitur ad Rom. 3. *Omnis homo mendax.* Sed Pontifex est homo. Ergo Pontifex in rebus fidei potest errare.

Respondeo primò, retorquendo in adversarios argumentum. Homines possunt errare : Sed Lutherus est homo : ergo Lutherus potuit errare, deserendo Romanam Ecclesiam in qua baptizatus & professus fuit, & novam sibi Sæctam fabricando. Imò eodem modo probarent Apostolos & Evangelistas, cum essent homines, in tradenda Ecclesiæ doctrina errori obnoxios fuisse : atque ita adversarii incautè illam primitivæ Ecclesiæ navem perforant, in qua ipsi se navigare gloriantur.

Respondeo igitur secundò, disting. consequens, Pontifex in rebus fidei potest errare, sine assistentia divina, concedo : cum assistentia divina, nego ; hanc autem in gubernanda Ecclesia Christus illi promisit, ut ostensum est supra §. 3.

Objic. secundò, Aliqui Pontifices de facto aliquando errarunt : ergo non sunt ab omni errore immunes.

Resp. disting. antecedens : Errarunt aliquando tanquam personæ privatæ, & in rebus quas è  
Cathe-

Cathedra non definiverunt, Concedo. Errarunt tanquam Pontifices sive Christi Vicarii aliquid è Cathedra docendo, aut definiendo pro universa Ecclesia, Nego. Christus enim nec ipsi Petro, nec Apostolis cæteris tanquam personis privatis immunitatem ab omni errore promisit, sed tantum in Actibus, quibus tanquam Apostoli Ecclesiam docebant.

Objc. tertio: Summus olim Pontifex cum Synagoga Judæorum à vera fide aberravit, quando Christum ejusque doctrinam repudiavit. Ergo Pontifex Romanus cum sua Ecclesia à vera fide aberrare potest.

Resp. negando sequelam. Nusquam enim aperte reperitur ea promissio facta Pontifici & Synagogæ Judæorum, quam Christus Petro ejusque Successoribus confirmavit Matth. 16. v. 18. *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prævalent adversus eam &c.*

Objc. 4. Quando Christus dixit, *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*, non intellexit Ecclesiam stabiliendam supra Petri personam, sed tantum supra Fidem quam profitebatur. Ergo Christus per illa verba, Petro, ejusque Successoribus infallibilem in definiendo auctoritatem non promisit.

Resp. negando antecedens. Quia sic Christus, promissis tam amplis, nullam prærogativam dedisset Petro, magis quam cuivis Apostolorum & Fidelium, quibus Fides Petri communis erat. Negari autem non potest quin per illa verba ad solam Petri personam directæ, concedatur illi in stabilienda Ecclesia peculiaris potestas, aliis non communicata. Soli enim Petro, & non ejus Fidei cum cæteris communi, dici potuit, *Tu es Petrus:*

Petrus : Tibi dabo Claves regni cœlorum :  
 Quodcumque solveris super terram erit solutum  
 & in cœlis &c. Cùm autem Petrus esset mortalis,  
 & Ecclesia semper duratura, debuit potestas  
 illi concessa, ad Pontifices ejus Successores derivari.

Objc. 5. Sola Christi persona est verum Ecclesie fundamentum. Ergo non potuit Ecclesie infallibilitas supra Petrum ejusque Successores ædificari.

Resp. Solam Christi personam esse fundamentum Ecclesie primum, personam verò Petri esse fundamentum Ecclesie secundarium, cum potestate vicaria à Christo tanquam primo & principali fundamento derivata. Huic enim innititur firma illa & infallibilis autoritas quam in Petro ejusque Successoribus stabilitam, ab ipso Ecclesie exordio tota semper antiquitas agnovit.

Hæc igitur est Via regia quam tenuerunt Patres nostri, hæc Petra immobilis cui in omni controversia firmiter adhæserunt, hæc Regula certissima cui nunquam se, moresque suos conformare dubitarunt. Quid ergo mirum horum temporum Sectarios per tot errorum labyrinthos continuò circumagi? Respuunt Fidei Regulam, deserunt firmam Petram, Viam regiam declinant, devias ingrediuntur semitas, quas non noverunt Patres eorum, quarum novissima ad interitum ducunt sempiternum.



## CAPUT IX.

*Methodus brevis ex predictis refutandi Sectarium  
in quavis Fidei controversia.*

*Methodus prima.*

**I**N primo Disputationis ingressu, interrogandus est Adversarius, qui se profitetur esse Reformatæ religionis, per quam Regulam & normam infallibilem velit meam fidem in aliquo Puncto reformare, & erroneam declarare.

Respondere certò debet, se velle meum errorem reformare per purum Dei Verbum in Scripturis sacris contentum. Est enim articulus primarius Religionis Reformatæ, solam Scripturam esse Regulam fidei, & iudicem controversiarum, seponendo auctoritatem Ecclesiæ, Traditiones, Concilia, ac proinde præter purum Dei Verbum nihil omninò esse audiendum.

Sed contrà oppones hoc modo. Si meum errorem velis reformare per purum Dei Verbum: Quæro abs te primò: in qua Editione Scripturæ contineatur purum & incorruptum Dei Verbum: An in Anglicana, aut Genevensi, quam amplectitur tua Ecclesia Reformatæ, an verò in editione Vulgata quam admittit Ecclesia Romana, nam illæ Scripturæ in multis differunt.

Respondabit, in Anglicana aut Genevensi, non verò in Romana. At contrà, Peto mihi ostendi, ubinam habeatur in Scriptura, Editionem Anglicanam esse purum & incorruptum Dei Verbum, potiùs quàm Romanam? Si dicat id declaratum esse à Parlamento Anglicano, vel

vel à Statibus Hollandiæ, vel quid simile. Peto iterum ubinam legatur in Scriptura Editionem, quæ declaratur à Parlamento Anglicano, vel Statibus illis, esse purum Dei Verbum? Hæc cum in Scripturis ostendere prorsus nequeas, nullo modo potes meum errorem ex solo & puro Dei Verbo reformare, quod jam suscepisti, & præstare teneris. Quod ni feceris, tua Religio reformata, quæ id profitetur, convincitur esse erronea. Hæc primâ methodo, si rectè urgeatur, necessariò constrictus tenetur adversarius absque ulteriori progressu.

*Secunda Methodus.*

**S**ed ut ulteriùs procedamus, per me jam licet, ex Editione & versione v.g. Anglicana clarè ostendatur me errare credendo cum Ecclesia Romana, verbi causâ, Realem Christi præsentiam, & perseverantiam in Eucharistia, aut Confessionem Sacramentalem, aut alium quemcunque fidei Romanæ articulum.

Quando adversarius aliquem Scripturæ textum contrâ protulerit, hoc modo urgendus erit.

Scripturæ textum à te prolatum aliter intelligunt & explicant Catholici Romani pro sua fide, quam à te intelligatur & exponatur pro tua doctrina illi contraria.

Ergo ut tuam mentem sequar, rejecta Ecclesiâ Romanâ tam amplâ & antiquâ, debes mihi ostendere, ubinam dicatur in Scriptura, tuo sensui & explicationi esse adhaerendum, eamque præ cæteris tanquam infallibilem eligi debere. Hoc enim est punctum fidei quod jam disputamus, v. g. an tua explicatio de Reali præsentia sit vera, nostra autem falsa; omnia autem

E

puncta

puncta fidei debent ex sola Scriptura constare, uti ipse doces & profiteris. At nusquam in tota Scriptura dictum reperies, quod tua, aut tuæ Sectæ explicatio sit infallibilis, Romanæ autem Ecclesiæ, & omnis Sectæ tibi contrariæ explicatio sit erronea. Ergo ex tua confessione habeo, me non debere, nec salvâ fide posse tuæ doctrinæ aut Sectæ adhærere; cum tua fides doceat, nullum fidei articulum esse recipiendum, qui in puro Dei Verbo scriptus non reperitur.

Quòd si dicat, se allatum Scripturæ textum non per suam interpretationem, sed per alium Scripturæ locum explicare. De illa Scriptura redibit eadem quæstio, & idem argumentum quod jam de primo textu attulimus; cum illam adversarius pro sua doctrina, alii pro sua illi contraria stare intelligant.

Quòd si extra Scripturæ verba, aliquam glossam apponat, aut spiritum suum privatam pretendat. Contra hæc omnia pari ratione valebit idem argumentum. Nihil credendum quod in Scriptura expressum non continetur. Sed tuam glossam, aut tuum spiritum esse divinum, aliorum verò erroneum, nusquam in Scriptura contineri ostendis. Ergo non licet tuæ glossæ, aut spiritui fidem adhibere.

*Tertia Methodus.*

**P**ostquam Sectarius coactus est fateri, Scripturas nullibi in terminis asserere suam mentem & explicationem cuius alteri esse præferendam; restat tantum ut dicat sibi constare ex ipsis verbis Scripturæ per *claram consequentiam* suum sensum esse verum, aliorum falsum. Exem-  
pli

pli gratiâ contra Realem præsentiam sic argumentabitur. Christus accipiens panem benedixit, ac fregit dicens, *Hoc est Corpus meum*. Sed non potest illic esse Corpus Christi realiter, inquit Calvinus, neque extra actualem communionem, inquit Lutherus. Ergo Scriptura dicit Corpus Christi ibi tantum esse figurativè, vel ut infert Lutherus, tantum in actuali sumptione. Item in alio exemplo Scriptura dicit *Ioan. 6.* Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ergo communio sub utraque specie est necessaria, per legitimam consequentiam.

Sed quæro ex Adversario, an non sciat multas consequentias deduci ex Scriptura, quæ videntur in speciem apertæ, sed reipsâ sunt falsæ, Ex hac consequentia in speciem aperta: *Pater major me est*: Ergo Verbum divinum est minus Patre, in hæresim inductus est cum multis milibus Arius, ac eodem modo per malas consequentias ex Scriptura per errorem deductas inciderunt plures alii in hæreses innumeras.

Peto igitur ut ostendat mihi in Scripturis dici, *Omnem consequentiam quam ipse ex Scripturis deducet esse infallibilem & divinam*. Aliàs enim vellet me credere aliquid errori obnoxium, & in Scripturis non contentum, quod ipse tamen nefas esse contendit. Manifestum autem est hoc nunquam ostensurum, cum nulli privato homini in Scriptura promissum sit, omnes ejus consequentias fore infallibiles.

Itaque Adversarii fidem non esse divinam, sed merè humanam, & ambiguae veritatis sic ostendo. Nullus articulus innixus motivo fallibili, vel authoritati humanæ est articulus fidei divinæ. Sed omnis articulus quem Adversarius

per solas consequentias deducit ex Scriptura, nititur motivo fallibili, vel authoritati humana. Ergo nullus articulus quem sic deducit ex Scriptura est articulus fidei divinæ. Ac proinde non divinam Scripturam, sed suam Dialecticam, non Verbum Dei, sed verbum Aristotelis Regulam fidei ultimam constituit. Nullibi enim Scriptura definit omnem Adversarii ex Scripturis argumentationem fore legitimam, & ab omni erroris periculo immunem.

Si dicat primò, sæpè consequentiam esse bonam & certam, etsi id in Scripturis non asseratur.

Sed contrà, sæpè etiam contingit esse malam & incertam, fides autem omninò certa esse debet.

Et ut contingeret veram esse & legitimam, aliud prorsus est consequentiam esse legitimam, aliud esse Verbum Dei: multa enim sunt vera & certa ex ratione naturali, v. g. me esse hominem, non ideò sunt Verbum Dei. Atqui nihil est de fide, nisi quod creditur propter solum Dei Verbum, nihil autem est Verbum Dei, nisi quod in Scriptura continetur, secundum adversarium: sed jam habemus nusquam in Scriptura contineri quodammodo consequentiam, quam adversarius deducit, sit bona & infallibilis. Ergo ista consequentia, & doctrina quæ illi innititur, non constituit articulum fidei divinæ.

Si dicat secundò, multa apud Catholicos esse fidei, quæ tantum deducunt ex Verbo Dei per legitimam consequentiam, v. g. me esse conceptum in peccato originali, vel, hunc hominem esse verum Pontificem. Ergo potest etiam Adversarius fidei suæ articulos per consequentias ex Scripturis declarare.

Respon-

Respondetur negando consequentiam. Quamvis enim Catholicus sic procederet, per hoc suae fidei non contradiceret, prout contradicit Adversarius. Non enim habent Catholici pro fidei suae articulo, quod sola Scriptura sit tota Regula fidei, cum admittant traditiones, & definitiones Ecclesiae, ad ejus infallibile judicium referunt suas consequentias, ne à veritate aberrent, neque solà earum bonitate in credendo nituntur. Sectarii autem docent sistendum esse in sola Scriptura, & tamen ulterius pergunt ad consequentias à se formatas & errori obnoxias. Neque consequentias à se fabricatas referunt ad limam Ecclesiae, cui Christus in judicando infallibilitatem promisit, ut supra cap. 8. ostendimus.

Si dicat tertio, Christum aliquando articulos fidei ex Scripturis per consequentias deduxisse, ac proinde se posse in negotio fidei per consequentias sine erroris periculo procedere.

Respondetur, consequentiam hanc nullam esse, & vel hinc apparere, quàm facilè sit in deducenda consequentia errare. Nam hoc ipso quo Christi infinita sapientia consequentiam aliquam deducebat, infallibile erat eam rectè deduci. An hanc Christi sapientiam infallibilem habet noster Adversarius? Secundo, independentè ab omni consequentia, quidquid Christus affirmabat etiam extra Scripturas, hoc ipso erat fidei divinae, quod de se, uti spero, noster Adversarius praesumere non audebit: eoque minus quod sibi ex professo ademerit potestatem agendi per consequentias, sed in solo Dei Verbo sistendum esse profiteatur, quod nunquam legitur Christus fecisse.

Restat ergo ut Adversarius fateatur primo,  
Fidei

Fidei nostræ articulos non posse ex sola Scriptura judicari, aut reformari. Secundò, Sectam suam esse erroneam, quæ hoc tanquam fidei punctum profitetur. Tertio, in controversiis fidei, & ipsius Scripturæ, necessario recurrendum esse ad iudicium Ecclesiæ, quam testatur ipsa Scriptura à Christo constitutam esse iudicem in rebus fidei. Audi D. Augustinum de hac re primitivæ Ecclesiæ sensum tibi clarissimè exponentem lib. 1. contra Crescon. cap. 33. Scripturarum à nobis tenetur veritas, cum id facimus, quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas: & quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, hujus obscuritate quæstionis, Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.

*Methodus quarta.*

**P**ossunt & aliâ viâ infringi argumenta syllogistica, quæ Sectarii in quavis fidei controversia Catholicis opponunt: sive ostendendo totum syllogismum qui proponitur ad rem non pertinere; sive singulas argumenti propositiones negando, propter vitium quod patebit omnibus Sectariorum syllogismis in materia fidei esse commune. Horum singula in ipsa disputationis praxi hic breviter deducemus.

Hoc itaque aut simili modo argumentabitur Sectarius, v. g. contra præsentiam Christi in Sacramento Eucharistiæ: Si verba Christi, Hoc est Corpus meum, statuerent Christum præsentem in Eucharistia, Corpus Christi esset simul in Cælo & in terra. Sed idem Corpus non potest esse

esse simul in caelo, & in terra. Ergo verba Christi, Hoc est Corpus meum, non statuunt Christum praesentem in Eucharistia.

Item, contra cultum Imaginum. Committit idololatriam, qui facit sibi sculpsile, ut adoret illud, *Dent. 4.* Sed Catholici adorant statuas, & imagines Sanctorum. Ergo Catholici committunt idololatriam per cultum imaginum.

Item, contra Absolutionem Sacramentalem. Fides docet solum Deum posse peccata remittere. Sed Catholici credunt peccata remitti per sacerdotes in Confessione Sacramentali. Ergo Catholici (id docendo) a vera fide aberrant. Et sic de caeteris syllogismis qui possunt in aliis controversiis ab haereticis formari.

Cavebit hic Catholicus (nisi insigniter eruditus) more scholastico ad singulas propositiones respondere, aliàs prolixâ nimis disputatione se intricabit, & facillè Adversario aliquam elabendi viam relinquet. Hanc ut praeccludat, & adversarium breviter, & clare constringat.

Respondebit ad syllogismum propositum hoc modo: Transeat major, minor, & conclusio. Sive uno verbo, *Transeat totum.* Quia nihil facit ad rem: Nusquam enim in Scriptura legitur in terminis hæc conclusio tui syllogismi: Verba Christi, Hoc est Corpus meum, non statuunt Christum praesentem in Eucharistia. Ut verò sit articulus fidei, debet apertè in Scriptura contineri, juxta Sectarios. De hoc autem disputamus, an ille sit articulus fidei. Ergo conclusio tui syllogismi non infert id de quo est controversia, quod tamen fieri debet in legitima argumentatione. Pari modo, nihil ad rem facit hæc conclusio secundi syllogismi; Ergo Catholici committunt idololatriam per cultum imaginum.



num: Neque tertii syllogismi, Ergo Catholici errant contra fidem.

Secundò, responderi potest ad eundem, vel aliam quemlibet Sectarii syllogismum, hoc modo: Transeat totum: Nihil ad rem de qua disputatur. Non enim potes tuum syllogismum, sive totam ejus formam mihi in Scriptura exhibere, cum tamen ex integra & legitima ejus forma dependeat veritas tuæ conclusionis, quam vis esse de fide. Memineris autem, juxta Religionis tuæ fundamenta, nihil esse de fide quod non potest expressè in Scripturis exhiberi.

Tertiò, retundi potest quodlibet Sectarii argumentum cujus singulæ partes in Scriptura non continentur, Respondendo (si velis) ad singulas propositiones hoc modo: *Nego majorem, secundum Scripturas*, hoc est, sive Major sit vera, sive falsa parum refert, quia illa non est veritas fidei, cum apertè in Scripturis non contineatur, quod ad omnem veritatem fidei requirunt Sectarii. Eâdem ratione procedendo, *Nego minorem, Nego consequentiam secundum Scripturas*. Quia nec Minor, nec Consequens, nec legitima ejus ex Antecedente illatio in Verbo Dei expressè revelatur.

Si clamet Adversarius, Majorem, Minorem, aut Consequentiam esse claram, esse legitimam &c. Responde, Est clara Tibi, transeat; Est clara Scripturis, nego: Ego autem in negotio Fidei non debeo Tibi, sed Scripturis fidem adhibere, cum in questione fidei sola Scriptura sit judex & regula infallibilis, uti ipse profiteris.

Si forte Adversarius ulterius contendat, Majorem, & minorem posse ostendi, ex Scripturis; de hoc ne litem intricatam moveas, Responde, sed quomodo probas Scripturam cogitasse de illa

illa conclusione inde inferenda, cum illa in Scripturis non legatur, imo nec ullus SS. Patrum in terminis eam conclusionem ex illis præmissis intulerit. Ergo tu mihi pro articulo fidei obtrudis unam conclusionem ex tuo tantum cerebro fabricatam, quam non scimus aut Scripturæ, aut ulli Patrum unquam in mentem venisse. An non vides quam longè à tuo proposito & scopo aberras, dum conaris tua somnia, & illationes extra Scripturam formatas, pro puro Dei verbo nobis venditare?

Si urgeat, Conclusionem, quæ infertur ex Majori & Minori revelata, habendam esse pro articulo fidei. Responde: Prius probandum, esset ex puro Dei verbo tuam conclusionem ex duabus præmissis revelatis *in debita forma* à Te illatam esse; hoc autem *in Scriptura* non ostendes.

Secundò, Quæro abs te, Amice, an ignores hoc ipsum inter optimos Theologos incertissimum esse, An Conclusio quatenus deducitur ex duabus præmissis revelatis pro articulo fidei haberi debeat. Negant disertè Valencia, Lorca, Molina, Turrianus, Comptonus & alii complures in Philosophia & Theologia versatissimi. Quia inquit, sola revelatio & autoritas divina non movet ad assensum istius conclusionis: illi enim assentimur ex parte propter formam syllogisticam, sive formalem connexionem præmissarum cum conclusione, quæ tamen forma & connexio non est in Scripturis revelata. Hinc opinio probabilis est multorum Theologorum cum Caietano, Suare, Vega, Cano, Comptono &c. Fidem non esse discursivam, sed immediatè, & simplici actu credi revelationem divinam & mysterium revelatum, v.g. revelatam

velatam esse in Scripturis Verbi incarnationem, absque eo quod illud credatur propter discursum & formam syllogisticam; quia hæc fundatur tantum in hoc principio merè naturali, Quæcunque sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se: atque ita fides nostra, ex vi hujus motivi, non esset certior quâvis scientiâ naturali.

Cum igitur hæc sit quæstio incerta, & inter Theologos disputata, & in Scripturis non contenta aut decisa, debet Adversarius exhibere Articulum de quo disputatur, non in consequentia à se formata, sed in claro & aperto Scripturæ sacræ testimonio, de quo nemo possit dubitare. Tale autem testimonium pro Articulo fidei Catholicæ contrario nunquam proferre poterit.

Scio quidem Bellarminum, & plures alios contra hæreticos per consequentias procedere, & in dissolvendis eorum syllogismis singulas propositiones diffusè examinare. Sed quia illa via prolixior est, & iis qui scholas non multum triverunt nimis intricata, hanc ego aperio Artem disputandi Compendiosam, facilem, & iis quibus hæc scribo magis aliquando accommodatam. Et hos iterum moneo, ne ullo modo permittant Adversarium extra hanc formam divagari, cum Sectarius qui extra Scripturas nihil se credere profitetur, illam disputandi formam admittere teneatur, vel primum illud fidei suæ principium abjurare. Hanc vero respondendi viam si Catholicus firmiter teneat, nec patietur se ad alia perarga abduci, facile Adversario, responsione inexpectatâ perculso, os occludet, & paucis verbis apertam de eo victoriam reportabit.

## CAPUT X.

*Quaedam Dilemmata Sæctario breviter proponenda.*

**V** Aldè usitatum est Hæreticis, quando cum Catholicis conversantur, variis de fide quæstionibus ex improvîso eos laceßere, quas ut refellere possint, methodum suprà tradidimus. Hic juvat ex altera parte breves quasdam interrogationes per modum dilemmatis Catholico subministrare, quibus insultantem adversarium facîle compescat, & ex quovis responso constri-ctum teneat, cumque adigat, ut sine ambage affirmando, vel negando præcisè respondeat, hoc modo.

*Dilemma I.*

1. Quæro, An tua Ecclesia v. g. Lutherana, sit antiqua, an nova? Si respondeat est antiqua. Quæro igitur, ubi fuit, aut quis antiquorum ejus unquam meminit per 1500. annos à Christo usque ad Lutherum? Si dicat esse novam; Infer, ergo non est Ecclesia Christi, quæ antiqua est, ante mille sexcentos annos ab eo constituta.

*Dil. II.*

2. Quæro. Vera Christi Ecclesia estne fallibilis, an infallibilis? Si respondeat, est infallibilis. Quomodò ergo falsa est Ecclesia Romana quæ ab initio fuit vera Christi Ecclesia, ut ipsi Sæctarii admittunt. Si dicat, esse fallibilem. Quomodò ergo tibi constat tuam Ecclesiam Lutheranam non esse hodie falsam, si vera Ecclesia possit esse fallibilis, & à fide deficere.

## Dil. III.

3. Quæro, Vel homines possunt salvari in Ecclesia Romana, vel non possunt? Si non possunt, ergo totus mundus damnatus est à primis Ecclesiæ temporibus per 1500. annos usque ad Lutherum, quo tempore nulla alia nota fuit hominibus Ecclesia Christi nisi Romana. Si possint in Romana salvari, cur Lutherus & ejus Sectarii eam deseruerunt?

Item, Religio Romana in Anglia ante Lutherum fuit vera, vel nunquam in Anglia fuit vera Christi Religio. Nam Anglia suscepit Christi fidem ab Ecclesia Romana sæculo 6. per Augustinum Anglorum Apostolum, vera autem Christi fides prius defecit in Ecclesia Romana sæculo quinto, secundum adversarios. ergo Anglia nunquam habuit veram Christi fidem, si vera est Sectariorum doctrina. En quanto dedecore Sectarii suam Patriam improvido errore afficiant.

## Dil. IV.

4. Quæro, Ecclesia Lutherana, si fuit in mundo ante Lutherum, vel erat visibilis, vel invisibilis. Si asseras fuisse visibilem, dic quæso quis eam vidit, quis de ea unquam scripsit, aut mentionem fecit. Si autem dicas fuisse invisibilem, idem eodem jure de sua Ecclesia dicent Turcæ, dicent Anabaptistæ, dicent novi Tremblantes, an ideò illis credemus?

## Dil. V.

5. Quæro, Vestra Ecclesia si fuit in mundo ante Lutherum, vel fuit sancta, vel non sancta. Si fuit sancta, assigna aliquem ex Sanctis Lutheranis, ejusque vitam, aut miracula in ulla Historia sacra, aut profana à tempore Christi usque ad Lutherum. Si non fuit sancta, ergo non fuit Ecclesia

Ecclesia Christi, quæ sancta esse debet, & semper ab initio tot habuit sanctos Apostolos, Martyres, Confessores.

## Dil. V I.

6. Quær. Scriptura sacra non est nata cum Luthero, sed eam accepit ab Ecclesia Romana à centum circiter annis quando ab ea defecit. Quærò igitur hoc modo. Ecclesia Romana, à qua Lutherus accepit Scripturas sacras, vel fuit tunc temporis vera, vel falsa Ecclesia. Si dicas fuisse veram: damnandus est Lutherus & omnes ejus affectæ, qui Ecclesiam veram deseruerunt. Si autem respondes fuisse falsam, quomodo ergo constat Lutherum & Lutheranos non habere falsam Scripturam, cum illam acceperit à falsa Ecclesia, quæ multò facilius potuit occultè Scripturam, quàm publicè veram fidem paulatim corrumpere. Quomodo ergo potest Lutheranus gloriari se puro Dei Verbo credere & adhærere.

## Dil. V I I.

7. Quær. Religio Lutherana quæ talis consistit ex articulis purè negativis v. g. Non est Purgatorium; Non est Papa; Non est Missa &c. Quærò igitur. An articuli illi continentur in Scriptura, an non? Si affirmas, ostende mihi locum ubi Scriptura dicat, non datur Purgatorium &c. Si negas posse in Scriptura assignari. Ergo Lutheranismus quæ talis constat ex articulis in Scriptura non contentis: ergo non nititur Verbo Dei.

Si respondeas illos non esse Lutheranismi articulos essentialis, sed tantum accidentales. Quærò iterum, An illi articuli, quos vocas accidentales, contineantur in Scriptura, an non? Si contineantur in Scriptura, non minùs essentialiter

sunt

funt articuli à Deo revelati, quam quivis alius in Scriptura contentus: omnia enim quæ divina veritas in Scriptura proponit, æquè sunt Verbum Dei, & æqualiter participant infinitam Dei revelantis auctoritatem, ac proindè necessarium est æqualiter esse credenda. Si autem dicas in Scriptura non reperiri, ergo jam cogaris admittere articulos tuæ fidei esse extra fidem, hoc est, extra Scripturam, in qua solo profitearis tuam fidem contineri. Ergo corrumpit tota fabrica Lutheranismi in illis fidei articulis quos sibi de novo fabricavit, & in quibus dissidet ab Ecclesia Romana.

## Dil. VIII.

8. Quær. Afferis Ecclesiam Romanam defecisse à vera fide circa annum Christi quingentesimum, hoc enim docent Sectarii. Quærò, an defecerit illa tota simul, an successivè per partes. Non tota *simul*. Quia hoc tantundem esset, ac si omnes qui toto orbe sunt in Ecclesia Romana hodie decumberent Romani, & cras surgerent Lutherani. O figmentum! dic quæso, quænam historia rem tam prodigiosam commemorat?

Neque dici potest quod Ecclesia Romana defecit *successivè*, hoc est, una pars ceperit negare aliquem articulum fidei, quem Ecclesia eatenus affirmavit. Nam omnes qui id fecerunt à reliquo Ecclesiæ corpore tanquam hæretici semper separati fuerunt. Ergo non potuit ipsum corpus Ecclesiæ Romanæ à vera fide successivè deficere. Exemplum sit in Berengario, quando circa annum Christi millesimum capit negare in Eucharistia realem Christi præsentiam, statim reliqua Ecclesia se illi opposuit, illumque uti hæreticum damnavit, uti fuse tradit

dit Historia Ecclesiastica, quæ omnia Ecclesiæ diffidia ac schismata semper accuratè commemorat. Ante Berengarium autem nullus omnino in ulla historia reperitur in Eucharistia realem Christi præsentiam negasse. Ergo tota semper Ecclesia usque ad Berengarium illam affirmavit, adeòque manifestè ostenditur primitivam Ecclesiam realem Christi præsentiam credidisse, & ab ea fide nunquam successivè defecisse. Hujus dilemmatis evidentiâ convictus traditur in Gallia Comes Turrenius Generalis armorum celeberrimus, & primaria olim Sectariorum columna, qui non ita pridem tot bellica trophæa publicâ Romanæ fidei professione coronavit.

## Dil. IX.

9. Quæro. Donum Miraculorum vel est certum signum veræ Ecclesiæ, vel non est certum ejus signum. Si dicas non esse certum signum veræ Ecclesiæ; jam accusas Christum fraudis & imposturæ, qui miracula pro signo certo & indubitato veræ Ecclesiæ proposuit *Matthæi 11.* Cæci vident, claudi ambulant &c. & *Marci 16.* Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur, in nomine meo demonia ejicient &c. & per hæc signa Judæos & Gentiles ad suam Ecclesiam adduxit.

Si autem admittas donum Miraculorum esse certum signum veræ Ecclesiæ; jam clarum est Ecclesiam Romanam esse veram, in qua sola, etiam hoc ævo, miracula priscis similia reperiuntur.

## Dil. X.

1. Quæro, ex moderno Sectarario; An agnoscat antiquos Hæresiarchas, verbi gratia, Arium esse verè hæreticum & ritè condemnatum, an vero



vero id neget. Si negat Arium verè esse hæreticum, jam condemnat primævam Ecclesiam quæ Arium ut hæreticum proseripfit. Si verò agnoscat Arium verè esse hæreticum, idem de Lutero, & moderno quovis Sectario, admittere debet. Uterque enim eodem modo ab universa Ecclesia Romana damnatus & separatus fuit; & ideo toto orbe pro hæreticis habiti. Nam sicut hoc tempore dicit Lutherus Ecclesiam Romanam errare, ita in primis sæculis idem asseruit Arius, & tamen apud omnes est hæreticus. Sicut Lutherus citat pro se Scripturas, ita multò magis urgentes pro suo errore citavit Arius, ut probaret Filium in divinis esse Patre minorem: Pater major me est. *Ioan. 14.* Et ubi Scripturæ dicunt Patrem & Filium unum esse, Arius explicat de metaphorica & morali unitate voluntatis. Denique quidquid pro se prætendit Lutherus, eodem jure pro se dicet, aut olim dixit Arius. Ergo necesse est (Lutherane &c.) ut vel Arium hæreticum esse neges, vel te hæreticum admittas.

CONTROVERSIÆ  
 RECENTIORES  
 DE AUTHORITYTE  
 PONTIFICIS ET CONCILIORUM

**Q**uoniam *authoritas Ecclesie docentis; quam supra stabilivimus, exire solet in Actum per definitiones Pontificum, aut Conciliorum, necessarium est difficultates modernas quæ de his moveri solent latius explanare, ut Curatores animarum in quavis particulari questione sanam Ecclesie doctrinam discernere, ac tueri valeant.*

QUÆSTIO PRIMA.

*An authoritas Concilii generalis sit supra authoritatem Pontificis?*

**A**ffirmativam partem sustinuerunt aliqui Doctores Catholici, qui licet contra hæreticos agnoscant Pontificem esse supremum in terris Caput universæ Ecclesie, id tamen intelligunt de Ecclesia ut est singillatim ac sparsim sumpta, non verò ut collecta, & in unum Corpus legitimè congregata. Ita docuit Gerson lib. de potestate Papæ, Almainus de author. Ecclesie, Tostatus defensorii *part. 2. cap. 72.* & aliqui ex Sorbonicis, contra quos.

Dicen-

Dicendum est, Pontifici competere auctoritatem Concilio generali majorem. Est hæc communis Theologorum doctrina, quam plures dicunt fidei proximam, & oppositam sententiam erroneam appellant, ac fusè eam oppugnant, cum Bellarmino de Concil. *Lib. 2. cap. 15.* Cajetano, aliisque.

1. Ut clarius hoc breviusque probetur, assumo id primò, quod adversarii ultro concedunt. Pontifex Romanus est Caput, ac Pastor universalis singularum Ecclesiarum ut sunt sparsæ ac sejunctæ; Ergo est etiam Caput ac Pastor omnium Ecclesiarum ut sunt in unum conjunctæ ac congregatæ in Concilio generali. Patet consequentia, quia per collectionem in unum gregem, sive in Corpus Concilii, Ecclesiæ particulares non desinunt esse oves Christi, quas disertè ac sine exceptione Christus ipse suo in terris Vicario subjecit, dum dixit Petro, *Pasce oves meas: Confirma fratres tuos.* Non enim desinunt esse oves, aut degenerant à natura fratrum per mutua conjunctionem inter se, & cum suo Capite in Concilio generali.

Ex quo ulterius patet, Concilio nullam immediate à Christo collatam esse auctoritatem, sed omnem quam habet potestatem à Pontifice derivare, cum Christus nulli præter Petrum reperitur gubernandæ Ecclesiæ auctoritatem concessisse.

2. Probatur secundò hæc doctrina, ex ipsa Conciliorum Generalium solemnè ac legitima declaratione, quâ summi Pastoris auctoritatem Concilio majorem agnoscunt. Atque imprimis Concilium Florentinum, ex Patribus tam Græcis quàm Latinis conflatum, summo consensu sic decernit P. 2. Collat. 22. *Definimus Sanctam*  
Aposto-

Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Verticis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, ET TOTIUS ECCLESIAE CAPUT, & omnium Christianorum Patrem, ac DOCTOREM existere, & in universum orbem tenere primatum, & in B. Petro pascendi, regendi & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse. En decretum legitimi Concilii, & à Pontifice confirmati, declarat Christi Vicarium totius Ecclesiae Caput: & in universum orbem tenere Primatum: pars autem orbis est Ecclesia in Concilio congregata: non poterit ergo Pontificis auctoritati se subducere, nisi forte ultrà universum orbem ad spatia ignota se extendat.

Accedit altera definitio generalis Concilii Lateranensis ultimi, sub Leone X. sess. 11. ubi postquam declaratum est decreta Concilii Basileensis contra Pontificis auctoritatem, nullius esse roboris, ita subiungitur: *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam AUTHORITY SUPRA OMNIA CONCILIA HABENTEM, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus ac potestatem habere, nedum ex sacra Scriptura testimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam praedecessorum nostrorum, sacrorumque Canonum decretis, sed propria etiam eorundem Conciliorum confessione manifestè constat.* Facit horum Conciliorum in propria causa tam luculenta confessio, ut supervacaneum putem prolixiora eam in rem argumenta coacervare, quibus facile est tractatus integros implere.

3. Opponunt aliqui primò, Decreta Concilii Constantiensis *Sess. 4.* & Conc. Basileensis *Sess. 2.* quæ videntur Concilio generali asserere auctoritatem Pontifice majorem.

Ref-

Respondeo, Concilia ista quoad hoc confirmata non fuisse, ideoque in hoc nullum robur obtinere, ut constat ex Bulla Leonis X. in Concilio generali Lateranensi, in qua declaratur, utrumque Concilium in hoc negotio errasse, ipsumque Concilium Basileense Conciliabulum appellatur, quod fusius ostendit hic Bellarminus, ac Turrecremata qui tunc vixit, aliique.

Oppones secundò, In primo Concilio ab Apostolis Hierosolymis celebrato, non Petrus, sed totum Concilium dixit; visum est Spiritui Sancto, & nobis &c. Et decreta istius Concilii auctoritate Ecclesiae propria, non Petri nomine, ad fideles Antiochiam transmissa fuere.

Respondeo, hæc quidem gesta fuisse auctoritate totius Concilii, sed non excluso Petro ejus Capite, à quo decreta illa vim & robur accepere, sicut dum modo decreta Conc. Tridentini proponuntur fidelibus nomine Concilii, id omnes intelligunt de Concilio prout in eo Pontifex includitur.

Oppones tertio, *Matthæi 18.* Christus dixit ipsi Petro, Si peccaverit in te frater tuus, dic Ecclesiae. Ergo ipsa Ecclesia in Concilio congregata, potestatem judicandi immediatè à Christo accepit.

Respondeo, præceptum illud non intelligendum de Ecclesia in universali Concilio congregata, aliàs enim impleri non posset trecentis annis post Christum, quo tempore nullum in Ecclesia fuit Concilium generale. Per Ecclesiam igitur Christus hic aliud non designat, quam quemlibet Superiorem, aut Congregationem, quæ in Ecclesia legitimum iudicium exercet; rectè enim dicitur fieri ab Ecclesia, quod fit à persona publicam in ea habente potestatem.

4. Postre-

4. Postremò , hic extorquendum est telum quibusdam, qui hoc tempore in Partibus hæreticorum se vocant Missionarios Apostolicos, nec dubitant tamen, ut evehant potestatem Principum sæcularium; Apostolicæ sedis auctoritatem infra Concilium deprimere: ac confidenter asserere, hanc esse Ecclesiæ Gallicanæ certam, & indubitatam doctrinam.

Verùm in hoc produnt crassam rerum Gallicarum ignorantiam, dum suam, & paucorum labem, omnibus Galliæ Theologis affricare nituntur. Testatur id mecum celebris scholæ Sorbonicæ Doctor Andræas Duvallius agens de ea sententia quæ asserit Pontificem esse supra Concilium generale Tract. de Rom. Pont. potestate P. 4. q. 7. *Totus (inquit) orbis, exceptis pauculis Doctoribus, eam (Sententiam) amplectitur; & rationibus validissimis, cum ex Scriptura, Conciliis, & Patribus, tum ex Principiis Theologiæ petitis confirmatur.* Atque idem Doctor luculenter ostendit in Anteloquio §. *quo pacto.* Concilium Basileense, in hoc puncto Pontificiæ auctoritati inimicum, ab universa Ecclesia explosum semper rejectumque fuisse, nec aliam in hoc esse fidem Galliæ, quam universalis Ecclesiæ.

Hujus rei præclarum præbuere argumentum Episcopi Galliæ, & Doctores Sorbonæ, quando Parisiis anno 1611. prodiit libellus Anonymus de Ecclesiastica & politica potestate, qui cum in hac quæstione videretur Pontificis auctoritati adversari, Cardinalis Perronius, unâ cum Episcopis provinciæ Senonensis, & postea Aquensis provinciæ Antistites, gravi censura libellum notarunt, ac suo decreto condemnarunt. Quorum sententiam ipse Author libelli postea amplexus est, suumque errorem debite retractavit.

Abeant

Abeant jam inanes fabellæ, de Ecclesia Gallicana univèrsa in hoc dogmate Pontifici contraria : faceffat quoque credula nimis talium Missionariorum imprudentia , qui , ut cupiditatibus suis velificentur , à veritate auditum avertunt, & ad tales fabulas convertuntur.

## QUÆSTIO SECUNDA.

*An Pontificis definitiones sint infallibiles absque assensu Concilii generalis.*

1. **R**espondeo, & dico Pontificem Romanum infallibilem habere authoritatem in definiendis rebus fidei pro univèrsa Ecclesia , etiam absque Concilio generali. Hæc doctrina communis est inter omnes melioris notæ Theologos : Contra Gersonem, & Almainum in lib. de potestate Ecclesiæ, Alphonsum de Castro, & Tostatatum defensorii p. 2. c. 30. Adrianum VI. antequam esset Pontifex *quaest. ult. de Confirmatione, & quodlib. 2. q. 1.* cum quibus sensisse videtur Baius , uti patet ex ejus Epist. ad Doct. Gravium data an. 1572. & aliqui Sorbonici, qui tamen non negant definitioni Pontificis etsi fallibili obtemperandum esse, Sed istorum sententia ab aliis Theologis variâ censurâ notatur, adeò ut Bellarminus hanc etiam dicat erroneam, & hæresi proximam, & plures recentiores absolutè hæreticam.

Probatum hæc doctrina primò, illis argumentis quibus supra ostendi Pontificem esse supra Concilium, & nulli omnino à Christo, præterquam Petro, immediatè collatam esse authoritatem infallibilem regendi, & docendi univèrsam Eccle-

Ecclesiam, dum soli Petro cum successoribus determinatè, & in singulari dixit Lucæ 22. *Ego rogavi pro Te ut non deficiat fides tua, & Tu aliquando conversus confirma Fratres tuos.* Et Joan. 21. *Petre amas me? Pisce oves meas.* Et Matth. 16. *Tu es Petrus & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam.*

Sed ne quis ulterius dicat, soli quidem Petro & successoribus collatam fuisse potestatem immediatam docendi universam Ecclesiam; potuisse tamen Christum requirere assensum Concilii generalis, tanquam conditionem sine qua spiritus Sanctus Pontificis definitioni non assisteret. Contrarium evincunt verba Christi superius allata, quæ cum sint absoluta, non patiuntur ullam huiusmodi conditionem apponi, præsertim cum illa gratiam ac Privilegium contineant, quod nunquam ultra Principis verba restringendum judicatur. Et verò parum Ecclesiæ usibus consentanea fuisset in Pontifice hæc docendi & docendi & definiendi autoritas, si non esset ab erroris periculo libera absque Concilio generali, quod nunquam sine ingenti labore ac molimine, imo aliquando, obsistentibus Principum diffidiis, ex toto orbe Christiano nullo modo cogi potest, Hunc igitur Ecclesiæ universæ Cætum requirere ad decidendum quamlibet fidei controversiam, ne quidem prudentiæ est humanæ, multò minus providentiæ divinæ.

2. Sed age, Si lubeat Ecclesiam universam tot itineribus toties fatigare. Demus jam grandævos illos Concilii Patres per mille viarum discrimina ab extremis oris in unum cætum, locumque cum suo Capite convenisse. Proponitur congregatis nova quæpiam fidei controversia, itur in suffragia. Sed ecce, ut sæpe factum, aliud sentiunt Patres, aliud Pontifex. Cujus hic sententiæ standum erit?



erit? Non solum Concilii, cum fatearis huius assensum tantum requiri per modum conditionis, ut Pontificis definitio sit infallibilis. Neque admittas standum esse sententiae definitivae solum Pontificis. Quid ergo Ecclesiae in hoc Concilio consilii erit? Si tuae innitatur sententiae, re infecta iter remetiendum, & de controversiis fidei decidendis desperandum erit.

3. At ne id unquam eventurum formidemus: Probatum secundo nostra assertio, ex testimonio Conciliorum generalium, quae in Pontifice res fidei per se desinente hanc auctoritatem erroris expertem ultro agnoscunt. Illam in Leone I. lubens admisit Synodus Calcedonensis IV. Nam priusquam Synodus illa Calcedone congregata fuisset, Leo Pontifex damnaverat Eutichetem Epistolam Flaviano Constantinopolitano inscriptam, quae verius encyclica sive universalis fuit. Haec cum Concilio lecta esset actio 2. Patres acclamarunt; *Anathema qui ita non credit, Petrus per Leonem locutus est.* Hanc itaque Leonis Epistolam ac sententiam definitivam, tanquam certissimam fidei regulam acceperunt, eique Actione quartam in Concilio subscripserunt. Quinimo postquam aliqui Episcopi Aegyptii, qui prius in reprobando Eutichete tergiversati fuerunt, tandem dixissent, *Anathema Euticheti, & credentibus ei,* nondum acquiescere Patres, sed iudicantes rem ex sola Pontificis sententia discernendam, denuo inclamarunt, *Subscribant Epistola Leonis, qui non ei subscribit haereticus est.* Usque adeo, ex sola Pontificis decisione, negotium fidei contra Eutichetem non amplius a Concilio iudicandum, sed ex Pontificis immobili sententia, jam iudicatum esse pronunciarunt, ita ut quemlibet ei obstitentem pro haeretico haberent. Denique tota Synodus

us communibus votis Actione 16. à Leone postulavit, ut suâ confirmatione decretis Concilii firmum robur adiceret: satis in hoc apertè professus, inconcussam Decretorum firmitatem à sola Pontificis autoritate dependere.

4. Neque alia cæterorum Conciliorum mens & sententia fuit: patuit ea in Constantinopolitano II. Actione 4. erga Pontificem Agapetum in causa Anthimi: nec minus in Synodo VI. actione 18. erga Agathonem, de cujus ibi litteris tota Synodus ait. *Quas, ut à summo Apostolorum vertice divinitus conscriptas, agnoscimus*. Dein in Synodo VIII. erga Adrianum II. ac Nicolaum I. ubi actione 5. de sententia Photii sic denunciatur: *Neque nos sanè novam de illo iudicii sententiam ferimus, sed jam olim à Sanctissimo Papa Nicolao, & successore illius Adriano pronunciatam, quam nequaquam possumus immutare.* Si synodus Pontificis sententiam immutare non potuit, ergo agnoscit eam immutabilis esse veritatis. Sed ne in proferendis aliorum Conciliorum monumentis sim prolixior, tantum adjungo brevem Concilii Tridentini confessionem de Baptismo sess. 7. can. 3. *Ecclesia Romana autem non nisi ratione Pontificis est Magistra cæterarum.* Quid verò aliud hoc est, quam soli Pontifici competere infallibile in docenda Ecclesia magisterium.

At, inquires, quædam Pontificum definitiones inter se pugnare videntur. Repono breviter, non pauciores in Conciliis, imo in Sacris litteris antilogias in speciem apparere: an ideo his, aut illis sua concidit autoritas? Solvit illas facile Bellar. & Amicus tom. 4. disp. 7. sect. 2.

Postremò, vim habet insuperabilem constans Ecclesiæ toto orbe diffusæ consensus in acceptandis omni ævo Pontificum decretis, quibus

graviore quædam hæreses profligatæ fuerunt, etsi ea nullius fuerint generalis Concilii assensu corroborata. Constat enim primò, jam inde à temporum Apostolorum, nullum in Ecclesia coactum fuisse Concilium generale usque ad Nicænum I. sub Sylvestro Papa, quarto demum post Christum sæculo: & tamen primi Pontifices ante Sylvestrum, contra emergentes hæreses plurimas fidei, morumque controversias irrefragabili authoritate definiverunt. Damnarunt enim illi; & hæreticos declararunt Caraphrygas, Montanistas, Marcionistas, Novatianos, ac Sabellianos, eosque ab Ecclesiæ corpore separarunt.

Post tempora Concilii Nicæni, quis ignorat quam graves in Ecclesia hæreses suscitaverunt Pelagiani, Semipelagiani, Priscillianistæ, Berengarius, Petrus Oxoniensis, aliique, quorum errores soli Pontifices absque Concilio generali proscripserunt, atque horum decreta omnes toto orbe fideles inviolabili fide sibi suscipienda esse non dubitarunt. Ac in Pelagiana quidem hæresi profliganda suum, sui que ævi sensum ac sententiam apertè depromit Gelasius Papa *Epistola 5.* Quid, inquit, tendimus ultra definita majorum: aut cur nobis non sufficiunt? an forte nescitis hanc hæresim de qua loquimur, ab Apostolica dudum sede per beatæ memoriæ Innocentium, ac deinde Zozimum, Bonifacium, Cælestinum, Sixtum, continuis ac incessabilibus sententiis fuisse prostratam.

His superiori sæculo succedere Leonis X. decreta contra Lutheri errores sancita, & ante coactum Tridentinum magno omnium, præterquam Lutheranorum, consensu recepta. Subierunt & nostro ævo, contra Jansenii dogma-

ta, Urbani VIII. aliorumque Pontificum Innocentii X. & Alexandri VII. nota satis orbi Christiano Diplomata, de quibus tamen cogimur, si Ecclesiae filii esse velimus, ut Gelasius, pronunciare: Quid tendimus ultra definita Majorum? aut cur nobis non sufficiunt? an forte nescitis hanc haeresim (de qua loquimur) ab Apostolica dudum sede per beatæ memoriæ *Vrbani*, ac deinde *Innocentium*, & *Alexandrum* continuis ac incessabilibus sententiis fuisse prostratam. Hæc illius primævi & aurei sæculi, aurea vox, & doctrina fuit: nescio quid ferreum, ac priscis incognitum subinde minatur nostra ætas, dum contra supremi Pastoris vocem obdurefcit. Deficere non potuit in Romanis Pontificibus pristina illa, & à Deo promissa in docendo auctoritas, defecit ergo in obluantibus primæva observantia.

Admittunt more majorum melioris notæ Doctores Catholici, pontificis etiam absque Concilio auctoritatem erroris expertem, quam supra asserui: & hanc extendunt ad decisionem indubitam omnium controversiarum, in quibus è Cathedra alterutram partem pro universa Ecclesia definit.

Emerferunt tamen recentiores quidam Theologi, qui huic amplitudini pontificiæ potestatis novos limites apponere moluntur. Quamvis enim admittant Pontificem in definienda Juris quæstione errare non posse, volunt tamen in Quæstione Facti, etiam quando Ecclesiam universam è Cathedra docet, errori obnoxium esse. Et ut securi sint ne ab hac doctrina validiori freno cohibeantur, negant etiam Concilio generali auctoritatem indubitam in *Facti* quæstiones concedendam. Hinc si quando de alicujus

Personæ erroribus, defensu Libri, de mente Authoris, & aliis hujusmodi, controversia nova oboritur, ut sententiam sibi metuendam declinent, liberum pandunt ad Facti quæstiones effugium, hoc se clypeo contra Pontificum ac Conciliorum decreta, & anathemata tutos arbitrantur.

Sed levius ferendum foret, si hujus doctrinæ lues iis tantum quibus nata est finibus contineretur. Latè nimium illa serpit, dum trans oceanum ad Apostolicos quoque Missionarios penetravit, quorum aliqui cum Carono suis etiam Scriptis hoc contagiosum virus insperferunt. Nec dubitarunt, in alio genere causæ ac controversiæ, contra Pontificum decreta ac censuras, hanc Facti quæstionem obtendere; & ipsos etiam Sectarios, hoc prætextu, Pontificiæ potestati in multis subducere. Ne igitur alii hoc nixi medio apud ignaros aditum sibi ulteriorem aperiant, hic brevem hujus controversiæ expositionem illis oportunè objiciendam judicavi.

### QUÆSTIO TERTIA.

*An Pontificis in Definiendo autoritas infallibilis extendat sed ad omnes tam Juris, quam Facti quæstiones?*

**R**espondeo & dico, Nullum errorem cadere posse in doctrinam quam Pontifex autoritate summâ definit, & proponit universæ Ecclesiæ, sive illa Juris, sive Facti quæstionem contineat.

Nolo probare hanc assertionem argumentis prolixioribus. Ex unico principio jam stabilito

rem

rem hanc dilucidè breviterque connciam.

Certum est fide divinâ omnibus Catholicis, Ecclesiam universam, cujus caput est Romanus Pontifex, non posse in credendo errare; quod supra contra Sectarios firmavi. Atqui si definitio Pontificis in doctrina Facti esset obnoxia errori, in eundem errorem traheretur universa Ecclesia. Ergo in proponenda Ecclesiae hujusmodi doctrina non potest Pontifex errare.

Minor probatur. Quia de facto Pontifex summâ potestate aliquid definiens in quaestione facti, districtè, & sub anathemate mandat id credi & recipi ab universa Ecclesia, eo tenore quo procedit in quaestione juris; & tota Ecclesia tenetur ejus mandato obtemperare. Ergo si Pontifex in definienda Facti quaestione esset fallibilis, absolutè posset, imo deberet universa Ecclesia in eundem errorem induci.

En quo pertingat immanis error! qui dum in Facti quaestione Pontificis auctoritatem convellit, eâdem ruinâ involvit universam Ecclesiam, ipsam columnam, & firmamentum veritatis.

2. Hanc verò in Pontifice circa Facti quaestiones inviolabilem potestatem ab Ecclesia agnitam semper receptamque fuisse, ex suis ipsa monumentis testabitur, ex quibus sufficet pauca, & caque recentiora proferre.

Sunt hæc Facti quaestiones: An cum corpore Christi remaneat panis substantia in Sacramento Eucharistiae: An Christus aquam vino miscuerit in ultima cæna: An per Baptismum & Confirmationem imprimatur character Sacramentalis: An Ecclesia antiquissimis temporibus usa fuerit Indulgentiis: An Deipara semper virgo permanserit: An eadem per totam vitam

ex speciali privilegio vitaverit omnia peccata etiam venialia &c. Has verò quaestiones Leo X. Pontifex per suam Bullam contra modernos haereticos resolvit, ac definivit, suamque definitionem universae Ecclesiae sub anathemate credendam proposuit, idemque postea in Concilio Tridentino praestitum fuit. Contra hanc Pontificis definitionem nemo orthodoxus excepit, nemo ad Facti latebras confugit, nemo in his quaestionibus sine erroris periculo decidendis, praeter Sectarios, summi Pastoris auctoritatem in dubium revocavit.

3. Hanc igitur semitam in aliis Facti controversiis teneat necesse est, qui non cupit novo exemplo à priscis Patrum vestigiis, & veritate deviare: quod ni faciat nullum fidei controversiis, nec in Romana quidem Ecclesia, exitum inveniet. Faciamus enim, insurgente nova adversariorum oppugnatione, Pontificem aut Ecclesiam pro fidelium pace aliquid definire, exempli gratia, Deiparam nunquam actu peccasse: nunquam contraxisse maculam originalem: Lutherum non fuisse à Deo missum. Quam facile foret omnem hujus definitionis vim evertere opponendo, hic involvi quaestionem Facti, hanc non esse materiam fidei, Pontificem in his summam auctoritatem decidendis potestatis suae limites excessisse. Saepe enim, an quaestio aliqua factum involvat, à sola nominis lite dependet. Quisquis igitur non inanes lites, sed potius expeditam fidei semitam inquirat, huic Regulae insistat necesse est: Pontifex aliquid definivit, & Ecclesiae credendum proposuit; ergo id potuit definire. Parum enim utilis foret Spiritus veritatis in Ecclesia perpetuo mansurus, si permitteret Christi Vicarium suo nomine, & summam auctoritate

thoritate aliquid universæ Ecclesiæ proponere, quod per suam assistentiam ab erroris periculo non vindicaret.

4. Neque huic doctrinæ adversatur Bellarminus *Lib. 4. de Pont. c. 2.* aut Doctores alii, qui tradunt Pontificem, *etiam ut Pontificem, & cum Concilio generali errare posse in controversiis facti particularibus, quæ ex informatione testimoniisque hominum præcipuè dependent.* Non enim admittunt illi quod Pontifex summâ potestate pro universa Ecclesia aliquid definiens possit esse obnoxius errori: sed tantum docent, Pontificem etiam ut Pontificem, per modum judicis privati, errare posse in controversiis facti particularibus, ut dum aliquem excommunicat, suspendit, damnat, aut absolvit, potest fieri ut innocentem damnet, aut nocentem absolvat: quia in hujusmodi iudicio non exercet officium Pastoris universalis, neque in his, si erret, tota Ecclesia in errorem inducitur, quia veritas talis sententiæ non proponitur definitivè tanquam ab universa Ecclesia sub præcepto recipienda. Dicitur tamen actus illos exercere, tanquam Pontifex, quia robur suum habent à Pontificia potestate, à cuius sententia ad aliud tribunal appellari non potest. Hoc igitur sensu intelligendus est Bellarminus, nec non Baronius, & Spondanus, dum in historia Honorii admittunt Pontificem & Concilia in quaestione facti errare posse. Et de Bellarmino quidem satis id apertè colligitur ex verbis, quæ loco supra citato præmittit, ubi tradit sententias Pontificum interdum *Versari in rebus particularibus quæ ad paucos pertinent, quales ferè sunt omnes controversiæ facti, ut an talis sit promovendus ad Episcopatum, an jure fuerit promotus, an videatur deponendus &c.* Harum enim quaestionum

F. 4.

decisio



decisio ex informatione testimoniisque hominum præcipuè dependet, non ex Spiritus sancti assistentia, quæ tantum Pontifici definienti, & universam Ecclesiam docenti, promittitur.

Ex dictis hæcenus dilucidè sequitur, nunquam fieri, aut sperari posse, ut aliqua eadem propositio sive in materia juris, sive facti, semel ab Ecclesia aut Pontifice damnata, postea definiatur ut vera, vel contra, ut præclare deducit P. Bruno Neusser vir eximiè doctus, in suo Prodomo Velitari p. 1. cap. 3.

## QUÆSTIO QUARTA,

*An possit error cadere in Ecclesia, aut Pontificis definitionem de sensu Scripturæ Canonica, aut de doctrina alicujus libri Catholici?*

1. **D**ico primò; De fide est Ecclesiam, aut Pontificem non posse errare, dum alicujus Scripturæ sensum definit, & universis fidelibus recipiendum proponit.

Probatur, ex ipsa Scriptura, & ratione manifesta, quibus supra Cap. 8. contra Sectarios, ostendimus Ecclesiam & Pontificem, esse judicem infallibilem controversiarum in materia fidei. Sed quæstio quæ oboritur de legitimo sensu Scripturæ sacræ, manifestè versatur in materia fidei: verus enim Scripturarum sensus nititur Dei revelantis autoritate, estque primum totius fidei fundamentum. Ergo in eo declarando necessarium est sententiam Ecclesie aut Pontificis ab omni errore immunem esse. Aliàs nulla superesset via, quâ possint hæreses

contra

contra verum Scripturæ sensum exortæ ex comperta veritatis luce dissipari.

Et verò si prisca patrum vestigia relegamus, hac autoritate nixi Pontifices & Concilia profligarunt Arium, Macedonium, Nestorium, Euticherem, quos de vero Scripturæ sensu sibi præfidentes, per legitimam verbi Dei interpretationem summa potestate declaratam ab Ecclesia segregarunt. Nec alio telo Patres Tridentini confixerunt hæreticos contra veram Christi in Eucharistia præsentiam sese efferentes, quam interpositâ suâ autoritate, quâ declararunt, illos contra Scripturæ sensum aberrare, qui Christi verba, Hoc est Corpus meum &c. *Ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas carnis & sanguinis Christi negatur, contra universæ Ecclesiæ sensum detorquerent.* Si quis igitur hoc interpretandi magistræ infallibile Ecclesiæ deneget, is nondum convictos Lutheri errores, nondum prostratam Calvinii hæresim fateatur necesse est. De quo ne quis fidelium possit dubitare, aperte declarat Tridentinum *sess. 4.* Ecclesiæ esse, judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum. Neque existimo hanc doctrinam ab aliis quam apertis Ecclesiæ hostibus in dubium posse revocari.

2. Dico secundò : Falli nequit iudicium Ecclesiæ aut Pontificis, autoritate summâ approbantis alicujus Libri doctrinam ut veram, & Catholicam.

Probatum primò : Negari non potest quin Ecclesia & Pontifex sit infallibilis in aperiendo sensu Scripturæ sacræ, uti jam inter orthodoxos compertum esse demonstravi : ergo eadem polent facultate in approbando alterius libri doctrina ut Catholicâ, & absque erroris periculo

recipiendâ. Eandem utrobique rationem militare sic ostendo. Sensus ille quem Canonicus Scriptor suis verbis expressit, potest ab alio Authore dissimili verborum ordine & apparatu consignari, sic ut nullum subsit nisi in idiomate, & verbis discrimen. Quid quæso causæ est, cur sensum verum sub novo verborum apparatu latentem non possit Ecclesia deprehendere, si valeat eundem sub priori scribendi forma dignoscere? Certè ad fidelium institutionem, & ad dirimendas controversias omnino facit, veritatem fidei non tantum in sacris Litteris, sed etiam in quovis Libro, de quo lis oritur, sine errore designare.

Probatum Secundò; Si Pontifex, aut legitimum Ecclesiæ Concilium possit errare in approbando alicujus libri doctrina, ut vera & Catholica, jam ferè omnes Ecclesiæ definitiones suum robur amittent. Doctrina enim in illis definita plerumque à particulari quapiam persona conscripta & concinnata fuit, ac postea Pontificis aut Concilii judicio subjecta. Quod si in judicando de istius descriptionis sensu, Pontifex aut Ecclesia infallibilis non fuit, jam corrumpunt istæ definitiones ab universis fidelibus pridem receptæ. Exemplo sint Canones illi duodecim, quos Ephesinos vocant, quibus anathema dicitur doctrinæ Nestorii; conscripti fuerunt Canones illi primum à Cyrillo in una ex synodicis epistolis, quos demum ut Catholicos Ephesina synodus approbavit, uti apertè patet Actione 4. in initio Conc. Calcedonensis. Hæc autem approbatio nullius esset roboris, si non possit synodus illa sine periculo erroris judicare de Catholico sensu descriptionis à Cyrillo confectæ. Non enim de solis verbis, ac vocibus judicat Ecclesia, sed

de

de sensu quem verba illa conficere debent.

3. Probatum tertio: Et argumentum desumo ex mente eorum qui hanc doctrinam præcipue oppugnant. Fatentur illi libenter Pontificem infallibilem esse in approbandis S. Augustini libris, in ea præsertim parte quâ Pelagianos ac Semipelagianos confutavit. De probatissima horum librorum veritate vel minimum hæsitare summi piaculi loco habent: ipsam proinde S. Augustinum Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, post Canonicos Scriptores primum de prædicare non dubitant. Hominem tamen fuisse S. Augustinum, & in scribendis libris errori obnoxium nemo est qui inficiabitur. Unde ergo illis S. Augustini Scriptis autoritas tanta accessit, ut ab omnibus veneratione summâ instar oraculi suscipi debeant? In promptu ratio est, quia scripta illa plures Pontifices aut Concilia approbavere: illis exploratæ veritatis testimonium apposuit Conc. Constantinopolitanum II. Gelasius Pontifex in Synodo Romana; ac postea Celestinus, Hormisda, Joannes Papa, eadem contra Pelagii errores amplectenda esse declaravit. Certa igitur tibi est summa & inconcussa autoritas Pontificum, ac Conciliorum in approbanda S. Augustini doctrina vera ac Catholica; neque subit vereri ne hic vel ex quæstione facti, vel ex alia quapiam causa aliquod erroris periculum intervenerit. Quid igitur, dum de aliorum Authorum Scriptis sententiam Pontifices ferunt, lapsum illis aut errorem reformidas? Non tantum ad penetrandum S. Augustini sensum divinus Spiritus Ecclesiæ assistit, satis illi lucis est, ut ad alios ea sese diffundat; nec est cur lapsu temporis moderni Pontifices lucis hujus deliquum patiantur; Christus Iesus heri, & hodie, ipse & in sæcula.

## QUÆSTIO QUINTA.

An possit Ecclesia aut Pontificis definitio esse erronea, de sensu Libri heretico, cujus doctrinam condemnat?

**D**ico primò ; Non licet inter Catholicos dubitare de Ecclesie, aut pontificis auctoritate infallibili in iudicando de alicujus Libri sensu heretico.

Probatur hæc assertio, ex doctrina jam à nobis in superiori §. stabilita. Sine ullo erroris periculo potest Ecclesia, aut Pontifex approbare alicujus libri doctrinam ut veram, & Catholicam. Ergo eodem modo potest condemnare alicujus libri doctrinam ut falsam, & hereticam. Nulla hic dispar ratio, omnia utrinque eadem concurrunt. Si in iudicio de sensu libri Catholico, vel nulla est quaestio facti, vel ea definitioni infallibili minimè obsistat, idem omnino statuendum erit de sententia, quæ sensus libri hereticus declaratur. Si pro conservanda fidei veritate necessaria est in Pontifice Romano auctoritas erroris expers ad discernendam in libris S. Augustini Catholicam veritatem, non minus eadem opus erit ad designandam in Pseudo-Augustino doctrinae falsitatem. Si denique ad officium spectat summi Pastoris, cui Christus oves suas pascendas commisit, salutaris doctrinae pascua illis demonstrare, non minus ad ejusdem munus pertinebit, herbas nocentes, id est doctrinam non sanam absque errore designare, ut fideles à libris, in quibus illa continetur, sui Pastoris curâ & auctoritate arceantur.

Ad

2. Ad argumentum hoc à Pastoris officio desumptum, opponit *Simichius in Goliatho*, sufficere ut pastor sciat se salutare tantum herbas, non autem venenatas Ovibus apponere, etsi interea ignoret in quo agro herbae illae creverint, aut quis fuerit agri cultor: atque eodem modo laborandum non esse, etsi summus Ecclesiae Pastor nequeat scire aut definire, ex quo libro, vel auctore doctrina sana, aut noxia desumpta fuerit, modò provideat ut oves sanæ non autem venenatae doctrinae pabulo nutriantur.

Displiceret non immeritò hæc responsio, nisi esset Scriptoris nostræ Patriæ, in qua cum venena non gignantur, minorem forte à pascuis venenatis noxam formidavit. Sed quia omnibus hæc scribimus, Quæro ego, quid magnòperè proficit Fidelium omnium Pastorem docere generatim, quid salubre sit, quid noxium, nisi fideles suos coërceat ab illis librorum pratis, & fontibus, in quibus noxia illa & venenata doctrina continentur? Quomodo autem arcebit, si non possit libros illos pestiferos absque errore designare? Hoc si Pastor præstare non valeat, quomodo oves pleraque, quæ minus acutum vident, poterunt pestiferam doctrinae periculum evitare, dum ad volvendum noxios libros novitas invitat, auctor allicit, facundia demulcet, & cælestis doctrinae Ambrosia se potari existimant, dum venenum hauriunt mortiferum? Nihil igitur hic juvat deducta illa à quadrupedum Pastore nonnihil clauda similitudo, qui compactum in stabulo gregem selectis herbis securè pascit, licet pratum ignoret, unde demessum fuerat alimentum. Clauda, inquam, erit similitudo, nisi pariter doceas, quo pacto grex Christi toto orbe diffusus, alicujus stabuli repagulis sic compingatur, ut

nequeat

nequeat libris noxiam doctrinam præbentibus liberar manus, aut oculos admovere. Artem hanc meliori compendio docet Ecclesia, dum indubitata suprema Pastoris voce, & oraculo, ipsos potius libros pestiferæ doctrinæ feraces designat, ac designatos ad carceres illos condemnat, in quibus luci, & fidelium manibus perpetuo subducuntur.

3. Probatum invictè eadem veritas, ex perpetua consuetudine pontificum & Conciliorum in ferenda sententia de librorum sensu, aut doctrina perversa; & ex fidelium consensu in amplectenda illa Pontificum sententia. Clariora ex plurimis exempla summatim refero. Libros Berengarii damnavit Nicolaus II. Severi libros reprobat Agapetus Pontifex, cujus jussu Justinianus Imperator eos flammis aboleri mandavit. Innocentius primus in epistola 26. ad Episcopos Africanos de Scriptis Pelagii sic rescribit: Librum sanè, qui ejus esse diceretur, nobis à Charitate vestra transmissum evolvimus, in quo multa blasphemia, nihil quod placeret, nihil quod non penitus displiceret, à quovis damnandum, atque calcandum. Hoc verò rescriptum de sensu libri Pelagiani, unum est ex illis de quo ipse Augustinus non dubitat pronuntiare, Romæ rescripta venerunt, causa finita est. Divinum nempe aliquid & infallibile hujusmodi Pontificis sententiæ, præ cæteris omnibus, inesse agnovit.

Neque fuisse satis doctrinæ damnatæ, abstrahendo ab Authore ejusque sensu, anathema dicere, uti volunt aliqui Jansenii fautores, constat ex processu habito in prima Synodo Nicæna. Ubi cum Eusebius Nicod. & Theognis Nicænus condemnationi errorum qui Arij dicebantur sub-

sub-

subscriberent, detrectabant tamen ipso Ario  
ejusque doctrinæ anathema dicere. *Quod mini-  
mè crederent eum qui erat accusatus, hominem ejus ge-  
neris fuisse, qui eos errores doceret*: atque hoc unum  
satis fuit, ut Synodus illos pro hæreticis haberet,  
atque exilio mulctaret, uti memoriæ proditum  
est in Socratis histor. Eccles. lib. I. cap. 10.

Palmare in hoc genere deducitur argumen-  
tum ex actis Concilii Calcædonensis *actione 8.*  
Ubi Synodus universa Theodoretum, post ab-  
juratam Nestorianam hæresim, absolvere recu-  
savit, nisi disertè diceret, *Anathema Nestorio, &  
dogmatibus ejus.* Durum Theodoro non vide-  
batur dogmata à Concilio damnata reprobare,  
modò Nestorium, cui plurimum studebat, eo-  
rum authorem non agnosceret. At Patres ex  
adverso, quamdiu id apertis verbis fateri recu-  
sabat, consonâ voce inclamarunt; *Ille hæreticus  
est, Nestorianus est, hæreticum foras mitte.* Sed ubi  
Theodoretus tandem absque ambage dixit, *Ana-  
thema Nestorio, & dogmatibus ejus*: Tum demum  
in Concilio Episcopi omnes pronunciarunt:  
*Theodoretus dignus est sede Ecclesiæ, Orthodoxum Eccle-  
sia Pastorem recipiat.* Mutato tantum nomine, aliis  
in simili causa eandem sententiam quadrare,  
consideranti manifestum est.

4. Non ignoravit hunc Ecclesiæ morem, & in  
eo Pontificis potestatem Doctor olim in Belgio  
celebris Michael Bajus, cujus cum sententiæ va-  
riæ damnatæ essent à Pio V. & Gregorio XIII.  
in rigore ac proprio verborum sensu ab asser-  
toribus intento, nullo quæsito à Facti quæstione  
præsidio, suam confessionem, ac damnatæ doc-  
trinæ retractationem inter alia his verbis ex-  
pressit. *Fateor plurimas ex iisdem sententiis in non-  
nullis libellis à me olim, & ante emanatam se-  
dis*

dis



dis Apostolicæ super iis censuram, conscriptis, & in lucem editis, contineri & defendi, *Etiam in eo sensu in quo reprobantur.* Denique declaro me in presentiarum ab iis omnibus recedere, & damnationi à sede Apostolica factæ acquiescere, neque post hac ullas docere, asserere aut defendere velle. Actum die 24. Maii 1580; quo tempore hæc etiam in Academicis Fastis conscripta fuere. Quin & ipse Jansenius nullam suis scriptis, contra Sedis Apostolicæ iudicium, superesse defensionem apertè profitemur in Proæm. ad tom. 2. cap. 29. *Quidquid, inquit, ab ista Petri Cathedra, ab isto Ecclesie uniuersæ Capite moderatore, Pontifice præscriptum fuerit hoc teneo: quidquid improbatum improbo, damnatum damno, anathematizatum anathematizo.*

Hanc nisi supremo Pastori, majorum exemplo, auctoritatem erroris expertem concedimus, quid Calvinii, quid Lutheri libros à Sede Apostolica proscriptos execramur? Hæresim, inquit, libri illi continent manifestam. At negabit aliquis id sibi perspicuum esse, non enim omnes eâ pollent mentis acie, ut damnata dogmata in Lutheri libris ilico deprehendant. Cur ergo liberum non erit dicere; doctrinam omnem à Leone X. & Tridentino damnatam execror, Lutheri verò libros ut innocuos amplector. En ad qualia demum pascua deuehimur, nisi Pastoris vocem salutiferam omni ambage remotâ sequamur.

3. Dico nunc ulterius secundò. Quæstio de alicujus libri doctrina hæretica, & in sensu authoris, vera est quæstio Juris, non Facti.

Quid enim est inquirere, An doctrina libri v.g. à Jansenio vel alio authore conscripti sit hæretica, quam quærere, spectato Jure & Legibus humani

humani sermonis, quem sensum conficiat contextus verborum quæ in illo libro continentur? Hoc autem spectat ad Legem quâ societas humana, verba aut scripta in certis circumstantiis usurpari & intelligi voluit, etsi interea contingeret Scriptorem velle aliquem sensum verbis suis difformem. Sicut fit in valore quem Rex, aut Respublica monetæ constituit, qui debet publicè usurpari, etsi is qui monetam profert cupiat illam aliter acceptari. Secundò, quærere, An sensus ille, quem verba communi lege conficiunt, sit hæreticus? Quæ etiam est quæstio clara juris divini: resolvi enim debet ex jure divino, quo inquiritur, an sensus illi repugnet eloquiis divinis, sive doctrinæ quam Deus pro revelata haberi voluit?

Sic jam subsumo: Atqui ea quæ conflatur ex duabus quæstionibus juris, necessariò debet ad quæstionem Juris pertinere, Ergo quæstio illa, de alicujus libri doctrina hæretica, non Facti, sed Juris quæstionibus annumerari debet.

6. Ex quo patet talem hic de sensu libri hæretico subesse Juris quæstionem, qualis reperitur in aliis Articulis, extra ullius authoris librum, à Pontifice aut Concilio legitimè damnatis. Quando enim ab iis propositio aliqua ut hæretica declaratur v.g. hæc: *Mandata aliqua Dei sunt etiam justis impossibilia*; non aliud docent quam doctrinam illis verbis comprehensam hæresim continere: quid verò hoc aliud est, quàm sensum illi sermone subjectum hæreticum esse attentis Legibus quas homines communi institutione humano sermone statuerunt. Sensus enim ab authore aliquo intentus, in arcano ejus pectore non occultatur, sed ille esse Scriptoris sensus intelligitur, quem verba quibus utitur in externe

terne

terno tribunali, & communi hominum iudicio conficere solent. Hæc igitur manifesta juris quaestio est, de hac Ecclesia, de hac Pontifex, uti de illa priore, sine errore pronunciat.

En quocumque te verteris, sive ad Facti, sive ad juris quaestionem nullus datur effugio locus, lucidior est hæc veritas quam ut latebras patiantur. Hinc ne quis in ea recipienda vacillaret, sapienti consilio, ex Regis Christianissimi, & Episcoporum Galliae desiderio, Alexander VII. decrevit, ut universus ordo Ecclesiasticus huic Professioni cum juramento subscriberet.

Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die 31. Maii 1653. & Constitutioni Alexandri VII. datæ 16. Octob. 1656. summorum Pontificum, me subicio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro cui nomen Augustinus excerpas, & in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia.

## QUÆSTIO SEXTA.

*An Pontifex sit infallibilis in materia Morum, Canonizatione Sanctorum &c.*

**D**ico primò. Errare non potest Pontifex aliquid pro universa Ecclesia definiens circa Morum honestatem, vel inhonestatem; v. g. contractum quempiam esse licitum. Ita Bellar. de pont. l. 4. cap. 5. aliique doctores Catholici.

1. Probatum: Quia Pontifex non est obnoxius errori dum aliquid definit in materia fidei, ut jam

jam supra ostendimus. Atqui doctrina morum non est diversa à materia fidei, nisi in eo quod illa morum non sit doctrina purè speculativa, sed insuper dirigatur ad praxim, & usum actionum humanarum, quarum ordinatio spectat etiam ad regimen Ecclesiæ, ac supremi Pastoris officium. Ergo debet hic esse non tantum Fidei, sed etiam Morum regula infallibilis. Confirmatur id ex praxi Ecclesiæ, quæ contra eos anathema pronunciat, qui non credunt articulis in materia morum definitis: uti patet in Trident. Sess. 6. can. 31. *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu aeternæ mercedis bene operatur, anathema sit.*

Hinc etiam sequitur, quando ab Ecclesiâ aut Pontifice religiosus Ordo approbatur, de fide esse, ejus Institutum non tantum esse conforme divinis præceptis, sed etiam viam præbere faciliorem ad perfectionem, quàm in ordinario Christianæ vitæ statu reperitur, & ad Consilia Evangelica idonea media continere.

2. Dico secundò: Quoad præcepta quæ mores concernunt, quando Pontifex potestate summâ aliquid Ecclesiæ prohibet, certum est illud non esse ad salutem necessarium, aut multum utile; quando autem aliquid præcipit, certum est id esse honestum.

Probatur prima pars: Quia ad officium supremi Pastoris pertinet, pabulum valdè utile, aut necessarium gregi non subtrahere, quod ne eveniat debet Christus suo Vicario in rebus prohibendis assistere, cui dixit, *Pasce oves meas.*

Secunda pars de rei præceptæ honestate declaratur: Quia qui præcipit aliquid tanquam honestum, hoc ipso docet illud honestum esse. Ergo quando Pontifex in materia Morum proponit aliquid sub præcepto acceptandum ab uni-

versa

versa Ecclesia, docet & definit illud honestè fieri, quæ definitio, cum sit in negotio pertinente ad salutem, debet esse à falsitate immunis, ne tota Ecclesia in errorem inducatur.

Dico tertio: dum Pontifices solemnè ritu aliquem referunt in Canonem Sanctorum, sine erroris periculo definiunt, eum de facto frui cælesti gloriâ. Hæc doctrina apud Theologos adeo communis est, ut non dubitent oppositam graviter censurare: quamvis *Sinnichius* in suo Saule à §. 258. ad 299. contendat Pontifices non semper definire illum quem Sanctum declarant, de facto ad cælestem gloriam pervenisse.

3. Probatur contra eum nostra assertio: Quia quamvis vox *Sanctus* latè accepta, significet hominem mortuum in gratia, etsi nondum ad cælum pervenerit, uti patet in Elia nondum mortuo, qui Sanctus vocatur in Martyrologio Romano. Nihilominus in Bullis Pontificum strictius accipitur. *Sanctus*, pro illo solo qui de facto cælestem gloriam obtinuit. Patet hoc ex terminis quibus solent aliquem Sanctum declarare, ut in Bulla Leonis X. pro Canonizatione S. Francisci de Paula: *Decernimus & definimus S. Franciscum de Paula in Cælesti Hierusalem inter beatorum choros jam receptum, eternâque gloriâ donatum fuisse.* Et Pius II. definit, *Catharinam Senensem in cælesti gloria fuisse receptam, & æternæ gloriæ coronâ donatam.* Et eodem modo sonant verba quibus in Sanctorum Canonem refertur S. Antonius, S. Bernardinus, S. Raymundus, S. Edmundus Cantuariensis, S. Petrus de Alcantara, & complures alii.

Atqui nullâ veri specie sustineri potest, his actu decerni gloriam, idem verò de aliis Sanctis non constare, etsi eorum in Cælo præsens gloria,

ria, in Bullis Pontificum iisdem omnino verbis non astruatur : cum forma verborum quâ unus declaratur, Sanctus, censeatur cæteris esse communis qui eodem ritu in Sanctorum numerum referuntur. Quid enim causæ est cur in his, & illis vocem Sanctus æquivoce accipiamus, aut gloriæ cælestis possessionem indubitata uni potius quam alteri, contra communem fidelium sensum, astruamus? Quæro enim, An non omnes qui Sancti quâcunque formâ declarantur, etiam ut patroni & intercessores à fidelibus invocandi proponantur? non negat Sinnichius. Est autem omnino incertum, teste Bellarmino, an animæ in Purgatorio detentæ pro nobis intercedant. Quo igitur pacto patrocinium exhibebunt, si ipsæ cælo extorres, etiamnum pro suis delictis piaculari carcere detineantur? In eo sanè statu justorum manes illic versantur, cui magis competit Fidelium suffragia exposcere, quam se pro iisdem advocatos præstare. Si igitur pro certo habeas omnes solemni ritu Sanctorum fastis adscriptos, nostros apud Deum patronos infallibili autoritate declarari, eadem ratione cogaris sine dubitatione affirmare, illos cælesti gloriâ donatos esse.

Ad hæc cum nulla sit in promptu idonea responsio, recurritur ad Joannem XXII. qui, cum existimaverit animas Sanctorum non visuras Deum ante extremum iudicii diem, & tres ipse solemni ritu in numerum Sanctorum retulerit, definire contra suam sententiam non potuit, Sanctos illos de facto ad Dei conspectum admissos fuisse.

Sed hic cavendum ne aberremus à recepto juris axiomate, Distinguenda esse tempora, ut concilientur jura. Ut demus, Joannem XXII. aliquando

aliquando de proroganda Sanctorum gloria ita sensisse, haud rectè inferes, illum eandem opinionem tenuisse aut docuisse eo tempore quo Sanctos illos ritu solemni colendos proposuit. Hoc enim fecit in primo septennio sui Pontificatus, cum autem novemdecim annis Pontifex fuerit, potuit postremis tantum annis opinionem illam animo agitare, quod non obscurè colligitur ex Annalibus Baronii, qui de illa Joannis sententia tantum meminit ad annum decimum sextum quo in pontificatu versatus fuit. Quinimo nihil repugnat, pontificem simul eam sententiam tenuisse, simul contrariam definivisse, non enim voluit definire juxta suum sensum aut judicium privatum, sed more majorum, & prout rei veritas in mente divina exigebat.

Frustra quoque pro remoranda Sanctorum gloria, aliquid praesidii ex sanctissimo doctore Augustino sperari potest, dum scilicet asserit multa corpora honorari in terris, quorum animae torquentur in inferis. Si enim de panis inferorum S. Augustinum interpretari velimus, plus hinc conficietur, quam ipse Author oppositae sententiae inferri patiatur, qui non dubitat quemlibet ab Ecclesia in Sanctorum numerum relatum, in statu saltem gratiae, & pœnae aeternae securum versari. Itaque Sanctus Doctor sententiam illam non profert de corporibus Sanctorum, sed virorum Principum, quorum animae quandoque dum in inferno torquentur, splendidis interea sepulturis eorum corpora in terris honorantur. Aut etiam de corporibus aliorum hominum intelligi potest, qui privato cultu per errorem à quibusdam pro Sanctis habentur, nunquam tamen ab Ecclesia Sanctorum numero ascripti fuerunt. Maneat ergo sine exceptione,

et cetera

ne,

ne, onanibus solemni ritu in Sanctorum Canonem relatis, præsens & indubitata gloriæ possessio, nullâ facti, nullâ veri specie contra communem fidelium sensum protelanda.

4. Dico quartò; Quando Pontifex aut Ecclesia, solum declarat aliquem esse Beatum, non definit illum de facto in cælesti gloria versari, quamvis tali Beato præsentem gloriæ statum negare, temerarium foret.

Ratio est, Quia declaratio illa, non est decretum ultimò decisivum beatitudinis obtentæ, cum novum examen institui soleat antequam accedat definitio qua Beatus in Sanctorum numerum referatur, sed tantum est decretum permissivum, ut defunctus possit in Ecclesia vocari Beatus, & pingi cum radiis, cui aliquando accedit ut certò die, & loco, & à determinatis personis Officio, & Missâ coli possit. Ne autem hic cultus suos limites excedat varia sunt constituta in decreto sacre Congregationis Rituum, habitæ coram Sanct. Domino Alexandro VII. anno 1660.

Hinc ex vi solius Beatificationis, non semper conceditur simul potestas faciendi de Beato Missam aut Officium, nisi id disertè exprimatur. Et sic B. Aloysio Gonzaga prius concessum fuit nomen Beati, quàm Missa aut Officium, ut testatur Turrianus disp. 17. dub. 3.

Illæ etiam personæ, quibus conceditur certo anni die de Beato recitare Officium, non ideo possunt alio die celebrare de eodem Missam votivam, uti fit de Sanctis Canonizatis, ut habet idem Turrianus.

*Quæres.* Quis cultus sit licitus, aut prohibitus erga alium hominem cum opinione Sanctitatis defunctum, nondum tamen ab Ecclesia beatificatum?

Respon-



Respondeo, licitum esse talem colere cultu privato, quando prudenter judicatur illum frui cælesti gloriâ, ut docent Theologi communiter cum S. Antonino, & Sylvestro in Summa, verbo, *Canonizatio*. Illicitum autem est illi deferre cultum publicum, sine Sedis Apostolicæ facultate, ut est publica lectio Officii Canonici, aut precum solemniū.

Quædam etiam speciatim prohibita sunt ab Urbano VIII, anno 1625. in honorem hominis nondum beatificati, ut appendere anathemata in loco publico, accendere candelas, aut lucernas ad ejus sepulchrum, pingere illum cum radiis, aut aureolis, miracula ejus imprimere nisi approbata ab Ecclesia, aut ejus Reliquias venerationi exponere. Licitum tamen est tales Reliquias privatim venerari. Anathemata autem v.g. in testimonium miraculi, jubet Pontifex, cum Ordinarii approbatione, in loco secreto, non autem in templo, servari.

## QUÆSTIO SEPTIMA.

*Qua sint alia Pontificis Romani prerogative.*

**S**unt alia actiones non pauca in Jure canonico expressæ, in solius Romani Pontificis potestate constitutæ, ex quibus tantum præcipuas referemus.

Primò, solus Pontifex potest per sententiam majoris Excommunicationis aliquem ab Ecclesiæ corpore segregare: & quem ipse anathemati subjicit, nemo alius potest isto vinculo, sine ejus facultate, liberare. Uti patet ex Cap. *Inferior*. dist. 21. Et cap. *Nuper*. de sent. excom.

2. Si

2. Si quem Pontifex sciens & prudens salutat, hoc ipso censetur ab omni interdicti, & anathematis vinculo solutus. Clement. *Si Summus.* de sent. excom.

3. Solus Pontifex potest plenarias peccatorum Indulgentias concedere. Ut consentiunt Doctores in C. *Cum ex eo.* de privileg.

4. Solus potest Pontifex novos Religiosorum Ordines approbare: uti patet in Concil. Later. sub Innoc. II. cap. *ult.* Quando verò Ordinem aliquem definitivè approbavit, de fide est Institutum illud nihil habere fidei, aut morum honestati contrarium: nihilque illi deesse perfectionis necessariae ad statum Religiosum ut est à Christo institutus, ut probatum est in quaestione superiori.

Solius Pontificis est authenticè interpretari quae dubia sunt in Jure canonico, vel divino. Item declarare quanam pertineant ad Sacramentorum materiam, formam, ministrum &c. Uti habetur ex Cap. *Majores.* De Baptismo, & quaest. 1. C. *Quoties.* &c.

5. Denique institutio Episcoporum, variorum Praelatorum, ac Beneficiorum, eorumque collatio soli Sedi Apostolicae reservantur, quorum plurima recensentur in Extravagante Joannis XXII. *Ex debito Pastoralis.* De Electione.

*Quaestiones porro notanda de Pontificibus Romanis.*

Quaeritur primò; Quot Pontifices Romani post S. Petrum continuato ordine successerint, usque ad Innocentium XI. qui nunc Ecclesiam gubernat?

Respondeo, successisse ducentos quadraginta quatuor calculo communiori: Et hi totidem

G

sunt

sunt testes, ac publici praecones potestatis à Christo derivatae, ac continua serie ad hodiernum Pontificem transmissa, quorum seriem infra dabimus.

Quæritur secundo; Quot ex his fuerint Martyres, aut Confessores?

Respondeo, Martyrio coronatos fuisse triginta duos pro Romanae fidei defensione. Inter sanctos Confessores numerantur triginta septem absque ulla controversia, alii plures recensent. Et hi veritatem perpetuam Religionis Romanae suo sanguine, doctrinâ, ac miraculis consignarunt.

Quæritur tertio; Quot fuerint Pontifices Romani ex Religiosis Ordinibus assumpti? Respondeo, assumptos fuisse quinquaginta duos, ut numerat Azorius, alios invenio qui facile ad septuaginta extendunt, quorum primus fuit Dionysius Monachus, sive ut alii Eremita, quos recenset eadem fide quâ computantur ab Azorio instit. mor. p. 2. nihil repugnans si forte alii suorum calculum in aliquo magis accuratum iniuerint.

Ex ordine S. Benedicti creatos octodecim Pontifices, tradit Trithemius in lib. de viris illustribus sui ordinis Benedictini, quorum primus fedit Gregorius istius nominis primus; alii, Pontifices hujus Ordinis universim usque ad numerum trigessimum extendunt.

Ex ordine Canonicorum Regularium numerantur etiam decem & octo Pontifices Romani, incipiendo à Leone II. Benedicto II. Sergio I. &c. usque ad Innocentium III. Et de aliquibus est contentio cum Benedictinis, utrius Ordinis fuerint.

Ex ordine Cluniacensium, quatuor ab Azorio referuntur Pontifices: Gregorius VII. Urbanus

banus H. Paschalis II. Urbanus V.

Ex ordine Cisterciensium creati duo ; Eugenius III. & Benedictus XII.

Ex Familia S. Dominici tres assumpti : Innocentius V. anno 1276. postea Benedictus XI. & demum Pius V. anno 1566. nuper solemniter Beatorum fastis adscriptus.

Ex Instituto S. Francisci quatuor ad minimum, ad Pontificatum evecti fuere : Nicolaus IV. anno 1288. Alexander V. an 1409. Sixtus IV. anno 1471. & Sixtus V. anno 1585. ut habet satis recepta computatio, quibus alii plures adjungunt, qui habitum S. Francisci saltem in morte tulerunt. Prætermitto assumptos ex aliis Institutis minus notis.

Tantum hic observo, Ecclesiam gubernatam fuisse per annos quadraginta quinque continuos per Pontifices ex solis Religiosis assumptos ; Gregorium VII. Victorem III. Urbanum III. Paschalem II. & Gelasium II. raro deinceps exemplo.

Quæritur quartò ; Quinam fuerint ex variis Nationibus Pontifices electi ?

Respondeo, in Cathedra Petri sedisse Romæ Pontifices ex omni pæne natione quæ sub cælo est ; ut vel inde videas solam Ecclesiam Romanam verè dici Catholicam, sive universalem.

Ex natione Gallica creati fuerunt Pontifices ad minimum numero quindecim, inchoando à Sylvestro II. ut illos recenset Azorius *inst. mor. p. 2. l. 5. c. 44.*

Ex Germania fuere quatuor : Gregorius V. ex Saxonia. Victor I. ex Suecia. Clemens II. etiam è Saxonia. Damasus II. ex Bavaria.

Ex Hispania etiam quatuor assumpti : Damasus I. & Joannes XXII. Lusitani. Callistus III. &

& Alexander VI. Valentini, Aliqñ etiam Melchiadem Pontificem Hispaniæ vindicant.

Ex Anglia electus est Adrianus IV.

Ex Flandria unus euectus est ad summum Pontificatus fastigium Adrianus VI. Ultrajectinus.

Ex Gentibus remotioribus sufficiat summatim annotasse, ex Græcia ad Pontificatum delectos quindecim, initio ducto ab Anacleto. Ex Syria creati Pontifices septem, ab Evaristo inchoando usque ad Sergium I. Ex Africa numerantur tres, Victor I. Melchiades, & Gelasius I.

Ex Sardinia duo, Hilarius, & Symmachus. Duos quoque Pontifices sibi vindicat Sicilia, Agathonem, & Leonem II. sed horum patriam alii in controversiam vocant. Reliqui ex Italis assumpti fuerunt qui circiter 187. numerantur.

Morem Ecclesiæ Romanæ osculandi pedes summorum Pontificum insectantur nostri temporis hæretici, tanquam summum flagitium & Idololatriæ proximum. Sed illorum in hoc impietatem ac fastum redarguit è toto orbe Christiano omni ævo summorum Imperatorum, Regumque pia, ac prudens consuetudo, qui in Pontifice Romano non hominem intuentur, sed supremum in terris Christi Vicarium.

ORDO SUCCESSIONIS  
PONTIFICUM ROMANORUM

*Item Scriptorum sex primis sæculis primitiva Eccle-  
sia. Item rerum in Ecclesia magis memorabi-  
lium postremis annis ferè ducentis.*

**P**ostremò, ne quid desit studioso Lectori, præter prolixitatem instituto nostro contra-rium. Hic attexemus seriem Summorum Pon- tificum qui hactenus in Apostolica S. Petri Sede successerunt: Item Patrum, ac Scriptorum pri- mitivæ Ecclesiæ. Hic enim ordo tam Pontificum, quam Scriptorum, Novatores maximè convin- cit, & mirificè juvat nostram memoriam in ac- curata rerum, ac temporum notitia. Quia verò recordatio nostra ultra recentiora tempora sese difficilius extendit, hoc loco addemus præcipue ordinem temporum ac rerum gestarum per du- centos ferè postremos annos usque ad hæc tem- pora in quibus modo versamur.

*Primo Sæculo.*

**P**etrus Apostolus, Christi successor. Postea Linus natione Tuscus. Cletus Romanus. Cle- mens I. etiam Romanus.

Inter *Scriptores* primi sæculi post Apostolos, floruit præcipuè S. Dionysius Areopagita. S. Ig- natus martyr, S. Polycarpus. Scripta quæ dicun- tur D. Clementis, & Hermetis non habentur pro authenticis.

*Secundo Sæculo.*

Anacletus Græcus. Evaristus Græcus. Alex- ander I. Rom. Xistus Rom. Telesphorus Græcus.  
G 3 Higinus

Higinus Græcus. Pius I. Aquil. Anicetus Syrus.  
Soter Fundanus. Eleutherius Nicopolitanus.

Scriptores præcipui, S. Justinus martyr. S.  
Theophilus. S. Irenæus. Tertullianus. Hegeſip-  
pus. Pantæus. Clemens Alexandrinus.

*Tertio Saculo.*

Victor, Afric. Zepherinus Rom. Calixtus Rom.  
Urbanus I. Rom. Anterus Gr. Fabianus Rom.  
Cornelius Rom. Lucius.... Stephanus Rom. Six-  
tus II. Athenienſis. Dionyſius Rom. Fælix I....  
Eutichianus Tuſcus. Cajus Dalmata.

Scriptores præcipui. Origenes. Ammonius. Ju-  
lius Africanus. Minutius Fælix. S. Cyprianus. S.  
Hippolitus. S. Cornelius Pontifex, S. Gregorius  
Thaumat. S. Victorinus. Scripta Lanctantii, Me-  
thodii, Arnobii habentur in quibusdam ſuf-  
pecta.

*Quarto Saculo.*

Marcellus Rom. Marcellus alter. Eusebius Græ-  
cus. Melchides Afer. Sylveſter Rom. Julius I.  
Rom. Liberius... Fælix II.... Damafus Hiſpanus.

Scriptores præcipui. S. Athanaſius. S. Hilarius.  
Pictau. S. Ephrem. S. Optatus. S. Baſilius S. Gre-  
gorius Nazian. S. Gregorius Nyſſenus. S. Theo-  
philactus S. Cyrillus Hieroſol. S. Epiphanius. S.  
Chryſoſtomus. S. Ambroſius. S. Hieronymus.  
Scripta Ruffini, Palladii, Eusebii Cæſarien. ha-  
bentur in quibusdam ſuſpecta.

*Quinto Saculo.*

Syricus Rom. Anaſtaſius I. Rom. Innocentius  
I. Alban. Zoſimus Græcus. Bonifacius I. Rom.  
Cæleſtinus I. Campan. Xiſtus III. Leo I. Tuſcus.  
Hilarius Sardus. Simplicius Tiburtinus.

Scriptores præcipui. S. Auguſtinus Hippon.  
Epiſc. S. Cyrillus Alexandrinus. Oroſius. Severus  
Sulpitius. S. Iſidorus Peluſiota. S. Leo Maximus.  
S. Eu-

S. Eucherius. S. Sidonius. S. Hilarius Arelat. S. Vincentius Lirin. S. Chryſologus. S. Maximus. S. Paſchaſius. Salvianus, & Genadius. Scripta Caſſiani, & Fauſti Rhegienſis ſunt in aliquibus ſuſpecta.

*Sexto & 7. ſaculo.*

Fælix III... Gelafius Afer. Anaſtaſius II. Rom. Symmachus Græcus. Hormiſda Truſion. Ioannes I. Tuſcus. Fælix III. Samius. Bonifacius II. Rom. Joannes II. Agapitus I. Sylverius Campanus Viglius.... Pelagius I, Joannes III. Benedic- tus I... Pelagius II. Rom. Gregorius Magnus Rom. Sabinianus Tuſcus. Bonifacius III... Boni- facius IV... Deodatus... Bonifacius V. Campa- nus. Honorius I. Camp. Severinus I. Rom. Jo- annes IV. Dalmata. Theodorus Græcus. Marti- nus I. Tudet, Eugenius I. Rom. Vitalinus Camp. Adeodatus Rom. Domnus. Rom. Agatho Sicu- lus.

Scriptores præcipui ſæculi Sexti. S. Fulgenti- us. S. Anaſtaſius. Sinaita. S. Victor Capuanus. Primaſius, S. Climacus Caſſiodorus. Heſichius. S. Gregorius Turonenſis. Fortunatus. S. Grego- rius Magnus Pontifex.

*Nota. Sectarios modernos docere, ſub hoc Pontifice Gregorio defeciſſe Eccleſiam Romanam à vera Chriſti doctrina. Hinc in Controverſiſ fidei admittere debent authoritatem & teſtimonium anteriorum Scriptorum, cum illi potuerint, etiam ex Sectariorum confeſſione, te- ſtari de vera & incorrupta primæve Eccleſiæ doctrina: ideoque illos qui ſex primis ſæculis præcipuè floruerunt ordine temporis hæcenus annotavimus.*

*Octavo ſaculo.*

Pontifex primus 8. ſæculi, Leo II. Siculus. Be- nedictus II.. Joannes V. Syrus. Conon Trax. Sergius I. Antiochenus. Joannes VI. Græcus. Jo- annes



annes VII. Græcus Sifinnius Syrus. Constantinus I. Syrus. Gregorius II. Rom. Gregorius III. Syrus. Zacharias Græcus. Stephanus II. Rom. Paulus I. Rom. Constantinus II.... Constantinus III. Siculo. Adrianus I. Romanus.

*Nono Saeculo.*

Leo III. Romanus. Stephanus IV... Pascalis Rom. Eugenius II. Rom. Valentinus Rom. Gregorius IV. Rom. Sergius II... Leo IV. Benedictus III. Rom. Nicolaus I. Rom. Adrianus II. Rom. Joannes VIII. Martinus II. Gallus.

*Decimo Saeculo.*

Adrianus III. Rom. Stephanus V. Rom. Formosus Portuensis. Bonifacius VI. Tuscus. Stephanus VI. Rom. Romanus natione Hispanus. Theodorus II. Rom. Joannes IX. Rom. Benedictus IV. Rom. Leo V.... Christophorus... Sergius III... Anastasius III. Lando Rom. Joannes X. Rom. Leo VI... Stephanus VII. Joannes XI.. Leo VII.. Stephanus VIII. Germanus. Martinus III.. Agapetus I.. Joannes XII. Leo VIII. Joannes XIII. Benedictus V. Rom. Domnus II. Rom. Bonifacius VII. Benedictus VI. Rom. Joannes XIV. Joannes XV. Joannes XVI. Gregorius V. Joannes XVII. Sylvester II.

*Undecimo Saeculo.*

Joannes XVIII. Joannes XIX. Sergius IV. Rom. Benedictus VII. Trullus. Joannes XX. Benedictus VIII. Sylvester II. Gregorius VI. Clemens II. Damasus II. Bavarus. Leo IX. Germanus. Victor II. Stephanus IX. Lotharingus. Benedictus IX. Campan. Nicolaus II. Sabaudus. Alexander II. Mediol. Gregorius VII. Hetruscus. Victor III. Urbanus II. Pascalis II.

*Duodecimo Saeculo.*

Gelasius II. nat. Cajetanus. Callixtus II. Burgundus.

gundus. Honorius III. Immol. Innocentius II. Celestinus II. Tuscus. Lucius II. Bonon. Eugenius III. Pisanus, Anastasius IV. Rom. Adrianus IV. Anglus. Alexander III. Senonensis. Lucius III. Tuscus. Urbanus III. Mediol. Gregorius VIII. Beneventanus. Clemens. III. Rom. Celestinus III. Innocentius III.

*Decimotertio Saeculo.*

Honorius III. Rom. Gregorius IX. Celestinus IV. Mediol. Innocentius IX. Genuensis. Alexander IV. Campanus. Urbanus IV. Gallus. Clemens IV. Narbon. Gregorius X. Placent. Innocentius V. Burgundus. Adrianus V. Genuensis. Joannes XXI. Hispanus. Nicolaus III. Rom. Martinus IV. Gallus. Honorius III. Nicolaus IV. Longobardus. Celestinus V. Bonifacius VIII. Benedictus XI. Italus. Clemens V. Gallus Burdegalensis.

*Decimo-quarto Saeculo.*

Joannes XXII. Benedictus XII. Clemens VI. Lemov. Innocentius VI. Urbanus V. Gregorius XI. Lemovicensis. Urbanus VI. Bonifacius IX. Innocentius VII. Sulmonensis.

*Decimo-quinto Saeculo.*

Gregorius XII. Alexander V. Joannes XXIII. Martinus V. Eugenius IV. Nicolaus V. Celestinus III. Hispanus. Pius II. Senensis. Paulus II. Venetus. Sixtus IV. Innocentius VIII. Genuensis. Alexander VI. Valentinus.

*Decimo-sexto Saeculo.*

*Hic usque ad finem, addemus ad singulos Pontifices annotationem, & ordinem rerum praeipuarum eorum tempore occurrentium.*

Pius III. Italus, patriâ Senensis, ex familia Piccolominia, cui respondet illud in propheti S. Malachiae, *de parvo homine*. Sedit in Pontificatu

completo Christi anno 1500. post Petram ordine successionis 211. Vix Saculum 16. in throno Pontificio inchoavit cum vitam hanc mortalem in eodem absolvit, 26. tantum diebus superstes, relicto successoribus, ne hoc culmen ambirent, brevis avi documento.

Julius II. Savonensis, dictus bellator, à bello quod junctus Imperatori & Regi Galliae contra Venetos gessit; & Venetis postea junctus contra ipsum Imperatorem. Sedem Petri tenuit annis 9. mensibus 3. diebus 21. Ejus tempore Imperator fuit Maximilianus I. In Hispania rexit Ferdinandus V. In Gallia Ludovicus XII. In Anglia Henricus VII. Catholicus.

Leo X. Florentinus de familia Medicea, Pontifex creatus anno 1514. dum tantum esset 30. circiter annorum. Sedit annis. 7. mensibus 10. Hujus tempore cepit Martinus Lutherus insurgere contra Indulgentias & Ecclesiam Romanam anno 1517. cujus Libros jussit Leo Romae comburi. Ob Lutherum libro edito impugnatum dedit Henrico VIII. postea apostatae, titulum Defensoris Fidei. Sub illo absolutum Conc. generale Lateranense quintum anno 1517. Dicitur obiisse ex vehementi gaudio de Gallorum expulsionem ex Ducatu Mediolanensi.

Adrianns VI. Belga Trajectensis, patre naupego, ut tradit Bibliotheca Belgica, Lovanii, Doctor, Professor, Decanus. Cardinalem unicum creavit, nomine Gulielmum Belgam Campinensem. Divorum albo inscripsit Bennonem Episc. in Germania, & Antoninum Florentinum in Italia. Sedit tantum anno uno, mensibus 8. diebus 7. Circa hoc tempus Carolus V. electus Imperator: vixitque Erasmus Roterodamus, & Carolstadius anno 1522. De Adriano Malachias,

Leo

*Leo Florentinus* : fuit Florentii filius, & ejus insignia Leo.

Clemens VII. Florentinus, ex domo Medicea. Sedit annis fere undecim, vel ut alii, annis 9. 10. mensibus, diebus 7. Ejus tempore emerferunt Anabaptistæ: pralio victus & captus Rex Galliæ à Carolo V. Obsessa Vienna à Solimanno: habita Comitia Augustana anno 1526. Excommunicatus Angliæ Rex Henricus VIII.

Paulus III. Farnesius Romanus. Sedit annos 15. dies 28. Illo sedente Hæreticis accedit Bucerus, Osiander, Islebius &c. Contra emergentes Hæreses hoc tempore nata est Societas Iesu, & ejus Institutum primò approbatum à Paulo III. anno 1540. Datum quoque est initium Concilio Tridentino anno 1545. quod sæpius interruptum demum anno 1563. feliciter absolutum est.

Julius III. Aretinus. Sedit 5. circiter annis. Hujus temporis decursu prodiit Joannes Calvinus: habita Passaviensis transactio, Comitia Augustana, aliique conventus. De eo dictum S. Malachiæ, *de corona Montana*: fuit ante Pontificatum vocatus Joannes Maria de Monte.

Marcellus II. Politianus. Vixit in Pontificatu tantum diebus viginti duobus, & à morte illius totidem diebus vacavit: vir tantæ integritatis ut consanguineis suis Curia Apostolica ingressum interdixit.

Paulus IV. Neapolitanus, Episcopus Theatinus, & Ordinis Theatinorum author & alumnus fuit. Sedit annos 4. menses 3. dies 27. Carolus V. se abdicat Imperio 25. Jan. anno 1558. Succedit illi in imperio Ferdinandus Caroli frater; in regnis Philippus II. ejusdem filius. Incipit post Henricum VIII. (mortuâ Reg. Mariâ) Angliam regere & pervertere Elizabetha Regina.

gina. Sub hoc Pontifice in Belgio Antistitum Cathedræ ad quatuordecim extensæ fuerunt.

Pius IV. Mediolanensis. Sedit annos 5. & menses tres. Sub eo Concilium Tridentinum, ad annos 18. protractum, tandem finem & confirmationem accepit. Imperium adiit Maximilianus II.

Pius V. Italus prope Alexandriam. Ordinis prædicatorum. Sedit 6. annos, menses 4. Ejus tempore habita Comitia Augustana, & Spirensia, & victoria 10. Austriaci contra Turcas 7. Octob. anno 1571. Statuit in fine Missæ legi debere Evangelium S. Joannis. Beatus dictus à Clemente X. anno 1672.

Gregorius XIII. Bononiensis. Sedit circiter 12. annis. Rudolphus in Imperio succedit Maximiliano: promulgatur à Gregorio nova reformatio Calendarii juxta veterem Nicænæ Synodi rationem, anno 1582. ablatis è mense Decembris decem diebus, & pro æquinoctio verno deinceps assignato die 21. Martii; & Epactis ad designandum Lunæ mutationes in locum Aurei numeri substitutis.

Sixtus V. Italus ex Marchia Anconitana, patre villico, alii subulco, sed magnis dotibus præditus: Diem *Mercurii* mire faustum habuit, quo in lucem editus, ad Religionem admiffus, Generalis electus, Episcopus consecratus, purpurâ donatus, & tandem ad Pontificatum euectus fuit B. Didacum minoritam in Canonem Sanctorum redegit. Et uti Pius V. S. Thomam, ita Sixtus V. S. Bonaventuram Ecclesie Doctoribus annumeravit. Sedit annis 5. mensib. 4. diebus 11. Hujus tempore à duce Parmensi Antverpia hæreticis erepta: sed infeliciter classis Hispana Angliam invadens à Draco profligata.

Urba

Urbanus VII. Romanus, post dies 12. ante coronationem obiit anno 1590. Gregorius XIV. Mediolanensis post menses 10. Innocentius IX. Bononiensis post menses 2. à folio Pontificio ad alteram vitam migrarunt. Atque ita 3. legitimi Pontifices intra unius anni curriculum vitam & Pontificatum absolverunt. Quam verè inanes spes Mortalium! & hoc nondum credunt. Hoc tempore Breda Regi Catholico stratagemate erepta est.

Clemens VIII. Florentinus. Sedit 12. annis, alii scribunt 13. Anno saculari 1600. Jubilæum solemnissimum celebravit. Sanctis annumeravit Raymundum & Hyacinthum, utrumque ex ordine Prædicatorum. Illo sedente bello Turcico in Hungaria urbes variæ Christianis ereptæ. Motus ab Hugonottis in Gallia. Ostenda post triennii obsidionem Baravis eripitur anno 1606. Philippus III. Rex Hispaniæ.

Leo XI. Florentinus Medicæus. Ad solium Pontificium vix ascendit, cum descendit ad sepulchrum post dies 27.

Paulus V. Romanus. Sedit 16. annis, minus mense & medio. Sanctis addidit Franciscam Romanam, & Carolum Boromæum. Composuit Controversiam celebrem de Gratia inter Patres Societatis & Dominicanos. Instituit Communionem generalem in tēplis Societatis. Illius tempore capti motus Bohemici. In Belgio iudiciæ factæ anno 1608. Bellum inter Danos & Suecos. Moritur Rudolphus II. Imperator anno 1612. succedit illi Matthias Rex Hungariæ & Bohemiæ. Moritur Matthias anno 1619. Coronatur Francofurti Imperator Ferdinandus II. Jubilæus Romæ indictus anno 1620. Philippus III. Rex Hisp. moritur: cui succedit Philippus IV. anno 1621.

Gre-

Gregorius XV. Bononiensis. Creatus Pontifex anno 1622. Moritur 8. Junii biennio nondum expleto. Sanctorum fastis adscribitur S. Ignatius Loiola, Xaverius, Jfidorus, Teresia, Phil. Neri.

Urbanus VIII. Florentinus dictus Maphæus Barberinus. Viginti & unum Annum & mensem unum in Pontificatu explevit, obiit anno 1644. Anno insequenti in Anglia plexus capite Archiep. Cantuariensis, & prorex Hiberniæ, & postea Rex ipse Carolus primus anno 1649. Andream Corfinum Carmelitam Sanctis adscripsit. Post S. Petrum 3. tantum Pontifices Urbano diutius sederunt.

Innocentius X. Romanus, decem annis sedens numerum sui nominis explevit, electus Pontifex anno 1644. die 15. Sept. Editâ Constitutione anno 1655. Jansenii doctrinam damnavit, & iterum illius successor

Alexander VII. Senensis, anno 1655. Evcctus ad Sedem Apost. eam tenuit 12. circiter annis. Franciscum Salesium Sanctis adscripsit.

Clemens IX. Pistoriensis dictus Rospigliosius, Pontificatum adiit mense Junio anno 1667. in quo triennium non explevit. Sub illo Candia à Turcis capta est.

Clemens X. Romanus, antea Cardinalis Altieri, octogenario major creatus est Pontifex 29. Aprilis an. 1670. Sanctorum, fastis adscripsit Bertrandum, Cajetanum, Benitium, Rosam, Franc. Borgiam; ac postremò Pium V. Beatum declaravit Obiit anno 1676.

Innocentius XI. Mediolanensis, antea Cardinalis nomine Odeschalcus, creatus est Pontifex anno 1676. qui pergit Ecclesiam feliciter gubernare. Hæc postremorum Pontificum tempora, & res præcipuè in illis gestæ facile adhuc recentium hominum memoriâ retinentur. QUÆS.

# QUÆSTIONES RELIQUÆ

## *De Conciliis Generalibus, ac Particularibus, cum varia eorundem notitia*

### S. I.

*Spectantia ad convocationem, normam, ac potestatem Concilii generalis.*

Cum de Conciliis, eorumque potestate pleraque Theologo necessaria hæctenus traderimus, operæ pretium erit alia hic adjungere, quæ ad uberiores eorum notitiam non tantum in Controversiis fidei, sed etiam in Theologicis, ac Canonicis resolutionibus usum frequentissimum habere solent. Suppositus ergo assertionibus quos hæctenus stabilivimus.

Dico ulterius primò; Ad Concilium generale legitimum requiritur imprimis, ut à Romano Pontifice, vel cum ejus assensu convocetur, aut saltem ab ipso ejus convocatio rata habeatur.

Quia si Christus in terra conspicuus suam Ecclesiam per se gubernaret, haud dubiè ad illum spectaret Concilia generalia convocare. Ergo Christo in cælum recepto, munus illud ad legitimum illius in terris Vicarium pertinere debet, non verò ad Imperatores, aut magistratus sæculares, uti contendunt hæretici. Unde factum ut Concilia ab his absque Pontificis consensu coacta, hæctenus in Ecclesia pro illegitimis habita fuerint, nisi postea subsecuta sit Pontificis approbatio.

Secundò



Secundò requiritur, ut per se, vel suos Legatos Pontifex Concilio præsideat, vel accedente ejus approbatione hic defectus postea suppleatur, uti in Synodo generali 2. & 5. factum constat.

Tertiò, necesse est ut convocentur ex orbe Christiano quantum fieri potest omnes Episcopi, sic ut nullus ex Episcopis, qui diæcesim habet, positivè excludatur, nisi per excommunicationem ab Ecclesia segregatus fuerit. Sufficit autem absolute ad integritatem Concilii, ut saltem ex potioribus orbis Christiani partibus Episcopi aliqui adveniant, qui possunt ex Pontificis assensu cæterorum vices, & vota supplere; uti docet Suar. *hic disp. 11. Sect. 2. n. 7.*

Obtinuit etiam consuetudo ut advocentur Cardinales, Generales Ordinum, ac nonnulli Abates, qui omnes cum Episcopis exercent munus Judicis, & suffragium habent decisivum, ideòque cum illis signant, *Definiens subscripsi.* Alii verò Theologi qui advocantur ut consultores, tantum signant, *Consentiens subscripsi.* Adfunt etiam plerumque Imperatores, Reges, aut eorum Legati, tantum ut testes, & Concilii defensores: his positis.

Dico Secundò, ab omni erroris periculo immunes sunt definitiones Concilii generalis absente etiam Pontifice conceptæ, si postea à Pontifice approbatæ fuerint. Quæ doctrina ad Concilia etiam particularia extenditur, & inter Catholicos pro certa habetur.

Probatum primò, Quia approbatio Pontificia, de rebus à Concilio eo absente decisæ, æquivallet Pontificiæ definitioni. Atqui hactenus ostendimus Pontificias definitiones nulli errori obnoxias esse. Certa igitur est sequela.

PRO

Probatur 2. Quia Concilium generale cum Pontifice sic approbante definiens repræsentat totam Ecclesiam; hæc autem, dum Dei nomine loquitur, & aliquid definit, errare non potest. Idque confirmatur ex eo quod Concilii Nicæni primi decretum à S. Cyrillo *lib. 1. de Trinit.* vocetur Sanctissimum & divinum oraculum: & S. Gregorius *cap. 1. Epist. 24.* dicat se quatuor Concilia generalia, quæ ipsum præcesserunt, suscipere ac venerari sicut quatuor Dei Evangelia.

Dico tertio, Concilium generale in suis definitionibus errare non potest, si neque Patres Concilii legatis Pontificiis repugnent, neque ipsi legati contradicant mandato & instructioni quam à Pontifice privatim acceperunt.

Nonnulli sunt Doctores Catholici qui hanc assertionem pro certa non admittunt, nisi Pontifex per se rem prius definierit. Bellarminus tamen *lib. 2. de Concil.* dicit assertionem nostram videri certam: & Suar. hic *disp. 5, Sect. 7. n. 10.* certam censet, & inter Authores communem. Ratio est quia hic concurrunt totum quod requiritur ad Ecclesiam Dei nomine definiendam; nempe universalis Concilii definitio simul cum instructione, assensu, & mandato Pontificis ut res summâ potestate decernatur, quæ videntur positivæ Pontificis approbationi æquivalere. Ergo nihil hic desideratur, quo minus Deus per totam Ecclesiam hoc modo legitimè congregatam & consentientem loqui censeatur Dico, *per totam Ecclesiam*, quia definitio Concilii particularis, cum tali Legatorum instructione, non debet necessariò censeari ab omni erroris periculo immunis, cum Concilium particulare universam Ecclesiam non repræsentet.

Dico quarto; Concilium generale congregatum

tum absque autoritate Pontificis indubitati, potest in errorem prolabi. Certa est ex prædictis hæc conclusio.

Et probatur, Quia assistentia Dei excludens errorem promissa est soli Pontifici, & Ecclesie universæ. Sed Concilium sic congregatum, neque est Pontifex, neque Ecclesia universa, cum non includat autoritatem Pontificis, qui est Ecclesie Caput & pars præcipua.

Dico quintò, Si Concilium generale congregatum sit pro aliqua necessitate Ecclesie, Sede vacante, aut vivente tantum dubio Pontifice, suberit isti Concilio dubius Pontifex, eritque infallibile in iis quæ requiruntur, ut præsentì necessitati subveniatur.

Quia nisi in hoc casu autoritas suprema & ab errore libera Concilio compereret, non satis prospexisset Christus gubernationi Ecclesie dum Sedes vacat, aut de remedio tollendi Schismatis, quando inter plures contententes de vero & indubitato Pontifice non constaret.

Dico sextò; Concilium generale, etsi autoritate Pontificis congregatum, errare potest, si neque Legatis suis, neque Concilio exposuerit Pontifex mentem suam de controversiis in unam partem decidendis, etiamsi cum Episcopis Legati sincerè consenserint. Hæc est communior sententia Doctorum cum Bellarmino *Hic lib. 2. cap. 11.* contra Bannez, Amicum &c.

Quia in tali definitione deest Concilio autoritas Capitis simul docentis. Legati autem non ita repræsentant Pontificem, ut illis docentibus censeatur Pontifex idem docere, cum neque Pontifex per suam instructionem id mandaverit, neque necessaria gubernatio Ecclesie id requirat; pro rebus enim sic decisìs postea Pontificis

ficis approbatio postulari potest. Non parum confirmatur hæc doctrina ex facto Concilii Calcedonensis act. 3. quod in epistola ad Leonem Pont. ubi postulat decretorum confirmationem, aperte fatetur se eam petere, quoniam præter decretum fidei contra Dioscorum, alia etiam quedam statuta erant sine expressa Pontificis sententia.

Neque refert, quod ante Pontificis confirmationem Concilia quosdam hæreseos damnaverint, ex eo quod suis decretis non obtemperassent; id enim factum est ex eo quod Decreta illa manifestè Scripturis sacris, aut priorum Conciliorum definitionibus conformia fuerint.

## §. 2.

*Pertinentia ad Concilium Provinciale, ac  
Diocesanicum.*

EX dictis etiam commodè intelligitur, quibus limitibus contineatur legitimus ordo, norma, & autoritas Concilii Provincialis, ac Diocesani, quæ maxima ex parte. formam modumque Concilii generalis imitari solent; in quibus, præter ea quæ hæctenus resolvimus,

Observandum primò, Metropolitanum teneri statutis temporibus celebrare Concilium provinciale, nisi ob legitimum impedimentum à summo Pontifice dispensationem obtineat.

Concilii verò hujus celebrandi tempus, causas, modumque præscribit Tridentinum *Sess. 24. de reformat. cap. 2.* Provincialia (inquit) Concilia pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex  
Sacris

Sacris Canonibus permiffis, renoventur. Quare Metropolitanus per feipfos, vel illis legitime impeditis, Coëpifcopus antiquior..... quolibet faltem Triennio post octavam Pafchæ, feu alio commodiori tempore pro more Provinciae, non prætermittat Synodum in provincia fua cogere. ita Trid. In India tamen, ob diftantiam Epifcoporum comprovincialium, hoc triennii tempus ad Concilium celebrandum ufque ad sextum annum à Sede Apoftolica prorogatur.

2. Concilio Provinciali tenentur intereffe Epifcopi omnes, & alii qui iurisdictionem Epifcopalem obtinent, ut funt aliqui Abbates, & Priores, & quicumque alias jure vel confuetudine intereffe folent, nifi obftet itineris grave periculum. Poffunt quoque ex deputatione Pontificis adeffe aliqui Presbyteri, aut Diaconi, & fimul definiendi jus habere, ut factum eft in Synodo fub Symmacho Papa in Italia, in qua aliqui Presbyteri & Diaconi fubfcripferunt; eft enim hic actus non ordinis, fed iurisdictionis, quæ vel confuetudine, vel alio modo obtineri poteft. Alii verò exempti, ubi confuetudo contrarium non obtinuit, cogi non poffunt à Metropolitano ut ad provinciale Concilium accedant.

Abbates commendatarii, & Capitulum deputati obtinent vocem duntaxat confultivam, Epifcoporum verò absentium procuratores poffunt etiam habere vocem decifivam, fi Concilio provinciali vifum fuerit.

Quamvis etiam Capitula Ecclefiarum Cathedralium fint fpecialiter ad Concilium invitanda, & poffint etiam iuftas ob caufas Laici quidam admitti, in eo tamen votum five fuffragium merè confultivum habere poffunt, uti diximus

mus

mus de Imperatore, aut Rege in Concilio generali.

3. Decreta quæ in Concilio provinciali conduntur, non debent inconsulto Pontifice Romano publicari.

4. Ad observationem decretorum Concilii provincialis obligantur omnes qui Episcopali jurisdictioni subduntur. Ad hanc tenentur etiam Exempti, ut sunt Regulares, in casibus quibus à jure communi, & Concilii decretis, specialiter Episcopis in eos potestas attributa est: & contra refractarios per juris remedia procedi potest.

Electio loci ad celebrandum Synodum provinciam positam est in arbitrio Metropolitanam, Cessantibus tamen justis impedimentis, non esse relinquendam Ecclesiam Metropolitanam censuit Sacra Congregatio Concilii.

5. Synodum Diocesanam quotannis celebrandam statuit Tridentinum supra *Sess. 24. de reform. cap. 2.* Ad hanc tenentur convenire etiam Exempti, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur. Ration. parochialium Ecclesiarum accedere debent omnes qui earum curam gerunt.

Quod si Episcopus fuerit legitime impeditus, potest celebrare Synodum Diocesanam per procuratorem, aut suum Vicarium generalem sufficienti mandato instructum.

6. In Constitutionibus autem legitime Sanctendis non requiritur consensus & approbatio Cleri, sed tantum assensus Capituli, sed neque hunc sequi necesse est, præterquam in quibusdam casibus à jure expressis.

S. 3.

*Exponitur series & gesta Conciliorum generalium,  
quæ pro Legitimis aut Illegitimis haberi debent.*

**A**mplioris scientiæ causâ, peculiari studio hic in compendium contrahemus Seriem Conciliorum Generalium quæ hætenus in Ecclesia celebrata fuere, prout recensita reperiuntur cum notitia rerum in iis præcipuè gestarum; ubi & Concilia probata ab improbatis, ac legitima ab illegitimis, cum varia in iis observatione, secernemus. Mirum enim in modum hæc notitia conducet ad distinctionem temporum quibus singula celebrata sunt, ad variorum dogmatum decisionem, ad peritiam Ecclesiastica historiae, ad resolutiones Controversiarum plurimarum, quæ ab accurata horum observatione dependent.

Quamquam in notando ordine, præsertim annorum, non contendimus omnia ad amussim sibi constare, cum in multis necesse sit sequi Chronologos, qui in signando tempore, ac numero non rarò discrepant.

---

*Concilia generalia quæ hætenus Legitima fuerunt  
oçtodecim numerantur.*

**P**rimum est Concilium Nicænum, cui interfuerunt 318. Patres, inchoatum anno 327. & absolutum anno 330. uti cum communiori tradit Bellarminus, vel ut placet Barohio ac Binnio, anno 325. & coeptum, & absolutum. Præfides

fides hujus Concilii fuerunt Pontificis legati Osius Episcopus, Vitus & Vincentius Presbyteri, quorum proinde nomina ante omnes extant Concilio subscripta. Convocatum fuit Conc. Nicænum à S. Sylvestro Papa, & Constantino Imperatore, qui Concilium ingressus non nisi annuentibus Episcopis sedere voluit, dein habitâ ad eos oratione latinâ, professus est non esse deinceps suum, sed Episcoporum judicare, ac proinde, post omnes Episcopos subscripsit, uti refert Basilius Imperator sub fidem Synodi 8. Actione 20. Coactum fuit hoc Concilium præcipuè contra Arium, qui Christi divinitatem negabat, quæ in Concilio definita est, & alia circa diem paschatis controversia. Decreta hujus Concilii Romam perlata collectis Italiæ Episcopis à S. Sylvestro approbata fuere. De numero Sessionum hujus Concilii non liquet, cum non omnia ejus acta, sed tantum viginti Canones supersint.

Secundum generale Concilium numerari solet Constantinopolitanum primum, quamvis alii Sardicense præponant; Inchoatum fuit anno 383. ut tradit Bellarminus, vel biennio citius, ut placet Baronio. Non præfedit in hoc Concilio Damasus Pontifex per se, aut per suos Legatos. Sed ab eodem confirmatum fuit in his quæ fidem Catholicam concernunt, teste Photio in lib. de 7. Synodis. Septem tantum hujus Concilii Canones, nulla verò Acta à Binnio adferuntur. Interfuerunt Episcopi Catholici 150. ac præterea 36. Macedoniani sive Semi-Ariani, ut ex Socrate refert Baronius. Convocatum fuit à Theodosio seniore Imperatore ex mandato Damasi Pontificis, uti patet ex epistola Concilii ad Damasum apud Theodoretum lib. 5. hist. Eccles. cap.



cap. 9. apud Bellarminum & Baronium. Causa hujus Synodi convocandæ præcipua fuit, 1. ut fidem Concilii Nicæni confirmaret, 2. ut Gregorium Nazianzenum Constantinopoli Episcopum stabiliret: sed firmavit insuper Spiritus Sancti divinitatem contra Macedonium, qui eo tempore illam negabat.

Tertium est Conc. Ephesinum primum, in quo numerati Episcopi plusquam ducenti. Convocatum fuit anno 430. ut vult Baronius, vel 434. ut tradit Bellarminus: idque autoritate Cælestini Papæ, cujus vice præsedit Cyrillus Alexandrinus aliique Legati, & operâ Theodosii Imperatoris Junioris, qui Candidianum Comitem misit ad Synodi defensionem, eâ conditione ut non immisceret se negotiis fidei, & Ecclesiasticis, conditionem tamen non servavit Candidianus. Damnatus est à Synodo Nestorius, quem Pontifex non voluerat de novo subici examini, sed damnari juxta sententiam à se Anno præcedenti latam in Concilio Romano. Confirmata fuit, inquit Binnius, ut constat ex Epistola Cælestini 2. ad Synodum scripta, & ex actis Concilii in causa Nestorii Romæ habiti, utrobique etiam ob eandem causam hæresiarcha damnatus fuit.

Quartum est Chalcedonense 630. Episcoporum contra hæresim Dioscori, & Eutychetis Archimandritæ, qui unam tantum in Christo naturam asserbat, celebratum in suburbis Chalcedonensibus in templo S. Euphemiæ anno 451. juxta Baronium aliosque. Confirmavit Synodum id petentem, gesta que ejus, in sola tamen causa fidei, approbavit Leo, ut patet ex ejus Epistola ad synodum 59.

Quintum autem generale & legitimum Concilium

cilium ( ut patet ex Niceno Secundo Actione prima ) fuit Constantinopolitanum Secundum contra Originem , & tria Capitula , 255. Episcoporum, Inchoatum est anno 553. ut Bellarminus, Baronius, alique Calendis Maii, finitum quarto Non. Junii ejusdem anni, habitis collationibus octo. Convocatum fuit à Justiniano Imperatore consensu quidem Vigili Papæ, sed non observatis à Vigilio præscriptis, cui, contra voluntatem suam convenienti, nec per se, nec per Legatos præfedit, morbum allegans, etsi in eadem civitate esset: sed præfedit non Imperator, non Mennas, sed Mennæ successor Eutiches Patriarcha Constantinopolitanus. Quod Synodum probare nollet in exilium missus Vigilius, inde tamen redux post medium annum eam probavit Epistolâ ad Eutichium, quæ antehac ignota, operâ Petri de Martha ex Regia Parisiensi bibliotheca desumpta, extat modò in 12. Tom. Conciliorum impressionis Parisiensis pag. 262.

Sextum est Constantinopolitanum tertium, contra Monothelitas, Episcoporum 289. Celebratum in Secretario quod vocatur Trullis anno 680. Inchoata est prima actio die 17. Novembris: ultima autem & 18. die 17. Septembris anni sequentis. Convocatum fuit Concilium consensu Agathonis Papæ ab Imperatore Constantino Pogonato, qui omnibus fere actionibus interfuit quidem, & eminentiori loco præfedit, sed non ut Iudex, verum ut propugnator. Reverâ enim præsiderunt Pontificis Legati Petrus & Georgius Presbyteri, & Ioannes Diaconus, qui ubique loquuntur primi, subscribunt primi, Imperator autem sententiam non tulit, & ultimo subscripsit. Acta ibi sunt omnia ex

H

præ-

præsripto Agathonis. Confirmationem ab eo petiit Synodus : obtinuisse dicitur communiter à Leone Secundo , sed Epistola Leonis Confirmatoria quæ circumfertur Spuria videtur Baronio, Binnio, aliisque.

Septimum est Nycænum Secundum , contra Iconomachos , Episcoporum 350. Actio ejus prima habita anno 787. octavo Cal. Octob. 7. & ultima 3. idus Octob. Convocarunt illud Imperatores Constantinus & Irene ejus mater consensu Adriani 1. Papæ , cujus Legati Petrus Archipresbyter , & Petrus Abbas S. Sabbæ & præfederunt , & nominantur , & subscripserunt primi. Omnia ibi acta sunt ex præripto Adriani qui Concilium deinde confirmavit teste Binnio.

Octavum est Constantinopolitanum quartum , in causa Photii per vim intrusi in Patriarchatum Constantinopolitanum, Episcoporum 383. vel ut alii 102. Actio prima habita anno 869. 3. Non. Octobris, 10. verò ultima Februarii sequentis. Convocatum est mandante Adriano Papa industriâ Basilii Imperatoris , qui interfuit quidem Concilio, sed in fine protestatus est non esse suum, nec ullius Laici Ecclesiasticis negotiis se immiscere. Tandemque post Patriarchas omnes ante Episcopos ita volentes subscripsit non definiens, sed Synodum suscipiens , protestansque se post Episcopos debuisse subscribere : primi autem subscripserunt qui præfederunt Legati Pontificii Donatus & Stephanus Episcopi, ac Marinus Diaconus. Synodus in principio Epistolæ ad Adrianum quæ exstat ad finem actionis decimæ, testatur nil statutum à se esse nisi quod jam ante à Nicolao decretum , & firmatum ab Adriano Pontificibus, petit Synodum recipi

cipi & confirmari, confirmatam autem esse testatur Baronius aliique cum Binnio, qui id in suis notis fulius ostendit.

Praedicta Concilia in Oriente, sequentia in Occidente celebrata fuere.

Nonum itaque Concilium fuit Lateranense, 300. & amplius Episcoporum, convocante, praesidente, & confirmante Callisto II. anno 1122. pro pace & concordia inter Ecclesiam & imperium, nec non pro terra Sancta à Saracenis recuperanda.

Decimum Lateranense secundum, Episcoporum fere mille, convocante, praesidente, confirmante Innocentio 2. Papa anno 1139. celebratum contra Anacletum & Victorem anti-Papas, & Arnaldum de Brixia, ac pro reformatione morum. Hujus & praecedentis acta intercidisse dicuntur.

Undecimum, Lateranense tertium, Episcoporum amplius 300. convocante, praesidente, confirmante Alexandro Papa anno 1179. contra Catharos (quos Waldenses & Albigenses aliqui appellant) & Schismaticos ab anti-Papis ordinatos, ac pro morum reformatione. Acta ejus comprehenduntur cap. 27. apud Binnium ubi additur appendix actorum per partes 50. in alia capita distributa.

Duodecimum Lateranense quartum, Episcoporum ad minus 400. aliorum verò Patrum putata Abbatum, Priorum Conventualium 800. Convocante, praesidente, confirmante Innocentio tertio anno 1215. contra haereses Albigensium, ac errores Abbatis Ioachim, nec non pro recuperatione terrae Sanctae &c. Acta exstant apud Binnium in capita 70. distincta.

Decimum tertium, Lugdunense primum, Episcoporum

H 2

copo-

coporum 140. convocante præfidente, confirmante Innocentio quarto anno 1245. causâ Frederici Imperatoris deponendi, expeditionisque in terram Sanctam suscipiendâ. Tertiâ sessione depositus etiam Imperator, & condita decreta quæ refert Binnius.

Decimum quartum, Lugdunense secundum, Patrum, ut ait Bellarminus, fere mille, convocante, præfidente, confirmante Gregorio X. præfente Michaele Paleologo Græcorum Imperatore anno 1274. contra errores Græcorum, & pro Recuperatione terræ Sanctæ; ubi facta est unio cum Græcis, maximè operâ S. Bonaventuræ.

Decimum quintum, Viennense in Gallia, Episcoporum 300. & amplius; convocante, præfidente, confirmante Clemente 5. anno 1311. contra Fratricellorum, Beguardorum, Beguinarum hæreses, extinctus in eo est Templariorum Ordo. Nec hujus, nec præcedentis acta refert Binnius, plurimæ eorum constitutiones exstant in Jure Canonico.

Secutum est anno 1414. Conc. Constantiense, & Basileense, de quibus infra inter Illegitima.

Decimum sextum, Florentinum anno 1438. rogatu Joannis Paleologi Græcorum Imperatoris, qui deinde interfuit, convocatum ab Eugenio IV. qui præfedit: Ferrariæ inchoatum. Inde habitis sessionibus 16. propter pestem translatum Florentiam, sed non finitum ibi anno 1429. ut plures putarunt, sed continuatum ibidem per tres alios annos, unde Florentiæ habitæ sunt plus quam octo sessiones illæ quæ præter relatas 16. reperiuntur solum apud Binnium; tum verò translatum Romam ubi duravit saltem

tem usque ad annum 1445. ut patet ex actis Florentinae Synodi, editis in lucem per Horatium Justinianum Oratoristam, postea Cardinalem. Ita Pallavicinus in actis Synodi Tridentinae lib. 6. cap. 11. De numero Patrum qui interfuerint non satis liquet, convocatum autem fuit contra errores Græcorum.

Decimum septimum, Lateranense V. anno 1512. inchoatum sub Julio 1. qui quinque primis sessionibus partim per se, partim per suum legatum præfedit. Sessio autem 6. habita præfide Leone X. successore Julii anno 1513. sub quo post habitas alias sex sessiones finita etiam anno 1517. Concilium confirmavit deinde Leo, habitum autem fuit ad tollendum schisma propagatum per Conciliabulum Pisanum anno 1511.

Decimum octavum, Tridentinum, cœptum anno 1545. sub Paulo 3. sub quo Octava sessio habita est Tridenti 11. Martii anno 1547. Inde Bononiam translatum, ubi celebrata eodem Anno sessio 9. & 10. Tum verò sub Julio 3. anno 1551. habita item Tridenti sessio 11. 12. 13. 14. & anno 1552. habita sessio 15. & 16. Tum verò sub Pio IV. anno 1562. ibidem sessio 17. 18. 19. 20. 21. 22. Anno 1563. sessio 23. 24. & 25. ultima. Non semper iidem præfedere Legati Pontificii tot Annorum spatio. Non semper iidem, aut æque multi interfuere Patres. In fine Concilio subscripsere Patres 255. Denique à Pio IV. anno 1563. 7. Cal. Februarii: confirmatum est hoc Concilium, quod est postremum œcumenicum, contra emergentes Lutheri, aliorumque hæreses, & pro morum reformatione, summo Ecclesiae bono celebratum.

*Concilia Septem generalia dicta, sed Illegitima.*

Constantius Imperator Orientis anno 341. Antiochiam convocavit 90. vel amplius Episcopos ex Oriente, inter quos 36. Ariani, sed Arium, ut simulabant, abjurantes: finitæque dedicatione ab illis celebratum Concilium illud, quod dicitur Antiochenum, præfente Constantio, in quo ab Arianis damnatus est Athanasius, successorque ei statutus, & via patefacta ad everfionem Concilii Nicæni primi per 4. subdolas fidei formulas. Non apparet cur hoc Concilium debeat dici generale.

Secundum, Mediolanense plusquam 300. Episcoporum ferè Occidentalium, plerisque Orientalium impeditis. Anno scilicet 355. permissu Constantii Imperatoris generalem Synodum Mediolanum convocarat Liberius Papa, eoque miserat Luciferum Episcopum Calaritanum, Pancratium Presbyterum, & Hilarium Diaconum legatos. Inchoatum fuit Concilium in templo absente Imperatore, sed valens & Ursatius Ariani recusantes fidei Nicænae subscribere, populumque veriti, simul cum aliis Arianis, imo & reliquis, ex templo aufugerunt ad Palatium Imperatoris, qui omnes Episcopos per vim cõegit subscribere damnationi Athanasii, cujus causa ut examinaretur indictum fuerat Concilium; & recusantes Legatos, & virgis prius cæsum Hilarium aliosque in exilium relegavit. Unde etsi Concilium hoc legitimè fuerit inchoatum, in progressu tamen & exitu omnino illegitimum fuit.

Tertium, Ariminense, Episcoporum 600. sub Constantio anno 372. ita Bellarminus. Verum Baro-

Baronius, Binnius, aliique distinguunt duo Concilia Ariminensia, unum generale legitimum plus quam 400. Episcoporum, qui omnes fere Catholici & Occidentales anno 359. sub Liberio Papa, qui per Legatum suum Vincentium Episcopum Capuanum aliosque præfedit. Comprobata in illo est Communi Patrum decreto Nicæna fides, damnatique præsentis Ursatius, Valens, aliique Ariani, quo peracto finitum Concilium, Patribus ab Imperatore missionem petentibus.

Aliud verò Conciliabulum illegitimum & reprobatum post aliquot menses à dissolutione Concilii ibidem coactum, in quo fraude Arianorum præsertim Ursatii & Valentis ac minis Imperatoris paulatim omnes fere Episcopi Catholici, sed diutissimè resistente Servatio, subscribere formulæ fidei, in qua nomen homoufios omissum est, quamque Arianam esse deinde jactarunt Ariani. Unde illud Hieronymi, Ingenitum orbis terrarum, & se Arianum esse miratus est.

Quartum, Ephesinum secundum anno 449. Episcoporum 128. convocatum in scio Pont. Leone ab Imperatore Theodosio, qui Præsidentem Concilii constituit Dioscorum Alexandrinum, facultatemque ei dedit convocandi quos vellet Episcopos. Convocavit verò, qui Eutichetis sententiæ faverent, omissis qui maximè resisterent. Citatus Papa non comparuit, sed Legatos misit Julianum Renatum, atque Hilarium, qui tamen non sunt permitti præsidere. Omnia vi & minis ibi acta; Eutiches absolutus, ejusque hæresis confirmata; occisus Flavianus Constantinopolitanus Episcopus; fugati Legati Pontificii. Unde prædatoria Synodus, & latrocinium merito



ritò vocatum fuit, & à Chalcedonenſi Concilio, cui illius acta inſerta ſunt, prorfus reprobatum.

Quintum, Conſtantinopolitanum, fuit tempore Gregorii 2. & Leonis Iſaurici Iconomachi anno 730. contra ſacras imagines; ita Bellarminus: hujſtamen Concilii mentionem non facit Baronius, aut Binnius, nec videtur eſſe œcumenicum.

Sextum, Conſtantinopolitanum pſeudoſeptimum dictum, ſub Conſtantio Copronimo tempore Stephani 2. anno 754. Fuit 338. Episcoporum Iconomachorum Orientalium, qui damnarunt cultum ſacrarum imaginum. Reprobavit illud Stephanus, & deinde Synodus Œcumenica Nicæna 2. quæ fuit omnino legitima.

Septimum, Piſanum contra Julium 2. anno 1510. aut citius convocatum à Cardinalibus hæreticis, & Schiſmaticis, & paulò poſt in Lateranenſi V. Concilio reprobatum fuit.

*Concilia generalia partim approbata, partim reprobata ſeptem enumerantur.*

**P**rimum Sardicenſe Episcoporum 376. anno 351. Sed notat Baron. alique, duo fuiſſe Sardiceniſia Concilia, unum generale & legitimum circa annum 347. Aliud particulare 76. Arianorum qui Concilium quod Philippopolim dilapſi ibidem celebrarunt, Sardiceniſe vocarunt, ab omnibus Catholicis deinde rejectum, & nunquam pro Legitimo habitum fuit.

Secundum, Sirmiense anno 356. vel ut Baronius 357. addens potius fuiſſe conventiculum ſatanæ convocatum à Conſtantio Imperatore, damnatus quidem in ea fuit Photius, & edita prima formula fidei, quam Hilarius Catholicam dixit,

dixit, cui tandem nimis cedens subscripsit Papa Liberius. Concilium hoc ponit Petavius potius anno 351.

Tertium, Concilium Quini-sextum Constantinopolitanum in Trullo celebratum anno 692. Petavio anno 707. Unde ejus Canones Trullani dicti. Convocatum fuit in scio Rom. Pontifice Sergio, qui ideo ei ne quidem per Legatos præfedit, sed illud statim reprobavit, teste Beda apud Birnium. Canones itaque nulli ex 102. quos condidit illa Synodus ex illa auctoritatem habent, admissis tamen à Catholicis aliquibus, quia per se sanæ erant doctrinæ.

Quartum, Francofordiense 300. circiter Episcoporum ex Italia, Gallia, Germania, & Britannia, præsentibus Legatis Papæ Adriani, qui illud convocari permiserat, à Carolo Magno Franc. Rege, qui deinde eidem interfuit. Verum Concilium hoc celebratum Anno 794. œcumenicum non est, cum nulli Orientales interfuerint, neque generale esse voluerit Pontifex, sed provinciale vel nationale fuisse dicunt Binnius, aliique. Ea quæ de filiatione Christi naturali in eo definita reperiuntur, sine dubio ab Ecclesia sunt approbata. Dicitur autem à Bellarmino aliisque, per Ecclesiam reprobata esse damnatio Synodi Nicænæ secundæ quam fecisse fertur hoc Concilium, sed putat Binnius Concilium hoc nil statuisse contra Nicænam, eo quod alia pars decretorum illius, utpote particularis Concilii, approbata non fuisset.

Quintum, Pisanum Anno 1409. ad tollendum Schisma, Gregorio 12. & Benedictio 13. se pro Pontifice gerentibus, congregatum à Cardinalibus utriusque Obedientiæ præsentibus Episcopis 130. Abbatibus 900. à quibus omni-

bus sessione 15. depositus est uterque Antipapa. sess. 17. data facultas Cardinalibus eligendi Papam, qui post sessionem 19. elegerunt Alexandrum V. Huic demortuo successit deinde Joannes 23. Concilium hoc fuisse illegitimum volunt aliqui, Legitimum putat cum aliis Spondanus, sanè inter Pontifices veros computatur Alexander V, qui in eo electus fuit.

Sextum, Constantiense Anno 1414. ratione ejusdem Schismatis, & contra Hus & Wiclef, convocatum est rogatu Sigismundi Imp. à Joanne quem XXIII. communiter dicunt, qui 1. sessioni interfuit unâ cum Imperatore, & sessione 2. habita 2. Martii 1415. promisit, vovit, juravit se cessurum Papatu, quando Petrus de Luna Benedictus XIII. dictus, & Angelus de Corario Gregorius XII. dictus simpliciter cederent. Interim noctu 21. diem Martii precedente prædictus Joannes clam aufugit, quare sessio 3. habita est 26. Martii absente Joanne, fugam suam per litteras excusante. Quarta sessione declaravit Synodus quod ipsa potestatem à Christo habeat immediate, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis etiam si Papalis existat, obedire teneatur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti Schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ in capite & in membris. Circa quam declarationem quoniam ab aliquibus perperam sustinetur.

Nota primò, ex Eugenio IV. in constitutione, Moyses &c. illam non esse accipiendam in sensum generalem, ita ut Concilium quandoque sit supra quemcumque Pontificem, sed ita ut illud Concilium esset supra Papam dubium, prout tunc erant illi tres de Pontificatu contentes. Nota secundò Concilium illud sess. 4. & 5. in

5. in qua declaratio allegata confirmata fuit, non fuisse Concilium generale, cum tantum interesset obedientia Joannis XXIII. Deinde declarationi illi nullus consensit Pontifex.

Sessione 8. ab iisdem damnatus Wiclef. Sessione 12. tandem Patrum sententia Pontificatu depositus Joannes XXIII. qui sententiam auditam approbavit, & reipsa cessit Pontificatu, qua facta cessione Pontificatu omnino excidit.

Sessione 14. postquam sponte Papatu cessisset Gregorius XII. absens, Cardinales ipsius Obedientiae in Concilium admissi cum reliquis. sess. 15. damnatus praesens Joannes Hus, vivusque combustus

Sessione 37. tandem definitiva sententia Pontificatu depositus Benedictus 13. cedere nolens: & sess. 41. anno 1417. electus in Pontificem Martinus V. qui sess. 45. Concilium dimisit. Edita autem constitutione quae incipit, *Inter cunctas*, sacro approbante Concilio, solum approbavit quod gestum erat contra errores Wicleffi, aliorumque, non approbavit autem quae sess. 4. & 5. declarata retuli, imo in eadem Constitutione statuit, inter alia interrogatoria de haeresi suspectis proponenda, etiam hoc, Utrum credat quod Papa canonicè electus qui pro tempore fuerit, sit successor B. Petri, habens supremam potestatem in Ecclesia Dei. Certum autem eam non habere si non sit major Concilio. Quod ergo sess. 4. statutum erat de Concilio supra Pontificem, nullo modo de Pontifice indubitato intelligi voluit.

Septimum, Basiliense à Martino V. indictum, & sub Eugenio IV. legitimè inchoatum anno 1431. sed in progressu variaè inciderunt controversiaè de autoritate Papae &c.

Prima sessio habita est 14. Decemb. præsidente Juliano Cardinali Pontificio legato. Interim Eugenius, 18. Decemb. edito Romæ decreto, Concilium si quod Basileæ congregatum videretur dissolvit. Patres autem Basileæ congregati de hoc Eugenii decreto publicas ad universos fideles litteras dedere, quibus declarant decessisse se Concilium Basileæ continuare, quod & fecerunt.

Sessione itaque secunda, quam celebrarunt 15. Cal. Martii anni sequentis, præsidente etiam Juliano, confirmarunt in primis decreta sess. 4. Constantiensis, statueruntque Concilium esse supra Pontificem. Aliis deinde sessionibus Eugenium IV. citarunt, accusarunt contumacem declararunt. Sess. 16. litteræ Eugenii recitantur, in quibus pacis studio declarat, Concilium illud à prima inchoatione legitimum fuisse, & irritas jussit esse priores litteras Concilii dissolutivas. Notandum autem Eugenium non approbare illis litteris omnia quæ usque ad hanc sessionem à Concilio gesta sunt legitima esse, imo positivè reprobare ea omnia quæ contra ipsos Cardinales &c. decreta erant, ipsum Concilium tantum approbavit, jussitque legitimum esse.

Sessione autem 18. nullo Præsidente Pontificio Legato, Concilium repetit iterum decretum Constantiense. Non constat quibus deinde sessionibus legati præ sederint, constat ipsos decretis Concilii se opposites non fuisse auditos sess. 21. & 24. imo opus deinde fuisse Tarentino armis se tutari. Deinde à sessionis 31. tempore, id est anno 1438. Cal. Febr. dilapsus Basileæ Julianus, qui olim Concilio faverat, alique omnes Cardinales, uno excepto Arelateni, quem deinde Præsidem Concilii crearunt. Hoc itaque

itaque Præsidente Concilium ita segregatum à Romano Pontifice, ut neque speciem Pontificiæ authoritatis præ se ferret, convocatis Presbyteris, quibus loco Episcoporum, paucissimi enim aderant, suffragii jus datum, & in manus datæ Sanctorum reliquæ sess. 33.

Sessione 34. Eugenium Pontificatu deponunt. Sess. 39. in anti-Papam eligunt Amadeum Ducem sabaudia, qui dictus fuit felix V. Quo deinde Pontificatu cedente Nicolaus V. Eugenii IV. successor dedit hoc novæ concordia, ut confirmaret acta quædam Basileensia ad beneficia Ecclesiastica, & censuras pertinentia. Præter hæc nihil omnino approbavit, ut ex ejus Bulla satis apparet. Ceterum non tantum Eugenius, sed & deinde Leo X. in Concilio Lateranensi sess. 11. decreta Basileensia damnarunt, ac proinde nullum possunt ab authoritate hujus Concilii robur habere.

TRAC-

TRACTATUS SECUNDUS  
 DE  
 CONTROVERSIIS  
 PARTICULARIBUS  
 MODERNIS ET V. IANSENIANIS

CAPUT PRIMUM

*Explicatur methodus in sequentibus controversiis  
 præcipuè observanda.*

**S**tatuenda sunt hic quatuor Principia ab ipsis Sectariis communiter concessa, & necessariò admittenda : ex quibus singulas controversias in particulari ita deducemus, ut cogatur Sectarius veritatem Catholicam admittere, vel suis principiis contradicere, per viam argumentandi brevem, & cuius legenti apertam.

Primò, Admittunt nobiscum Sectarii Scripturæ sacræ auctoritatem esse infallibilem : ac proindè in quavis controversia ab ea parte stare victoriam, pro qua verus Scripturæ sensus declaratur.

Secundò, Docent ipsi ut fidei suæ dogma indubitatum, Ecclesiam primitivam, quæ duravit post Christum annis circiter quingentis, sanctam,

tam, incorruptam, & omnis erroris expertem fuisse: ac proinde verum Scripturæ sensum tenuisse, ac fideliter docuisse. Nam nisi admitterent Ecclesiam saltem primitivam non errasse, fateri deberent nunquam post Christum veram Ecclesiam in mundo fuisse, cum prorsus impossibile sit veram Ecclesiam sine vera fide existere: aliàs enim esset vera, & non vera, quod apertè repugnat.

Hinc tertio, Admittunt Patres primitivæ Ecclesiæ veram Christi fidem tenuisse & docuisse, atque in ea docenda verum Scripturæ sensum cognovisse. Undè sequitur illorum qui tunc vixerunt Patrum auctoritatem & communem consensum, in quavis fidei controversia recipiendum esse: quos & ipsi pro suis dogmatibus omni studio adducere conantur.

Et patet Primò, quia cum Patres illi fuerint primitivæ Ecclesiæ Pastores & Doctores, non potuerunt veram illius doctrinam ac sensum ignorare. Si enim ipsi Ecclesiæ Doctores ejus doctrinam ignorassent, multo magis aliis ignota fuisset: undè sequeretur nullam fuisse in primitiva Ecclesia legitimam Verbi Dei prædicationem, quam tamen ipsi Sectarii primariam veræ Ecclesiæ notam agnoscunt.

Patet secundò, Quia illorum Patrum scripta in primæva Ecclesia passim recepta, & perpetuo usu approbata fuerunt. In scriptis autem sic approbatis Ecclesiæ tunc approbantis auctoritatem, sensum, & testimonium possidemus. Præterea, eorum libri ad impugnandos errores & hæreses à primitiva Ecclesia perpetuò adhibiti fuerunt: hoc autem fieri non potuit, nisi doctrinam in iis contentam, veram, solidamque agnosceret; non enim potest, per doctrinam  
quæ



quæ erronea est , error debite impugnari.

Patet denique , ex eo quod SS. Patres in primitiva Ecclesia pro Sanctis agniti fuerint , & ipsi Sectarii pro talibus eos agnoscant. Unde necessario sequitur eos veram & communem fidem profiteri debuisse ; vera enim sanctitas sine vera & saltem communi fide nullo modo subsistere potest ; quinimò docent Sectarii solam esse fidem, quæ per se hominem verè justum, & sanctum constituit.

Hi igitur primævæ Ecclesiæ Patres , in suis scriptis unanimi consensu posteritati traditis , sunt indubitati testes fidei , & doctrinæ quam olim profitebatur vera Christi Ecclesia , cujus ipsi ad populum præcipui interpretes, & Doctores fuerunt. Si enim horum testimonium & consensus non sufficiat , nulli prorsus Ecclesiæ primitivæ idonei testes adduci poterunt. Eoque magis quod illi modò sint arbitri maximè sinceri, & incorrupti , ut sententiam ferant de exitis hoc ævo controversiis , de quibus olim nihil audierunt , sed absque omni partium studio doctrinam à vera Ecclesia acceptam , solo veritatis amore , posteris suis puram , sinceramque tradiderunt.

Hoc quoque argumentum pro autoritate Patrum , qui se in primitiva Ecclesia antecesserunt, adducit ipse August. contra Iulianum hæreticum l. 2. c. ult. Nondum vobiscum apud illos Iudices (Patres) aliquid agebamus , & apud eos acta est causa nostra ; nec vos , nec nos eis noti fueramus , & eorum pro nobis latus contra vos sententias citamus ; nondum vobiscum certabamus , & eis pronunciantibus vicimus.

Quartò , Principium certum est etiam apud Secta-

Sectarios : Hæreticam esse eorum doctrinam , quos primitiva Ecclesia pro hæreticis damnavit. Nam si eorum doctrina erronea & hæretica non esset , vera & primitiva Ecclesia eam reprobando in fide errasset , & hoc ipso vera Christi Ecclesia non esset.

Ex his igitur principiis , quæ ipsi Sectarii pro manifestis agnoscere debent , procedemus ad doctrinam cum Ecclesia Romana controversam ipsis perspicuè demonstrandam, hoc modo :

Illam doctrinam & sensum Scripturæ debet esse verum, quem tradidit primitiva Ecclesia per suos Patres & Doctores, qui veram Ecclesiæ fidem præ omnibus perspectam habuerunt , aliis prædicarunt, & librorum suorum monumentis posteritati consignarunt, uti pluribus ostensum est.

Atqui doctrina Ecclesiæ Romanæ , quam in sequentibus controversis proferemus , est talis , ut in singulis ostendemus. Ergo Ecclesiæ Romanæ doctrina necessario debet esse vera.

Item , Illa doctrina necessario est falsa, quam in antiquis Hæreticis primitiva Ecclesia damnavit.

Atqui doctrina Romanæ fidei opposita est talis , uti infra patebit. Ergo illa necessario est falsa. Atque hæc argumentandi ratio ex propriis principiis desumpta , cuius Sectario facilis esse debet, & eorum quibus hæc scribo captui , & utilitati maxime accommodata.

Quod si Adversarii hæc methodo convicti, contentur ad novas Scripturæ latebras declinare, adigendi erunt ad Methodum triplicem supra assignatam part. 1. cap. 9.

## CAPUT II.

De Fide, Operibus, Gratia, &amp; predestinatione.

## §. I. Sectarii refelluntur.

I. **D**ocent primò Catholici, Fidem, & bona Opera peccatorem disponere ad justificationem, & gratiam primam, quâ transfertur à statu peccati ad statum gratiæ, & filiorum Dei.

Docent secundò, Per Fidem, & bona opera justum mereri justificationem secundam, sive augmentum gratiæ, & justitiæ semel acquiratæ, adedòque digna esse mercede, mediante tamen semper gratiâ & meritis Christi, *Trid. sess. 6. cap. 8.*

Contrà docent tam Lutherani, quam Calvinistæ, solam Fidem ad salutem & justitiam sufficere. Bona opera ad salutem neque necessaria esse, neque utilia: Imò omnia justorum opera esse peccata, & illos tantùm esse justos per justitiam Christi illis imputatam.

Visa est Voetio cum quibusdam modernis Sectariis, nimis cruda, ac rigida hæc suorum Prophetarum Lutheri, & Calvinii oracula. Illa igitur ipsi novo Spiritus afflatu sic reformanda censuerunt, ut per bona Opera obtineatur aliqua justificatio, non quidem in hac vita, sed saltem in futura. Sed hoc ipsum ut nimis laxum contrario Spiritu damnat Samuel Maresius, & acerbè exprobrat Voetianis, *Illos plusquam mediam partem victoria Papistis concedere.* Ita loquitur in suis Diatribis de statu afflictio modernæ Theologiae

ologix apud Confederatos pag. 8.

Sed patent priora quæ retulimus dogmata, ex  
 ipsis Calvinii verbis referentis tam suam, quam  
 Lutheri doctrinam *lib. 1. de libero arbitrio pag. 141.*  
 Peccare justos etiam in operibus bonis, & bona  
 opera esse ex se mortalia peccata (ait) : nihil  
 est in istis verbis quod non simpliciter, & citra  
 ullam figuram verum sit. Item Lutherus, *in*  
*confut. Latomi fol. 220.* Omnis justitia est im-  
 munda, omne opus bonum peccatum. Deni-  
 que Calvinus *in antidot pag. 291.* In eo differt à  
 Lege Evangelium, quia non sub conditione  
 operum, sicut illa, sed ex fide vitam promittit.  
 Et hæc est communis Sectariorum confessio,  
 quæ juxta traditam cap. 1. Methodum clarè &  
 solidè confutatur hoc argumento.

2. Illa doctrina est hæretica quæ adversatur  
 Scripturis ex sensu primitivæ Ecclesiæ, uti om-  
 nes Sectarii admittunt. Sed hæc doctrina adver-  
 satur Scripturis ex sensu primitivæ Ecclesiæ :  
 Ergo hæc doctrina est hæretica.

Scripturæ adversari ostenditur ex Evangelio,  
 ubi præter Fidem requiritur observatio Manda-  
 torum. *Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serva*  
*mandata.* Et de mercede dicitur *Matth. 20. Voca*  
*operarios & redde illis mercedem.* Et *Matth. 5. v. 12.*  
*Gaudete & exultate quia merces vestra copiosa est in*  
*caelis.* Eodem modo de merito & mercede bono-  
 rum operum loquitur Apost. ad Rom. 2. v. 6.  
*Deus, reddet unicuique secundum opera sua.* Et 1. ad  
 Cor. 3. v. 8. *Vnusquisque propriam mercedem accipiet*  
*secundum suum laborem.* Frustrâ insuper diceretur  
 1. Ioan. 3. v. 14. *Qui non diligit manet in morte,*  
 si sola fides ad vitam, & salutem sufficeret.

Denique Apostolus Jacobus suæ epist. c. 2. v.  
 20. apertè declarat, *Fidem sine operibus mortuam*  
 esse

esse.... Et ex operibus justificari hominem, & non ex fide. Si dicat Sectarius Epistolam D. Jacobi Canonicam non esse, jubeatur id ex Scripturis probare, juxta methodum primam supra assignatam.

3. Si in oppositum adferat Apostolum Paulum *ad Rom. 2.* ubi dicit, nos gratis justificari, & sine operibus legis. Respondetur Apostolum agere de operibus legis ceremonialibus, quibus Judæi se coram Deo justos reddi, falsò existimabant. Nostram autem doctrinam apertè tradit idem Apostolus *ad Rom. 2. v. 13.* *Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur.*

4. Sensum primitivæ Ecclesiæ circa has Scripturas Luthero & Calvino è diametro contrarium esse, ex testimoniis SS. Patrum, qui in primitiva Ecclesia floruerunt, nunc manifestè declaro.

S. Augustinus *lib. de fide & operibus cap. 14.* Jam, inquit, illud videamus quod excutiendum est à cordibus religiosis, ne malâ securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam solam fidem sufficere putaverint.

Idem in *epist. 105. ad Sixtum.* Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ità merito justitiæ tanquam stipendium vita æterna.

S. Cyprianus *libro de unit. Eccles. circa medium.* Justitiæ opus est, ut promereri quis possit Deum, præceptis & monitis ejus obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem.

S. Ambrosius *lib. 1. de offic. cap. 35.* Nonne evidens est Meritorum aut præmia aut supplicia post mortem manere.

S. Basilii *Orat. in init. proverb.* Omnes qui viam Evangelicam incedimus mercatores sumus,

mus, per opera mandatorum nobis possessionem  
caelestium comparantes.

S. Cyrillus *lib. 10. in Ioan. c. 18.* Quod autem  
fides ad salutem non sufficiat, Christus etiam  
discipulis ostendit, tu credis quia unus est Deus.

5. Ex his adeò manifestis hoc tantum modo  
potes concludere. Vel Scriptura erravit cum  
primitiva Ecclesia, vel uunc errat doctrina Lu-  
theri & Calvini in terminis illis contraria. Sed  
nec Scriptura, nec primitiva Ecclesia errarunt,  
ut ipsi fatentur. Ergo erronea est hæc Lutheri  
& Calvini doctrina, & consequenter tota eo-  
rum secta, quæ huic doctrinæ adhæret.

6. His ita probatis, corruunt alii errores,  
maximè Calvini inde consequentes, ut, 1. Ho-  
mines independenter à suis operibus prædesti-  
nari ad gloriam, vel reprobati ad pœnas æter-  
nas.

2. Christum pro omnibus mortuum non esse,  
sed pro solis electis & prædestinatis. Contra  
apertam Scripturam 2. ad Cor. 5. v. 15. *Christus*  
*pro omnibus mortuus est.*

3. Deum non omnibus dare gratiam, sed solis  
prædestinatis. Contrà illud Apost. *Deus vult om-  
nes homines salvos fieri, quantum est ex parte auxi-  
lii divini.*

4. Hominem in statu naturæ lapsæ, perdidisse  
libertatem arbitrii, sic ut concupiscentiæ, aut  
gratiæ internæ non possit resistere. Cum tamen  
Scriptura contrarium dicat Act. 7. v. 51. *Vos*  
*semper Spiritui sancto resistitis.*

5. Deum hominibus præcipere impossibilia,  
adeòque omnia mandata non posse servari.  
Contra Apostolum ad Philip. 4. v. 13. *Omnia*  
*possum in eo qui me confortat.*

Hæc autem omnia quid aliud docent, quam  
omnem

omnem rectè vivendi curam abiicere, pietatem & bona opera pro nihilo habere, salutem suam aut damnationem inevitabili necessitati relinquere? Illam autem doctrinam tradit Calvinus *l. 3. instit. cap. 21. 22. 23.* & sæpius alibi.

Undè oritur illud hominum desperatorum dilemma. Vel ab æterno sum prædestinatus ad cœlum, vel reprobatus ad infernum. Si prædestinatus, quidquid agam salvabor: si reprobatus, quidquid agam certò damnabor. Ergo non debeo de bona vel mala vita esse sollicitus.

Sed hujus dilemmatis fallacia dissolvitur hoc modo: Si sum prædestinatus, per media scilicet in mea potestate constituta, certò salvabor, si illa media adhibeam; damnabor si illa nolim adhibere. In mea autem libertate relictum est, illa media amplecti, ex quibus debeo esse prædestinatus, vel ea omittendo efficere ut sim reprobatus: quod satis unicuique rectè vivendi curam imponit. Ut patet in hac ægrotantis similitudine. Vel Deus ab æterno prævidit & decrevit te ex hoc morbo moriturum, vel non. Si prævidit moriturum, certò morieris, sin minùs, certò convalesces. An ideo omittes medicinam idoneam applicare ne mors obrepat? Quod si putas vitam corporis per medicinam conservari posse ne intereat, quomodò non credis te per Pœnitentiam, & bona Opera impedire posse ne mortem animæ æternam incurras.

Ut verò hi, aliique errores de Gratia divina, & Libertate humana accuratius refellantur, plures de iis horum temporum controversiæ in sequentibus explicandæ erunt.

§. 2.

*De Gratia Christi, Operibus Libero arbitrio Controversia Recentiores.*

**P**ost hæreses Lutheri, & Calvinii de gratia Christi, & libertate humana, circa annum 1641. prodierunt errores comprehensi in libro qui Augustinus Jansenii inscribitur. Hos errores in primo ortu detexerunt Professores Societatis Jesu in Academia Lovaniensi, ac ne latius serperent, illos publicis Thesibus, ac validissimis argumentis oppugnarunt. Signum sustulerunt hæ Theses cæteris Europæ Academiis, & Provinciis, ut adversus dogmata fidei Catholicæ perniciofa omni ope & autoritate dimicarent. Id impigrè tam voce, quàm calamo præstiterunt omnium ordinum Viri celeberrimi, & imprimis Doctores Sorbonici, ac totius pænè Galliæ Antistites. Horum omnino octoginta doctrinâ aut infulis eximii, cum Sorbonæ parte longè maxima, ac frequenti aliorum Ordinum assensu, ut gravissimum ab Ecclesia periculum averterent, rem totam ad supremum controversiarum judicem Pontificem Romanum suo nomine deferendam censuere.

Fuerunt quidem præcipuâ Jansenii dogmata pridem proscripita inter propositiones septuaginta novem Michaelis Baii per Constitutiones Pii V. & Gregorii XIII. quas postea confirmavit Urbanus VIII. ipsumque Jansenii librum tanquam damnata dogmata restaurantem omnibus sub anathemate interdixit. Sed cum non desissent qui vario ducti studio Pontificum Decretis

tis



192 *Tract. 2. cap. 2. De Gratia, Operibus &c.*  
tis obstreperent, placuit Apostolicæ Sedi ad  
novum, supremumque examen rem totam re-  
vocare.

Itaque Innocentius X. summâ curâ ac studio  
tam per se, quàm per viros doctissimos, excusso  
Jansenii volumine, quinque ex eo proposi-  
tiones selegit, quæ præcipuam totius libri doctri-  
nam continebant, easque sapius examinatas, de  
Apostolicæ potestatis plenitudine, gravibus cen-  
suris confixit, & Constitutione in perpetuum  
valiturâ condemnavit.

Ut verò aliqui ictum hunc fatalem novâ arte  
à novi Authoris capite averterent, has quin-  
que propositiones, quas antea ipsam esse Au-  
gustini doctrinam defendebant, postea mutato  
consilio easdem à Jansenii libro, ac mente lon-  
gissimè abesse affirmarunt. Hos demum novo  
diplomate compefcendos censuit Alexander  
VII. quo damnata dogmata, non tantum eâdem  
quâ prædecessores censurâ, profligavit, sed  
etiam ea in Jansenii libro eo quo damnata sunt  
sensu contineri Apostolicâ autoritate definivit.

Ut igitur has quoque propositiones in con-  
troverfiis polemicis de Gratia quâ capimus  
Methodo, Missionario Apostolico breviter pro-  
ponamus, primò singula dogmata cum censa-  
ra illis iniusta proferemus, & quo loco ab au-  
thore tradita sunt, prolatis etiam ipsius verbis,  
demonstrabimus. Dein quo modo Scripturæ,  
Conciliorum, Patrum, ac præsertim S. Augu-  
stini autoritati adversentur, cum faciliiori ar-  
gumentorum solutione, breviter, & dilucidè  
exponemus.

## Prima Iansenii Propositio.

**A**liqua Dei precepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum presentes quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis Gratia qua possibilia fiunt. Hanc doctrinam Innocentius X. & Alexander VII. ut temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & Hæreticam declararunt ac damnarunt. Extat autem illa doctrina in libro Iansenii Tom. 3. lib. 3. cap. 13. col. 334. his terminis: *Hæc igitur omnia plenissime planissimeque demonstrant, nihil esse in S. Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse precepta quedam, quæ hominibus non tantum infidelibus, excæcatis, obduratis, sed fidelibus quoque & justis volentibus, conantibus secundum presentes quas habent vires, sint impossibilia, deesse quoque gratiam, quæ fiunt possibilia.* Idem patet ex iis quæ habentur eod. cap. col. 325. & 326.

Reprobatur illa doctrina primò ex Scripturis. Hæ enim hortantur homines ad omnium mandatorum observationem, quod frustra fieret si ad hanc voluntati humanæ vires deessent: quin & gratiam qua precepta impleri possint eadem Scripturæ diferte pollicentur 1. ad Corinth. 10. v. 13. *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari, supra id quod potestis:* Et Lucæ 19. v. 21. *Regnum Dei intra vos est: ac Ioan. 5. v. 4. Mandata illius gravia non sunt.* Quomodo verò gravia non essent, aut intra nostram potestatem constituta, si nec gratia, nec vires adessent, quibus per observationem mandatorum peccatum vitari possit?

Causam verò comminiscitur Iansenius Tom. 3. lib. 3. cap. 17. cor non frustra ad observationem

nem mandatorum consilia, & monitiones adhibeantur: *Quia, inquit, habent usum significandi homini, ut si forte possit, faciat quod iubetur, si non possit, infirmitatem doleat, oretque pro viribus impetrandis.*

At quid jvant ista ad amovendam peccandi necessitatem, si dum tentatio urget, nec spatium, nec gratia ad orandum necessaria concedatur? Hanc autem quandoque deesse, disertè fatetur ipse Jansenius supra cap. 13. *Est, ait, quedam voluntatis infirmitas qua non potest certas tentationes superare, nec adest gratia, qua superentur, nec Spiritus orationis quo vires impetrentur.*

Reprobatur secundò, ex mente S. Augustini, quem frustra Jansenius doctrinæ suæ patronum gloriatur. Huic enim errori apertè refragatur, de peccatorum meritis & remiss. lib. 2. cap. 6. *Dubitare, inquit, non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum & adjuvandum, quo fiat quod jubet, impossibile aliquid esse, ac per hoc potest homo, si velit esse sine peccato adjutus à Deo. Quid dici potuit apertius? Sed audi fortius loquentem Sermone 191. de tempore: Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid homini à Deo esse præceptum, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse servari. Quinto lib. de nat. & grat. cap. 67. pro evidenti principio statuit, neminem posse peccare in eo quod nullo modo caveri potest: peccatur autem præcepti violatione; ergo ea caveri potest.*

Ad hunc Scripturæ, ac S. Augustini sensum tam exploratum accedunt Canones Conciliorum, à quibus impium dogma diro anathemate confixum est. Sic enim primis illis Ecclesiæ temporibus de hac doctrina pronunciauit Concil.

cil. Arausicanum Can. 25. Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia omnes Baptizati, Christo auxiliante & cooperante, que ad salutem pertinent possint & debeant, si fideliter laborare velint, adimplere. Et contra hujus ævi Novatores novum hoc anathematis fulmen vibrat Tridentinum Sess. 6. Can. 18. Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam justificato & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit. Idemque Concilium, ad implenda Dei præcepta adesse justis vires, nec abesse Dei adiutorium disertius inculcat, eadem Sess. 6. cap. 11. Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis.

Si quæras, quid ad hæc profligati dogmatis assertor? Argutias inanes obtendit, quæ potius facum, quam fidem faciant. Impotentiam implendi mandata ait talem esse, ut peccatores non desinerent ea implere, si vellet, velint enim, & mox ut voluerint, mandata implebunt. Aperta est hæc responsio, eamque tam facile capio, quam claudum posse ambulare, dummodo ambulet: istud verò non concipio, quid ista potentia ad ambulandum juvet, si quis incedere jubeatur, qui fractis cruribus non magis potest gressus formare, quam assumptis alis in cælum evolare. Neque magis concipi potest quo pacto peccator possit mandatis obtemperare, cui deest gratia & potentia requisita, ut per viam mandatorum progredi valeat.

At, inquit, posset peccator implere præcepta in alio statu, quando scilicet gratiæ victricis auxilium haberet, ac proinde dum peccat, est saltem remote potens ad non peccandum.

Sed quid juvat posse hominem in alia hypo-

thesi servare præcepta, si nunc dum mandatum illi incumbit ita constitutus sit, ut auxilium in promptu non habeat, quo possit præceptum explere? Ut si quis in tenebricoso carcere conclusus jubeatur litteras perlegere, quis diceret illi nunc adesse obtemperandi potestatem, quamvis postea, si panderentur fenestrae, luce affulgente, legendi facultas non deesset. Nunquam sanè negavit Calvinus voluntatem humanam, quæ violato præcepto in peccatum prolapsa est, potuisse à Deo per alia auxilia inflecti ad præcepti observationem; & tamen ejus doctrina ab Ecclesia reprobata est, eo quod asseruerit, in hoc statu homini justo aliqua Dei præcepta esse impossibilia. Hac igitur viâ nullum datur effugium, nisi lubeat Calvini vepribus inhaerere.

Alia tentatur via, sed longinqua: ad Adamum scilicet, & paradysum, & prima mundi exordia recurritur. Præcendit enim erroris author, peccatum quod à nobis propriâ voluntate admittitur, continuationem esse delicti ab Adamo in paradiso pridem commissi, ex quo in nos peccati fomes profluxit: atque ita docet ex utriusque peccato unum quodammodo actum consari, qui nobis hoc ipso totus sit liber, quo in Adamo liberè incepit.

En Machinam longè quæsitam, ex tot commentis bellè compactam. Quid enim à veritate longinquius fingi potest, quam peccatum ab uno homine propriâ voluntate hodie commissum, omnem quam habet libertatem derivare ab alieno delicto, quod à sex millibus annorum suæ tantum voluntatis arbitrio liberè incurrit? Aliud longè est de reatu peccati originalis, quem ut contrahamus nullus omnino voluntatis nostræ actus requiritur.

Quod

Quod si possint actus à nobis elicti malitiam pœnâ aternâ plectendam contrahere, ex eo quod ab Adami peccato causam & ortum habuerint, cur etiam per amentiam, cæcitatem, & alias hujusmodi affectiones necessarias, peccati reatum non incurrimus, cum hæ quoque à primi parentis delicto in nos profluxerint?

Quinimo si responsum illud aliquid veritatis haberet, inde pariter conficerem, peccata hominis Baptizati omni prorsus culpâ carere. Cum enim, ut aiunt, suam libertatem ac formalem malitiam ea non habeant, nisi ut conjuncta cum peccato Adami, sublato jam in nobis per Baptismum primi parentis peccato, non possunt actus nostri, quibus præcepta transgredimur, formalem malitiam retinere, aut pœnâ à Deo justè infligendæ reatum incurrere. Denique si actus illi alienâ tantum libertate malitiam contraherent, nequidem poterunt à Deo sub reatu pœnâ aternâ hominibus prohiberi, sic enim in statu naturæ lapsæ homini imperare non potest ut careat concupiscentiâ, quamvis in Adamo liberum fuerit non peccando concupiscentiæ fomitem à posteris summovere. Ex quibus breviter, satis tamen manifestè apparet, hanc doctrinam ab Ecclesiâ meritò proscripam, nullâ veritatis specie defendi.

*Secunda Propositio.*

**I**nteriori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur. Jansen. Tom. 3. lib. 2. cap. 5. col. 103. Nullum, inquit, adjutorium gratiæ, cujus usus ita ponitur in arbitrio voluntatis, ut illo utatur aut non utatur, ut illud amplectatur aut deserat, aut illi consentiat aut non consentiat se voluerit, ad medicinale adjutorium

*Christi ullo modo pertinere potest. Idem patet ex eod. lib. cap. 24. col. 200. cap. 25. col. 202. & cap. 27. col. 210. Hanc propositionem Innoc. X. & Alexander VII. hæreticam declaravit, & talem damnavit.*

Repugnat illa primò testimoniis Scripturarum, quæ docent hominem resistere vocationi divinæ, & sapius hortantur ut acceptæ gratiæ cooperetur: quod frustraneum foret, si gratia per se voluntatem humanam ad consensum ita raperet, ut nunquam ei dissentiendo resisteret. Sic autem loquitur Scriptura Proverb. 1. v. 24. *Vocavi & renuistis, extendi manum meam, & non erat qui aspiceret.* Et Matth. 20. v. 16. *Multi sunt vocati, pauci vero electi:* Item Matth. 23. v. 37. *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluiti.* Et Actor 7. v. 51. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis.* Denique 2. ad Corinth. 6. v. 1. *Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* An non otiosa hæc ad gratiam recipiendam exhortatio, an non iniqua in resistentes exprobratio, si talis esset natura gratiæ divinæ ut à nulla possit voluntate repudiari?

Jam verò inspiciamus de hoc dogmate quis fuerit primævæ Ecclesiæ sensus, ac imprimis S. Augustini lib. de Spir. & litt. cap. 34. *Misericordia Dei prævenit nos, consentire autem vocationi Dei aut ab ea dissentire, nostræ voluntatis est.* Eodem modo vim illam voluntatis, in repellenda gratia vocationis divinæ, exponit in Evangelio de vocatis ad nuptias, quorum aliqui noluerunt Christo vocanti obtemperare: *Ad illam canam, inquit, nec omnes qui vocati sunt venire voluerunt, neque illi qui venerant venire possent nisi vocarentur: itaque nec illi debent sibi tribuere qui venerunt, nec illi qui*

qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi, QUI UT VENIRENT VOCATI, ERAT IN LIBERA VOLUNTATE. S. Augustino testis accedat ejusdem Doctoris & ævi discipulus S. Prosper Lib. 2. de vocat. Gent. cap. 26. *Voluntas de sua habet mutabilitate si deficit, de gratia verò opitulatione si proficit: Et quod à multis refutatur gratia, ipsorum est nequitia, quod à multis recipitur, gratia divinæ est, & voluntatis humanæ.*

Perpetuum hunc Ecclesiæ sensum veneratur Tridentina Synodus, & oppositum contra Secrarios nostri temporis sub anathemate proscribit Sess. 6. Can. 4. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum.... non posse dissentire, anathema sit.* Nec minus apertè Sess. eadem cap. 5. *Tangente Deo cor hominis... inspirationem illam recipiens, abicere potest.* Eodem veritatis spiritu afflatus idem enunciat Concil. Senonense anno 1528. Decreto fidei 15. *Non est tale trahentis gratiæ auxilium, cui resisti non possit.*

Si quæ igitur vis divinis eloquiis, si quæ veritas Sanctis Ecclesiæ Patribus, & Conciliis, ex his manifestum evadit, hanc esse doctrinam omni ævo in Ecclesia Christi comprobata: adeo ut quisquis adhuc veritati fidei tam luculentæ repugnat, hoc ipso satis ostendat, se divinæ gratiæ posse resistere.

Quibus verò modis & argumentis quidam moliantur huic veritati obsistere, & in operibus gratiæ voluntatem humanam ineluctabili necessitati subicere, in propositionis 3. refutatione ubi agitur de libertate ad meritum requisita, mox aperiemus.



## Tertia Propositio.

**A**D merendum & demerendum in secula natura lapsa non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione. Hanc propositionem Innoc. X. & Alex. VII. hæreticam declaravit, & ut talem damnavit. Eam verò docet & explicat fuse Jansenius lib. 6. de grat. Salvatoris cap. 6. & seqq. ubi declarat in ordine ad actionem meritoriam vel demeritoriam, nihil esse quod impediatur libertatem voluntatis, præter coactionem. Et breviter Tom. 3. lib. 6. cap. 12. col. 658. Sic pronunciat: *Nihil aliud libero generaliter repugnat, quàm necessitatis illius prementis, cogentisque violentia.* Et hinc asserit satis inesse libertatis ad meritum actui amoris quo Deus seipsem diligit, si Deus meriti capax esset.

Huic errori ad amissim quadrat hæresis Calvini, qui disertè profitetur, se non aliam impugnare libertatem, quam eam quæ sita est in facultate voluntatis ad utramque partem expedita, quæ scilicet præbeat liberam agendi vel non agendi potestatem, quam libertatem indifferentiæ nuncupamus: sic enim loquitur ipse in Antidoto ad can. 5. Conc. Tridentini. *De verbo, inquit, ne moveamus rixam, sed quia per liberum arbitrium intelligunt (Catholici) eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera & soluta, titulum sine re esse qui affirmant, Christum habent authorem.*

Quam verò longè abeat dogma hoc fatale à Scripturæ, Patrum, & Ecclesiæ sensu, testantur aperta veritatis oracula, quibus inimicum gratiæ & libertati humanæ commentum perpetuò aversantur,

Atque imprimis ex sacris litteris manifesta in-  
torque-

torquetur sententia Genesis 4. v. 7. *Nonne si bene egeris recipies; sin autem male, sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Hanc expeditam ad utramque libertatem in homine justo disertè agnoscit Ecclesiasticus cap. 31. v. 1. *Qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit.* Nec minus humanam libertatem, ut subsistat, ab omni necessitate remotam requirit Gentium Apostolus 1. ad Corinth. 7. v. 31. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sue voluntatis.* Necessitatem à libertate sejungit Apostolus, illam cum libertate conjungit Jansenius: quis hic erravit, nisi qui errare potuit?

Sed, inquires, quid de Augustino? Sat nota ejus mens & sententia, si non ille Jansenii, sed Ecclesie Augustinus audiatur. Paucis verbis decretoriam in hac controversia sententiam pronunciat Lib. de vera Relig. cap. 14. *Quoniam peccari non dubium est, nec hoc quidem dubitandum video, habere animas liberum voluntatis arbitrium: tales enim servos suos meliores esse Deus judicavit, si ei servirent liberaliter, quod nullo modo fieri posset, si non voluntate, sed necessitate servirent.* Audis S. Augustinum liberum arbitrium sic explicantem, ut nulla sit liberalitas, nulla libertas, si Deo non serviat eà voluntate quæ omni careat necessitate. An non hoc iterum inculcat lib. de Spir. & litt. cap. 34. *Consentire vocationi Dei vel ab ea dissentire, propria voluntatis est.* Iterumque de lib. arbit. lib. 3. cap. 18. *Ista est causa voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei ceditur, si autem potest, non ei ceditur, & non peccabitur.* Si quis Augustinum tam clara, tam sana suadentem audire nolit, videat ne ab eodem insania arguatur lib. de duab. Animabus cap. 12. *Dicere reum tenori*  
I 5
quem-

quempiam, quia non fecit quod facere non potuit, summa est iniquitatis, & insania.

Quid ergo mirum summos Pontifices divino Spiritu afflatos illam doctrinam abolere, quam Sacrarum litterarum, Sanctorumque Patrum consensus toties condemnat.

Consensum hunc testatur Concil. Senonense in decretis fidei decreto 15. ubi concludit, percurrenti Sacram Scripturam obvium esse quod liberum in utramvis partem hominis arbitrium asseveret. Horum denique vestigiis insistens Conc. Tridentinum Sess. 6. can. 4. sic tandem definit. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum... Deo excitanti, atque vocanti non posse dissentire, si velit, anathema sit.* Agit autem de potestate dissentendi, quæ consistit in libertate indifferentiæ ad merendum & demerendum necessaria. Si enim libertas ad meritum requisita stare posset cum necessitate ad unam partem determinante, parum Concilio laborandum fuisset, ut statueret de libertate per quam voluntas motioni præsentis & excitantis gratiæ possit dissentire, cum hæc alia esse non possit quam libertas in sensu composito expedita ad agendum vel non agendum, quæ cum necessitate ad unum adstringente componi non potuit.

Quid igitur in re tam clara reponunt istius dogmatis patroni? Aliquas excogitant subtiles remoras, quæ perspicuæ veritati tenebras offundant. Ajunt enim se admittere in voluntate libertatem sive indifferentiam potentiæ, non verò indifferentiam actionis: istam verò indifferentiam potentiæ dicunt sitam esse in mutabilitate, & flexibilitate humanæ voluntatis, quæ annexa est statui vitæ præsentis, in qua modò ad volendum, modò ad nolendum facile inflectimur,

mur, quamvis quod in particulari volumus, id necessarium velimus.

Sed quid hoc aliud est, quam voluntatem de uno actu necessario, in alium necessarium devolvi? cum quævis actio voluntatis suâ careat indifferentiâ, & eliciatur hic & nunc à potentia in actu primo ad illum determinata. Aut quam potest ipsa potentia habere indifferentiam, quando, sine potestate ad oppositum, ad hanc tantummodo actionem adstricta retinetur? Itaque tota quæ hic prætenditur voluntatis mutatio, alia non est, quam concatenata commutatio unius necessitatis in aliam: interea in quavis actione catenam semper ad unum astringentem subit voluntas, sive auream operis boni, sive ferream actionis prævæ: optio verò catenæ quâ astringitur non est ipsius voluntatis, sed providentiæ gubernatricis, quæ sive delectationem justitiæ, sive concupiscentiæ pro arbitrio dispenset, debet illi voluntas humana inevitabili necessitate obsecundare. Hæc illa est insignis larva libertatis, quam neque Manichæi quos impugnat Augustinus, nec Astrologi factorum assertores, nec Wiclefus, aut Calvinus ab Ecclesia damnatus, suam esse recusarent; ac proinde, si huic sententiæ credimus, hæcetici illi totam admiserunt libertatem, quæ ad merendum & demerendum in naturæ lapsæ statu requiritur. Aliâ sanè libertate eget creatura ratione prædita, ut apud suum creatorem laudem vel vituperium, præmium vel penam mereatur: ut nempe cardo voluntatis in bonum vel malum ab ipsa inflectatur, & sic agat, ut quantum est ex parte omnium quæ actionem antecedunt possit ab agendo abstinere. Sine hujusmodi libertate nemo sui mancipii actionem moralem

Quarta Propositio.

**S**emipelagiani admittebant prevenientis gratia interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant heretici quod vellent eam gratiam talem esse cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare. Tradit hujus primam partem diffusè nominatus Author lib. 8. de hæresi Pelag. cap. 6: Secundam lib. 2. de grat. Salvat. cap. 4. &c. quam brevissimè stringit col. 215. dum adversarium suum perstringit his verbis. *Quanta audacia, post condemnatos jam à tot sæculis Massilienses, asserere quod quia in statu Innocentie sufficiebat homini ad salutem gratia quâ poterat perseverare si vellet, etiam nunc sufficere.* Declarata vero est ab Innoc. X. & Alexandro VII. hæc 4. Propositio falsa & hæretica, & ut talis damnata.

Prima pars hujus propositionis, quæ facti quaestionem continet, falsa declaratur ex historia hæresis Pelagianæ in iis quæ apertè tradit S. Augustinus, Prosper, & Hilarius, qui contra hæc hæresim decertarunt. Refert verò Augustinus lib. de prædest. cap. 2. 3. 5. Semipelagianos gratiam interioriorem ad singulos actus non admisisse, sed censuisse, *initium fidei esse ex nobis, tanquam si fides non à Deo nobis donetur.* Idem, *Fidem non esse donum Dei.* Item, *Eos agnovisse quædam merita sua, tanquam ipsi sibi ea fecissent, non gratia Dei.* Denique, *& credere & perseverare ita nostrum esse, tanquam non à Domino nos accipiamus* &c. Consentit fusè S. Prosper contra Collatorum, præsertim cap. 4. 6. 10. 13. 14. & deinceps, ubi disertè exprobrat, quod diceret hominem posse bene agere sine gratia; non incitatum

rum à Deo ; ante gratiam ; sine adiutorio Dei ; per vires tantummodò humanæ voluntatis, merito gratiam præveniente &c. Quæ omnia in illis adeo obvia sunt & manifesta , ut contrarium sustinere aliud non videatur esse, quam velle lectori oculos, & mentem eripere.

Secunda pars propositionis damnatæ asserit : *Heresim esse Semipelagianam, talem admittere gratiam, cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare.* Hæc autem assertio non videtur reipsâ diffidere à propositione secunda, quæ supra refutata est. Nempe, *interiori gratia in statu natura lapsa nunquã resisti.* Potest verò utraque Propositio Calvino authore pridem gloriari. Docet enim ille *lib. 2. instit. cap. 5. §. 11.* Errorem esse Scholasticorum, quod putarent in manu nostra esse respuere vel recipere oblatam Dei gratiam : & fuisse hunc errorem Pelagianorum , quos secuti sunt Semipelagiani ibidem Calvinus disertè asserit §. 23. *Audiamus, inquit, nunc Augustinum suis verbis loquentem, ne atatis nostra Pelagiani, hoc est Sorbonici Sophista, totam vetustatem nobis adversari pro suo errore criminentur, in quo scilicet patrem suum Pelagium imitantur, à quo in eandem arcnam ipse Augustinus protractus est.*

Porrò, ne in refellendo hoc errore ex Scriptura ac Patribus superiora repetamus, ex sola Tridentini definitione unum formemus argumentum nulli respuendum, qui orthodoxæ Ecclesiæ auctoritatem salvam velit. Tridentinum sic definit sess. 6. Can. 4. *Si quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum & excitatum non posse dissentire si velit, anathema sit.* Censet igitur liberum arbitrium, hoc est , humanam voluntatem à Deo motam per internam gratiam, posse illi gratiæ dissentire sive resistere, vel consentire si velit, quod est  
obtem-

obtemperare. Atqui propositio damnata ex ad-  
verso asserit, *Semipelagianum*, sive hæreticum, esse  
*admittere gratiam cui possit humana voluntas resistere*  
*vel obtemperare*. Ergo Semipelagiana & falsa est  
definitio Tridentini, si vera est à Pontificibus  
damnata Jansenii doctrina; quod salvâ fidei  
Catholicæ veritate nemo admiserit.

Frustrâ hinc quæritur effugium; nexus est  
qui nec solvi, nec frangi potest. Frustrâ, in-  
quam, cum quibusdam finges Concilium hic ad  
potentiam remotam, vel ad sensum divisum res-  
pexisse, dum dixit liberum arbitrium posse dis-  
sentire *si velit*, posse autem velle dissentire pro  
eo statu quo præsentis gratiæ impulsu carebit.  
Quis enim credat Concilium in re maximè seria  
nugas agere, aut linguam loqui quam nemo  
capiat? Nemo nisi nugando dicet, pauperem  
posse facere eleemosynam, si velit; si is media  
requisita in promptu non habeat, aut potentiam  
proximam ut ea acquirat. Neque dicetur ligatus  
posse currere, si velit, si præter voluntatem non  
ad sit illi facultas quâ possit se vinculis expedire.  
Ergo quando Tridentinum pronunciat, homi-  
nem posse dissentire divinæ gratiæ si velit, ne-  
cessariò definit adesse potentiam proximam &  
expeditam, ut velit dissentire, aut tollere impe-  
dimenta quæ faciunt, ne hic & nunc possit dis-  
sensum elicere. Ergo necessarium est verba  
Concilii gratiæ Jansenianæ voluntatem ad as-  
sensum necessitanti è diametro adversari.

Atque hinc ulterius inferes à Concilio defini-  
tum esse dari veri nominis gratiam merè suffi-  
cientem, cui voluntas actu resistit, quamvis in  
ejus potestate fuerit illi consentire & obtempe-  
rare. Sed hoc infra inter controversias Schola-  
sticas magis explicandum erit.

*Quinta*

Quinta Propositio.

**S** Emipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse. Hanc conclusionem ex suis principiis infert idem Jansenius, quam S. Augustino imponere conatur, sic enim loquitur ille lib. 3. de gratia Salvat. cap. 21. col. 390. *Qua sanè (inquit) cum in Augustini doctrinâ, conspicua certaque sint, nullo modo principiis ejus consentaneum est, ut Christus Dominus, vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro justorum non perseverantium aeterna salute mortuus esse, sanguinem fuisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem errasse sentiat.*

Contra hoc dogma fidelium auribus sanè acerbissimum, Ecclesia Romana, varia censurarum fulmina pridem detorsit: sic autem post alios Innoc. X. & Alexander VII. in diplomate gemino adversus propositionem quintam Jansenii, de ea doctrina pronunciavit: *Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Damnatur autem meritò hæc doctrina, quia apertè adversatur divinæ Scripturæ asserenti, Deum velle omnes homines salvos fieri, & Christum dedisse semetipsum redemptionem pro omnibus. Sic enim loquitur Apostolus 1. ad Timoth. cap. 2. *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate: hoc enim bonum est,*



est, & acceptū coram salvatore nostro Deo, QUI OMNES HOMINES VULT SALVOS FIERI, & ad agnitionem veritatis venire: unus enim Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, QUI DEDIT REDEMPTIONEM SEMETIPSUM PRO OMNIBUS. Ubi sine ulla exceptione Apostolus affirmat, Deum velle omnes homines salvos fieri, & mox rationem assignat *Vnus enim est Deus, unus & mediator Dei & hominum &c.* Atqui absolutè, & absque ulla limitatione, omnium hominum unus est Deus; ergo etiam, nullo excepto, omnium est mediator, pro omnibus mortuus est, & pro omnibus etiam reprobis in cruce sanguinem effudit. Quod vel ex eo confirmatur, quod Apostolus discretè affirmat Deum velle salvos fieri omnes pro quibus dicit orandum esse, cupit autem orationes fieri pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, cum tamen eo tempore essent Reges gentiles ac reprobi; ergo non potest Apostolus intelligi de Christo mortuo pro solis prædestinatis.

In eundem sensum verba Apostoli intelligit S. Augustinus lib. de Spir. & litt. cap. 33. *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire: non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene, vel male utentes iustissime judicentur, &c.* Ubi admittit S. Doctor Deum ex parte sua velle omnibus salutem procurare, & illis etiam qui libero arbitrio male utentes incidunt in iudicium & damnationem.

Ut sententiam Augustini tam manifestam declinet Jansenius, persuadere conatur, illum loco citato non loqui ex suo sensu, sed Pelagianorum dogma recitare, postea refellendum. Sed minime reprobatur, sed pergit tantum disputare contra Pelagianos, an fides ideo sit donum Dei, quia

quia provenit à libero arbitrio quod à Deo creatum est, demum addens, ideo fidem esse donum Dei, *Quia binis suasionibus agit Deus ut velimus & ut credamus, sive extrinsecus, per Evangelium, exhortationes &c. sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire vel dissentire propria voluntatis est.* Quinimo iterum dictum suum de voluntate omnes salvandi tacitè approbat, dum asserit dari homini auxilium, cui consentire vel dissentire sit propriæ voluntatis. Ad quid enim porrigit tale auxilium cum quo possit aliquis dissentiendo perire, nisi velit ex parte sua etiam pereuntes salvos fieri?

Apostoli verò locum, quem in hac controversia lucidum ac decretorium omnis retrò agnovit antiquitas, nescio qua distinctionum caligine obnubilare potius quam elucidare contendit. Dum enim Apostolus sine exceptione ait, Deum velle omnes homines salvos fieri, Jansenius vult omnes homines in ea sententia sumi tantum generatim, pro generibus singulorum, non verò pro singulis generum, hoc est, Deum velle ex Judæis & gentibus, ex servis & liberis, ex principibus & privatis, & omni genere hominum aliquos salvari, non tamen velle, aut gratiæ suæ auxilia præbere, ut singuli homines in individuo salvi fiant. Cum enim absolutè negaret dari hominibus gratiam merè sufficientem, quam ut monstruosam & Molinisticam abolendam judicabat, sed doceret omnem gratiam esse suo modo victricem & efficacem, qualis reprobis ad perseverandum non conceditur, hinc illi inferendum fuit, Deum non velle reprobos per media congrua salvos fieri, neque Christum pro eorum salute sanguinem suum patri obtulisse.

Idem

Idem gratiæ merè sufficientis odium in Calvino, ut eundem peperit errorem, ita eandem expressit erroris defensionem. Etenim Calvinus de aeterna Dei *prædest. pag. 706.* recitatis Apostoli verbis, de voluntate omnes salvandi, eandem distinctionem ita subjungit: *Quis non videt ordinum hic geri mentionem, potius quam singulorum hominum? nec verò ratione caret trita illa distinctio, non singulos generum, sed genera singulorum notari.* Et ne huic responso deesset assueta hæreticis præfidentia, idem graviore tono inculcat lib. de occulta Dei provid. pag. 737. *Certo, inquit, certius est, Paulum illic non de singulis hominibus agere, sed intelligere ordines & genera vocationum.* En pro malefido dogmate, quàm fida concordia.

Hinc sanè patet, quam longè novus Doctor ab Augustini mente ac sententia recesserit, cuius tamen se præ ceteris fidelem interpretem gloriatur. Peregrinum, ut existimo, illi Sancti Doctoris sensum reddidit, in ejus opere non satis observata distinctio voluntatis divinæ, in eam quàm vult absolutè & efficaciter homines actu ad salutem pervenire, quam certum est non ad omnes, sed solos electos pertingere, & in aliam, quàm Deus quantum est ex parte sua velit omnes ad salutem tendere, & ex vi meritum Christi omnibus præbere auxilia, quibus, si non obstet liberum hominis arbitrium, possint justitiam & gloriam adipisci. Et in hunc sensum doctrinam orthodoxam, atque adeo Augustino conformem exponit, firmatque Tridentinum sess. 6. cap. 3. *Etsi Christus, pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt; sed id duntaxat quibus meritum passionis ejus communicatur.* Ubi manifestè mors Christi complectitur etiam eos qui ejus beneficio ad salutem non perveniunt. Ad

Ad extremum, de hoc nefario dogmate contra Sectarios agens, non immeritò notat Malderus olim Lovanii Doctor, & Antverpiæ Episcopus, in suis *Antisynodicis cap. 4.* Vehementer esse formidandum, ne homines illi, qui negant Christum pro omnibus mortuum esse, eò tandem dementiæ deveniant, ut cum Mahometanis sentiant, Christum pro nemine mortuum esse. Nec desunt qui testentur, plures Calvini affeclas qui in primum hunc errorem inciderunt, postea in secundum se præcipitasse.

### CAPUT III.

#### *De Christi presentia in Sacramento Eucharistia.*

1. **C**atholici omnes affirmant in Sacramento Eucharistiæ, post panis & vini Consecrationem, Christum verè, ac realiter esse præsentem; ita ut virtute Consecrationis substantia panis mutetur in Corpus, & vinum in Sanguinem Domini, solis accidentibus panis & vini remanentibus.

Negant Calvinistæ per Consecrationem Christum constitui præsentem realiter, sed tantum figurativè, sic ut nihil adsit præter ipsum panem & vinum, tanquam figuram aut signum representans Corpus & Sanguinem Christi pro nobis oblatum. Et in hoc sunt contrarii ipsis Lutheranis, qui admittunt saltem in usu hujus Sacramenti realem Christi præsentiam, sed remanente simul panis & vini substantia.

2. Probatur Catholica veritas ex manifestis Christi verbis, Matthæi cap. 26. *Hoc est Corpus meum quod pro vobis tradetur. Hic est Sanguis meus*  
qui

qui pro vobis effundetur, Atqui non figura Corporis Christi pro nobis tradenda erat, sed verum ipsius Corpus traditum, & verus ejus Sanguis effusus est. Ergo Christus illis verbis affirmat verum suum Corpus & Sanguinem in Sacramento contineri. Sic ut in sensu proprio & identico non possint illa verba aliud significare quam, Contentum sub hac specie panis est Corpus meum. Ut si Christus in Cana Galilææ, volens vi verborum aquam sibi presentem in vinum convertere, dixisset, *Hoc est vinum quod vobis fundetur.* Si quis autem negaret illis verbis hoc posse præstari, non verborum proprietatem, sed Christi potentiam oppugnaret. Necessarium autem est Christum voluisse illis verbis se in Sacramento Eucharistiæ realiter constituere, vel Ecclesiam suam decipere, quod sic declaro:

Si aliquis Pater probus & prudens promitteret se filius relicturum auri summam, sicut Christus promisit se Corpus suum relicturum discipulis manducandum, & idem parens postea in ultimo testamento scrinium relinqueret cum his verbis, *Hoc est aurum quod vobis tradetur;* Quis hominum dubitaret illic verum aurum, & non tantum auri figuram aliquam contineri? Quod si quis tibi assereret, nihil in illo scrinio præter aliquam auri figuram deprehendi, an dubitares affirmare Patrem illum vel tunc delirasse, vel filios suos decipere voluisse? Hæc cum in Christi bonitatem & sapientiam infinitam cadere non possint, necessarium est illos errare aut delirare, qui Christi promissum, & testamentum figurate tantum intelligunt.

3. Regula apud omnes certa est cum S. August. lib. 3. de doct. Christ. cap. 1. Quando verba Scripturæ sumi possunt propriè nunquam accipiendæ esse

esse figuratè, nisi aliundè constet id esse manifestè necessarium. Quod hic minimè constat, cum Christus non minùs potuerit se in Sacramento collocare verè, quàm figuratè, idque verbis illis propriè significare. Quòd si nolis hic eam regulam retinere, eodem jure poterunt Ariani explicare loca Scripturæ, in quibus dicitur Christus esse unus cum Patre æterno, de unitate aliquà impropiè dicta. Ut cum dicit Christus Joan. 10. v. 30. *Ego & Pater unum sumus*, illud rectè intelliget Arianus de unitate metaphorica, sita in concordia voluntatum, non verò de unitate substantiæ propriè dicta. Neque unquam poteris ostendere ex Scripturis Arianos in hoc à vero Scripturæ sensu aberrare, nisi ad illam regulam illos adstringas, quæ requirit ut verba Scripturæ absque necessitate impropiè non intelligantur.

4. Hunc Christi sensum, & realem ejus præsentiam declarat Apostolus Paulus 1. ad Cor. 10. *Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est: & panis quem frangimus nonne participatio Corporis Christi est?* Et iterum: *Quicumque manducaverit panem hunc vel biberit calicem indignè reus erit Corporis & Sanguinis Domini.* Quomodò reus erit Corporis Domini indignè manducati, si Corpus Domini non manducet, sed ejus figuram? Non admittet certè Calvinista eum, qui indignè tractat figuram aut imaginem Christi, reum esse culpæ, cum Christum in sua imagine aut figura honorandum esse prorsus neget.

5. Nulla igitur hic apud Apostolum, nulla apud Evangelistas figuræ mentio, sed omnes eadem verba, *Hoc est Corpus meum quod pro vobis tradetur.* eodem modo apertè & simpliciter proponunt:

ponunt : quod certè minimè fecissent ; si per Corpus Christi, figuram Corporis Christi intelligi voluissent ; quomodo enim illud intelligi vellent quod suis verbis toties repetitis non expresserunt ?

Quinimò Christus ipse Joan. 6. v. 56. dicens, *Caro mea verè est cibus & Sanguis meus verè est potus, & Panis quem ego dabo Caro mea est pro sæculi vita;* rem se miram ac novam declarasse ac promississe ostendit, subjungens, *Hic est panis qui de celo descendit, & qui manducat hunc panem vivet in æternum.* Quid autem miri aut novi, meram particulam panis in sui memoriam discipulis porrigere, aut quid habet hæc triticei panis buccella cur manna cælesti præferenda, & vitam æternam manducanti allatura dicatur ? Hæc autem omnia in ipsum Christum verè & realiter in Sacramento præsentem rectissimè quadrare intelliguntur.

6. Ad hæc omnia opponunt. Quando Christus dixit, *Ego sum vitis,* debet vitis intelligi figuratè, Ego quando dixit, *Hoc est Corpus meum,* Corpus Christi intelligendum est figuratè. Sed quis non videt ex illo argumento eodem modo posse sic inferri, *Ego sum vitis,* debet intelligi figuratè, ergo, *Ego & Pater unum sumus* debet intelligi figuratè & metaphoricè cum Arianis : atque ita eodem argumento evertes omnia quæ de Christo in Scripturis propriè dicuntur, quo realem ejus in Sacramento præsentiam auferre moliris. Verùm hæc, & similes ex Scripturis consequentiæ, per methodum tertiam superius assignatam retundi debent.

Nunc ulterius sic concludo. In cognoscendo Scripturæ sensu primitiva Ecclesia non potuit errare : sed illa agnovit realem Christi in Eucharistia

charistia presentiam, non verò figuratam. Ergo fides de reali Christi presentia non potest esse erronea.

7. Ad minorem probandam Patrum primitivæ Ecclesiæ manifesta adduco testimonia.

S. Cyprianus *sermone de coena Dom.* Panis iste quem Dominus discipulis suis porrigebat, non effigie, sed naturâ mutatus est, omnipotentia Verbi factus est caro. Quid quæso clarius dici potest?

S. Hilarius *lib. 8. de Trin.* De veritate Carnis & Sanguinis non est relictus ambigendi locus.

S. Augustinus verba Christi in sensu literaliter agnoscit *Conc. 1. in Psal. 33. Ferebatur in manibus suis* Quomodo, inquit, hoc intelligatur in Davide secundum litteram non invenimus, in Christo autem invenimus; ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans ipsum Corpus suum ait, hoc est Corpus meum, ferebat enim illud corpus in manibus suis.

S. Joan. Damasc. *de fide lib. 4. c. 14.* Dominus dixit, hoc est, non Corporis signum, sed corpus, non Sanguinis signum, sed Sanguis.

S. Epiphanius *in sept. Synodo act. 6.* Nunquam invenies neque Dominum, neque Apostolos, neque Patres incruentum illud Sacrificium quod à Sacerdote offertur, imaginem dixisse, sed ipsum Sanguinem.

Nonne hic audis, nonne vides Scripturam Christum, Apostolos, Ecclesiæ Patres realem Domini in Sacramento presentiam uno ore aperte profiteri. Certè, nisi velis agnitæ veritati oculos occludere, necessarium est ut cum S. Hilario jam citato concludas, De veritate carnis & sanguinis non est relictus ambigendi locus.

Sic enim ad extremum argumentor. Si primitiva



tiva Ecclesia negasset realem Christi in Sacramento presentiam, hi Patres, qui eam aperte docuerunt, fuissent olim hæretici, & ab Ecclesia separati. Sed hoc nemo unquam dixit aut cogitavit, imò fuerunt ipsi primitivæ Ecclesiæ præcipui Doctores ac defensores. Ergo manifestum est primitivam Ecclesiam nunquam negasse realem presentiam, sed illam semper docuisse, & per suos Patres & Doctores posteris credendam proposuisse.

#### CAPUT IV.

##### *De impanatione Lutherana, & presentia Christi in solo usu.*

1. **A**rgumenta quæ hæctenus evincunt in Consecratione vi verborum panem mutari & converti in Christi Corpus, & vinum in Sanguinem, probant non fieri impanationem, id est, panem cum Corpore Christi in Eucharistia non permanere, uti contra Lutherum docet Ecclesia Catholica cum *Trident. sess. 13. cap. 4.* Non enim dici potest una substantia in aliam converti, nisi prima desierit, & altera in ejus locum succedat. Sic lignum non potest converti in ignem, nisi forma ignis introducta, forma ligni desierit: neque dici posset virga Moysis conversa in serpentem, si virga cum serpente permaneret.

2. Declarant autem hanc transubstantiationem testimonia Patrum supra allata, qui asserunt panem fieri Corpus Christi mutari, converti &c. Audi quæso in quarto sæculo primitivæ Ecclesiæ loquentem S. Cyrillum Hierosol. *Cathecesi 4. mystag.* Aquam olim in vinum convertit

in Cana Galilææ, & non erit dignus cui credatur quod vinum in sanguinem transmutaverit?

Idem eodem sæculo proficitur Gregorius Nyssen. *Orat. catech. cap. 37.* Rectè ergo nunc quoque Dei Verbo significatum panem, in Dei Verbi corpus credo transmutari.

Denique S. Ambrosius disertis verbis scribit de pane fieri corpus Christi *lib. 4. de Sacram. cap. 4.* Panis iste panis est ante verba Sacramentorum, ubi accesserit consecratio de pane fit corpus Christi. Ac pergit ibidem ostendere nihil hic esse creditu difficile: Si enim, inquit, creavit Deus cælum & terram quando non erant, quanto magis poterit panem & vinum, quæ jam existunt, in aliud commutare.

3. Altera controversia cum Lutheranis est, quod doceant Christum esse realiter præsentem in solo usu, & sumptione Eucharistiæ, sic ut in Hostia consecrata non perseveret dum exponitur in templo, servatur in pyxide, aut ad ægros deferitur.

Sed contra, Postquam Christus consecrationis verba protulit, Eucharistia aliquo temporis spatio in ejus, aut Discipulorum manibus versabatur, antequam singuli ex Discipulis illam manducarent; ergo si ante Communionem Christus erat sub speciebus Eucharisticis, non est ratio negandi quod postea extra usum sub iisdem perseveret. Vel peto à Lutheranis ut ostendant ubinam in Scripturis dicatur, quod statim post usum Christus recedat, & evanescat? Nul- lum certè in Sacris litteris exstat istius doctrinæ vestigium. Quinimò ex antiquissimo usu primitivæ Ecclesiæ constat Eucharistiam asservari, & ad ægros deferri consuevisse.

4. Probatur id primò ex Tertulliano, qui *lib. 2.*

K

ad

*ad uxorem.* testatur Christianos suo tempore consuevisse Eucharistiam ad suos domum deferre, ut eam oportuno tempore fumerent. Et *in serm. de lapsis*, narrat mulierem quandam cum arcam in qua Sanctum Domini fuerat indignis manibus aperire tentasset, igne inde surgente deterritam fuisse. En consuetudinem secundi post Christum sæculi, quo author ille vixit, etiam divino miraculo comprobata.

S. Justinus martyr ejusdem sæculi *in apolog. 2.* asserit post Sacra peracta Diaconos solitos fuisse deferre Eucharistiam ad fratres absentes.

S. Ambrosius in *orat. de obitu Satyri*, narrat Satyrum fratrem suum particulam Eucharistiæ ad collum suspendisse in naufragii periculo, & sic saluum evasisse.

S. Hieronymus in *epist. ad Rusticum*, refert S. Exuperium Tolosæ Episcopum, Christi Corpus in canistro vimineo comportasse.

Denique hæc Fides, Uſus, & Consuetudo in primitiva Ecclesia adeò certa, & indubitata fuit, ut S. Cyrillus *in epist. ad Gallosyniam*, in terminis affirmare non dubitet eos insanire, qui asserunt Eucharistiam si in alterum diem aseruetur vim suam amittere. Errare non potuit Fides, & Consuetudo primitivæ Ecclesiæ, aut qui eam sequuntur. Ergo errare necesse est eos qui solo Luthero duce illi adversantur.

CAPUT V.

De Sacrificio Missæ, & Communione sub  
utraque Specie.

**D**ocet Ecclesia Catholica contra Sectarios  
Modernos, Christum in ultima cæna non  
tantum Sacramentum, sed etiam Sacrificium  
per Sacerdotes offerendum instituisse, per illa  
verba, *Hoc facite in meam commemorationem &c.*  
prout à vera & primitiva Ecclesia semper intel-  
lecta fuerunt.

1. Probatur primò, ex Apostolo *ad Hebr. c. 7. v. 17.* ubi declarat de Christo verè dici, *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Cum autem Sacerdotis proprium munus sit offerre Sacrificium, non potest Christi Sacerdotium in Ecclesiam esse in æternum sine perpetuo Sacrificio in Ecclesia offerendo. Atqui cruentum Crucis Sacrificium semel tantum offerri potuit, cum Christus sæpius mori, & immolari nequeat. Ergo tantum restat ut perpetuò offerat per suos Ministros incruentum Missæ Sacrificium, aliàs Apostoli verba erunt ab omni veritate aliena.

Sacrificium autem illud sub specie Panis & Vini offerendum esse indicant eadem Apostoli verba, dum asserit Sacerdotium Christi fore secundum ordinem Melchisedech, cujus Sacrificium consistebat in Panis & Vini oblatione, uti patet *Genes. 14. v. 18. Melchisedech Rex Salim profereus panem & vinum, erat enim Sacerdos Altissimi.*

2. Probatur secundò, ex eo quod Deus nullo unquam tempore reliquerit Ecclesiam suam sine  
K 2 aliquo

aliquo Sacrificio, quod in signum supremæ majestatis illi offerri debebat. Nam in statu legis naturæ reperimus publicum Sacrificium Deo oblatum per Abelem, Noë, Abrahamum &c. In lege Mosaica plurima erant instituta sacrificia, holocausta, victimæ, libamina. Ergo nullo modo credibile est solam Ecclesiam Christi relictam esse omni vero & publico sacrificio destitutam, quo possit omni tempore Deum placare, laudis & impetrationis hostiam offerre, vitæ ac necis Dominum agnoscere, quod oblatione sacrificii propriè præstatur. Quod divino cultui adeò proprium est, ut nulla unquam gens Deum coluerit, quæ sacrificium aliquod aut victimam non obtulerit. Quomodò igitur cogitari potest Christum, qui voluit Ecclesiam suam toto orbe diffundi, non ordinasse sacrificium aliquod publicum, & suæ Ecclesiæ proprium, in quo omnes gentes convenirent, & cultu conformi Deum adorarent. Quo autem sacrificio poterat populus Christianus meliùs conjungi, ac designari, quam per oblationem corporis, & sanguinis Christi in sacrosancto Missæ sacrificio?

Ad hunc finem ab exordio Ecclesiæ Christianæ instituti sunt Sacerdotes, & erecta sunt Altaria. Ad quid enim serviunt Sacerdotes, & Altaria, nisi ut victimæ, & sacrificia offerantur, sine quibus totus ille apparatus inanis esset, & proprio usu destitutus.

3. Probatum tertiò, ex perpetuo usu Ecclesiæ Christianæ Missæ sacrificium offerendi, ad hæc usque tempora continuato: adeò ut mirum sit ab iis qui se primævam Ecclesiam venerari & sequi profitentur, aliud unquam fuisse cogitatum.

Sacrificium hoc jam indè à Christi temporibus

bus in Ecclesia ubique oblatum fuisse testis lo-  
cuples est S. Irenæus, qui floruit secundo post  
Christum sæculo, scribit enim *lib. 4. cap. 32.* Chri-  
stum in cœna Apostolos novam novi testamen-  
ti oblationem docuisse, quam Ecclesia, inquit,  
ab Apostolis accipiens in universo mundo of-  
fert Deo, juxta Malachia vaticinium.

4. Eundem Ecclesiæ primævæ usum prædit S.  
Augustinus in *Psalm. 33.* Ipse Dominus, inquit,  
de corpore & sanguine suo instituit sacrificium  
secundum ordinem Melchisedech; undè & ipsi  
Apostoli sacrificare leguntur. An ergo Aposto-  
li à Christi doctrina aberrarunt?

Idem toto orbe Christiano sacrificium offerri  
scribit iterum August. *de civit. Dei lib. 19. cap. 22.*  
loquens de oblatione Melchisedechi, Ibi (inquit)  
apparuit sacrificium quod nunc à Christianis of-  
fertur Deo toto orbe terrarum. Et *l. 4. de Trinit.*  
*cap. 14.* Quid gratius offerri aut suscipi possit  
quam Caro Sacrificii nostri?

S. Ambrosius in *Luc. cap. 1.* Cùm sacrificamus,  
Christus adest, Christus immolatur.

S. Hieronymus *super verba Malachia;* In omni  
loco, ait, offerri oblationem, nequaquam im-  
mundam, ut à populo Israël, sed mundam, ut in  
ceremoniis Christianorum.

Eusebius Emiffen. *ser. 5. de Paschate.* Melchise-  
dech oblatione panis & vini, hoc nimirum quod  
in Eucharistia celebratur, Christi Sacrificium fi-  
guravit.

S. Justinus Martyr in *Dial. cum Triphone.* Omnia  
Sacrificia quæ suo nomine facienda Jesus Chri-  
stus tradidit, id est, in Eucharistia panis & po-  
culi, quæ in omni loco à Christianis fiunt, præ-  
occupatione usus Deus, sibi grata esse testatur.  
En iterum S. Justinus secundi sæculi testis Sa-  
crificium

crificiam Eucharisticam in omni loco à Christianis oblatum fuisse testatur. Ergo vel errarunt omni loco cum SS. Patribus Christiani primitivæ Ecclesiæ, vel aberrant hujus temporis Sectarij huic Sacrificio contrarij.

5. Quoad Laicorum communionem; docet Ecclesia Romana non esse necessarium præbere laicis communionem sub specie vini, contra plerosque Sectarios.

Primò, quia nullum in Scripturis extat præceptum administrandi laicis Eucharistiam sub specie vini, ut infra ostendam.

Secundò, Quia ipse Christus duobus discipulis in Emaus porrexit Eucharistiam sub sola specie panis, *Luc. 24. & cognoverunt eum in fractione panis*, uti eum locum explicat Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & plures alii. Et tempore Apostolorum de fidelibus dicitur, *Act. 2. Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communione fractionis panis.* Ubi nulla calicis fit mentio, uti nec *Act. 20. Vna autem Sabbathi cum convenissemus ad frangendum panem.*

Tertiò, quia de communione data sub unica specie sæpè memorant Patres primitivæ Ecclesiæ, ut infra patebit, quod sine errore fieri nunquam posset, si extaret præceptum Christi de communione sub utraque specie.

6. Contra hæc, præceptum à Christo latum esse de præbendo Laicis Calice probare conantur Sectarij primò, ex *Matth. 26. v. 27. Bibite ex eo omnes.* Verùm ea verba ad solos Apostolos pertinere declarat Marcus cum addit, *Et biberunt ex eo omnes*, scilicet Apostoli tunc in cæna præsentés.

Opponunt secundò, verba Christi *Ioan. 6. v. 53. Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis*

retis ejus Sanguinem non habebitis vitam in vobis. Ergo non habebit vitam qui non sumit Eucharistiam sub specie vini. Sed facile negatur consequentia, non enim requirit Scriptura ut omnes bibant Sanguinem sub specie vini, sed tantum ut bibant Sanguinem Christi quocumque modo id fiat: Jam verò sub specie panis necessè est totum Christi Corpus cum Sanguine conjungi, cum illic Corpus Christi non mortuum, sed integrum, gloriosum, & vivum prout modo in cælo existit, sub unica panis specie constituatur. Ergo hoc ipso quo aliquis Christi Corpus suscipit sub sola specie panis, Christi pariter Sanguine reficitur. Neque ullus Scripturæ locus plus requirit, quàm ut sumatur Sanguis Christi, non verò ut sub vini specie recipiatur.

7. Et sanè graves admodum erant causæ cur Christus noluerit præceptum sumendi calicis omnibus laicis imponi. Nam in quibusdam regionibus præsertim frigidis, & à vino, ac commercio remotis, aliquando moraliter impossibile foret vinum in ea quantitate procurare quæ toti populo sufficeret. Magnum quoque ac frequens adefset periculum effusionis, ac irreverentiæ, si deberet calix per omnes totius populi manus aut ora circumferri, toties impleri, toties detergi &c. Non negant tamen Catholici posse usum calicis ulli unquam laico concedi, sicut Regibus Galliæ concessus traditur, sed docent de illo omnibus concedendo nullum omninò præceptum divinum extare. Quod autem Sacerdotes debeant sub utraque specie communicare, non ideo id fit, quod hoc ad Sacramentum, sed quod ad sacrificium requiratur; ut per Sanguinem quasi seorsim sub specie vini sumptum, & oblatum, Mors & Passio Christi repræsentetur.



Nullum autem de præbendo laicis calice præceptum à Christo constitutum, aut à primitiva Ecclesia agnitum fuisse vel ex eo patet quod Paulinus presbyter in vita S. Ambrosii narret, dum jam S. Ambrosius esset è vita excessurus, Sacerdotem nomine Honoratum divinitus ter advocatum adfuisse, & S. Ambrosio dominicum Corpus obtulisse, sine ulla sanguinis mentione, quod, inquit, ubi accepit emisit Spiritum. Et ipse Dominus non tantum manducanti carnem & bibenti Sanguinem, sed etiam seipsum sub sola panis specie sumentem vitam æternam promisit, *Ioan. 6. Qui manducat hunc panem vivet in æternum.*

## CAPUT VI.

### *De Confessione Sacramentali.*

1. **D**Ocent Catholici lapsis in peccatum mortale à Christo præceptam esse confessionem Sacramentalem, formaliter integram, & distinctam quoad speciem & numerum delictorum, coram Sacerdote ad hoc legitime deputato.

Hanc confessionem, quam auricularem vocant, negant passim Sectarii, existimantes sufficere se coram Deo peccatorem agnoscere. Quamvis nec in hoc inter se omnes conveniant: constat enim Lutheranos multis locis in Germania etiam coram Ministro suo peccata saltem genericè confiteri. In hoc errore concordant Novatores nostri cum hæreticis Novatianis à primitiva Ecclesia damnatis, qui oris confessionem, & Sacerdotis Sacramentalem absolutionem penitus sustulerunt: uti tertio post Christum

*multorum*

stum saeculo testatur S. Cyprianus lib. 4. epist. 2. & S. August. de haeresibus Novatianorum. Fieri autem non potest ut doctrina illa nunc sit vera, quae in primitiva Ecclesia fuit haeretica.

2. Probatum doctrina Catholica ex Scripturis, quae hanc absolvendi potestatem Sacerdotibus aperte concedunt Matth. 18. *Quaecumque ligaveritis super terram erunt ligata & in caelo, & quaecumque solveritis super terram erunt soluta & in caelis.* Et Joan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur, & quorum retinueritis retenta sunt.* Item Jac. 5. v. 16. *Confitemini alterutrum peccata vestra.*

Itaque ex illis Christi verbis sic argumentor. In Ecclesia Christi, quae est perpetua, constituti sunt perpetui Iudices cum potestate ligandi, atque absolvendi peccata. Atqui Iudex non potest absolvere aut remittere peccata, nisi ad ipsius tribunal fuerint relata, & debite exposita. Ergo ad peccatorum absolutionem à Christo institutam necessarium est, illa a poenitente Sacerdoti debite exponi. Non enim potest Iudex absolvere à delictis sibi incognitis, Sacerdos autem nequit delicta cognoscere nisi illi à poenitente per Confessionem aperiantur, cui soli peccatorum suorum malitia solet esse manifesta.

Neque refert quod Christus Magdalenam, & quosdam alios sine particulari peccatorum confessione absolverit. Christus enim, cum esset Deus, potestatem habuit absolutam peccata contra suam legem commissa quocumque modo condonandi. At ministri Ecclesiae, cum à Christo constituti sint Iudices ad ligandum, aut solvendum juxta statum poenitentis, debent ejus statum & delicta expendere, antequam sententiam ferant: hunc autem poenitentis statum parus

homo absque distincta peccatorum confessione cognoscere nequit.

3. Atque ut apertè pateat hoc Pœnitentiæ tribunal eo quo diximus modo à Christo constitutum fuisse, & à primitiva Ecclesia perpetuò usurpatum, ipsam in suis Patribus loquentem audiamus.

S. Augustinus in *Hom. 49. cap. 3.* Nemo sibi dicat, occultè ago, apud Deum ago, novit Deus qui mihi ignoscit quid in corde ago: Ergo sine causa dictum est, *quæ solveritis in terra soluta erunt in caelis*: ergo sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ Dei. Frustraneum Evangelium, frustranea verba Christi, promittimus vobis quod ille negat. En quomodò nobiscum has Scripturas Augustinus intellexerit: & confessionem occultam soli Deo, non Ecclesiæ ministro sectam reproberit.

Audi iterùm, & excerare tam apertum nostri temporis errorem. *Aug. lib. 2. de visit. infirm. cap. 4.* Sunt quidam, qui sibi ad salutem sufficere autumant, si soli Deo cui nihil occultum est sua confiteantur crimina: nolunt enim, aut erubescunt, sive dedignantur se ostendere Sacerdotibus, quos tamen inter lepram & lepram discernere per legislatorem Dominus constituit. Ergo ad te venire roges Sacerdotem, & fac illum consentiarum tuarum penitus participem. En quomodò penitus integram requirat fieri Sacerdoti peccatorum Confessionem. Audi porrò quâ censurâ hanc omitentes ibidem perstringat. Non seducat te, inquit, illa somniantium superstitio, quæ in visitando confirmat, quasi salvet, Sacerdote inconsulto, ad Deum peccatorum Confessio.

Idem inculcat antiquissimus Athanasius *Serm.*

in illa verba. Invenietis pullum alligatum. Nondum, inquit, soluta sunt vincula, tradat teipsum discipulis Jesu, adfunt enim qui te solvant pro potestate ea quam à Salvatore acceperunt; quæcunque enim ligaveritis inquit in terra, erunt ligata & in cælis.

Idem docet S. Basilius *Interrog.* 288. Necessario iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei.

Idem necessarium esse confirmat S. Chrys. *lib. de Sacerd.* Qui laborant Christiani, ultrò sibi persuadeant Sacerdotum curationi se submittere oportere.

S. Cyprianus tertio post Christum sæculo, *lib. de lapsis*, Confiteantur singuli delictum suum dum admitti ejus Confessio potest, per manûs impositionem Episcopi, & Cleri jus Communicationis accipiant.

Innocentius I. quinto post Christum sæculo, in vita S. Ambrosii. De pondere æstimando delictorum Sacerdotis est judicare, sed quomodò nisi illi innotescant.

Ex his iterùm aliud inferre non potes, quam falli Scripturas, errare Patres primitivæ Ecclesiæ, aut certè illos à veritate deviare, qui sacramentalis Confessionis necessitatem non admittunt.

## CAPUT VII.

### *De Purgatorio.*

1. **D**octrina Catholica est, præter Infernum damnatorum, extare alium locum quem Purgatorium dicimus, in quo animæ justorum, quæ

quæ in hac vita sufficienter expiata non fuerunt, in altera vita expurgantur antequàm ad cælestem gloriam recipiantur. Negant hæc Lutherani & Calvinistæ: & olim negavit Aëtius orationes fidelium defunctis prodesse, cujus doctrinam inter hæreses reponit Epiphanius, & Augustinus de hæresibus Aëtii.

2. Probatur primò necessarium esse talem locum expiatorium superesse. Sæpè homo, qui peccavit mortaliter, liberatur à reatu culpæ, & pænæ æternæ, non tamen ab omni pænâ temporali. Sed homo discedens ex hac vita cum reatu pænæ temporalis non potest in cælum admitti: nihil enim inquinatum intrabit in regnum cælorum. Ergo debet superesse locus purgatorius in quo illa temporalis pænâ persolvatur.

Major probatur manifestis Scripturæ exemplis.

Primò, Moyses & Aaron propter peccatum incredulitatis, quod ipsis remissum erat, puniti sunt morte temporali à Deo illis constitutâ, ne ingrederentur terram promissionis, uti patet *Numer. 20. & Deuter. 33.*

2. David post impetratam veniam adulterii, & homicidii, punitus tamen fuit à Deo morte filii admodum dilecti ex adulterio geniti. Nathân Prophetâ tam remissionem peccati, quam pænâ superstitem declarante *2. Reg. 12. Transiit quicquid Dominus peccatum tuum, verumtamen parvulus qui tibi natus est morietur.* Idem patet in eodem Davide *2. Reg. 24.* ubi iussus est unum ex tribus pestem, famem, vel bellum eligere in vindictam peccati ab eo humiliter agniti, & à Deo apertè condonati. Quando igitur contingit interveniente morte pænâ temporalem pro peccato

peccato remisso restantem in hac vita non persolvi, manifestum est in altera vita debere expiari: at non in cælo, nec in inferno, ergo in purgatorio. Sicut etiam inter homines Rex aut Princeps condonat Reo crimen læsæ Majestatis, & pœnam capitis, jubet tamen aliquando aulâ abesse, aut carcere ad tempus detineri.

3. Probatur secundò dari hunc purgatorii locum Matth. 11. v. 32. *Qui dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Ex quo satis apertè colligitur aliquam esse peccatorum remissionem in sæculo futuro: quod ex eodem loco colligit etiam S. Augustinus lib. 21. de civit. Dei, cap. 24. Patet idem ex Apostolo 1. ad Cor. 3. v. 15. *Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Quod de igne purgatorii interpretatur idem Augustinus in Psal. 37. sub initium.

Denique disertissimis verbis id Scriptura declarat 2. Mach. 18. ubi Judas Machabæus maximis impensis jussit publicè Sacrificium offerri pro mortuis, qui in acie ceciderant, ut à peccatis solverentur: cujus factum ibidem his verbis approbatur. *Sancta igitur & salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut à peccatis solvantur.* Quod factum tam publicum in luce totius populi, & testificatio tam aperta, etsi Scripturæ non foret, satis ostendit quis fuerit sensus & fides antiquissima istius Ecclesiæ ante Christum, de pœna temporali post mortem remanente, & de virtute orationis, & Sacrificii ad illam redimendam.

4. Hoc autem esse indubitatum Scripturæ testimonium, hanc esse praxim & consuetudinem in vera Christi Ecclesiâ, ut ne vel minimum in vera Christi Ecclesiâ, ut ne vel minimum hæerere possis, testabitur primitivæ Ecclesiæ Doctor & oraculum S. Augustinus lib. de cura pro mortuis

*mortuis cap. 2.* In Machabæorum (inquit) libro legimus oblatum pro mortuis Sacrificium : sed etli nusquam in Scripturis veteribus omninò legeretur, non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret autoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum. Audi rursùs, *ibidem cap. 4.* Non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica Societate defunctis suscepit Ecclesia.

En iterùm & suam & Apostoli mentem inculcat & exponit August. *lib. 20. Homil. 16.* Qui temporalibus pænis digna gesserunt, per ignem quendam purgatorium transibunt, de quo Apostolus ait, saluus erit, sic tamen quasi per ignem.

5. Eandem Ecclesiæ fidem ante Augustini tempora consignat Tertullianus *lib. de corona militis cap. 3.* Oblationes pro defunctis annuâ die facimus.

Eandem declarat 4. sæculo *Conc. Nicanum Can. 63.* Nunciatur de morte Episcopi omnibus Ecclesiis, & Monasteriis illius Diocæsis, ut fiat oratio pro eo. Et *Carthaginense 4. c. 79.* Pænitentes, si casu in itinere vel in mari mortui fuerint, ut eis subveniri non possit, memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur.

Nec quisquam ferè est SS. Patrum, qui hanc materiam attigit, quem non possim hujus doctrinæ testem adducere. Quid enim singulis opus est cum iterùm & apertè, & sine dubitatione *Aug. de verbis Apost. serm. 31.* testetur hanc esse fidem & suam, & Ecclesiæ universæ. Orationibus, inquit, sanctæ Ecclesiæ, & Sacrificio salutari, & eleëmofynis, quæ pro defunctorum spiritibus erogan-

erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari... Hæc enim à Patribus univèrsa observat Ecclesia.

Qui hæc audit, & adhuc præfractè purgatorium negat, securus esse potest se nunquam ad Purgatorium perventurum.

## CAPUT VIII.

### De cultu, & invocatione Sanctorum.

1. **F**ides Catholica docet primò, cultum latriæ soli Deo tribuendum esse, nullamque creaturam posse adorari, nisi adorationem improprie accipias, uti ab Abrahamo dicitur Angelus adorari Gen. 18. v. 3. & alibi.

Docet secundò, solum Deum invocandum esse tanquam supremum rerum omnium Dominum, ac largitorem omnium donorum tam naturæ, quam gratiæ.

2. Admittit tamen Sanctos in cælo regnantes tanquam Dei amicos religioso cultu honorandos esse: & ut nostros apud Deum intercessores ac Patronos invocari posse. Utrumque negant omnes hujus temporis Sectarii: & ante illos varii pro hæreticis à primitiva Ecclesia damnati, ut Vigilantius apud S. Hieronymum cap. 3. adversus Vigilantium: & Manichæus apud S. Augustinum lib. 26. cap. 4. contra Faustum. His autem à primitiva Ecclesia reprobaris consentire, aliud esse non potest quam à veræ Ecclesiæ sensu aberrare.

3. Probatum porrò Catholica veritas primò, Quia ex Scripturis constat utile ac pium esse invocare homines sanctos in hac vita existentes. Ergo multò magis utile ac pium erit invocare Sanctos



Sanctos in cælesti gloria cum Christo regnantes, & in perfecto illius amore & favore in æternum constitutos.

Antecedens patet ex Apostolo 2. ad Theffal. 3. *Fratres orate pro nobis ut sermo Dei currat & clarificetur, sicut & apud vos. Et ad Collossen. 4. v. 2. Orationi instare, orantes simul & pro nobis. Et ad Rom. 15. v. 30. Obsecro vos fratres per Charitatem sancti Spiritus ut adjuvetis me in orationibus pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Iudea. Denique ad postulandum huiusmodi patrocinium hortatur ipse Deus, Iob cap. 42. v. 8. Ite ad servum meum Iob & offerre holocaustum pro vobis; Iob autem servus meus orabit pro vobis, faciem ejus aspiciam, ut non vobis imputetur stultitia.*

4. Sanctos quoque in cælo existentes nobis patrocinari, & utiliter ac piè invocari, patet Danielis 3. v. 35. Ubi Azarias ita orat. *Ne auferas misericordiam tuam à nobis propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel sanctum tuum.* Et S. Petrus promittit se post obitum suum pro fidelibus frequenter oraturum 2. Petri 1. v. 15. *Dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis.* Et ipsa experientia ex frequentibus beneficiis ac miraculis per Sanctorum invocationem omni ævo obtentis, manifestè ostendunt hanc Deo gratam, ac nobis perutilem esse.

5. Nec ullam prorsus vim habent quæ contra Sanctorum invocationem à Sectariis opponuntur, hoc modo: Deus vult solus invocari; ergo non licet invocare Sanctos in cælo regnantes. Nam contra ipsos valet eadem consequentia: Deus vult solus invocari; ergo non licet invocare Sanctos in hac vita existentes, quod tamen falsum esse coguntur ipsi fateri ex apertis Scripturis n. 3. supra citatis.

Eodem

Eodem modo si bona est hæc quam formant consequentia : Solus Christus est mediator hominum ergo peccant Catholici invocando Sanctos in cælo existentes; Bona etiam erit hæc sequela : Solus Christus est mediator hominum: ergo peccant Sectarii invocando Sanctos in terra constitutos, quod tamen ex Scripturis admittunt licitum esse. Nam si velint ut particula *solus* universaliter accipiatur, æquè Sanctos vivos ac mortuos excludet.

Neque minùs frivolum est quod assumunt, Sanctos scilicet in cælo non posse preces nostras, & interna desideria cognoscere. Sed peto, an admittant Samuëlem cognovisse omnia quæ erant in corde Saülis, ut testatur Scriptura 1. Reg. 9. v. 19. Et Elisæum scivisse omnia quæ à Giezi absente gerebantur, & secreta consilia Regis Syriæ longè remoti. 4. Reg. cap. 5. v. 6. Et Danieli cognitum fuisse occultum somnium Nabuchodonosoris, ejusque interpretationem? Dicant ipsi quo modo potuerint hæc absentibus in terra revelari, & simul exponant quâ ratione possint Sancti in cælo preces nostras & desideria cognoscere.

6. Probatur autem secundò, hunc esse sensum Scripturarum, & primitivæ Ecclesiæ, ex consensu Sanctorum Patrum qui in ea cum eximia tam sanctitatis, quam veræ doctrinæ laude floruerunt.

Origines qui tertio post Christum sæculo vixit *Homil. 23. in Numer.* Quis, inquit, dubitat quod Sancti quique Patrum etiam orationibus nos juvent.

S. Hieronymus 4. sæculo *contra Vigilantium cap. 3.* si Apostoli & Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris ... quantò magis

gis

gis post victorias, coronas, & triumphos. Et *ibidem* affirmat Vigilantium hæreticum contrariam doctrinam de Barathro peccatoris sui tanquam cænosam spurcitiam evomere.

Audi S. Augustinum Catholicorum more pro se orantem *Medit. cap. 40.* S. Michael, S. Gabriel, S. Raphael, Sancti Chori Angelorum, atque Archangelorum per illum qui vos elegit, & de cujus contemplatione gaudetis, vos rogare præsumo, ut pro me culpabili Deum rogare dignemini.

S. Ambrosius quod in Ecclesia fieret, ac fieri debeat apertè docet *lib. de Viduis.* Obsecrandi sunt Angeli pro vobis, qui nobis ad præsidium dati sunt, Martyres obsecrandi sunt... possunt pro peccatis nostris rogare. Et *orat. 2. de præpar. Missæ.* Apostolorum intercessionem imploro, Martyrum preces deprecor, confessorum orationes exoptulo, talium Domine Deus preces nunquam spernis. Longior forem si eodem modo loquentem adducerem S. Chrysostomum *in Liturg. S. Cyprianum de Stella & magis.* Cyrillum Hierosol: *Catech. Mystag. 5.* Eusebium Alex. *Hom. de Sanctis,* & alios indubitatos primitivæ Ecclesiæ testes: ex quorum consensu quomodo nostri temporis Sectarii erroris convincantur jam supra tradidimus.

## A P P E N D I X.

*De cultu Virginis Deiparæ quædam moderna  
refelluntur.*

**D**Octrina Catholica est primò, D. Virginem esse verè ac propriè Dei Matrem & Genetricem, contra Nestorium.

2. Ean-

2. Eandem semper Virginem permanfisse ante partum, in partu, & post partum.

3. Illam supra omnes Angelos, & Sanctos cultu Hyperdulix honorandum esse.

4. Virginem Deiparam nullo unquam peccato actuali inquinatam fuisse, definit Tridentinum.

5. Illam à labe originalis peccati semper immunem fuisse, communis est in Ecclesia sensus & sententia, non de fide.

6. Virginem Mariam esse omnium Fidelium apud Deum Mediatricem, Dominam, Advocatam, Cæli Terræque Reginam, Peccatorum Refugium, & Matrem Misericordix, dogmata sunt & Privilegia sine controversia à Christi Fidelibus semper recepta.

Contra hunc Ecclesiæ sensum nullam vim habent, *Monita quadam salutaria, B. Virginis ad Cultores suos indiscretos*, in libello quodam Anonymo in vulgus nuper sparso, cum magno Fidelium scandalo.

Primò, Quia libellum istum, & suspectam illius doctrinam, & loquendi modos, cum summa offensione & scandalo reiecit communis Fidelium consensus.

Secundò, Quia idem Libellus Sedis Apostolicæ decreto reprobatus, & prohibitus fuit.

Tertiò, Quia in Virginis cultu & invocatione carpit varias fidelium praxes, titulos, & encomia sensui Sanctorum Patrum maximè conformia, uti facile patebit ex paucis ipsorum testimoniis, quæ hic brevi methodo subiiciam.

Audi S. Bernardum, sermone de Nativ. Virginis, in communi sensu Fidelium, Mariam ut *Mediatricem*, ut *Spem*, ut *Fiduciam* nostram invocantem. "Exaudiet ubique Matrem Filius, exaudiet

audiet Filium Pater. Hæc Peccatorum scala,  
hæc mea maxima Fiducia est, hæc tota ratio  
spei meæ &c. Quâ verò ratione hæc de Virgi-  
ne dicantur, idem explicat: Opus est, inquit,  
Mediatorem ad Mediatorem istum, nec alter no-  
bis utilior, quàm Maria.

Idem argutè docet, & explicat Rupertus. Si-  
cut Luna lucet & illuminat, luce non suâ, sed  
ex Sole conceptâ: Sic tu, ô Beatissima, hoc ip-  
sum quod tam lucida es non ex te habes, sed ex  
gratiâ divina, gratiâ plena.... Quia sicut ex te  
natum Dei Filium, solem verum, solem æter-  
num adoramus & colimus ut Deum verum, sic  
& Te honoramus atque veneramur ut veri  
Dei Genitricem. Scientes (nota) quia totus  
honor impensus Matri sine dubio redundat in  
gloriam Filii.

Consonat his Doctor Seraphicus Sanctus Bo-  
naventura in Speculo B. Virginis *cap. 5.* Abyf-  
sus, inquit, est Maria in Bonitate & Misericor-  
dia profundissima; unde etiam profundissimam  
Misericordiam Filii sui pro nobis interpellat  
quasi abyssus abyssum invocat.

Accedit S. Antoninus 3. part. tit. 15. cap. 22. §.  
9. "Deus misericordiam nedum magnam, sed  
Maximam fecit in Virgine pia, ut meritò no-  
minetur Maria Mater Misericordiæ, & Regina  
ejus... hanc (Misericordiam) qui petit sine ipsa  
duce, sine pennis tentat volare.

Nec minora canit S. Ephrem. de laudibus Dei-  
paræ. Ave, inquit, Dei & hominum Mediatrix  
optima, Ave totius terrarum orbis Conciliatrix  
efficacissima.

Huic doctrinæ innixus S. Basilius orat. de  
Nativit. Deip. sic concludit: "de Virgine qui  
omnia illustria, & gloriosa dixerit, nunquam is  
à veri-

à veritatis scopo aberraverit.

Frustra igitur *Monitor* quicumque importunus, Fideles huic doctrinæ *insistens* carpere conetur, tanquam indiscretos Virginis Cultores. Poterit ex communi Patrum ac Fidelium mente & sententia ea facile intelligere & explicare, quæ in deteriores sensum invidiosè detorquet: quod qui porro tentabit, contra hanc Lunam frustra latrabit.

## CAPUT IX.

### *De Veneratione Imaginum Christi & Sanctorum.*

1. **H**onorandas esse Imagines Christi ac Sanctorum docet Ecclesia Catholica Romana, eo cultu qui à Tridentino exponitur sess. 25. de invoc. & vener. SS. ubi declarat Imagines Christi, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum in templis præsertim habendas & retinendas, iisque debitum honorem, & venerationem impertiendam. Non quod credatur inesse aliqua in iis dignitas vel virtus propter quam sint colenda, vel quod ab eis aliquid sit petendum, vel quod fiducia in Imaginibus sit figenda, sicut olim fiebat à Gentilibus, qui in Idolis spem suam collocabant, sed quoniam honos qui illis exhibetur, refertur ad Prototypa quæ illa repræsentant; ita ut per Imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sancto quorum illæ similitudines gerunt, veneremur.

2. Hanc doctrinam oppugnant moderni Sectarum: & eundem contra primitivam Ecclesiam impugnarunt hæretici ab ea olim damnati:  
nam

nam Manichæi docebant Imagines Christi non esse colendas, sed res esse phantasticas, ut testatur S. Augustinus contra Faustum lib. 20. c. 15. & postea ipsa Ecclesia in Conc. Niceno 2. congregata.

Idem 4. Sæculo tenebant Ariani hæretici, & hanc ob causam in Syn. Nicæna act. 6. Eusebius tanquam Arianus accusabatur. Ergo vel erravit primitiva Ecclesia hanc hæresim reprobando, vel errant moderni Sectarii eam amplectendo.

3. Probatur autem Catholica veritas primò, Quia in Scripturis aliquæ creaturæ rationis expertes dicuntur honorandæ, propter ordinem singularem quem habent ad Deum & res divinas, sicut habent Imagines ad Christum, & Sanctos. Nam de Arca testamenti dicitur *Psal. 98. Adorate scabellum pedum ejus quia Sanctum est.* Et *Exodi 25. vers. 18.* jussit Deus Moysem supra Arcam fœderis collocare duos Cherubinos aureos, quibus simul cum Arca honos deferabatur: *Facite duos Cherubin aureos, & productiles ex utraque parte oraculi.* Denique *Num. 21. v. 8.* Deus mandavit erigi statuam sive imaginem serpentis æneam, quæ populo in veneratione fuit, tum quia ex ejus aspectu à serpentum morfu sanabantur, tum quia figura erat Christi in Cruce pendentis. Ergo etiam si Imagines sint rationis expertes, potest illis deferri aliquis honor, qui ad ipsum Deum, Christum, aut Sanctos Dei amicos referatur.

4. Opponunt Sectarii, Catholicos honorando Imagines committere idololatriam, & peccare contra divinum præceptum *Deut. 4. Non facies tibi sculptile ut adores illud,* & alia hujusmodi loca quibus in Scripturis idololatria prohibetur. Sed hæc frustra, & malignè Catholicis objiciuntur, cum

cum apertè profiteantur se non facere sibi scul-  
tile aut Imagines, ut illas adorent more genti-  
lium. Illorum enim doctrina de cultu Imagi-  
num initio hujus capituli ex Tridentino declara-  
ta, à tali adoratione & cultu longissimè remota  
est. Quomodo ergo possunt exercere illum cul-  
tum quem ipsi damnant ac detestantur? Aut  
quà fide possunt Ministri, qui hæc sciunt & le-  
gunt, talem calumniam Catholicis affingere ut  
eos populo reddant exosos. Vera certè fides nun-  
quam per tales artes, ac fraudes propagata fuit.

5. Probatur secundo, ex perpetua Ecclesiæ  
consuetudine jam inde à temporibus Apostolo-  
rum depingendi, & prædicto modo colendi I-  
magines Christi, & Sanctorum. Ipse enim S.  
Lucas Evangelista venerationis ergo B. Virginis  
Imaginem depinxit, ut testatur antiquissimus  
Metaphrastes in vita S. Lucae.

Secundi post Christum sæculi consuetudinem  
refert Methodius *Orat. 2. de Resurrect.* Quas qui-  
dem ex auro Imagines conflamus Angelorum,  
ipsius principatus & potestates referentes, eas ad  
honorem & gloriam Dei conficimus.

S. Athanasius tertio circiter sæculo, *ad Antioch.*  
c. 38. Absit ut quemadmodum Græci faciunt,  
nos Christiani tanquam Deos imagines adore-  
mus, affectionem sumtaxat & charitatis nostræ  
studium erga figuram personæ per imaginem  
expressæ declaramus.

S. Chrysoft. *tom. 5. in liturgia.* Sacerdos autem  
egreditur... & conversus ad Christi Imaginem  
inflexo capite cum exclamatione dicit oratio-  
nem.

S. Augustinus *lib. 3. de doct. Christ. cap. 9.* dicit,  
Signa utilia divinitus instituta veneranda esse,  
quia honor eorum ad prototypum transit.

Deni-



Denique S. Ambrosius in *Orat. de obitu Theodosii*, laudat Helenæ sapientiam, quod Crucem Christi levaverit, & ipsis Regibus honorandum exposuerit.

Et ut silerent hi, aliique primitivæ Ecclesiæ testes, satis loquuntur innumera miracula in Crucis, ac Imaginum religioso cultu fidelibus à Deo omni ævo concessa, quæ non possunt nisi in veritatis ac virtutis, non autem in erroris aut idololatriæ præmium concedi, nisi velis dicere Deum per miracula & beneficia homines ad idololatriam invitare.

## CAPUT X.

### *De sacris Reliquiis.*

1. **A**rgumenta suprâ allata pro Imaginum veneratione non parùm probant Sanctorum quoque corpora, reliquias, ac monumenta à fidelibus in honore pie, utiliterque habenda esse, prout docet *Trident. sess. 25. sub initium.*

Soli repugnant hujus temporis Sectarii, cum antiquioribus hæreticis, quales erant secundo post Christum sæculo Marcionitæ, qui docebant Martyrum corpora esse abominabilia, ut refert *Magnes. lib. 4. contra Theostenem*: deindè post Diocletianum, & Julianum apostatam Vigilantius, qui nolebat reliquias coli, aut illis cereos accendi, cujus hæresim impugnat *S. Hier. lib. 2. contra Vigil.* Videant quæso & advertant nostri Sectarii quales habeant primos suæ doctrinæ Patres, ac patronos.

2. Probatur porrò ex Scripturis corpora, & reliquias Sanctorum veneratione digna esse.  
Nam

Nam lib. 4. Regum cap. 14. sic memoratur : Pro-  
jecerunt cadaver in sepulchro Elisei, quod cum tetigisset  
ossa Elisei revixit homo, & stetit supra pedes suos, Deus  
tanto miraculo ostendit quanto in honore ha-  
beat ossa Prophetæ, & tu illa honore indigna  
esse affirmas.

Actorum 19. v. 12. narratur, quomodo sudaria  
& semicinctia à corpore Pauli deferrentur ad  
languidos, & recedebant ab eis languores, &  
spiritus nequam egrediebantur. En ipse Deus  
tot prodigiis ostendit se velle per reliquias Sanc-  
torum beneficia hominibus conferre, morbos  
curare, demones expellere, ergo satis declarat  
se velle in illum finem reliquias illas in pretio, &  
honore haberi; aliàs ipse talibus signis eas hono-  
rando homines ultrò in errorem induceret.

Quinimò potius divina sapientia per hunc sa-  
crarum reliquiarum cultum & æstimationem,  
excitat homines ad imitandum Sanctorum vir-  
tutes, & exempla, & corroborat in illis vivam  
fidem de futura mortuorum resurrectione; dum  
vident sanctorum hominum ossibus ac cineri-  
bus tantam à Deo virtutem attribui, propter  
conjunctionem quam habuerunt cum animabus  
jam in gloria constitutis, uti loquitur Apostolus,  
*Nescitis quia membra vestra templum sunt Spiritus  
Sancti.* 1. ad Cor. 6.

3. Secundum argumentum quo hæc doctrina  
demonstratur, est primitivæ Ecclesiæ usus & fi-  
des indubitata; aut enim hæc penitus erravit,  
quod nemo admiserit, vel errant illi, qui hono-  
rem Sanctorum reliquiis exhibendum infician-  
tur.

Clemens Romanus statim primo post Chri-  
stum sæculo de honore Reliquiarum id testatur  
lib. 6. *constit. Apostol. c. 29.* Eorum qui apud Deum  
vivunt

vivunt ne Reliquiæ quidem corporum sunt in-  
honoratæ : siquidem Elifæus Propheta post-  
quam defunctus est mortuum suscitavit... quod  
quidem nunquam accidisset nisi corpus Elifæi  
sanctum esset.

S. Justinus Martyr qui secundo sæculo fidem  
suam sanguine consignavit, hoc quoque attesta-  
tur *quæst. 28.* Sanctorum corpora, & sepulchra  
Martyrum dæmonum amoliuntur insidias, &  
morborum ab arte medica comploratorum  
conferunt sanationes.

Sed ne adducam plura quæ pervolvi Patrum,  
& primitivæ Ecclesiæ monumenta. Instar om-  
nium sit prolixum, & publicum S. Augustini  
testimonium, qui primò *epist. 103.* sic scribit.  
Sanctitas vestra (sicut & nos fecimus) quam  
convenienter honorare debeamus. Deindè *lib.*  
*22. de Civit. Dei cap. 8.* fusè exponit miracula  
facta per Reliquias S. Gervasii & Protasii Me-  
diolani, & quo modo se præsentè cæcus fuerit  
subitò illuminatus coram innumera populi mul-  
titudine, adeò ut miraculum à nullo ibi potue-  
rit ignorari.

Et enarratis aliis prodigiis, quibus ipse quoque  
testis interfuit, declarat quomodo dum Episco-  
pus nomine Projectus S. Stephani Martyris Re-  
liquias publicè portaret, per flores qui Reliquias  
attigerunt, oculis applicatos mulier à cæcitate  
subitò liberata fuerit, populo universo Deum in  
suis Sanctis collaudante.

Pergit eodem capite S. Doctor alia quoque  
miracula, & beneficia exponere ex Sanctorum,  
& Reliquiarum cultu à Deo impetrata, quæ te-  
statur intra suam Dioccesim fuisse numero sep-  
tuaginta.

4. Quis quæso his inspectis de hac fidei veritate dubitare audeat? Nisi Augustino, & toti antiquitati, & primitivæ Ecclesiæ diffidat, aut ipsi Deo qui per tot signa & prodigia hanc doctrinam Ecclesiæ suæ tam apertè testatam, & commendatam reddidit. Plura in hanc rem dedi Tractatu de Miraculis edito Lovanii anno 1667.

## CAPUT XI.

### De numero Sacramentorum.

Sacramentum apud Catholicos, est sensibile signum, & causa gratiæ sanctificantis. Numerum Sacramentorum docent esse septenarium cum *Trid. sess. 7. de Sacram. Can. 1.* Duo tantum propriè dicta novi Testamenti Sacramenta admittunt Sectarij, nempe Baptismum, & Eucharistiam sive Cœnam Domini: quamvis nec in hoc numero omnes inter se conveniant.

Sed hoc argumento unico fati redarguuntur: Nihil credunt esse de fide Sectarii moderni, quod in claro & aperto Dei Verbo non continetur. Sed nullibi in Verbo Dei claro & aperto continetur, duo tantum esse novi Testamenti Sacramenta. Ergo non est fide credendum duo tantum esse Sacramenta.

Si reponant, in Scripturis nullibi etiam apertè dici septem esse novæ Legis Sacramenta. Respondetur, Catholicos non credere ea tantum esse de fide, quæ in Scripturis clarè & disertè continentur; ut Sectarii, sed admittunt ad Regulam fidei præter Scripturam, quando obscura est, traditionem & definitionem Ecclesiæ necessariò pertinere, uti probavimus supra par. 1. cap. 7. & 8.

§. I. *De Confirmatione.*

**P**rimò itaque Confirmationem verum esse Sacramentum ex Scriptura, cum primitivæ Ecclesiæ traditione conveniente probamus. Nam *Act. cap. 8.* narratur quod cùm audissent Apostoli quòd Samaritani recepissent Verbum Dei, & baptizati essent in nomine Domini Jesu : *Tunc imponebant manus super illos & accipiebant Spiritum sanctum.* Atqui illa impositio manuum post Baptismum erat signum sensibile vi cuius conferebatur Spiritus sanctificans. Ergo erat Sacramentum distinctum à Baptismo, quod Ecclesia ab initio Confirmationis Sacramentum appellare consuevit. Nihil enim aliud ad propriam Sacramenti rationem requiritur, quam ut sit signum sensibile, à Deo constitutum, ad conferendum gratiam sanctificantem, sine qua Spiritus sanctus accipi non potest. Quæ institutio iterùm *Act 19. v. 6.* declaratur, ubi narratur, quomodò Paulus postquam in nomine Jesu baptizavit, *imposuit illis manus, & venit super eos Spiritus sanctus;* cum aliis donis externis, quæ illi erant annexa.

Hic autem Scripturæ sensus ex traditione, & consensu primitivæ Ecclesiæ apertè colligitur. Nam *Clemens I. epist. 4.* primo sæculo ab initio Ecclesiæ illius usum his verbis declarat. *Omnibus festinandum est sine mora renasci Deo, & demum consignari ob Episcopo, sepriformem Spiritus sancti gratiam percipere... quia aliter esse perfectus Christianus nequaquam potest... ut à B. Petro accepimus, & cæteri sancti Apostoli præcipiente Domino docuerunt. Quid quæso in rem hanc clariùs, quid antiquius potest*

potè ap ipso Petro , cæterisque Apostolis continuo per manus acceptum.

In tertio sæculo *Fabianus epist. 2.* Sancti Chris-  
matis confectio per singulos annos est agenda...  
quia novum *Sacramentum* est.

Melchiades Papa , qui quarto post Christum  
sæculo Ecclesiam gubernavit *ad Episcopos Hispania*  
sic scribit. Quæsitis utrùm majus esset Sacra-  
mentum manus impositio Episcoporum , quàm  
Baptismus ? Scitote utrumque magnum esse Sa-  
*cramentum* : & sicut unum à Majoribus fit, id est,  
à summis Pontificibus, quod à minoribus perfici  
non potest, ita & majori veneratione veneran-  
dum & tenendum est.

S. August. *lib. 2. contra litteras Petiliani c. 104.*  
In hoc, inquit, unguento *Sacramentum* Chrisma-  
tis vult interpretari, quod quidem in genere vi-  
sibilem signaculorum sacrosanctum est, sicut  
ipse Baptismus. Alios primitivæ Ecclesiæ testes  
præterea plurimos : quia ex his manifestum est  
aut primævam Ecclesiam errasse, aut Ecclesiam  
Romanam Confirmationis *Sacramentum* ritè u-  
surpare.

§. II. De *Extrema Vnctione.*

**S**acramentum extremæ Vnctionis fundatur in  
Scripturis *Marci 6.* Ubi de Apostolis dicitur.  
"Et exeuntes prædicabant ut pænitentiam age-  
rent, & dæmonia multa ejiciebant, & unge-  
bant oleo multos ægros, & sanabant. Materia  
autem, forma, & effectus hujus Sacramenti di-  
stinctius declaratur *Iacob. 5.* *Infirmatur quis in*  
*vobis, inducat Presbyteros Ecclesia, & orent super eum*  
*ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei*  
*salvabit infirmum, & si in peccatis sit remittentur ei.*

L. 3

Ex

Ex his argumentandum est ut supra : Signum sensibile ex institutione divina , à Presbyteris Ecclesiæ, ægris conferendum, quo causatur gratia remissiva peccatorum, necessariò est verum Sacramentum; nam ut ipse Baptismus sit verum Sacramentum, nihil aliud requiritur. Atqui extrema Unctio est tale signum, uti patet ex Scripturis jam allegatis. Ergo Extrema Unctio est verum Sacramentum.

Accedit usus & declaratio primitivæ Ecclesiæ, quæ non potest à vero scripturæ sensu discrepare, aliàs aut ipsa, aut Scriptura falsitatis arguenda esset.

S. Augustinus *lib. 2. de Visit. infr. cap. 4.* olei sacra-  
crati delibatio intelligitur Spiritus Sancti typi-  
calis unctio. Et *tract. de rectit. Cath. conver.* Quo-  
ties aliqua infirmitas occurrerit alicui... oleum  
benedictum fideliter ab Ecclesia petat, unde  
Corpus suum ungetur, & secundum Apostolum  
oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum  
Dominus, non solum Corporis, sed & animæ  
sanitatem accipiet. Ubi vides D. Augustinum  
hanc Jacobi Apostoli Scripturam, cum Ecclesia  
Romana, de extremæ Unctionis Sacramento ad-  
mittere, & explicare.

Denique universæ Ecclesiæ primitivæ ea de  
re praxim & consensum disce ex *Conc. Nicano 1.*  
*Can. 69.* Transacto, inquit, anno debet Sacer-  
dos benedicere aquam & oleum, non sicut fit in  
Baptismo, neque sicut benedicitur Chrisma, sed  
sicut oleum infirmorum.

Ex his, dilemmate sæpius formato, facile o-  
stendes circa hoc Sacramentum vel primitivam  
Ecclesiam, vel modernos sectarios errare.

## §. III. De Ordine.

**S**acramentum Ordinis quo Ministri in Ecclesia ad functiones sacras assumuntur, & consecrantur, patet ex scripturis 1. ad Tim. 4. Noli, inquit, negligere gratiam quæ data est tibi per Prophetiam, cum impositione manuum presbyteri.

Cum enim ad exercenda ministeria divina opus sit aliquâ Dei vocatione, ut declarat Apostolus ad Heb. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus est; non enim quisquam sibi assumit honorem sed qui vocatur à Deo*: hinc necesse est signo aliquo sensibili à Deo instituto hanc vocationem innotescere, quod exprimit Apostolus per impositionem manûs, qua confertur gratia, & potestas sacra ministeria exercendi, nec amplius ad veram Sacramenti rationem requiritur.

Et quidem primò post Christum sæculo Clemens Romanus lib. 3. *constit. Apost. c. 27.* Ordinem Ecclesiasticum per gradus distinguit in Episcopos, Sacerdotes, Diaconos, Lectores, Cantores, Janitores, subdens, Hic est Ecclesiasticus Ordo & Conventus.

S. Cyprianus sæculo tertio docet, Ordinem esse Sacramentum quod iterari non potest, æque ac baptisma, in libro de Cardinal. Christi operibus cap. de lotionem pedum, sic scribit; docemur quæ sit Baptismi & aliorum Sacramentorum stabilitas; nam Baptismum repeti Ecclesiasticæ prohibent regulæ... & nemo sacros Ordines semel datos iterum renovat.

S. Augustinus contra Epistol. Parmeniani cap. 13. Ostendens ab Episcopis hæreticis ordinatos, non esse iterum in Ecclesia Christi ordinandos, Ordine



nem esse Sacramentum non minùs quam Baptis-  
mum apertè declarat. Si (inquit) nos malè faci-  
mus, ipsi explicent quomodo & Sacramentum  
Baptismi non possit amitti, & Sacramentum Or-  
dinati possit amitti... si enim utrumque Sacra-  
mentum est, quod nemo dubitat, cur illud non  
amittitur, & illud amittitur? neutri Sacramen-  
to injuria facienda est. Et iterum *lib. 1. de Baptis-  
mo contra Donatistas cap. 1.* Sacramentum Baptis-  
mi est, quod habet qui baptizatur, Sacramentum  
dandi Baptismi est, quod habet qui ordinatur.  
En quoties Ordo in ratione Sacramenti Baptis-  
mo æquiparatur ab indubitato teste, & Docto-  
re istius primævi temporis, quod ab ipsis Secta-  
riis inter aurea Ecclesiæ sæcula candido lapillo  
notatur.

Sed in hoc saltem cum Ecclesia Romana con-  
veniunt Anglicanæ Ecclesiæ Protestantes, quod  
admittant in vera Christi Ecclesia necessarios  
esse Episcopos, & Ministros, qui ab ipsa Ordinem  
suum, & jurisdictionem accipiunt, quamvis ne-  
gent esse Sacramentum. Nam absque Ordine  
non magis eorum Episcopis & Ministris quam  
cuius de plebe propria esset potestas baptizan-  
di, conficiendi Eucharistiam, aut exercendi alia  
Ecclesiæ ministeria.

Verùm hinc summa emergit difficultas, quo-  
modo Ecclesia Anglicana, postquam à Romana  
defecit, possit ostendere se habere veros Epif-  
copos, & consequenter veros Ministros, qui per  
legitimam Ordinationem potestatem suam à  
Christo participarunt. Nam sine legitima or-  
dinatione non potest esse verus Episcopatus, sine  
vero Episcopatu, non potest esse verus Clerus,  
sine vero Clero nequit subsistere vera Christi  
Ecclesia.

Porro

Porrò in Anglia ultimum, qui Episcopalem Ordinem suscepit, fuisse Polum Archiepiscopum Cantuariensem apertè ostendit Stapletonus, Hardingus, Bristo, Reynold, aliique Catholici Doctores, qui circa ea tempora scripserunt, & ad respondendum huic difficultati adversarios frustra provocarunt. Et hinc solidè demonstrant neque Parkerum, qui post Polum Archiepiscopi Cantuarenensis nomen in hæresi primus usurpavit, neque ullum ex cæteris Angliæ Prælati ab ullis unquam Episcopis fuisse ordinatos. Adversarii autem de hac re toties postulati ut per tabulas, aut testes declararent à quibus Episcopis, quando, quo loco fuerint consecrati, nunquam spatio quinquaginta annorum potuerunt legitimæ ordinationis argumentum, aut testimonium proferre. Quod doctissimè probatum invenies in Tractatu ea de re edito anno 1659. ab Illustrissimo Præsule qui modò Dublinensem Ecclesiam legitimâ Ordinis potestate fœliciter gubernat, cui plurimos annos voceo.

*Questiones alia de Sacramentis, & de Praxi Hæreticos Ecclesia reconciliandi, traduntur infra in Resolutionibus Theologicis part. 3. in fine, &c.*

## CONCLUSIO.

*Adversus modernos vulgi errores à vera fide retrahentes.*

**H**æc quicumque legis, quicumque audis, aperi tandem oculos, tua que fœlicitati gratulare; quod semotis popularium errorum tumultibus, licuerit in veritatis Sacrarium intromere, & ex sinceris primitivæ Ecclesiæ suffragiis ancipitem

tem animæ tuæ litem dirimere, ex qua pendet Regni nunquam perituri secunda possessio. Acquiesce illis Judicibus, quos ipse erroris expertes esse agnoscis: sequere illos Duces quos non dubitas per rectam Fidei semitam ad salutis æternæ metam pervenisse. Atque ex adverso obliquam crede Novatorum viam, quam Patrum consensus condemnat, quam antiquitas ignorat, quam sacrarum Litterarum oracula refellunt, quam ratio ipsa tot modis deviam & præcipientem esse demonstrat. Ubi tot Tibi veritatis testes ad viam salutis facem præferunt, nullum superest erroris periculum, nullum ignorantia patrociniū.

At, inquires, longè alia Ministri nostri, quàm Patrum libri, declamant. Quid indè? Veritas non est clamor, nec Ministri sunt Patres Ecclesiæ. Clamitant fortissimè circumforanei dum merces adulterinas commendant; tuum verò est, ne decipiaris, clamorem à veritate discernere. Ministri tui ad buccinandam Lutheri doctrinam contra Ecclesiam Romanam magno stipendio, & amplis Ecclesiæ spoliis conducti sunt; hæc arte familiam sustentant, uxores ornant, filias elocant, pro domo sua, non pro salute tua negotiantur: hujus tibi curam relinquunt, qui brevi stabis ante tribunal Christi, pro teipso rationem redditurus.

Confugies fortè ad populare argumentum. Vivimus sælices, aspirat cælum, omnibus fortunæ donis cumulamur; jacent passim in tenebris & inopia Romanæ Religionis cultores; manifestis igitur cæli favoribus Lutherana religio comprobatur. At vide quæso, quantum tibi fortunæ splendor mentis aciem obnubilet. Vivit foelix  
impe-

imperium Turcarum, maximâ orbis parte dominatur, ad extremum mundi angulum relegatus est Lutherus, si cum Mahomete conferatur. Manifestis igitur cæli documentis præ cæteris omnibus Mahometi religio commendatur. Si igitur fortunam non colis, sed Christum, ipsum audi longè alias Ecclesiæ suæ notas ingerentem. *Ioan. 16. v. 20.* Vos contristabimini, Mundus autem gaudebit. Et *v. 33.* Vos quidem in mundo pressuram habebitis, sed confidite quia ego vici mundum. Vera Christi Ecclesia in stabulo & pauperie cæpit, in pressuris tyrannorum crevit, per Crucem & inopiam adolevit. Aliam ad cælum viam tuus Tibi genius, non Christus commendat.

Sed quomodò, inquires, fieri potest ut tot viri graves, vitâ & virtutibus in Repub. Lutherana conspicui, à veritate & salute aberrent? Virtutem si à Fide sejungas, nil nisi virtutis inane simulacrum ostentas. Veritas & virtus comites sunt individua: absque veritatis consortio nulla virtus adeò speciosa est, ut in Dei conspectum admitti possit, teste Apostolo; *Sine Fide impossibile est placere Deo.* Notæ tibi sunt Reipub. olim Romanæ virtutes eximiæ, mira prudentia, clementia singularis, decantata toto orbe iustitia. Tanto virtutum comitatu, verâ fide destituro, orbis quidem imperium, sed non cælum obtinuit. Perierunt Cæsares, ardent Catones, cruciantur graves illi reip. Patres, olim ostro splendidi, nunc in flammis nunquam extinguendis purpurati.

Non igitur te detineat inanis illa virtutum umbra, quâ nihil fallaciùs. Non aura fluctuantis populi, quâ nihil incertiùs. Non speciosa fortunæ crepundia, quibus nihil in vita fugaciùs. Non

voluptatum blandæ Syrenes, quæ te à recto veritatis cursu in errorum syrtes abducant. Periculosa est omnis ad salutem remora. Præterit vita, festinat mors, judicium præ foribus expectat: dum tempus fuit viam tutam amplectere. Nulla enim satis magna est securitas, ubi periclitatur Æternitas.

*Genius fallax Novatorum quomodo cavendus.*

**C**ommune vitium est naturæ lapsæ, Antiqua fastidire, ad Nova semper anhelare: Semper, inquit Seneca, præsentibus est infesta levitas, & proprium est ægri animi, nihil diu pati: Hinc passim nova videndi, delibandi, audiendi, summa cupido. At quoniam Veritas, & Virtus perstat, semper immutabilis, & novitatis nescia, hinc Novatorum commune studium est, novitatem falsæ doctrinæ, Veritatis, ac Virtutis fūco convestire. Suos igitur errores his artibus, ac pigmentis decoratos, tanquam Patrum antiquorum, S. Augustini, & ipsius Scripturæ oracula, incautis proponunt. His accedit proponentis gratia, frons blanda, lepor styli, & ciliatrix animorum facundia, quibus simpliciores copi necesse est, nisi sapius recolant necessarium illud Christi monitum: Venient ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

Illi verò Novatores ex adverso, ne lupinam hanc animas perdendi Rabiem detegas, blandum illi Charitatis nomen imponunt: Misereat illos tui erroris, dolent te à Pontifice & ejus affectis in fraudem induci, tuum statum miserum

serum & infelicem altè ingemiscunt. Sed si ad fucatam hanc Charitatis speciem ritè attendas, facile deprehendes illam in solo vocis sonitu consistere, nec omne aurum esse quod lucet. Bractea quædam Charitatis tibi ostenditur, ut de tuo lapsu nimis credulo novitatis Authores triumphum agant. Hac arte fraudulentæ Charitatis grassati sunt omnium temporum Novatores, quorum blanditias, ac favores, & ipsa dona ut suspecta habeas cautè monet de singulis S. Augustinus lib. 2. de Symbolo cap. 13. Lupus est, agnoscite; serpens est, ejus capita conquassate: Blanditur, sed fallit; multa promittit, sed decipit. Venite, inquit, defendam: si necessitas est, pascam: si nuditas, vestiam. O lupe male! ô Serpens inique! Vestis nudum, ut expolies intus Christo vestitum. Pascis esurientem, ut animæ auferas cibum cælestem.

Sed nec ab una mentitæ Charitatis specie cavendum: novit id genus hominum, ut aptius fallat, reliquas etiam Virtutes adulterare. Ut tibi cautus videaris, ne oculis etiam tuis nimium credas, dum primâ fronte externa probitatis, & modestiæ species ostentatur. In vase etiam aureo venenum non rarò propinatur. Est, inquit *Origines*, quædam etiam diaboli castitas; est etiam diaboli modestia, gravitas, demissio. Hinc rectè monet *S. Ambrosius lib. 7. in Luc. cap. 10.* Cave versutæ disputationis venena, animam petunt, guttur invadunt, vitalibus vulnus infligunt... Nec vos moveat quod formam prætere videntur humanam, etsi foris homo cernitur, intus bestia fremit.

Usque adeo potens est in propinandis erroribus forma ista ementitæ virtutis, ut non rarò

viris

viris etiam perspicacissimis fucum fecerit. Apollinarem hæresiarcham pestiferos olim errores disseminasse, nemo est etiam Sectarius qui modo non agnoscit. Ille ipse non exiguo tempore fallaci specie simulatæ virtutis, viris maximis illudere potuit. Hoc de se, aliisque fatentem audi *Epiphanium*, Hæreti 77. Egregius ille, ac venerabilis senex, quem nos & beatæ memoriæ Papa Athanasius, imo vero Catholici omnes unicè dileximus Apollinarius Laodicensis, hujus dogmatis author & propugnator extitit, neque nos verosimile putabamus à tanto viro errorem istiusmodi profectum. Nec minus Pelagij specie gravi, & modestâ captus fuit S. Paulinus, & alii viri doctrinâ conspicui. Nestorij severa frons, & ostentata in publico macies, ac continentia, quàm multos in ipsius errores induxerit, nobis describit *Theodoretus* lib. 4. c. 12. ubi sic concludit. Hoc habitu, & hac simulatione populum inescans, magnam ætatis partem transegit, Christianus videri potius, quam esse studens.

Hanc artem à priscis illis quis non videt quam bellè hauserint plurimi nostri temporis Sectarij, in tradenda dogmatum novitate ad morum severitatem, ad doctrinæ rigorem, ad novam Ecclesiæ reformationem toti compositi. Quorum versutias nisi quis habeat exploratas, nihil propius erit, quàm ut in fraudem inducantur, si fieri potest, etiam electi.

Hoc ne Tibi, quisquis es, unquam eveniat, Remedia quædam in promptu esse debent. Primò, In novis Scriptis, & primis congressibus, non temerè credere, sed assensum suspendere, & rem ulteriori sapientum judicio ponderandam reservare; Ne quidem Angelo

Angelo salutanti , & novum mysterium annuncianti assensum præbuit Virgo Prudentissima , nisi prius matarè expenderet , *Qua & qualis esset ista salutaris*. Secundò , suspectam habere doctrinam omnem à communi Ecclesiæ consuetudine abhorrentem. Tertio , Si hac ratione doctrinæ sinceritatem nondum factis perspectam habeas , restat Remedium omnino ævo certissimum. Illam ad Lydium veritatis lapidem explorare , hoc est , ad Petram immobilem doctrinæ Apostolicæ , quam nobis sine periculo erroris exponit Christi in terris Vicarius , cui ipse Christus oves suas sinceræ doctrinæ pabulo in vitam æternam alendas commisit. Quem in decidendis Fidei , morumque Controversiis , Judicem esse infallibilem supra demonstravimus.

TRAC-



TRACTATUS TERTIUS  
 NOTÆ MANIFESTÆ  
 FALSÆ ECCLESIAE

*In Sectis Modernis.*

**E**Xposuimus omnium oculis, manifestis argumentis, concordiam & consensum Scripturæ, ac Patrum primitivæ Ecclesiæ, cum sensu ac mente Ecclesiæ Romanæ, in dogmatibus controversis cum novis nostri ævi Sectariis: & horum Sectariorum consensum cum hæreticis in primæva Ecclesiâ legitimè damnatis.

Nunc ex altera parte proferemus discordias ac pugnas Novatorum, ac imprimis Lutheri, non tantum cum vera Ecclesiâ, sed etiam cum sacris Litteris impiè depravatis, cum seipso sibi contrario, & cum suis Affectis per Sectas innúmeras ab ipso dissidentibus, dum confusione plusquam Babylonicâ idem ipse destruit & ædificat, affirmat & negat, neque secum ipse consentit, dum tamen toties Ecclesiæ consensui se opponit, quod manifestum est erroris, ac Spiritus satanici indicium. Ut hinc tandem videant moderni Sectarij, quam devios sibi duces in Via salutis elegerint, & desertis tandem erroribus ad rectam Ecclesiæ semitam tempestivè regrediantur.

Pro

Proponemus igitur primò, Scripturas ab illis impiè vitiatas.

Secundò, Antilogias quibus sibi apertè contradicunt.

Tertiò, Confusionem plusquam Babylonicam Sectarum quæ ex illis prodierunt.

Quartò, Calumnias manifestas in Ecclesiam Romanam confictas.

Quintò, Imposturas particulares *Antonij Egani*, & *Andrea Sall* recentiorum Apostatarum.

Sextò, Sectarum maximè modernarum dogmata particularia breviter exponemus.

## ARTICULUS PRIMUS.

*Proferuntur varia loca Scripturae sacra à Sectariis fraudulenter depravata.*

**N**on potest vera esse Religio quæ imposturis & fraudibus propagatur. Nulla verò est impostura sceleratior quàm verbum Dei corrumpere, & aliquid abolere, aut adicere, quo in oppositum sensum transferatur. Quam nefario ausu moderni Sectarij verbo Dei vim intulerint, paucis exemplis monstrabo. Primò, ut ex corruptela tam impia de corrupta eorum doctrina iudicium feratur. Secundò, ut ex horum textuum discrepantia, hæreticorum Editiones corruptæ, à sinceris ac Catholicis discerni possint, quæ sæpe alio modo non dignoscuntur.

In epist. 2. Petri cap. 1. editio vulgata & antiquissima sic habet: *Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vocationem vestram & electionem faciatis.* Lutherus suâ autoritate in suis

258 *Tract. 3. Art. 1. Nota falsa Ecclesia*  
suis Scripturis delevit, *per bona opera* : quia verba  
illa aperte adversantur ejus errori, quo docet, bo-  
na opera homini ad salutem non conducere, sed  
sufficere sola merita Salvatoris.

Eâdem ratione, nec minori fraudulentâ in  
Epist. ad Romanos cap. 30. v. 28. *Arbitramur*  
*hominem justificari per fidem*, Lutherus adjungit,  
*per Solam fidem*, ut iterum excludat bona opera  
tanquam ad justitiam non necessaria.

In Evangelio Marci & Lucae cap. 20. v. 20.  
apertè legitur, *Hoc est Corpus meum* : cujus loco  
imprimunt plerique Sectarii, *Hic est Corpus meum*,  
ne particula *Hoc* relata ad *Corpus Christi*, signifi-  
cet veram mutationem panis in *Corpus Christi*,  
quam Sectarii illi non admittunt.

Ob eandem causam, ubi Joan. 6. v. 50. Bi-  
blia antiquissima etiam Genevensis sic loquitur,  
*Ego sum panis vivus qui de Calo descendi*, pro  
voce *vivus* cum Calvino substituunt *Vivificans*,  
ut intelligatur panis usualis qui hominem vi-  
vificat, etsi panis ipse non vivat, ut sic excluda-  
tur vivum Christi Corpus, quod in Eucharistia  
admittere nolunt.

In Epist. S. Jacobi cap. 5. v. 16. semper le-  
gebatur, *Confitemini alterutrum peccata vestra* ;  
imo sic habetur in impressione Genevensi an-  
no 1564. Sed quia viderunt hanc Scripturam  
antiquissimam adversarii novæ doctrinæ, quæ  
negat Confessionem Sacerdoti aut alteri quam  
soli Deo faciendam esse, coegerunt scil. Spiritum  
Sanctum aliter loqui in Bibliis impressis  
Genevæ anno 1605. hoc modo, *Confitemini pec-  
cata vestra erga invicem*. Aliud namque est pecca-  
ta erga invicem commissa Deo exponere, quam  
ea peccata alterutrum, id est, sibi invicem con-  
fiteri.

S. Pau-

S. Paulus ad Hebræos cap. 13. v. 4. sic habet, *Honorabile connubium in omnibus*, id est, nihil est in connubio quod non sit honorabile. Hi autem Veneris patroni liberales, sic cum sensu verba transferunt, *Honorabile connubium inter omnes*, ut nempe sic defendant matrimonium etiam Sacerdotum, Monachorum, Monialium, ex Apostoli sententia licitum esse ac honorabile.

Iterum Apostolus in Epist. ad Ephesios v. 5. c. 32. De matrimonio differens sic pronunciat, *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia*. Sed loco hujus versionis, quæ ipso S. Hieronymo antiquior est, Novatores nostri substituerunt, *Secretum hoc magnum est*, ne cogerentur admittere matrimonium esse Sacramentum, quod volunt ipsi contractum esse merè civilem.

In Epist. ad Philemonem v. 14. Paulus dicit, *Sine consilio vestro nihil volui facere, uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium*. Ad excludendum arbitrii libertatem, quam post lapsum Adami remanere negat doctrina Religionis reformatæ, sententiæ Apostoli venenum suum in fine asperserunt, addendo *velut voluntarium*, ne ex Apostolo verum voluntarium sine necessitate admittere cogerentur.

In Epist. 1. ad Thessalonicenses cap. 2. v. 15. Apostolus monet: *Fratres state & tenete Traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram*. Sed hi Reformatores Ecclesiæ, reformarunt etiam Apostolum, ut in eorum Bibliis alio modo loqueretur; Fratres state & tenete *documenta* quæ didicistis &c. Nolunt enim ut S. Paulus cum Papicolis dicat tenendas esse Traditiones, cum ipsi, qui aliter sapiunt, eas admittere recusent.

Epi-

Epistola 1. ad Corinthios cap. 9. interrogat Apostolus, *Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi?* Lutherus sorore minimè contentus, adjungit, *in uxorem.* Docet enim Apostolos uxores habuisse, easque dum prædicarent ad opus conjugale circumduxisse, uti ipse Lutherus ejusque novi Apostoli, novo in Ecclesia Dei exemplo, facere consueverunt.

Quid reliqua proferam Latrocinia verbo Dei inviolabili à modernis Sectariis illata, ut à Renato Benedicto, & Ludovico Berquino Parisiis exusto, & pluribus aliis qui Sacras Litteras corruptelis innumeris sædarunt, in quibus vel unum apicem adulterare, summum foret Sacrilegium? Si enim in Regio diplomate aliquid immutare scelus est læsæ majestatis ferro aut igne plecti solitum, quàm enorme facinus erit incommutabilem æternæ veritatis paginam tot modis pro sua libidine truncare, corrumpere, violare. Sed & hinc argumentum præbent certissimum doctrinam suam à veritate deviare, dum ad eam tuendam Scripturæ Sacræ veritatem immutare necesse est.

Sed neque verentur moderni per Hollandiam Ministri istis Sacrilegiis novas Calumnias confarcinare. Testatur inter alios Illustrissimus *Cassoriensis* in eruditissimo *Tractatu* nuper edito, nihil esse magis familiare modernis Ministris quam passim & publicè vociferari, Sacrosancta Scripturarum Oracula apud Catholicos summo in contemptu haberi, & in prima Librorum prohibitorum classe collocari. Itane illis lubet & licet in aperta totius orbis luce calumniari? Quid quæso potest esse magis conspicuum quam apud Catholicos in publico Missæ Sacrificio Scripturam Sacram summa cum veneratione populo

populo assidue prælegi? Quid magis notum quam illam in sacris Concionibus proponi, exponi, inculcari? Quid magis publicum & solemne quam in celeberrimis Academiis Lectionem Scripturæ sacræ primo semper loco haberi, & in ipsius Tridentini Decretis *Sess. 5. de Reform. cap. 1.* eandem Lectionem ut imprimis honorificam, & omnium maximè necessariam summo ubique studio proponi, præcipi, mandari? Quod verò Ecclesia Romana Editiones spurias, corruptas, & ab hæreticis mille modis truncatas ac vitiatas populo prohibeat, & Fidelium manibus subductas velit, hoc ipsum probat summam Verbi Dei apud Catholicos æstimationem, quod nempe divinum hunc thesaurum purum sibi, & ab hæreticorum corruptelis immunem tanto semper studio conservet. Sed & hoc ipsum est quod illos Novatores adurit, quod in puros ac primævos Scripturarum nostrarum Fontes impuras corruptarum Editionum Lacunas influere non permittamus.

## ARTICULUS SECUNDUS.

*Exhibentur ex multis quadam insignes Antilogia, quibus, ipse Lutherus, & alii in sua doctrina sibi contradicunt.*

## DE SACRAMENTIS.

### *Antilogia Prima.*

**S**eptem ponenda sunt Sacramenta. Ita scribit Lutherus, *de potestate Papa.*

Tantum

Tantum tria sunt Sacramenta pro tempore ponenda, Ita *Lutherus, de Captivitate Babylonica.*

2.

Duo tantum sunt Sacramenta, *Lutherus ad Waldenses.*

Si juxta Scripturas loqui velim est tantum unum Sacramentum. *Luth. de Captiv. Babyl.*

3.

In puero post Baptismum negare remanens peccatum, est Paulum & Christum simul conculcare. *Luth. in Assertionibus.*

Baptismus omnia peccata remittit. *Luth. in Captiv. Babyl. de Baptismo.*

4.

Confirmatio Sacramentum est. *Luth. de potestate Papa.*

Mirum quid illis in mentem venerit quod Sacramentum Confirmationis fecerunt ex impositione manuum. *Luth. de Captiv. Babyl.*

5.

In Sacramento Altaris non est panis & vinum, sed species panis & vini. *Luth. in Sermone de Euchar.*

Thomistica doctrina est transubstantiari panem & vinum; liberum est, & citra salutis periculum imaginari, opinari, & credere remanere aut non remanere substantiam panis & vini. *Luth. de Captiv. Babyl.*

Impius & Blasphemus est, si quis dicat panem transubstantiari, Catholicus autem & Pius est qui contrarium docuerit. *Luth. in lib. contra Regem Anglia.*

Sicut panis & vinum transubstantiatur; ita & nos in Spirituale Corpus transmutamur. *Luth. in Sermon. de Euchar.*

6.

Impiissimus usus est in Ecclesia persuaderi Missam esse opus bonum & Sacrificium. *Luth. de Captiv. Babyl.*

Missas pro vivis & defunctis valere tota approbavit Ecclesia. *Luth. de decem precept.*

7.

Sacerdotes à subditis honorandi sunt. *Luth. in Decalogum. Contra.*

Nullum est in novo testamento Sacerdotium, nisi quod est humanis mendaciis à fathana creatum. *Luth. de Captiv. Babylonica.*

8.

Confessio auricularis in Ecclesia, etsi ex Scriptura probari non possit, utilis tamen est, imo necessaria. *Luth. de Capt. Babyl.*

Confessio auricularis est fictio hominum. *Luth. de 10. leprosis.*

9.

Matrimonium non solum sine ulla Scriptura Sacramentum censetur, verum eisdem traditionibus quibus Sacramentum esse jactatur merum ludibrium factum est. *Luth. de Capt. Babyl.*

Matrimonium in Ecclesia Dei Sacramentum est. *Luth. de potestate Papæ.*

10.

Ordo in Ecclesia Dei Sacramentum est. *Luth. de pot. Papæ.*

Sacramentum Ordinis Ecclesia ignorat, inventumque est ab Ecclesia Papæ. *Luth. de Capt. Babyl.*

11.

Extrema unctio Sacramentum est. *Luth. de potest. Papæ.*

Si usquam antea deliratum est, in extrema unctione nunc præcipuè deliratum est. *Luth. de Captiv. Babyl.*

De



*De Papatu.*

Si potestas Papæ non esset à Deo, nec jure divino, tam diu subsistere non potuisset. *Luth. de potest. Papa.*

Certus sum Papatum regnum esse Babylonis. *Luth. in Captiv. Babyl.*

Quod sæpe repetit ibidem, & in lib. adversus Regem Angliæ.

*De Fide sola.*

Sola fides Christi necessaria, quâ justî simus, cætera omnia liberrima, neque præcepta amplius, neque prohibita. *Luth. ad Galat. cap. 2.*

Vita Christiana est credere & diligere, ac diligere nihil est nisi benefacere. *Luth. de 10. leprosis.*

*De Ecclesia.*

Ecclesia errare non potest. *Luth. de 10. præc.*

Ludificatio Sathanæ est affirmare quod Ecclesia si quando erret aut peccet, ideo non sit Ecclesia.

*De Traditione.*

Neque Papa, neque Episcopus, neque ullus *Hominum* habet jus unius syllabæ constituendæ super Christianum hominem. *Luth. in Capt. Babyl.*

Ideo positi sunt Canones Patrum ut dirigant populum. *Luth. in decem. præc. cap. 5.*

*De invocatione Sanctorum.*

Rectè conclusi, meritum Christi thesaurum esse Ecclesiæ, & Sanctorum meritis juvari certum est. *Luth. conclus. 10. contra Eckium.*

Pro meritis S. Petri ne unum quidem obulum darem ut me adjuvarent, quia seipsum juvare non potest. *Lut. in art. 4. q. 6.*

*De Indulgentiis.*

Contra veritatem Apostolicarum Veniarum qui loquitur, sit ille anathema & maledictus. *Luth. in Resol.* Indul-

Indulgentiæ nihil sunt, nisi Romani Pontificis imposturæ. *Luth. de Capt. Babyl.*

*De Purgatorio.*

Tutius est totum Purgatorium negare, quàm Gregorio in Dialogis credere. *Luth. abrog. Miss.*

Non solum credo, sed etiam certissimè scio Purgatorium esse. *Luth. in disput. Lipsiensi.*

*De libero arbitrio.*

Revera Deus nobis liberam voluntatem contulit: cur tu illam liberam non permittis? cum enim tu illâ ad tuum abuteris libitum non est libera, sed magis servitutem apud te servit. *Luth. in explic. orat. Dominica.*

Liberum arbitrium figmentum est in rebus, seu titulus sine re, quia nulli est in manu sua cogitare quidquam mali aut boni, sed omnia, ut Viclefi articulus Constantiæ damnatus rectè docet, de necessitate absoluta eveniunt. *Luth. in Asser. art. 26.*

*De Conciliis generalibus.*

Sæpe nullus vir in Concilio est qui divinum Spiritum vel modicum olfecerit, sicut contigit in Nicæno Concilio ubi de uxoribus Sacerdotum agebatur. *Luth. in Serm. Attendite à falsis Prophetis.*

Conciliis nihil derogo, sed omnium Sacratissimum fuit Nicænum. *Luth. in disput. Lipsiensi.*

*Calvini quadam Antilogia.*

**D**Eum esse absolutè omnipotentem faretur Calvinus, *ad cap. 1. Lucae.* Verbo, inquit, Dei nulla impossibilitas obiicienda.

Negat verò *ad cap. 23. Isaie,* Istud somnium de potestate absoluta in Deo, quam Scholastici introduxerunt, execranda blasphemia est.

M

Nomen

Nomen Jesu Christi venerandum esse afferit Calvinus ad *Matthæi cap. 1. v. 23*. Ita reputanda est nobis in hoc nomine (Jesu) divina Christi majestas, ut reverentiam apud nos obtineat quæ unico debetur & æterno Deo.

Negat idem ad *cap 2. epist.* ad Philippenfes. Plusquam ridiculi sunt Sorbonici sophistæ, qui ex præfenti loco; *Vt in nomine Iesu omne genu flectatur*, genu flectendum esse colligunt quoties nomen Jesu pronunciatur, quasi vox esset magica quæ totam in sono vim haberet inclusam.

Sine Baptismo Christi neminem salvari docet Calvinus. ad *cap. 3. Joannis v. 3*. Si uni hoc dixisset Christus vel paucis non posse eos pervenire in regnum cælorum, nisi prius renati essent, possemus conicere certas duntaxat personas notari, sed de omnibus sine exceptione loquitur.

Idem negat *Instit. lib. 4. cap. 16. §. 36*. Explodendum est eorum commentum qui omnes non Baptizatos æternæ morti adjudicant.

In cæna Domini miraculum agnoscit Calvinus. *Tract. de Concordia ineunda*: Ergo (inquit) in Sacra Cæna miraculum agnoscimus, quod & naturæ fines & sensus nostri modum exuperat, dum Christi vita nobis fit communis, & ejus caro nobis in alimentum datur.

Negat verò disertè *Instit. l. 4. cap. 17. §. 24*: agens contra Lutheri asseclas: Isti, inquit, boni ejus zelotæ miraculum sibi fabricant, quo sublato evanescit Deus cum sua omnipotentia. Et ibidem §. 24. Illi auditis Christi verbis, *Hoc est Corpus meum*, miraculum ab ejus mente remotissimum imaginantur.

*Secta Lutherana moderna, & antiqua in Anglia,  
antilogia & discrepantia manifesta.*

**P**aret illa, in mutatione Libri authenticici publicarum precum, quem sibi ab initio pro puro Dei Verbo, & fidei suae instrumento Secta Lutherana proposuit. Nam in praedicto Libello sub Rege Eduardo & Elifabetha Regina pro vera Scriptura legebatur Tobiae Caput quintum, sextum, & octavum. Danielis Caput 14. & quaedam ex 13. Ex Ecclesiastici cap. 46. non pauca. Haec autem omnia aliaque, sub Jacobo Rege eadem Ecclesia ex Libro publicarum precum tanquam apocrypha penitus expunxit: uti apertè ostendit Examen Libelli publicarum precum praelo datum anno 1610. pag. 30. Quomodo verò potest esse eadem Ecclesia quae eandem non habet Scripturam? In qua quod illa pro Verbo Dei olim admisit, haec pro apocrypho modò expunxit? Manifestum sanè est vel illam pro Scriptura ista approbando, vel hanc reprobando in fide errasse.

Præterea in his, aliisque dogmatibus loca innumera, in quibus Calvinus, ac multo magis Lutherus secum apertè pugnavit, atque instar fallacis Prothei, uti res ferebat, sese in varias doctrinae formas transmutavit. Ex quibus hoc demum conficies argumentum.

Non potest ex Dei Spiritu loqui qui vel semel in doctrina fidei proponenda sibi contradicit: Atqui Calvinus & Lutherus in doctrina fidei quam Dei nomine proponit saepius eloquitur contradictoria. Ergo non potest Calvinus & Lutherus loqui ex Spiritu divino in doctrina illa

quam se Dei nomine scribere ac prædicare profitentur. Sicut in verbo Dei scripto, si vel semel in illo contradictionem apertam deprehendas, in cæteris omnibus tota Scripturæ fides evanescit. Videant igitur, ac seriò agnoscant horum Sectatores, quàm fallaces sint Prophetæ ac divini Spiritu penitus vacui, quibus ab initio fidem suam ac salutem crediderunt.

## ARTICULUS TERTIUS.

*Confusio & discordia Sectarum quæ ex Lutheranismò & aliis prodierunt.*

**N**on potest esse unitas, aut veritas Fidei in Ecclesia Lutherana, cujus præcipua membra, & quasi primi Apostoli, in sua doctrina neque cum Luthero, neque inter se concordant; sed mox ubi prodierunt in Sectas varias sibi, Luthero, ac Evangelio contrarias degenerarunt, uti hic apertè demonstro.

Ac primò, ipse Lutherus in Saxonia circa annum 1517. ubi matrem suam Ecclesiam Romanam viperino more laniare exorsus est, mirum dictu in quot se figuras moresque transmutaverit, ut novum aliquod Religionis monstrum efformaret. Etenim ex ipso non Secta unica, sed tres immundi Spiritus (quales Apocalypsis. cap. 13. dicuntur exire de ore pseudo Prophetæ) primo velut partu prodierunt. Hi sunt Homologistæ, Anabaptistæ, & Sacramentarij. Et quia tres sunt qui veritati testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis, Baptismum aquæ inquinaverunt Anabaptistæ, Spiritum veritatis in potestate Clavium oppugnaverunt Homologistæ, Sanguis-

Sanguinem Domini profanarunt Sacramentarij, ne ullum veritati testimonium in terris integrum permaneret.

At ecce ex *Anabaptistarum* Spiritu cænoſo quot ilico Sectæ, veluti totidem ranæ, pullularunt. Ex his enim alij à cæteris divisi se *Ademitas* appellant, quod Adamum in ſtatu innocentiaſe imitari profiteantur. Alij dicuntur *Sabbatharij*, quia Sabbathum more Judæorum, non diem Dominicum colendum eſſe docent: neque de Chriſti divinitate rectè ſentiunt, ad Judæorum Meſſiam proclives. Alij ſe *Claucularios* Chriſtianos vocant, quod exiſtiment ſibi ſufficere fidem ſuam clam ſolo corde profiteri, & ſi rogentur an ſint Anabaptiſtæ, licere id ad vitandum periculum apertè negare. Alij contra *Maniſterij* nuncupantur, qui prorsus impium eſſe docent, ſi rogentur, ſe Anabaptiſtas inficiari. Sunt & alij dicti *Tacentes*, qui nolunt amplius eſſe docendum aut prædicandum, eo quod mundus jam indignus ſit, ut verbum Dei audiat. Sed & alij reperiuntur dicti *Enthuſiaſtæ*, eo quod jaçtent ſe divinis revelationibus intus è calo doceri, ac diu velut mortui jaçent, quaſi interea divinis colloquiis fruèrentur.

Jam verò ex ſecunda Lutheri ſobole, qui ſunt *Sacramentarij*, quanta Sectarum colluvies effluerit inſpiciamus. Cum enim Lutherus ſcribens contra Leonem Pontificem, & in Libello de formula Miſſæ doceret in Euchariftia neutram ſpeciem, ſed ſolam Sacramenti fidem ad ſalutem ſufficere, occaſionem præbuit Caroloſtadio, & Zuinglio, ut de hoc Sacramento Berengarij hæreſim renovarent. Hinc igitur orti *Zuingliani*, qui negant verum & ſubſtantiale Corpus Chriſti in Euchariftia Sacramento contineri.

Verum de hoc dogmate en quantā mox inter illos dissensio oborta est; quot pane capita tot de vero hujus dogmatis sensu sententiæ prodierunt. Alii ex Zuinglianis dicti sunt *Significativi*, qui Christi verba, Hoc est Corpus meum, sic intelligi volunt, ut verbum, Est, idem sit quod, significat Corpus meum. Ast alij dicti *Tropisti* qui Verbo, Est, in propria significatione relicto, contendunt tropum esse admittendum in voce, Corpus, ut intelligatur tantum in Eucharistia Corporis figura. Ab his omnibus dissentiunt *Energici*, qui ut propius ad verba Christi accedere videantur, Corpus Domini dicunt intelligi debere per metonymiam, pro energia Corporis Christi, hoc est, pro effectu quod Corpus Christi in Cruce oblatum in nobis operatur, & cum his sentit Calvinus. Alij dicti *Ara-bonarij* statuunt aliud ab his omnibus diversum, nempe Cænam Domini præberi tanquam arābonem, investitutam, aut pignus Corporis Christi nobis donari. Præter hos sunt & alij ex eadem Lutheri sobole qui Corpus Domini in Eucharistia omnino adesse concedunt. Verum & inter illos quanta in uno puncto fidei discordia! Alij admittunt Corpus esse sub vero pane illic permanente, alij in pane, alij circa panem. Prolixum foret vel de hoc uno fidei mysterio cæterorum pugnantia inter se deliria recensere, ex quibus luce meridianā clarius ostenditur, Lutheri Sectam non veram Ecclesiam, sed errorum inter se dissidentium facundum esse seminarium.

Tertius errorum Spiritus quem evomuit Lutherus fuerunt *Homologisti* cujus Sectæ præcipuus semper scopus fuit Sedem Apostolicam, & in ea potestatem Clavium à Christo traditam fundi-

funditus evertere ; in hanc Confessio Angustana , & cum ea Melanthon totus conspirat. Sed & hi *Confessionista* in plures Sectas dividuntur, ex iis enim alij dicuntur *Rigidi* quorum duces erant Illyricus, Gallus, Morlinus &c. qui profitentur se Lutheri dogmata integra & inviolata tueri, ut nullum esse homini liberum arbitrium, opera bona non esse necessaria ad salutem, ritus & cæremonias omnes ab Ecclesia exterminandas, & alia quæ à Luthero dubiè pronuntiata, ab illis, in summo rigore defendenda suscipiuntur. Quin & ipsi Rigidi in varias factiones, & opinionum portentia diffecantur, ex quibus prodierunt *Antinomi*, *Samosatenenses*, *Inferiani*, nec non *Antadiaphorista*, qui nullas cæremonias veteres, sed aliquas tantum novas admittunt, & *Anticalviniani* qui contra Calvinum credunt verum Christi Corpus in Eucharistia contineri, ac *Bisacramentales* qui duo tantum statuunt Sacramenta, Baptismum, & cænam Domini; ac *Trisacramentales*, qui tria Sacramenta admittunt. Plura alia inter Rigidos pullularunt Sectarum portentia tam re, quam nomine formidanda.

Rigidis opponuntur *Confessionista* *Molles*, quorum princeps fuit Melanthon, cui inter præcipuos hujus Sectæ duces accessit Major, Fursterus, Pomeranus, ac Theologi Lipsienses. Hi contra Rigidos docent dari in homine liberum arbitrium, & post Fidem, bona opera saltem minus principaliter ad justitiam requiri. Sed, quod hæresi proprium est, nec isti quidem in fidei suæ fundamento concordiam colunt. Alij enim *Majorista* dicti, quia Majorem ut ducem sequuntur, docent absolutè bona opera ad salutem esse necessaria. At *Adiaphorista* repugnant in hoc, quod asserunt Ecclesiæ constitutiones ac



ceremonias esse res indifferentes, quas licitum sit pro arbitrio admittere, aut repudiare. Alij inter Molles sunt *Quadrifacramentales*, qui ex septem, quatuor Sacramenta recipiunt, Baptismum, Eucharistiam, Claves, & Sacrum Ordinē. Alij *Luthero-Calviniani*, qui Berengarij dogma de Eucharistia sic temperant, ut persuadere velint Calvinij hæresim Sacramentariam in Confessione Augustana à Principibus Lutheranis approbatam esse, uti ipse Calvinus in sua adversus Westphalum admonitione de Melanthe testificatur. Alij dicuntur *Medi-Osiandrini*, quia cum Osiander hominem essentiali Dei justitia justum esse docuisset, & contra *Illyricani* assererent hominem solum imputativè justum haberi, correxerunt utrosque *Medi-Osiandrini*, quasi mediâ viâ docentes, hominem quidem in hac vita tantum imputativè: justum reputari, in vita autem beata illum fore justum eâ justitiâ quâ ipse Deus per essentiali justus existit. De his ac pluribus aliis Molles illi Lutheri asseclæ inter se non molliter digladiantur.

Ab his ac Rigidis recedunt *Confessionista*, qui *Recalcitrantes* dicuntur, eo quod contra ipsius Lutheri doctrinam ausi sint apertè calcitrare: & quamvis nolint omnino à Confessione Augustana deficere, sic tamen contra priores Sectas, ac contra se mutuo in multis decertant, ut in alienis castris militare videantur, quales sunt *Osiandrini*, *Stancariani*, aliique quorum dogmata non recenseo.

Hæc tantum pauca unius Sectæ Capita ex fidei Scriptorum monumentis collegisse, atque in hunc ordinem claritatis causâ redelegisse sufficiat. Ut quisque propriæ, aut alienæ salutis consulturus, dilucidè perspiciat, ex uno Lutero ejusque triplici

triplici Secta, quot iterum novæ Sectæ inter se-  
tores dissectæ, resectæque assiduò pullulave-  
rint: quæ in perpetuis dogmatum, animorum-  
que dissidiis natæ, & adultæ, potius palæstræ  
alicujus gladiatoria, quàm unius Ecclesiæ spe-  
ciem habent.

Sed nondum finitæ sunt istæ Sectarum dissen-  
siones. Transeunt ad modernos Nepotes cum  
antiqua hæresi nova dogmatum dissidia. Hæc  
inter Hollandiæ Ministros hodie flagrantia, ele-  
ganti stylo describit *Fridericus Spanhemius* apud  
iplos Sectarios Sacrarum litterarum Professor  
in *Epistola* ad Amicum, de novissimis illic circa  
Rex Sacras dissidiis, editâ Lugduni Batavorum  
hoc anno 1677.

*Conclusio.*

**E**T verò ex harum Sectarum discordiis quot  
nata fuerint per Europam prælia, quot bel-  
lis ac cædibus lacerata Germania, loquuntur æ-  
tatis nostræ historiæ, ac superiorum temporum  
ferales ruina. Quis enim ignorat ab ipso exor-  
dio quid per Germaniam acciderit in rusticano  
Lutheranorum tumultu, qualia inter confædera-  
tos Tigurinos prælia exarserint, quo pacto ha-  
rum discordiarum occasione Prussiam Germa-  
niæ eripuerit Polonus, Solymannus Hungariam,  
nec Suecus pauciora vastaverit. Per Galliam  
verò, & florentes olim Belgarum Provincias  
quàm internecinis odiis hæ Sectarum furia sacra  
omnia ac profana miscuerint, testantur ad-  
huc recentia non minus odiorum, quam prælio-  
rum vestigia. Sed quid antiquiora memoramus?  
Non potuit toto Oceano cohiberi illud rapidif-  
simum Lutheranicæ furoris incendium, ne Bri-  
tanniam

tanniam universam novis diffidiis, bellis, ac cædibus inflammaret. Recenti adhuc memoriâ retinemus, quàm infestis in se invicem odiis, atque armis incurrerint Protestantes, Puritani, Presbyteriani, Independentes, atque ex eodem Germine Sectarum de novo nascentium confusa progenies: quæ ad illum furoris apicem progressa est, ut non dubitaverit supremum Religionis suæ Caput excutere, ac dicatas sceleris manus regio sanguine cruentare.

Et erit etiamnum aliquis adeo fatuus & excors, ut seriò in animum inducat suum, infinitam Dei Sapientiam reformandæ suæ Ecclesiæ hanc hæresim inter se mutuo dissectarum atque armatarum colluniam in orbem immisisse. Quæ cum antiquam Ecclesiam evertat, neque per se novam, nisi merè Babylonicam constituat, quid aliud restat, quam ut omnem Christi Ecclesiam è mundo eliminet. Quis igitur erit, nisi rationis penitus expers, qui sibi sinat persuaderi, huic portentosæ tot capitum Hydræ Spiritum inesse divinum, qui audiri debeat, contra autoritatem & vocem totius Ecclesiæ Romanæ, quæ constanti Sedecim sæculorum decursu suam Fidem, cælestibus signis comprobata, summo animorum, dogmatumque consensu, per orbem pænè universum propagavit.

Restat igitur ut ex his Sectarum dogmatumque diffidiis hætenus explicatis, hoc porrò firmum, invictumque conficiatur argumentum. Tota illa Sectarum collectio pro primo suæ fidei articulo profitetur, se missam à Deo ad reformandum Ecclesiam Romanam. Sed collectio Sectarum sibi mutuo contradicentium non potest esse vera, aut reformatrix Ecclesia, ut jam ostensum est. Ergo moderna collectio Sectarum,

rarum, quæ profitetur se missam à Deo ad re-  
formandum Ecclesiam Romanam, non potest  
esse vera Christi Ecclesia, aut reformationi ido-  
nea. Sic enim curvitas esset norma recti; &  
falsitas, & contradictio regula perfectæ verita-  
tis. Videat ergo in quanto salutis æternæ nau-  
fragio versetur, quisquis extra gremium Eccle-  
siæ Romanæ inter has Sectarum fyrtes miserè  
fluctuatur.

## ARTICULUS QUARTUS.

*Calumnia quædam aperta contra doctrinam Eccle-  
siæ Romanæ Novatoribus conficta.*

*Calumnia prima: In cultu Imaginum.*

FAMILIARE est Sectariis quamvis labem Ca-  
tholicis aspergere, quâ apud ignarum popu-  
lum deformes aut monstrosi appareant. Colunt  
hi vetusto majorum ritu imagines Christi ac  
Sanctorum: hinc sæcunda seges Calumniarum.  
De Papistis, inquit, conclamatum est: fu-  
gienda hæc hominum pestis: non tantum impij  
sunt, sed etiam Sacrilegi, neque sacrilegi tan-  
tum, sed etiam cultores idolorum; Christiani  
hominis nomen exuerunt, cum ethnicis insani-  
unt, infidelium more lapides, & ligna adorant.

At tu, Sectarie, Calumniam loqueris quovis  
lapide & ligno crassiolem. Orant Catholici ad  
statuas lapideas Sanctorum, infer, ergo statuas  
lapideas adorant. En tibi in simili forma formo-  
sum argumentum: Orant Sectarii in templis ad  
Aras aut Columnas lapideas, ergo lapideas aras  
aut Columnas adorant. Errore isto nos facile  
liberabis, si tu prius errare desinas. Fides no-

fra est, cultum divinum nulli creaturæ deferendum ; si tu aliam nobis invitis affingas , tuum istud figmentum , non nostra religio est. Imaginem Sancti hac ratione veneramur : primò ut ea conspecta ad cultum Sancto absenti deferendum moneamur, sicut tibi, Sectarie , visa in conclavi tui Regis effigie subitanimum grata quædam ac venerabunda benefici Principis recordatio. Hoccine tibi novum crimen , & inauditum genus Sacrilegij ? Altero modo imagines ipsas in honore habemus , quia Sanctos homines , & Deo charos repræsentant : sicut tu , Sectarie , Bibliorum volumina , quamvis ex charta & atramento conflata, præ aliis libris in honore habes & oscularis , quia in illis descriptum Dei verbum continetur : neque sua altari aut calicibus in sacris litteris derogatur veneratio , quorum Sacrilegum abusum in Rege Balthasare cælestis ultio vindicavit. Quidquid verò nos Sanctis in Imagine deferimus , id volumus universum in Deum ipsum redundare , cuius unius gratia præ aliis homines Sanctos honore prosequimur. En quò recidit immanis illa Papistarum impietas , & par cum Ethnicis cultus idolorum.

Esto, inquires, ista ratione Catholici quidam doctiores à cultu Imaginum idololatriæ maculam detergant, at populus passim eo errore dementatur, ut credat imaginibus Numen aliquod , aut potestatem naturæ viribus majorem inesse. Hinc illis genua flectunt, oscula figunt, luminaria accendunt, templa atque aras Sacrilego cultu contaminant.

Nova hæc est calumniæ , quam peperit disciplinæ Catholicæ crassa nimis ignorantia , hanc tibi palpandam præbeo. Quæro enim, an popu-  
lus

lus noster existimet se crimen aut sacrilegium  
admittere, si Sancti alicujus statuam argenteam  
aut æneam confringit, contractam comminuat,  
& in pateras, lances, aliosque usus convertat,  
quando id publicæ, aut etiam privatæ utilitatis  
ratio fieri deponit. Nemo est inter nos qui hunc  
Ecclesiæ suæ pervulgatum usum & institutum  
ignoret. Numen scilicet inesse credit statuæ  
quam frangit, ligno quod secat, imagini quam  
in publica Ecclesiæ luce lacerat atque commi-  
nuit. Apage cæcam calumniam: non sunt hæc  
nostri popelli, sed tui Ministelli deliria, cui pa-  
rum est in re aperta cæcutire, modò vel sic Re-  
ligioni Romanæ aliquam impietatis larvam im-  
ponat, contra quam possit è Cathedra falsitatis,  
ad captandum populi sui plausum, liberius deto-  
nare.

*Calumnia Secunda: De signo Crucis.*

**A**ltera calumnia est, Catholicos ligna in Cru-  
cis modum transversa populo adoranda  
proponere: sibi persuadere in hoc signo latere  
internam & arcanam virtutem, ad pellendum  
quoslibet morbos, & quamlibet dæmonum po-  
testatem debellandam. Et quamvis Catholici  
omnes uno ore reponant, se neque adorare ne-  
que invocare aliquam internam ligni virtutem,  
sed adorationem, ac fiduciam suam ad Christi in  
Cruce passi personam referre, surdis canunt, qui  
audire nolunt quid Catholici credant, sed quid  
Sectarij ipsis affingant, tanta est conviciandi  
libido. Ut verò exornando huic convitio po-  
pulare ludibrium adiciant, Catholicum per-  
cunctantur: An si parens illius aut avus in pa-  
tibulo expirasset, propterea vellet Patibulum in  
familiæ suæ insignia adoptari. O pium, ac dignum  
Christi

Christiano homine argumentum. Quæro ego vicissim : An si parens tuus in Cruce expirasset, illum hominem tanquam tuum ac totius mundi Salvatorem adorares ? Absit, inquires, istud nefas : alius enim Homo est Christus, quam quivis cæterorum mortalium. Vides quam facili responso ipse tuam enerues ludicram quæstionem. Si ergo humanitatem Christi pro nobis passam propter unionem cum Verbo tanquam instrumentum redemptionis nostræ adorare non recusas, cur signo Crucis ob singularem conjunctionem cum Christi humanitate nullum genus sacræ venerationis deferendum censes ? At, inquis, populus ignarus non Christum, sed ipsum lignum Crucis adorat. Verum contra, populi cultum constituit non aliena cogitatio, sed propria intentio. Audi ergo & paucis cape. In Cruce non colit lignum, sed in ligno Christum adorat : quem autem adorat, illum & invocat, & propter hunc Crucem in quo passus est tanquam passionis instrumentum & signum in honore habet. Tunc audeas apertâ fronte profiteri, te non magis Crucis signum, quàm latronis patibulum venerari ? Tam sacrilegam vocem non tantum dæmones, sed etiam plerique horum temporum Sectarij exhorrescunt. Non adeo possunt primævæ Ecclesiæ monumenta ignorare, ut de Crucis veneratione ac virtute tempore Hieronymi, Augustini, Tertulliani, Constantini, ac Helenæ nihil in aures animamur admiserint. Obvium est quod narrat S. Augustinus *lib. 22. de civit. Dei cap. 8.* matronam quandam Carthaginensem nomine Innocentiam cum immedicabili morbo finum illi cancer exederet, signo Crucis repente curatam esse. Nec minus notum, quod refert S. Hieronymus

mus in vita Hilarionis. Exorto ingenti terræ motu, post mortem Iuliani, maria suos terminos egressa Epidauris exitium minabantur: horum rogatu S. Hilarion contra tumentem maris gurgitem signum Crucis in arena formavit, confestimque stetit indomitum elementum, ac retro relapsum in suum sese alveum recepit. Hoc (inquit Hieronymus) Epidaurus & omnis illa regio usque hodie prædicat, matresque docent liberos suos ad memoriam in posteros transmittendam.

*Calumnia tertia: De quadam Ioanna Papissa  
luculentè refutatur.*

**M**odernis Sectariis, maximè Anglis, obiiciunt Catholici, quod regnante Elizabethâ, fæminam Sacræ potestatis & Ordinis incapacem, in Ecclesiæ suæ Caput evexerint. Hærent illi ad hoc exemplum orbi hætenus invisum, tanquam ad apertum Sectæ acephalæ argumentum. Sed, cum aliâ arte monstrosi Capitis deformitatem abstergere nequeant, aliud monstrum non dissimile Catholicis affingunt. Aiunt enim anno Christi 855. Leoni IV. in Sede Romana successisse fæminam, quæ in Pontificatu dicta fuerit Joannes VIII. & in eo sedisse annis duobus, & mensibus quinque. Hanc verò Joannem volunt fuisse origine Anglam, sed natam Moguntia in Germania, & à quodam amasio in habitu virili ductam Athenas, postea scientiis instructam venisse Romam, ibi ementito sexu in Pontificem electam. Denique dum de S. Petro in lateranum tenderet, in via coram populo peperisse, & se fæminam prodidisse.

Videamus quam bellè inter se hujus figmenti  
membra



membra cohæreant. Assumpta est, inquit, in Pontificem anno 855. interea per quadringentos annos usque ad quemdam Martinum Polonum qui vixit anno 1250. omnes historiae Ecclesiasticæ Scriptores rem tantam, tamque publicam ignorarunt, aut de ea, quasi conjuratione facta, homines tot sæculis dissi in suis scriptis penitus siluerunt; in quorum monumentis immediatè post Leonem IV. consignatur Benedictus III. nullâ istius fabulosi Joannis aut Joannæ facta mentione.

In gratiam, inquit, Romanæ Sedis rem tam deformem in Catalogo Pontificum ultro præterierunt. At quamvis ista tam admiranda tot sæculorum conspiratio Latinos Scriptores invassisset: Græci tamen authores ut est Zonaras, Cedremus, Cuiropalates, qui ante Martinum Polonum Annales scripserunt, pro suo erga Sedem Romanam odio & invidia, historiam tam enormem minimè reticuisissent: multò minus istorum temporum hæretici Sedis Apostolicæ hostes infensissimi. Audiverint forte hujus fabulæ primi authores, faminam aliquam in alicujus privatæ Ecclesiæ Sedem irrepsisse, statimque odio stimulante rumorem illum Sedi Romanæ affingere non dubitarunt.

Deinde ipsa quæ circumfertur facti narratio apertè fabulam prodit. Magdeburgenses centur. 9. cap. 20. aiunt fuisse Anglam, eo quod fuerit ex parente Anglo nata Moguntia. Theodorus autem & Bibliander in Chronico, asserunt tantum dici Anglam, eo quod in Anglia educata & litteris erudita fuerit. Gerardus verò refert pro Anglia habitam, eo quod monachus Anglus e mentito habitu per Galliam, & Italiam circumduxerit. Alij demum tradunt eam non fuisse

fuisse eruditam in Anglia, sed Athenis operam studiis dedisse; cum tamen ex Bellarmino & aliunde probetur eâ tempestate litterarum studia usque ad Bardam Cæsarem in tota Græcia extincta fuisse. Quam quæso hæc tam pugnantia testimonia referunt speciem veritatis? Denique quis credat, hanc fæminam sagacissimam, quæ in reliqua ætate sexum tanto studio & arte celaverit, adeo fuisse imprudentem, imo dementem, ut, cum sciret se tot mensibus uterum gerere, in publicum processerit, suamque infamiam toti populo spectandam ac vindicandam prodiderit. Quid verò de ea in tantis flagitiis deprehensa factum fuerit, quomodo postea vixerit, aut quomodo obierit, inter ipsos etiam Adversarios altum silentium, ac si ipsa unà cum hac fabula è rerum natura subitò evanisset. Apage indignum sano cerebro commentum, ex quo nihil aliud probant nostri Sectarij, quam insanam, cacamque contra Ecclesiam Romanam calumniandi libidinem.

Atque ut calumniam tam infeliciter fabricatam, si quid habeant frontis, tandem erubescant: Consulant de ea Confutationes *Blondelli* ex ipsa Calvinæ Sectæ viri literalissimi, qui postquam ex antiquioribus monumentis, hujus Fabulæ authores, tempus, locum, ac partes omnes accuratè expendisset, demum apertè demonstrat, nullam subesse veri speciem, totum esse inane figmentum, & suis architectis maxime probrosum. Adeo nempe luculenta est veritas, ut suis etiam adversariis suffragium extorqueat.

Referunt

*Referuntur Calumniæ quædam apertæ à Ministris præsertim in Angliâ confictæ.*

**A** Sferunt imprimis Catholicos in Pænitentia Sacramento impune omnibus flagitiis fræna laxare : ac pro criminibus in futurum perpetrandis absolutionis beneficium impertiri. Ut corruat hæc Ministrorum infamis ignorantia, aut versuta agnorantiæ simulatio, sufficiat ad singulorum Catholicorum testimonium, & conscripta passim fidei nostræ monumenta, appellare, in quibus, de absolvendis peccatis in futurum committendis, ne tenue quidem vestigium deprehendes : quinimo omnes passim Sectarij, cum ipso Luthero, Confessionem peccatorum apud Papistas crudelissimam conscientia carnificinam appellant. Tam bellè criminationes illæ inter se concordant, quàm solent mendacia convenire.

Iterum, ut impingant Catholicis omnium scelerum carnisque licentiam, aiunt gravissima quæque flagitia inter illos pro Venialibus haberi. Refert in hanc rem Joan. Barclaius, se præsentem à serenissimo Angliæ Rege interrogatum ex suis Episcopis aliquem : Ecquid Catholicici de Fornicatione sentirent ? an eam pro mortali, an veniali ducerent ? Atque illum sine cunctatione respondisse, inter Scriptores Catholicos esse qui Fornicationem in Venialibus numerarent. Commotus mendacio tam splendido Barclaius libere reposuit, Non visum esse inter Catholicos probatum authorem cujus doctrina tam infandum præbeat Venerj patrociniû. Dum inter hos de ea quæstione pluribus disceptatur, subintrat clave regium Episcopus alter non levis famæ Secta-

Sectarius, Rex ad hunc conversus, hic, inquit, disputatur, an Catholici doceant Fornicationem mortalem esse culpam, an venialem. Ille confestim, ac si de re notissima sententiam pronuntiaret, Venialem omnino (Rex serenissime) Venialem culpam existimant. En quales hi sunt Seniores populi, qui Ecclesiam Romanam, ut innocentem Susannam, suis calumniis & convitiis opprimunt. Hi sunt idonei Iudices controversarum fidei, hæc oracula fallere & falli nescia, ex quorum ore populus discernat quid Apostoli, quid Patres antiqui, quid prisca Ecclesia docuerit, qui in doctrina præsentis & ante oculos posita tam malignè cæcutiunt.

*Ostenditur Impostura iniquissima ANTONII EGANI  
de quæstu Simoniaci Ecclesie Romanae per  
Apostolicos Missionarios.*

**P**Rodiit non ita pridem pestifer Libellus Antonii Egani, pudet dicere, natione Hiberni, qui desertâ avitâ fide, religiosâ professione, & suâ patriâ, in Angliam profugit, nec enim Hiberniæ tellus animal tam Venenatum in suo gremio sustinere potuit. Vulgavit ille contra Apostolicos Missionarios calumniam mirâ arte confictam, de quæstu sacrilego ac Simoniaci, quo singula flagitia venalia exponunt, taxato etiam pretio quod ex eorum absolutione aut dispensatione corrogare debent: tanta solet esse transfugis calumniandi libido. Nolo ego (quod mihi promptum foret) rem hanc pluribus persequi, sed tantum paucis, & absque ullius offensione calumniam adeo perniciosam dissipare, ne pergat incautos in errorem inducere.

Atque imprimis quæro, Egane, quibus argumentis,

mentis, tabulis, ac testibus hanc accusationem gravissimam in publica orbis litée confirmas? Hoc ut præstes omnium gentium leges, & ipsius Angliæ statuta requirunt, quæ jubent Accusatorem legitimam criminis probatione destitutum Impostoris infame nomen ac pœnam subire. Hic verò, in accusatione gravissima, nihil aliud Eganus nisi suam unius fidem, eamque levissimam, in causæ suæ testimonium adducit. Cum tamen Ius omne tam civile, quam Canonicum, & ipsum Actorem, & inimicum, & malevolum, & infamem, & Apostatam à testimonio numero penitus excludat. Vide si quid Iuris delibasti C. *Cum oporteat de Accus.* Et l. *Iusta.* ff. de manu vin. Et in C. *Alieni erroris.* 3. q. 4.

Ex quibus manifestè conficio tantum abesse ut tuo testimonio susceptæ accusationi ullam veritatis umbram concilies, ut potius te ipsum execrandæ calumniæ authorem, & impostorum pœnis obnoxium admittere cogaris. Neque verò arbitror ipsa A catholicorum tribunalia adeo esse æquitati inimica, ut audiendos censeant fugitivos in suos Dominos crimina procudentes, nullo alio teste, nullis tabulis, nullâ veri specie comprobata.

Secundò, interrogandus mihi est Eganus, quo pacto fieri possit ut Missionarij Apostolici impune, & ex præscripto Cancellariæ Romanæ, ut ipse fingit, quæstum Simoniacum ubique exerceant, quem ipsa Ecclesia, cum Pontifice Romano, in œcumenicis Conciliis congregata, severissimis semper legibus damnat, ac pœnis infectatur? Legantur censuræ ac pœnæ gravissimæ contra Simoniacos ab Ecclesia Romana constitutæ in Concilio Romano primo sub Alexandro II. Pontifice. Extant contra eosdem decreta

decreta Concilij Placentini, ubi traduntur fuisse quatuor millia Clericorum tempore Urbani II. Eadem fuit mens & sententia Patribus ex toto orbe Christiano congregatis in Concilio generali Lateranensi VI. sub Innocentio III. cap. 36. Nec minor nostro ævo cura incessit omnes Ecclesiæ Præsules in Tridentina Synodo collectos, ne quem è suo corpore, aut aliud Ecclesiæ membrum execranda Simonix pestis afflaret, contra quam firmissimos legum obices opponit sess. 21. in decreto de Reformatione cap. 1.

His accedunt gravissima Pontificum diplomata, quibus quæstui Simoniacò omnis in Ecclesiâ aditus severissimè præcluditur. Et quidem Eugenius IV. præcedentium Pontificum ac Conciliorum vestigiis insistens in suo diplomate, post multa in hanc rem decreta, his verbis concludit, Statuentes præterea quod universi & singuli, etiam præmissa (quâvis) dignitate præditi; qui quomodolibet dando vel recipiendo Simoniam commiserint, aut ut illa fiat Mediatores extiterint, seu procuraverint, sententiam Excommunicationis incurrant &c. Et ne harum legum vigor lapsu temporis vel in minimo laxaretur, proximo sæculo disertè innovantur à Leone X. in sua Constitutione quæ incipit *Superna*. §. 37. Constitutiones, inquit, per Antecessores nostros, etiam in Sacris Conciliis contra hujusmodi Simoniacos editas innovamus, easque inviolabiliter servari præcipimus, ac pœnas in eis contentas pro expressis & insertis haberi, & delinquentes, etiam autoritate nostrâ, affici volumus. Atque has Constitutiones perpetuo valituras & in quovis Ecclesiæ tribunali severissimè observandas, non minori semper curâ alij, atque alij Pontifices instaurant.

Quis

Quis ergo, nisi fatuus, uni credat Egano fugitivo, Apostatæ, & Ecclesiæ Romanæ hosti jurato, contra hæc quæ adduxi testimonia, ac publica Ecclesiæ Iura, ac tribunalia toto orbe notissima.

Hinc ego vos, Academici Oxonienses, qui Egani libello testimonium appofuistis, & omnes cordatos monitos velim, ut omnia sedulò circumspiciatis anteaquam aurem hujusmodi Transfugis, multò minus fidem præbeatis, qui prius honestatem omnem quam fidem exuerunt.

Veniunt illi ad vos in vestimentis ovium, intus autem sunt lupi rapaces, qui non dubitant quâvis calumniâ Ecclesiæ Romanæ famam lacerare, ut hac infami arte vestram gratiam ac patrocinium promereantur. Latet, mihi credite, latet intus fraudulentus Sinon, qui multa de Danias mentitur, paratus interea, si res ferat, vestram quoque Troiam incendere, eòque se proripere quo libido, quo lucrum, quo novus furor impulerit. Tales, inquit Erasmus ad Unibaldum, tantum quærunt censum, & uxorem, cetera præstat illis Evangelium, hoc est, potestatem vivendi ut voluit. Neque hic de genio irrequieto quo Transfugæ illi agitantur nostri tantum temporis sensus aut censura est. Innatam illis levitatem ac depravatam indolem vivis coloribus depinxerunt nobis primi Ecclesiæ Patres, ne malis artibus incautos in fraudem inducerent. Non existimes, ait S. Cyprianus de unit. Ecclesiæ, bonos de Ecclesia posse discedere; triticum non rapit ventus, nec arborem solidâ radice fundatam procella subvertit, inanes paleæ tempestate jactantur, invalidæ arbores turbinis incursione evertuntur. In eandem sententiam notat Ter-

tullia-

tullianus per huiusmodi Ecclesiæ spumas, ac vilia purgamenta, sincerum illius corpus magis purum, integrumque conservari. Avolent quantum volent paleæ levis fidei quocunque afflatu tentationum, eò purior massa frumenti in horreo Domini reponetur. Hæc omnia in levissimis Egani moribus quam apertè eluceant quisquis observare voluerit, facile concludet, nihil aliud ad huiusmodi Protheo, quàm malas artes, fraudes, ac calumnias, expectandum fuisse.

*Contra fatuam Conclusionem ANDREÆ SALL pro  
Sectâ Protestantium suscipienda.*

**A**sferit ille, in sua Recantatione, post diuturnum studium, ac considerationem Ecclesiæ Romanæ, & Lutheranae, se tandem *Conclusisse*, Fidem Ecclesiæ Anglicanae Tutiorē & securiorem esse pro sua salute, quàm viam Ecclesiæ Romanæ.

Itane tu concludis, infelix Dialectice? Expendisti igitur, te fatente, pro veritate Ecclesiæ Romanæ totius pænè orbis Christiani commune testimonium, per mille quingentos annos à Christo usque ad Lutherum, omnium populorum, omniumque gentium consensu receptum. Adeo ut toto illo sæculorum decursu, præter Romanam, nullam omnino possis designare Ecclesiam palam cognitam, de qua potuerit verificari perpetuus illi symboli articulus, Credo in Sanctam Ecclesiam Catholicam. Nulla ergo in orbe terrarum per mille quingentos annos publicè nota fuit Catholica, id est universalis Christi Ecclesia, vel sola debuit esse Romana. Et tu ex hac præmissa concludis, rejectâ Religione Catholicâ ac Romanâ, securiorem tuæ salutis fore



fore Confessionem Protestantium in Anglia, quam & tota Ecclesia Catholica, & aliae Sectae per orbem diffusae, & maxima pars ipsius Angliae tanquam falsam, erroneam, ac haereticam prorsus damnant, & execrantur. Adeo ut nullum toto orbe angulum, nullam Sectam, aut Sectarium mihi possis demonstrare, qui in constituendo Capite, primatu, & hierarchia Ecclesiae, cum Anglicana Protestantium Secta conveniat.

Tunc Sall, & Sal, ut ipse putas, magna sapientiae, tunc sanam mentem ponderasti pro Ecclesia Romana tantam tamque constantem omnino aevi Miraculorum gloriam, quam ipse Christus publicam verae Ecclesiae notam ac testimonium esse pronunciat. Non ignoras quanta Compostellae, ubi aliquando vixisti, edantur prodigia omnibus conspicua, quanta in Monte acuto, quanta Laureti in ipso sinu Ecclesiae Romanae, ut alia fileam tote orbe notissima. Sat tibi nota constantia tot Martyrum signis innumeris a Deo comprobata, qui omni aevi veritatem Religionis Romanae suo sanguine ita consignarunt, ut nullis Tyrannorum tormentis (multo minus unius Pseudo-episcopi blanditiis) a primae fidei confessione dimoveri potuerint.

Hanc tu Religionem pro animae tuae salute tibi deferendam concludis, & amplectendam Sectam paucorum Protestantium, cujus originem, aut progressum omnino aevi a Christo usque ad Lutherum, & tu, & orbis universus ignorat. Pro cuius veritate, praeter alias Sectas, quas ipse condemnas, nullum particulare Dei testimonium, nullum generale Concilium, nullum divinum Miraculum, nullum saeculorum aut gentium Consensum poteris in medium proferre. Quid-  
quid

quid enim tu pro Cætu Protestantium sive ex  
 arcano, tibi que ignoto Spiritus testimonio, sive  
 ex Scripturarum intelligentia illis solis à Deo  
 donata, prætendes; idem sibi Puritani, idem A-  
 nabaptistæ, idem Independentes, idem reliqua-  
 rum Sectarum colluvies eodem jure vindicabit.  
 Non tantum ergo totius orbis Catholici suffra-  
 gio, sed tuo etiam judicio constrictus & con-  
 demnatus teneris.

Heu Sall miserande, Sal infatuatè; ad eòne  
 tuus ille in Christo Pater, aut potius parricida, te  
 potuit dementare, & omnem bonæ mentis aciem  
 eripere, ut in Conclusionem tam stolidam, tam  
 cacam, tam infamem te adactum fateare? Quâ  
 tandem factum est, infausta metamorphosi, ut  
 qui poteras tibi & aliis Sal esse Christianæ Sa-  
 pientiæ, nunc ut infulsum cadaver ad nihilum  
 valeas ultra, nisi ut mittaris foras, & ab homi-  
 nibus ubique gentium tuo merito conculceris.

At agnosce infelix, agnosce tandem, quanta  
 te involuerit mentis caligo, quæ cæco impetu  
 Te in hanc erroris abyssum præcipitem adegit.  
 Revoca, dum licet, infaustum gradum, quo ad  
 interitum festinas. Aderit brevi dies illa extre-  
 ma, aut potius nox caliginosa, in qua dabitur  
 profligatæ vitæ errata serò agnoscere, nunquam  
 reparare. Respice vel nunc statum animæ tuæ  
 miserandum, in quem te ultro demersisti. Extra  
 sinum matris Ecclesiæ tanquam abortivum te  
 projecisti; sacrum Sacerdotij ministerium tot  
 modis temerasti; vota Deo nuncupata ausu Sa-  
 crilego proculcasti: omnia salutis remedia tan-  
 quam inane ludibrium longè abiecasti. Et adhuc  
 tot scelerum reus haud seriò advertis, quàm  
 horrendum te judicium, quàm dira sententia,  
 quàm immane barathrum expectet. Quid dico  
 expectat?

N

expectat? Jam coram orbis tribunali tua perfidia patefacta est, omnium iudicio condemnatus, & vinculis tuæ conscientiæ constrictus teneris, in profundum gehennæ, nisi resipiscas, quâ nescis horâ abripiendus. Ridet interea & exultat in interitu tuo infausta Hæresis, ejusque Ministri, quibus te nefandis errorum catenis mancipandum tradidisti. At læget ex adverso funus tuum Patria charissima quæ te olim genuit: læget Ecclesia quæ te à teneris in sinu fovit: læget Cæterus ille Sanctissimus, qui te optimis legibus & exemplis instituit. Si enim censemus communi luctu descendendum corpus quod deseruit anima, quomodo non descendenda est anima quam deseruit Deus?

Atque utinam tandem tu teipsum deslere incipias: neque verò poteris, nisi ferreus es, à salubri luctu ac lachrymis temperare, si oculis tuis seriò proponas statum animæ tuæ tot modis horridum ac luctuosum: deformata omnia pristinæ Religionis vestigia, oblitteratam pietatis speciem, extinctam probitatis imaginem, aut potius in imaginem Satanæ sacrilego furore transformatam.

Pandit adhuc Clementiæ sinum prodigo Filio benignus Deus. Humanum esse novit labi & errare, sed dæmoni proprium in errore perdurare. Unica ad salutem restat via, à lapsu gradum revocare, errores agnoscere, ac palam abdicare. Non desunt tibi etiam in Anglia non indecora magnorum heroum exempla, qui non dubitarunt abdicato quovis officio, dignitate, & Aulæ gratiâ, errores potius corrigere & ad Romanæ Ecclesiæ gremium convolare, quàm certissimum æternæ salutis naufragium incurere. Et tu tandem Sall, qui hos secutus es errantes,

rantes, sequere dum licet pœnitentes : utque in oppugnanda Christi Ecclesia te subito in Saulum transformasti , ita in propalanda ipsius fide ac veritate, te deinceps Paulum exhibe. Hoc à te suo jure deposcit toties indignè proculcata Religio , violata conscientia & æquitas , & quod caput est , nunquam nisi sic evitanda mors illa immortalis , & gehennæ nunquam extinguendæ supplicia.

Quod si in ista qua detineris mentis caligine , incipiat tandem tibi radius aliquis divinæ lucis oboriri, reflecte oculos ad Petram unde excisus es, neque pudeat post tot errorum labyrinthos ad agnitam olim Ecclesiæ Catholicæ semitam respectare.

Utque tibi ad hoc non desint Considerationes idoneæ, quas in Dei conspectu sincero animo revoluas, non recusavi (utinam in tuam quoque salutem) laborem formandi in hoc Opere pauca quædam ac dilucida Argumenta, quibus necesse est à Novatorum erroribus ad veram Ecclesiam quemlibet adduci, qui apertam salutis viam animo non penitus obcæcato investigare voluerit.

## ARTICULUS QUINTUS.

*Novarum Sectarum dogmata Particularia proponuntur,*

*Hæreses Calvinii cum Luthero communes.*

Calvinus, qui fuit tempore posterior Luthe-  
ro qui emerfit anno 1517. omnes ferè Lu-  
theri errores complexus est , & insuper novos  
N 2 addidit,

292 *Tract. 3. Art. 5. Sectarum Singularum*  
addidit, quos superius variis locis singillatim re-  
futavimus. Quoniam verò ex illis profluxerunt  
plurima dogmata recentiorum Sectarum, illos  
etiam hic sub unum aspectum summatim pro-  
feremus.

Docuerunt illi, Scripturam esse per se claram,  
& solam Regulam Fidei.

Traditiones non esse admittendas.

Ecclesiam Romanam successu temporis à vera  
Fide defecisse.

Pontificem Romanum non esse Caput Eccle-  
siæ, nec Judicem controversiarum fidei.

Sanctos non esse invocandos, nec honoran-  
das eorum imagines, aut reliquias.

Sacramentum Confirmationis, extremæ unc-  
tionis, & quædam alia non esse admittenda.

Sacrificium Missæ abrogandum: Communio-  
nem dandam sub utraque specie.

Purgatorium non admittendum, nec Indul-  
gentias, nec preces pro defunctis prodesse.

Cælibatum non requiri in Ministris Ecclesiæ.

Liberum hominis arbitrium ad opera bona, &  
mala per primum peccatum periisse.

Ex sola Fide hominem justificari, non ex Me-  
rito bonorum operum.

Jejunium, abstinentiam, & alia præcepta Ec-  
clesiæ explodenda esse. In his plura particularia  
dogmata continentur, & alia singularia Lu-  
theri accuratè exprimentur in Bulla Leonis X.  
in fine hujus Tractatus.

*Dogmata Calvino propria his addita.*

**D** eum secundum essentialem perfectionem  
non esse infinitum. Nec ubique præsentem  
in hoc mundo, sed tantum in cælo.

Decreta

Decreta Dei non esse ab æterno. Dei æternitatem non esse indivisibilem, sed divisibilem & successivam.

Christum non esse mortuum pro omnibus, sed pro solis prædestinatis.

Illum in cruce desperasse, nec verè ac propriè descendisse ad inferos

Per suam Mortem ac Passionem nihil sibi meruisse.

Christum ab initio multa ignorasse, quæ postea didicit. Sed in hunc errorem lapsus est etiam Lutherus.

Imaginem etiam Christi honorandam non esse.

Prædestinatos esse ab æterno quosdam homines ad gloriam, & quosdam ad damnationem, sine ullo ipsorum merito, aut horum culpa, sed ex Dei beneplacito.

Hoc decretum prædestinationis tam fixum esse ut tollat omnem arbitrij libertatem in negotio prædestinationis.

Gratiam per Christum dari solis prædestinatis. Et his non dari gratiam habitualem sive Sanctificantem, sed tantum actualem. Et hanc non sufficere ad servandum totam legem Decalogi: ac per eam tolli usum liberi arbitrij.

Deum esse auctorem peccati; & homines ad peccata impellere.

De Baptismo infantium docet, Omnes filios fidelium nasci sanctos, & ut salventur Baptismo non indigere. Infidelium verò filiis Baptismum non prodesse: Filios denique illegitimos ad Baptismum non admittendos.

De Sacramento Eucharistiæ, Calvinus cum suis, negat Corpus & Sanguinem Christi verè & realiter esse presentem in Eucharistia, sed

294 *Tract. 3. Art. 5. Sectarum Singularum*  
tantum figurativè : quod est omnino contra  
Lutherum & Lutheranos , quorum dogmata  
propria, ut dixi, reperiuntur in hujus Tractatus  
sine expressa prout ab initio damnata fuerunt.

*Hæresis Anglicana Protestantium , Puritanorum ,  
Independentium.*

**P**rotestantes in Anglia Religionem sibi fa-  
bricarunt à cæteris Protestantibus Germa-  
niæ in multis diversam , uti supra cap 2. ostendi  
eos nec quidem in articulis fundamentalibus  
per omnia convenire. Est autem Secta Prote-  
stantium conflata ex variis dogmatibus partim  
Lutheri, partim Calvini , quibus & alia sunt ad-  
juncta dogmata ritusque ab utroque diversi.  
Nam primò, Protestantes Regem statuunt esse  
Caput supremum Ecclesiæ Anglicanæ. 2. Ad-  
mittunt Ecclesiam debere constari ex Archiepis-  
copis, Episcopis, Decanis, alijsque gradibus Ec-  
clesiasticæ hierarchiæ. 4. Varios recipiunt Ca-  
tholicorum antiquos ritus, altaria , cereos , su-  
perpilia; non tamen realem Christi præsentiam  
in cæna Eucharistica. Estque hæc in Anglia Re-  
ligio Regis , & Aulæ , cui per varias leges co-  
nantur reliquas Sectas conformare.

Puritani è contra sunt rigidi Calvinistæ , nec  
nisi purum Dei verbum juxta Calvini placita se  
admittere profitentur. Hi in negando Regis pri-  
matu : in excludendis gradibus Hierarchiæ Ec-  
clesiasticæ : in eliminandis omnibus Ecclesiæ  
Romanæ ritibus, Protestantibus è diametro op-  
ponuntur. Qui & alio nomine *Presbyteriani* nun-  
cupantur : eo quod velint Ecclesiam suam , ex-  
clusis Episcopis ac Ministris , à solis Senioribus  
laicis administrari.

Inde-

Independentes, qui maximè Cromuelli tempore emerferunt, in hoc Puritanis ac Proteftantibus aduersantur, Quod neque Reges, neque Epifcopos, neque Seniores ad Ecclefiæ Regimen admittant. Sed velint quemlibet fibi Miniftrum esse: ac quemvis sine ulla personæ ac sexus distinctione esse legitimum verbi Dei præconem, idque quouis loco, ac tempore, dum sentit se à Spiritu Sancto ad prædicandum Dei verbum impelli. Ac proinde templa, altaria, pulpita, rem frustraſcam, & è medio tollendam existimant. Pro suæ verò Sectæ defensione contra reliquos Sectarios hoc argumentum validè intorquent: Vobis omnibus licuit Ecclefiæ Romanæ antiquos ritus ac Caremonias omnes evertere ac reformare, quibus centenis annis ante vos usa fuerat. Ergo nobis multò magis licebit vestros ritus, Ecclesias, ac Caremonias abolere, quæ tantum de novo emerferunt, neque parem cum Ecclesia Romana auctoritatem, aut antiquitatem obtinuerunt. Videant quæſo Proteftantes, & Puritani, nisi à suo errore recedant, quo pacto ab hoc Independentium argumento sese expediant.

*Annotatio particularis ad sectam Anglicanam, aliasque modernas.*

**V**Ox una & doctrina communis Sectariorum hujus temporis hæc est: Ecclesiam Romanam à vera fide defecisse, & in gravissimos errores prolapsam per mille ducentos annos. Et hanc esse causam cur clerus & populus Angliæ, Hollandiæ, & Germaniæ ex parte non modica, Ecclesiam Romanam deseruerit, & oppugnare ceperit. Atqui non hanc, sed longè aliam



ab ea deficiendi causam fuisse; ipsa defectionis primordia luce meridianâ clarius demonstrant.

Primò, in Clero & populo Angliæ, integris illis mille & ducentis annis viguit, floruit, triumphavit Religio Romana, cum summa Cleri, populi, Principum veneratione. Nullus horum eam incusavit, nullus redarguit, nullus totis viribus non defendit. Invadit subitò Henricum octavum Angliæ Regem libido iniqua repudiandi conjugem legitimam, & ducendi Bolenam pellicem. Obstet vehementer Pontifex Romanus Regiæ libidini, & anathematis penas intentat. Hæc ut Rex fugiat, & Bolenam retineat, Pontificis jugum excutit, Ecclesiæ Romanæ hostes advocat, opima illius spolia suis affectis in prædam exponit. Res mira! per tot sæcula toto regno Fides Romana ut Sancta & salutifera, sine macula, sine ruga colitur, & defenditur; nullus eam tot Prælatorum erroris in fide accusavit, nullus lapsam & prostratam advertit. Et ecce subitò, ut primum, ob Bolenam, Rom. Ecclesiæ Rex adversatur, & ejus prædia in præmium proponit, mox toto regno proclamatur illa à fide pridem devia, erroribus deformata, vitiis prostrata, nova Babylon: hæc scilicet omnia tot sæculis Clerum populumque universum latuerunt, donec Regis offensi exemplum, gratia, ac præmia, populo universo ad detegendos Ecclesiæ errores subitò oculos aperuerunt. Ex quibus cuilibet evidentissimum est, non Ecclesiæ Romanæ errores, sed Regis libidinem defectionis causam Angliæ præbuisse.

2. Ad Belgium si pergamus, simili prorsus modo, & causâ hæresis *Batavica* exordium sumpsit, nisi quod in Anglia, Regis in Pontificem, in Belgio, Principis in Hispanos offensio, defectionis

nis & hæresis causam ministravit. Notior hæc res est in recenti hominum memoria, & historiis, quam ut hic exponi debeat.

3. In Germania, primam hæresis Lutheranae causam & originem fuisse gravem Lutheri iram & offensionem in Pontificem Romanum, quod in prædicatione solenni Indulgentiarum Apostolicarum, æmulis assumptis, ipse neglectus & exclusus fuerit placuerunt ipsi Indulgentiæ, quas prædicare ambiebat, placuit fides Ecclesiæ Romanæ, quam semper hactenus tenuit, & publicè prædicavit: displicuit suæ Personæ contemptus, qui illum in furias egit. Illum ut vindicaret, tum demum omnia in Pontificem & Ecclesiam probra excogitanda, & evomenda fuerunt.

Hæc quisquis singula maturè expendit, priorum defectionum modernus Sæctator, fieri non potest quin evidenter perspiciat, causam suæ separationis ab Ecclesia Romana, non esse hujus errores, sed priorum, quos ostendi, Libidinem, iram, aut ambitionem.

Hæc, moderne Sæctator, sunt quæ te cum illis ab Ecclesia separarunt, hæc sunt propter quæ illi errores tot sæculis ignotos pro separationis suæ larva, Ecclesiæ affinxerunt. Hujus evidentiæ seria consideratio plures salutis suæ studiosos adegit, ut ad Ecclesiæ desertæ gremium maturè redirent, quod & tu, nisi perire malis, facias necesse est.

*Sæcta nova, Tremblantium dicta.*

**N**on ita pridem anno Christi 1655. originem sumpsit in Anglia, nova Sæcta, Tremblantes dicti, qui caperunt Londini, quasi æstro-

N. 5

quodam

quodam perciti, in compitis, ac triviis comparere solo indusio tecti, cætera nudi. Hi miras visiones, suaque somnia tanquam revelationes divinas populo referebant, ac velut concionabundi & divino Spiritu agitati monebant oportere *in timore & tremore salutem operari*, atque hinc illud Tremblantium nomen accepere. Horum aliqui comprehensi sunt & flagellis cæsi, quorum præcipuus erat Iacobus Nailor, qui desertâ militiâ, in qua sub Fairfaxio agebat castrorum metatorem, his Fanaticis se ducem præbuit. Et quamvis publicè stigmatè inustus, lingua etiam candenti ferro perforata, & ergastulo demum inclusus fuerit, nihil tamen de sua insaniam remittit. Pergitque etiamnum hæc malefana rabies per varias Angliæ provincias multorum animos occupare.

Docet hæc Secta primò, Scripturas tam veteris, quàm novi testamenti nequaquam esse Dei verbum.

Secundò, In Scripturis non contineri veram lucem, quæ homines ad salutem adducere debeat.

Tertiò, Omnes omnino homines hac verâ ac salutari luce instructos esse, sic ut necessarium non sit ad eam docendam Ministros aut præcones ullos designari.

Quartò, Homines non justificari per fidem in Christum, sed per opera.

Quintò, Pro hominum corporibus post mortem, neque constitutum esse cælum, neque infernum, in quo vitam agant immortalem.

Denique corpora nostra, postquam mortua & sepulta fuerint, nunquam amplius ad vitam reditura. En qualia hæc ætas etiamnum monstratur: quæ facile refelluntur ex iis quæ de Spiritu

Spiritu privato, aliisque fidei articulis supra tradidimus tract. 1. cap. 6. &c.

*Seeta Anabaptistarum, & Mennonistarum.*

**M**Enno in Frisia non contentus amplecti dogmata Anabaptistis propria, se novæ Seetæ ducem constituit, habetque per Hollandiam, Frisiamque asseclas complures, qui à Menno passim Mennistæ nuncupantur.

Itaque præter errores illis cum Anabaptistis communes, de pueris non Baptizandis; de peccato originali non admittendo; de repudiando inter Christianos Magistratu politico; de Juramento, ac de Bello inter Christianos semper illicito; de animabus justorum in cælum non recipiendis ante extremum judicium.

Mennistæ insuper male sentiunt de mysterio SS. Trinitatis, & distinctione trium Personarum, quibus dicunt in verbo Dei nullum fundamentum assignari, cum nomen Trinitatis, aut Personæ divinæ nullibi in Scripturis reperiatur, ideoque videntur ad Arianismum declinare. Sed hi breviter interrogandi, An credant Scripturam flandricam esse purum verbum Dei? Credunt mordicus. Et tamen nomen Scripturæ flandricæ nusquam in verbo Dei Scripto reperitur: neque dicitur hæc cum hebræo originali per omnia convenire.

Mysterium autem Trinitatis, & tres Personæ, etsi non istis terminis, satis tamen re ipsâ exprimuntur in Scripturis, ut in epist. 1. Ioannis cap. 5. v. 7. *Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt, & sepius alibi.*

2. Docent Mennistæ Christum de corpore  
N 6 Virginis

Virginis Mariæ nihil accepisse, sed tantum per illius Corpus transisse, sicut lux vitrum pertransit: ideoque dici Ioannis primo, *Erat lux vera*; unde consequens esset, Christum non fuisse verum hominem.

Sed contra hunc errorem clara est Scriptura ad Galat. 4. v. 4. *Misit Deus filium suum, factum ex muliere*. Et ad Rom. 1. v. 3. de Christo pronunciat Apostolus. *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem*. Non dicitur lux facta ex vitro: neque Jonas factus ex ventre ceti dum Corpus illud nihil assumendo transierat.

3. Docent orandum non esse publicè, neque voce altiori: adeo ut dum mensæ orationem præmittunt moris sit vultum pileo, aliove modo obtegere. Quia Scriptum est Matth. 6. v. 6. *Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito*.

At cur non dicunt illic etiam interdictum esse in templo, aut mensa, aut alibi quàm in cubiculo orare? Hi sanè novi Doctores non dubitent S. Stephanum, & cum eo morem primavæ Ecclesiæ è suo cætu eliminare, qui *Actor. 7. v. 59.* non in cubiculo, non in abscondito, sed in publico supplicij loco orasse memoratur: Positis autem genibus clamavit voce magnâ dicens; *Domine ne statuas illis hoc peccatum*.

4. Arbitrantur homini verè Christiano placere esse crines longiores alere, aut collaria, aliumve vestis ornatum admittere: ipsi proinde in externa specie, vestitu, & verbis singularem modestiam sectantur. Et quoad crines quidem prolixiores, doctrinam suam probant ex Apostolo 1. ad Corinth. 9. v. 14. *Vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi*.

At videant ne Christum, & Apostolos, ac  
plures

plures Sanctos hoc piaculo involuant, ac reformatos velint. An non 1. Reg. 1. v. 11. Samuel, ceterique Nazareni comam alere jubentur? an hunc morem sequi non debuit ipse Christus, qui Matthæi. c. 2. v. 23. Nazareus appellatur. Quoad vestitus ornatum, laudatur quidem S. Ioannes Baptista Matth. 11. quod spretâ vestitus elegantia cultum asperum & pilosum assumpserit, laudantur & plures alij in Catholicorum cœnobiis qui Baptistæ exemplum secuti, rudi lacerna, & cilicio corpus domant. At nulli hactenus in cœtu Mennistarum hanc laudem adscribi cognovimus. Satis notum est quam exquisitis artibus cutem suam curare consueverint. Sed hæ sunt Novatorum artes non novæ, ut colliges ex iis quæ tradidimus supra tract. 2. post cap. 10. de genio fallaci Novatorum cavendo.

*Hæresis Gommarum, & Arminij.*

**A**Nno 1605. Leidæ in Batavia exarsit gravis controversia inter Franciscum Gommarum, & Iacobum Arminium Professores Leidenses. quæ tandem in apertum Schisma erupit, & reliqua Reip. membra in oppositas partes distinxit. Tuebatur autem Gommarus rigidâ Calvinî hæresim, docens, Deum esse authoré peccati, ac decreto immutabili prædestinasse ab æterno paucos homines ad gloriam antecedenter & independenter ab eorum meritis, cæteros verò ad gehennâ reprobasse independenter ab eorum demeritis, & ante prævisionem peccati etiam originalis; eosque ultro in peccata impellere ut suam in illis justitiam exerceret. Contendebat ex adverso saniori doctrinâ Arminius, Deum non ita procedere, sed decretum prædestinationis, ac repro-

reprobationis ordine rationis posterius esse præscientiâ futuræ perseverantiæ, aut non perseverantiæ in fide Christi. Dum hæc discordia flylum & arma per Hollandiam passim commoveret, convocata est à Statibus Synodus Dordracena anno 1619. multis Ministrorum ex Germania, & Anglia confluentibus, ut sua auctoritate per sententiam definitivam hanc litem dirimerent. Ac tandem, Gommaro ope Magistratus suffulto contra Arminium, is magis adjudicata, quam extincta fuit, ac Barneveldius auctoritate, meritis, ac ætate gravis, tanquam Arminij fautor, septuagenario major capite supplicium luit: atque ita Conventus ille insignis plus sanguinis quam erroris exhaustit.

Sed in hoc infelix Arminij Schola, quod cum Calvino doceat, Infantes natos ex parentibus fidelibus sine respectu ad Baptismum salvari, nempe ut filios Abrahæ, & in illius fœdere comprehensos.

*Sectæ & Errores præcipui Turcarum sive Mahometanorum.*

**A**uthor hujus impiæ Sectæ fuit Mahomet circa annum Domini 616. qui natus est in Arabia Felice, ex patre Ismaelita, Saraceni enim ab Ismaele filio Abrahæ ex ancilla originem traxerunt. Cum esset humili loco natus, nobilis matronæ Camelos pascebat, cumque esset vaferrimo ingenio, tantum suis artibus effecit, ut Dominam suam in uxorem acceperit. Ac tandem post multa cum Judæis, ac Christianis commercia, per varias fraudes & imposturas, Prophetæ nomen obtinuit; adeò ut dum comitiali morbo cui obnoxius erat aliquando laboraret,

raret, uxori, aliisque persuaserit, se ex conspectu Angeli Gabriëlis sibi apparentis in animi deliquium concidere. His in vulgus sparsis, dum à pluribus ut verus Propheta coleretur, volumen aliquod variis figmentis refertum conscripsit, dictum Alcoranum, quod sibi è cælo transmissum esse fingebat. Ut autem omne genus hominum ad suam Sectam colligeret, doctrinæ suæ articulos ex omnium pænè gentium Religione conflavit, suaque ipsis figmenta adiecit.

Docuit itaque cum Christianis, & adhuc credunt Turcæ, dari unum Deum Creatorem cæli, & terræ. Negant tamen Trinitatem personarum cum hæreticis Sabellianis, adeòque Verbum Dei esse Deum, cum Arianis; ac Spiritum Sanctum esse Deum negant cum Macedonianis.

Cum Judæis utuntur Circumcisione, & abstinentiâ à carne suilla: ideoque ab initio Judæi Mahometi tanquam Messiaë adhærebant. Sed cum adverterent illum loco Sabbathi diem Veneris celebrare, & à vino abstinere, & circumcisionem non octavo die, sed circa 15. ætatis annum adhibere, ab illo in plurimis defecerunt,

Cum Christianis habent Turcæ aliquod genus Baptismi, qui in nuda Cæremonia consistit, quâ ferè quotidie certas lotiones, & Baptismata usurpant.

Credunt etiam Christum esse filium Dei, eumque ex Maria Virgine sine virili semine generatum: agnoscunt quoque magnum esse Dei Prophetam, sed negant esse Deum.

Ex Alcorano plura habent propria Mahometo figmenta. 1. Credunt dari Fatum, quo singuli homines ad bonum, vel malum destinati sint.

2. Quod Mahometi, tanquam fidei veritatis cultori,



304 *Tract. 3. Art. 5. Sectarum Singalarum*  
cultori, in die iudicij tradendæ sint claves paradisi.

3. In futura carnis Resurrectione Sectaros Mahometi introducendos in beatissimum Paradisum, ubi omnes ad cibum & potum deliciae abundarent, ac mulierum pulcherrimarum ad usum libidinis copia suppeteret. Hoc scilicet Cælum est Mahometanum. Hanc tamen doctrinam ipse Mahomet damnare convincitur, dum Christum summum castitatis amatorem & præconem, magnum fuisse Dei Prophetam, & ex Virgine natum agnoscit.

In hac etiam vita indulget Mahomet suis Turcis pluralitatem uxorum, & ut unam pro alia mutare liceat, pluresque ipse uxores habuit.

Credunt Mahometani omnes homines in suis Sectis ac legibus salvari posse, sive sint Judæi, aut Christiani, aut Saraceni &c. Denique ut asseclas suos in perpetua cæcitate retineret, prohibuit Mahomet sub pæna capitis ne de Alcorano, vel lege à se data disputarent; quod diceret nefas esse Mysteria disputando tractari.

Hæc figmenta ut hominibus magis persuaderet, videri voluit varia miracula patrasse, & disertè in Alcorano *Azorra* 64. dicit se in Luna miraculum fecisse, quod ejus asseclæ dicunt contigisse, quando lunam in duas partes divisam ipse in manus acceptam reparavit, & in cælum remisit, sed istius prodigij neminem præter Mahometem conscium fuisse.

Moriturus anno Domini 630. in urbe Mecha prædixit se ab Angelo Gabriele tertia die resuscitandum, sed cum Gabriele non comparente Corpus putresceret, ad tegendam ignominiam Haumarus Mahometis successor sepulchrum illi magnificentum erexit, ad quod Mahometani saltem semel

femel in vita ex longinquis etiam regionibus peregrinari solent.

Postremò adverte, ex amplitudine hujus Sectæ, & multitudine hominum qui eam sequuntur, nullum posse formari argumentum pro illius veritate, uti formari solet ex amplitudine Catholicæ religionis. Quia illa tam latè propagata est solâ coactione armorum, & amore libertatis ad omnem carnis voluptatem & libidinem, quam omnibus impunè concedit. Neminem verò potest ad se trahere puritate doctrinæ, aut divinorum miraculorum testimonio, cum potius dogmata habeat divinis Scripturis, & honestati naturali apertè contraria. Quod sedulo notandum contra modernos Sectarios, qui argumentum pro Religione Romana ab ejus amplitudine desumptum, ex ista Turcarum multitudine infringere conantur.

*Græcorum Schisma, & Errores.*

**E**cclēsia Orientalis, sive Græcorum, conjuncta semper fuit Ecclesiæ Romanæ, donec circa annum 869. impius Photius Schismati initium dedit, qui post. S. Ignatium, ex Sede Constantinopolitana ab Imperatore depulsum, in eam intrusus fuerat, & contra Canones ordinatus. Cum verò à Pontifice Romano Confirmationem obtinere non posset, ab illius obedientia se subduxit.

Idem schisma, ob similem causam, redintegravit Michael Constantinopolitanus circa annum 1058. qui contra Canones ad eam Sedem erectus, dum à S. Leone Papa reprobaretur, cepit eos damnare & persequi qui Latinos ritus Constantinopoli, & in Græcia observabant,  
Bapti-

Baptizatos à Latinis rebaptizare, & in quibusdam articulis Ecclesiæ Romanæ hærescos labem aspergere. Donec post multas lites Græci suos errores in Concilio Florentino abjurarunt: sed non multo post, iterum græcâ levitate ad vomitum redierunt. Ac tandem, Deo superbam impietatem vindicante, infelix Græcia quæ noluit Christi in terris Vicario subesse, crudelissimum Turcarum jugum subire coacta est.

Præter impium Schisma, quo se ab Ecclesia Romana separarunt, in varias quoque hæreses prolapsi sunt, quas etiamnum tuentur.

Primò, negant Spiritum Sanctum à Patre Filioque procedere, volunt enim à solo Patre spirari, sive suam processionem ab æterno habere: ideoque graviter damnant Ecclesiam Latinam quod in symbolo expressè apponat nomen Filij, dicatque, *qui ex Patre, Filioque procedit*, contra quàm habeatur explicitè in symbolo Nicæno.

Prætextum huic errori quærunt ex verbis Christi Joannis 15. v. 26. *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit. Ergo (inquiunt) non Procedit à Filio, cum solius Patris mentio habeatur. Sed inepta est consequentia quæ desumitur ab auctoritate negativa, hoc modo, Christus illo loco non dixit Spiritum Sanctum à Filio procedere; ergo id negavit. Sic enim dum de Verbo divino dicitur Joannis 1. *Omnia per ipsum facta sunt*, sequeretur hunc mundum esse à solo Verbo sive Filio, non autem simul à Patre & Spiritu Sancto creatum, cum illo loco de solo Verbo divino mentio habeatur. Cæterum ex aliis Scripturæ locis satis disertè colligitur Spiritum Sanctum etiam à Filio procedere ut Joannis 16. v. 13. ubi Christus de Paraclito loquens dicit: *De meo acci-**

*piet*

piet & annunciabit vobis, omnia quaecunque habet Pater mea sunt, propterea dixi, quia de meo accipiet. Atqui Paraclitus tanquam creatura nihil à Christo accipere potuit, ergo ibi Christus sive Filius dicitur Paraclito originaliter communicare aliquod esse increatum tanquam personæ divinæ.

Quod porrò opponunt Græci, Si Spiritus Sanctus à Patre & Filio procedat, necesse erit ineptè statui duo illius principia, sive duas causas, quasi Pater ad Paracliti spirationem per se non esset sufficiens: Respondetur, inanes esse argutias: Etsi enim asserant Latini Patrem, & Filium duas esse personas, negant tamen duo esse distincta principia, aut duas causas, sed docent utrumque simul unicum esse Principium, & unicam causam. Sicut & ipsi Græci admittere debent non solum Patrem, sed tres personas necessariò simul causare omnes creaturas, non tamen ideo sunt tres causæ, sed unica causa habens eandem essentiam, & eandem voluntatem productivam omnium creaturarum, neque hinc verentur Græci ne aliquid Patris potentia aut sufficientia detrahatur.

Altera Græcorum hæresis est, quod contendunt Eucharistiam conficiendam esse in pane fermentato, & Christum in ultima cæna ita confecisse, ideoque docent apud Latinos qui celebrant in Azymo Sacramentum esse invalidum. At contra, Ecclesia Latina docet celebrandum esse in azymo, quamvis nolit Sacramentum esse invalidum si conficiatur in fermentato, cum panis sive azymus, sive fermentatus in eadem specie conveniat.

Probatum autem contra Græcos Christum celebrasse in pane azymo ex Matthæi cap. 26. v. 17. *Primâ autem die azymorum accesserunt discipuli*  
ad

*ad Iesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Pascha?* Cum ergo in diebus azymorum apud Iudæos grave flagitium fuerit uti fermentato, manifestum est Christum more cæterorum voluisse in azymo celebrare, qui non venit legem solvere, sed adimplere. Præter hos, Ecclesia Græca postquam à Romana defecit, in alios errores paulatim prolapsa est.

Hic verò ad institutum nostrum præcipue observandum est. Lutheri ac Calvinii affectas insigni nequitia hominibus illudere, dum audent jactare suam Religionem omni tempore ab Ecclesia Græca quæ amplissima est, agnitam & approbatam fuisse. Nam ex iis quæ supra discussi patet imprimis, Græcos usque ad annum circiter 869. cum Ecclesia Romana semper conjunctos fuisse, quo tempore nihil de Religione Lutherana aut Calviniana somniare potuerunt. Secundo, satis constat etiam hoc ævo, & ab ortu Lutheri & Calvinii, nunquam hos à Græcis pro Fratribus agnitos fuisse, imò in suis scriptis horum errores acriter oppugnasse. Tertio Ecclesia Græca, quamvis Schismatica, in pluribus tamen articulis contra modernos hæreticos cum Romana consentit. Admittunt enim etiamnum Græci septem Sacramenta: Missæ Sacrificium retinent. In Sacramento Eucharistiæ veram realemque Christi præsentiam, sine substantia panis, omnino agnoscunt: Confessionem sacramentalem in usu habent: pro defunctis orant: Jejunium quadragesimale accuratè observant. Quænam igitur potest esse nostris Sectariis, qui hæc omnia condemnant, cum Græcis concordia? Misera certè eorum conditio, Matrem suam Ecclesiam Romanam deseruerunt, nec ullibi terrarum Fratres inveniunt.

*Ex dictis proponitur Idea miseranda Moderni Sectarij.*

1. **I**maginatur ille se esse in noua quadam Christi Ecclesia, de qua ignorat, inter tot Sectas, ubi hoc tempore subsistat, aut ubi delituerit per mille quingentos annos à tempore Apostolorum usque ad Lutherum, aut Calvinum.

2. Hanc tamen Ecclesiam imaginariam vult omnibus aded notam esse, ut quisque debeat relictâ Ecclesiâ Romanâ, & quâvis Sectâ, ad eam solam convolare, sicut columba ad Arcam Noe.

3. Per hanc solam, recenter exortam, nullo adhuc signo aut miraculo à Deo comprobatâ, credit reformandam fidem Ecclesiæ Romanæ, hæctenus tot signis, miraculis, testimoniis toto orbe passim receptam.

4. Credit suum Cætum ætate, numero, auctoritate exilem, & vix in reliquo orbe conspicuum, solum tamen præ omnibus sapere, & majores suos docere, & totam antiquitatis sapientiam, auctoritatem, experientiam illi cedere debere.

5. Profitetur se esse unum ex illis, qui se ab Antiqua Ecclesia segregarunt, neque tamen adhuc inter se convenerunt de Nova Ecclesia, quæ sit una, & communis omnibus ab antiqua Ecclesia segregatis.

6. Agnoscit se numerari inter illos homines, qui post Lutherum & Calvinum jam per centum annos se in varias Sectas formant & reformant, neque tamen ullum habet ille certius signum aut argumentum pro sua Secta, quàm pro aliis, quas ipse damnat, & oppugnat.

7. Fatetur se pro norma fidei, & pignore salutis amplecti præ omnibus Confessionem paucorum

corum

corum Protestantium, quam constat à reliquis Christianis reprobari, neque hactenus ab ullo Concilio generali, aut speciali Dei testimonio, aut ullius miraculi iudicio confirmatam esse.

8. Confidit salutem suam novo & ex quo hominum Cætui, qui pro Regula suæ Fidei, & intelligentia Scripturarum tantum habent privatum Spiritum, sine potius proprii Capitis sensum, per quem advertit illos hactenus in varias Sectas discindi, neque de una fide, neque de necessariis ad salutem fidei fundamentis inter se convenire, ut supra ostendi.

Quo pacto poterit Homo ille coram Dei tribunali suo errori excusationem prætere? Habet ante oculos ab ipsis Apostolorum temporibus Ecclesiam antiquam, unam, omni ævo miraculis à Deo, & communi consensu ab hominibus comprobata; in qua modò ipsi Protestantes fatentur nihil deesse in articulis ad salutem necessariis.

Interea sciens ac volens salutem aeternam credit Cætui paucorum hominum, apud quod jam palam fecimus nihil minus quàm veræ Ecclesiæ Idæam aut umbram extare. Hoc certè aliud esse non potest quàm clausis oculis velle errare, ac sponte perire.

Poterunt hæc oportunè personæ convertendæ per amicas Interrogationes proponi, ut statum suum sic clarius advertat, & veræ Ecclesiæ se adjungat.

BULLA

BULLA DOGMATICA  
LEONIS X. PONTIFICIS

In qua distinctè exprimentur, & dam-  
nantur Errores Martini Lutheri, &  
sequacium, cum Censuris & Pœnis  
annexis.

Quos errores, censuras &c. peropportunum erit Le-  
tori hic in promptu, & simul habere, & in pro-  
priis terminis, quibus illi authentice damnantur.

*Ab perpetuam rei memoriam.*

**E**Xurge Domine, & judica causam tuam,  
memor esto improperiorum tuorum,  
eorum quæ ab insipientibus fiunt totâ  
die: inclina aurem tuam ad preces no-  
stras, quoniam surrexerunt vulpes quærentes  
demoliri vineam, cujus tu torcular calcasti so-  
lus, & ascensus ad Patrem, ejus curam, regi-  
men, & administrationem Petro tanquam ca-  
piti, & tuo Vicario, ejusque Successoribus in-  
stitit triumphantis Ecclesiæ commisisti. Extermi-  
nare nititur eam aper de sylva, & singularis fe-  
rus depascitur eam. *Refert fuscus Lutheri contuma-  
ciam.* Pro Pastoralis igitur officij, divinâ gratiâ  
nobis injuncti cura quam gerimus, prædictorum  
errorum virus pestiferum ulterius tolerare seu  
dissimulare sine Christianæ religionis nota, at-  
que



que orthodoxæ fidei injuria nullo modo possu-  
mus. Eorum autem errorum aliquos præfenti-  
bus duximus inferendos, quorum tenor sequitur,  
& est talis.

1. Hæretica sententia est, sed usitata, Sacramenta  
nova legis justificantem gratiam illis dare, qui non po-  
nunt obicem.

2. In puero post baptismum negare remanens pecca-  
tum, est Paulum, & Christum simul conculcare.

3. Fomes peccati, etiam si nullum adsit actuale pecca-  
tum, moratur exeuntem à corpore animam ab ingressu  
cali.

4. Imperfecta caritas morituri, fert secum necessario  
magnum timorem, qui se solo satis est facere penam Pur-  
gatorij, & impedit introitum regni.

5. Tres esse partes Pœnitentia, contritionem, confessio-  
nem, & satisfactionem, non est fundatum in sacra scrip-  
tura, nec in antiquis sanctis Christianis doctoribus.

6. Contritio quæ paratur per discussionem, collatio-  
nem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat  
annos suos in amaritudine anime suæ, ponderando pecca-  
torum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissio-  
nem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisi-  
tionem, hæc contritio facit hypocritam, immo magis pec-  
catorem.

7. Verissimum est proverbium, & omnium doctrina  
de contritionibus hucusque data præstantius, de cetera  
non facere, summa penitentia: optima pœnitentia, nova  
vita.

8. Nullo modo præsumas confiteri peccata venialia,  
sed omnia mortalia, quia impossibile est, ut omnia mor-  
talia cognoscas. Vnde in primitiva Ecclesia solum mani-  
festa mortalia confitebantur.

9. Dum volumus omnia purè confiteri, nihil aliud fa-  
cimus, quam quod misericordie DEI nihil aliud re-  
linquere ignoscendum.

10. Peccata

cup



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

10. Peccata non sunt ulli remissa, nisi remittente sacerdote, credat sibi remitti: immo peccatum maneret, nisi remissum crederet, non enim sufficit remissio peccati, & gratia donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.

11. Nullo modo confidas absolui propter tuam contritionem, sed propter verbum CHRISTI, Quodcumque solueris, &c. Hic, inquam, confide, si sacerdotis obtinueris absolutionem, & crede fortiter te absolutum, vereris, quicquid sit de contritione.

12. Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non serio, sed ioco absolueret, si tamen credat se absolutum, verissimè est absolutus.

13. In Sacramento Pœnitentiæ, ac remissione culpe, non plus facit Papa, aut Episcopus, quam infimus sacerdos: immo ubi non est sacerdos, æque tantum quilibet Christianus, etiam si mulier, aut puer esset.

14. Nullus debet sacerdoti respondere, se esse contritum, nec sacerdos requirere.

15. Magnus est error eorum qui ad Sacramenta Eucharistiæ accedunt, huic innixi, quod sint confessi, quod non sint sibi conscij alicujus peccati mortalis, quod præmiserint orationes suas, & preparatoria, omnes illi ad iudicium sibi manducant, & bibunt: sed si credant, & confidunt se gratiam ibi consecuturos, hæc sola fides facit eos puros, & dignos.

16. Consultum videtur, quòd Ecclesia in communi Consilio statueret laicos sub utraque specie communicandos, nec Bohemi communicantes sub utraque specie, sunt hæretici, sed schismatici.

17. Thesauri Ecclesiæ unde Papa dat Indulgentias, non sunt merita CHRISTI, & Sanctorum.

18. Indulgentiæ sunt piæ fraudes fidelium & remissiones bonorum onerum: & sunt de numero eorum quæ licent, & non de numero eorum quæ expediunt.

19. Indulgentiæ his qui veraciter eas consequuntur,

○

nor

non valent ad remissionem p[en]e pro peccatis actualibus debita apud divinam iustitiam.

20. Seducuntur credentes indulgentias esse salutes, & ad fructum spiritus utiles.

21. Indulgentia necessaria sunt solum publicis criminibus, & propriè conceduntur duris solummodo, & impatientibus.

22. Sex generibus hominum indulgentia, nec sunt necessaria, nec utiles: videlicet mortuis seu morituris, infirmis, legitime impeditis, his qui non commiserunt crimina, his qui crimina commiserunt, sed non publica, his qui meliora operantur.

23. Excommunicationes sunt tantum externa p[en]a, nec privant hominem communibus spiritualibus Ecclesie orationibus.

24. Docendi sunt Christiani, plus diligere excommunicationem, quam timere.

25. Romanus Pontifex Petri successor, non est CHRISTI Vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab ipso CHRISTO in B. Petro institutus.

26. Verbum CHRISTI ad Petrum. Quodcumque solueris super terram, &c. extenditur dumtaxat ad ligata ab ipso Petro.

27. Certum est in manu Ecclesie aut Papa profus non esse statuere articulos fidei, immo nec leges morum, seu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Ecclesie sic vel sic sentiret, nec etiam erraret: adhuc non est peccatum aut haresis contrarium sentire, praesertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium universale alterum reprobatum, alterum approbatum.

2. Via nobis facta est enervandi auctoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum gestis, & iudicandi eorum decreta, & confidenter confitendi, quidquid verum videtur, sive probatum fuerit, sive reprobatum à quocumque Concilio.

30. *Aliqui articuli Ioannis Husz condemnati in Concilio Constantien. sunt Christianissimi, verissimi, & Evangelici, quos nec universalis Ecclesia posset damnare.*

31. *In omni opere bono iustus peccat.*

32. *Opus bonum optime factum, est veniale peccatum.*

33. *Hæreticos comburi, est contra voluntatem spiritus.*

34. *Præliari adversus Turcas, est repugnare DEO visitanti iniquitates nostras per illos.*

35. *Nemo est certus, se non semper peccare mortaliter, propter occultissimum superbia vitium.*

36. *Liberum arbitrium post peccatum, est res de solo titulo, & dum facit quod in se est, peccat mortaliter.*

37. *Purgatorium non potest probari ex sacra scriptura, quæ sit in canone.*

38. *Anima in Purgatorio non sunt secura de eorum salute, saltem omnes: nec probatum est ullis aut rationibus, aut scripturis, ipsas esse nec extra statum merendi, aut augenda caritatis.*

39. *Anima in Purgatorio peccant sine intermissione, quamdiu quarunt requiem, & horrent penas.*

40. *Anima ex Purgatorio liberata suffragiis viventium minus beantur quam si per se satisfecissent.*

41. *Prælati Ecclesiastici, & Principes sæculares non malefacerent, si omnes saccos mendicitatis deleverent.*

Qui quidem errores, respectivè, quam sint pestiferi, quam perniciosi, quam scandalosi, quam piarum, & simplicium mentium seductivi, quam denique sint contra omnem caritatem, ac S.R.E. matris omnium fidelium, & magistræ fidei, reverentiam atque nervum Ecclesiasticæ disciplinæ, obedientiam scilicet quæ fons est, & origo omnium virtutum, sine qua facile unusquisque infidelis esse convincitur, nemo sanæ mentis ignorat. Nos igitur in præmissis, utpote gravissimis, propensius (ut decet) procedere, nec

non huiusmodi pesti, morboque canceroso, ne in agro Dominico tamquam vepris nociva ulterius serpat, viam præcludere cupientes, habita super prædictis erroribus, & eorum singulis diligenti trutinazione, discussione, ac districto examine, maturaque deliberatione, omnibusque rite pensatis, ac sapius ventilatis cum venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, ac regularium Ordinum Prioribus seu Ministris generalibus, pluribusque aliis sacre Theologiæ, necnon utriusque juris professoribus sive magistris, & quidem peritissimis: reperimus eosdem errores, respective (ut præfertur) articulos non esse Catholicos, nec tamquam tales esse dogmatizandos, sed contra Ecclesiæ Catholicæ doctrinam sive traditionem, atque ab ea veram divinarum scripturarum receptam interpretationem, cuius auctoritati ita acquiescendum censuit Augustinus, ut dixerit se Evangelio non fuisse crediturum, nisi Ecclesiæ Catholicæ intervenisset auctoritas. Nam ex eisdem erroribus, vel eorum aliquo vel aliquibus, palam sequitur, eandem Ecclesiam, quæ Spiritu sancto regitur, errare, & semper errasse. Quod est utique contra illud, quod CHRISTUS discipulis suis in Ascensione sua (ut in sancto Evangelio Matthæi legitur) promisit dicens: Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Necnon contra sanctorum Patrum determinationes, Conciliorum quoque, & Summorum Pontificum expressas ordinationes, seu canones, quibus non obtemperasse, omnium hæresum, & schismatum teste Cypriano, fomes & causa semper fuit.

De eorumdem itaque venerabilium fratrum nostrorum consilio, & assensu, ac omnium, & singu-

singulorum prædictorum, matura deliberatione prædicta, auctoritate Omnipotentis DEI, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, præfatos omnes, & singulos articulos seu errores, tamquam (ut præmittitur) respective hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium seductivos, & veritati Catholicæ obviantes, damnamus, reprobamus, atque omnino reiicimus, ac pro damnatis, reprobatis, & rejectis ab omnibus utriusque sexus Christi fidelibus haberi debere, harum serie decernimus, & declaramus. Inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pænâ majoris excommunicationis latae sententiæ, necnon quoad Ecclesiasticas, & regulares personas, Episcopaliū omnium, etiam Patriarchaliū, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Ecclesiarum, Monasteriorum quoque, & Prioratuum etiam conventualium, & quarumcumque dignitatum, aut beneficiorum Ecclesiasticorum, sæcularium, aut quorumvis Ordinum regularium, privationis, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda: quo verò ad Conventus, Capitula, seu domos, aut pia loca sæcularium, vel regularium, etiam Mendicantium, necnon universitatis etiam studiorum generalium, quorumcumque privilegiorum indultorum, à Sede Apostolica, vel ejus Legatis, aut alias quomodolibet habitorum, vel obtentorum, cujuscumque tenoris existant, necnon nominis, & potestatis studium generale tenendi, legendi, ac interpretandi quasvis scientias, & facultates, & inhabilitatis ad illa & alia in posterum obtinenda: Prædicationis quoque officij, ac amissionis studij generalis, & omnium privilegiorum ejusdem: quo verò ad sæculares ejusdem

eiusdem excommunicationis, nec non amissionis  
cujuscumque emphyteusis, seu quorumcumque  
feudorum, tam à Romana Ecclesia, quam alias  
quomodolibet obtentorum, ac etiam inhabilita-  
tis ad illa, & alia in posterum obtinenda: nec  
non quoad omnes, & singulos superius nomina-  
tos, inhibitionis Ecclesiasticæ sepulturæ, inhabi-  
litateque ad omnes, & singulos actus legitimos,  
infamiae, ac dissipationis, & criminis læsæ maje-  
statis, & hæreticorum & fautorum eorundem  
in jure expressis pœnis, eo ipso, & absque ulte-  
riori declaratione per omnes, & singulos supra-  
dictos, si (quod absit) contrafecerint, incurren-  
dis, à quibus vigore cujuscumque facultatis, &  
clausularum eis in confessionalibus quibusvis  
personis, sub quibusvis verborum formis con-  
tentarum, nisi à Rom. Pont. vel alio ab eo ad  
id in specie facultatem habente, præterquam in  
mortis articulo constituti, absolvi nequeant.  
Omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fi-  
delibus, tam laicis, quam clericis, sæcularibus  
& quorumvis Ordinum regularibus, & aliis qui-  
buscumque personis, cujuscumque status, gra-  
dus, vel conditionis existant, & quacumque Ec-  
clesiastica vel mundana præfulgeant dignitate,  
etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus,  
Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Epif-  
copis, Patriarchalium, Metropolitanarum, &  
aliarum Cathedralium, Collegiatarum, ac infe-  
riorum Ecclesiarum Prælati, Clericis, aliisque  
personis Ecclesiasticis, sæcularibus, & quorum-  
vis Ordinum etiam Mendicantium regularibus,  
Abbatibus, Prioribus, vel Ministris generalibus,  
vel particularibus, fratribus seu religiosis, ex-  
emptis, & non exemptis: Studiorum quoque  
universitatibus sæcularibus, & quorumvis Ordini-  
num

num etiam Mendicantium regularibus, necnon Regibus, Imperatori, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, omnibusque officialibus, Iudicibus, Notariis Ecclesiasticis, & secularibus, Communitatibus, Universitatibus, Potentatibus, Civitatibus, Castris, Terris, & locis, seu eorum, vel earum civibus, habitatoribus, & incolis, ac quibusvis aliis personis Ecclesiasticis, vel regularibus (ut præfertur) per universum orbem, ubicumque, præsertim in Alemania existentibus, vel pro tempore futuris, ne præfatos errores, aut eorum aliquos, perverfamque doctrinam hujusmodi asserere, affirmare, defendere, prædicare, aut illi quomodolibet, publice vel occulte, quovis quæsito ingenio vel colore, tacite, vel expresse favere præsumant.

Insuper, quia errores præfati, & plures alij continentur in libellis seu scriptis Martini Luther, dictos libellos, & omnia dicti Martini, scripta seu prædicationes, in latino, vel quocumque alio idiomate reperiantur, in quibus dicti errores, seu eorum aliquis continentur, similiter damnamus, reprobamus, atque omnino reiicimus, & pro omnino damnatis, reprobatis, ac rejectis, (ut præfertur) haberi volumus, mandantes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poenitentis prædictis eo ipso incurrendis, omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus superius nominatis, ne hujusmodi scripta, libellos, prædicationes, seu schedulas, vel in eis contenta capitula, errores, aut articulos supradictos contentia, legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, sive defendere, per se vel alium, seu alios, directe, vel indirecte, tacite, vel expresse, publice vel occulte, aut in domibus suis,



fuis, five aliis publicis, vel privatis locis tenere quoquo modo præsumant: quinimo illa statim post harum publicationem ubicumque fuerint, per Ordinarios, & alios supradictos diligenter quæsitæ, publice, & solemniter in præsentia cleri, & populi, sub omnibus, & singulis supradictis pænis, comburant. *Alie clausula fufius sequuntur.*

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo vigesimo, die XVII. Kalen. Julij, Pontificatus nostri anno octavo.

Pergit autem, in clausulis supra, terminum præscribere Luthero & adherentibus ut resipiscant. Non resipiscientes post elapsos sexaginta dies capiendos fidelibus indicit. Loca in quibus illi commorabuntur interdicto subiicit. De rogat privilegiis si quæ essent his opposita. Mandat excommunicari alios, si qui impedirent Bullæ publicationem: quam postea debite factam etiam ipse testatur in diplomate edito anno sequenti, quo Lutherum & sequaces adhuc contumaces excommunicationem, & alias pænas incurrisse declarat. Prædicta omnia habet Bulla superius recitata, quæ integrè continetur in Tomo primo Bullarij Romani novissimi pagina 451.

*Articuli quidam particulares in Ioanne Wiclefo inter alios damnati à Martino V. Pont. in Bulla quæ incipit, Inter cunctas Pastorales curæ sollicitudines.*

**S**ubstantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis remanent in Sacramento altaris.  
Accidentia panis non remanent sine subjecto in eodem Sacramento, Christus

Christus non est in eodem Sacramento identicè & realiter in propria presentia corporali.

Si Episcopus vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non consicit, non baptizat.

Non est fundatum in Evangelio, quod Christus Misericordiam ordinaverit.

Si homo fuerit debite contritus, omnis Confessio exterior est sibi superflua & inutilis.

Contra Scripturam sacram est, quod viri Ecclesiastici habeant possessiones.

Prelatus excommunicans Clericum qui appellavit ad Regem, vel ad Concilium regni, eo ipso traditor est Regis & regni.

Nullus est Dominus civilis, nullus est prelatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

Populares possunt ad suum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

Decime sunt pura eleemosyna, & possunt parochiani, propter peccata suorum Prelatorum, ad libitum suum eas auferri.

Omnes sunt Simoniaci qui se obligant orare pro aliis in temporalibus subvenientibus.

Omnia de necessitate absoluta eveniunt.

Religiosi viventes in religionibus privatis, non sunt de religione Christiana.

Ditare Clerum est contra regulam Christi.

Ecclesia Romana est Synagoga satanae, nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi & Apostolorum.

Iuramenta illicita sunt, quae fiunt ad corroborandum humanos contractus, & commercia civilia. Ibidem alia cum Luthero & alijs hareticis ferè communia.

Data est praedicta Bulla Constantiae (ubi à Concilio damnatus Wiclefus) 8. Kalen. Martij Pontificatus Martini V. anno primo: & reperitur in Bullarij Romani Tomo 1. folio 236.